TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İMAM HATİP OKULLARI, LİSELERİ VE ORTAOKULLARINDA OKUTULAN ARAPÇA KİTAPLARIN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat GÖK

ADANA / 2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İMAM HATİP OKULLARI, ORTAOKULLARI VE LİSELERİNDE OKUTULAN ARAPÇA KİTAPLARIN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Murat GÖK

Danışman: **Doç. Dr. Musa ALP**
Jüri Üyesi: **Prof. Dr. Muhammet TASA**
Jüri Üyesi: **Doç. Dr. Tuğrul YÜRÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2017

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Musa ALP
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Muhammet TASA

Üye: Doç. Dr. Tuğrul YÜRÜK

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2017

Prof. Dr. H. Mahir FİSUNOĞLU
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 14 / 07 / 2017

Murat GÖK

ÖZET

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İMAM HATİP OKULLARI, ORTAOKULLARI VE LİSELERİNDE OKUTULAN ARAPÇA KİTAPLARIN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Murat GÖK

Yüksek Lisans Tezi, TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
Danışman: Doç. Dr. Musa ALP
Temmuz 2017, 158 sayfa

Araştırmanın konusu, başlangıcından günümüze Türkiye Cumhuriyeti İmam Hatip Okullarında, Ortaokullarında ve Liselerinde okutulan Arapça ders kitaplarının tahlili ve değerlendirilmesidir.

Çalışmamız toplam dört bölümden oluşmuş olup, giriş bölümünde araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları yer almıştır. Birinci bölümde İmam Hatiplerin tarihçesi ve bu okullarda Arapça öğretiminin genel olarak değerlendirilmesi, ikinci bölümde yabancı dil öğretim metotları ve İHL'de Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar, üçüncü bölümde İmam Hatiplerde okutulan Arapça ders kitaplarının tahlili ve genel değerlendirmesi, dördüncü bölümde ise sonuç ve araştırmacılara öneriler ele alınmıştır.

Bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Daha önceden bu konuda hazırlanmış benzer Arapça tezler, Arapça ve yabancı dil öğretimi hakkında telif edilen kitaplar, İmam Hatip Liseleri ve Arapça öğretimi için yazılan çeşitli makaleler, İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretimi için hazırlanan öğretim programları ve İmam Hatip Liselerinde okutulan ders kitapları taranmıştır. Elde edilen veriler derlendikten sonra eleştirel bir bakış açısı ve bilimsel bilgiler çerçevesinde yorumlanmıştır. Sonuçta İmam Hatip Liselerinde okutulan ders kitaplarının daha etkin ve verimli hazırlanmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İmam Hatip, Arapça kitaplar, tahlil, değerlendirme

ABSTRACT

THE ANALYSING AND EVALUATION OF THE ARABIC LANGUAGE COURSE BOOKS WHICH HAVE BEEN TAUGHT FROM THE BEGINING TO THESE DAYS IN THE SCHOOLS, ELEMANTARY AND HIGH SCHOOLS OF IMAM HATIP TRAINING IN TURKISH REPUBLIC

Murat GÖK

Graduate Thesis, The Department of Basic Islamic Science
Supervisor: Doç. Dr. Musa ALP
July 2017, 158 page

The subject of the research is the analysis and evaluation of the arabic textbooks which have been taught at Imam Hatip Schools, middle schools and high schools of the Republic of Turkey from the beginning to these days.

In our study which consists of 4 parts. In the introduction part; the purpose, significance and limitations of the study are avaliable. In the first part; the history of Imam Hatip Schools and general review of teaching Arabic language in these schools. In the second part; the methods of teaching foreign language and problems in Arabic teaching. In the the third part; the analysing and evaluation of the Arabic language course boks which have been taught at Imam Hatip Schools. In the fourth part; conclision and suggestions for researchers are avaliable.

In this study general screening model was used. Similar Arabic theses previously prepared in this topic, copyrighted boks written about Arabic and foreign language teaching, various articles for İmam Hatip Schools and Arabic teaching, teaching programs prepared for teaching Arabic in Imam Hatip schools and the course boks taught at Imam Hatip Schools were scanned. After the obtained data has been collected, it was interpreted within the framework of critical perspective and scientific information. As a result, suggestions for more efficient and productive preparation of textbooks taught at Imam Hatip High Schools were presented.

Keywords: Imam Hatip, Arabic books, analyze, evaluate

ÖNSÖZ

İmam Hatip Liseleri Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana din öğretiminin yanısıra Arapça öğretiminin de yapıldığı ilk resmi kurumlardandır. Bu kurumlarda yıllar boyunca mesleki derslerin (Kur'an-ı Kerim, hadis, tefsir, fıkıh gibi…) yanısıra Arapça dersi de öğrencilere okutulmuştur. Ancak bu kurumlarda okutulan Arapça derslerinin içeriği ve kalitesi hep tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmaların hala devam ediyor olması Arapça öğretiminde bazı sorunların var olduğuna işarettir. Eskiden beri İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça ders kitapları meslek derslerini daha iyi anlama amacıyla hazırlanmıştır. Yani Arapça hedef ilimlere (âyet ve hadisleri anlama) ulaşma aracı olarak görülmüştür. Bu sebeple Arapça ders kitapları hazırlanırken genellikle klasik yöntem olarak bilinen gramer-çeviri yöntemine ağırlık verilmiştir. Diğer dil öğretim yöntemleri ve teknikleri genellikle ihmal edilmiştir.

Arapça Kur'an'ın ve hadislerin dili olmasının yanı sıra İmam Hatip öğrencileri için bir yabancı dildir. Bu gerçekten hareketle Arapça kitapları hazırlanırken klasik dil öğretim alışkanlıkları ve modern dil öğretim yöntemleri arasında bir denge sağlanmadan hedflenen kazanımları elde etmek mümkün görünmemektedir. Çünkü hedeflerin kazanılmasında ders kitaplarının rolü çok önemlidir. Güncellikten uzak, dilbilgisi kurallarını öğretmeye çalışırken dil öğretiminde hedeflenen becerileri ihmal eden Arapça ders kitapları ile dil öğretiminde hedeflerin gerçekleştirilmesi düşünülemez. Belirttiğimiz bu düşünceler doğrultusunda İmam Hatiplerde Arapça öğretimi için hazırlanan veya hazırlanacak olan ders kitaplarının gözden geçirilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Bu çalışmada bilgi, deneyim ve düşünceleriyle bana rehber olan ve cesaret veren çok kıymetli hocam Doç. Dr. Musa ALP'e, her zaman fikirleriyle bana yeni bir bakış açısı sunan çok değerli hocam Araş. Gör. Yusuf ÖZCAN'a, destek ve yardımlarını esirgemeyen değerli öğretmen arkadaşlarıma ve fedakâr eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Murat GÖK

ADANA / 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **xi**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiv**

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu 1
2. Araştırmanın Amacı 1
3. Araştırmanın Önemi 2
4. Benzer Araştırmaların İncelenmesi 2
5. Sınırlılıklar 6
6. Problemlerin Tespiti ve Varsayımlar 7
7. Araştırmanın Yöntemi 8

BÖLÜM I
İMAM HATİP OKULLARI, OTAOKULLARI VE LİSELERİNİN TARİHÇESİ VE BU OKULLARDA ARAPÇA ÖĞRETİMİ

1.1. İmam Hatiplerin Din Eğitimi ve Kültürel Hayatımızdaki Yeri ve Önemi 9
1.2. İmam Hatiplerin Tarihçesi 10
1.2.1. Medresetü'l-Vâizî n 10
1.2.2. Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ 11
1.2.3. İmam Hatip Mektepleri 12
1.2.4. İmam Hatip Yetiştirme Kursları 13
1.2.5. İmam Hatip Okulları 14
1.2.6. İmam Hatip Liseleri 16
1.2.7. Anadolu İmam Hatip Liseleri 19
1.2.8. Ağırlıklı Yabancı Dil Uygulayan İmam Hatip Liseleri 20

1.2.9. Çok Programlı Liselerin (ÇPL) Çatısı Altındaki İmam Hatip Liseleri 20
1.2.10. İmam Hatip Liseleri ve 28 Şubat Süreci..... 21
1.2.11. Katsayı Uygulamasının Eşitlenmesi ve İmam Hatip Liseleri..... 23
1.2.12. İmam Hatip Ortaokulları..... 24
1.2.13. Okul ve Öğrenci Sayıları 25
1.3. Arapça'nın Kültürel ve Dini Açıdan Önemi..... 26
1.4. Kuruluşundan Günümüze İmam Hatiplerde Arapça Öğretimi 28

BÖLÜM II
YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE İHL'DE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

2.1. Bazı Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Teknikleri 35
2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)..... 36
2.1.2. Doğrudan Yöntem (Düzvarım, Dolaysız Yöntem)..... 37
2.1.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio Lingual Method)..... 38
2.1.4. Bilişsel Yöntem (Cognitive Code-Learning) 38
2.1.5. İletişimsel Yöntem (Communactive Approach) 39
2.1.6. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method) 41
2.2. İHL'de Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar..... 42
2.2.1. İHL'de Arapça Öğretiminde Genel Sorunlar..... 43
2.2.1.1. İHL Öğretim Kadrosundan Kaynaklanan Sorunlar..... 44
2.2.1.2. İHL Öğrencilerinden Kaynaklanan Sorunlar..... 45
2.2.1.3. İHL Öğretim Programından Kaynaklanan Sorunlar..... 46
2.2.1.4. İHL Arapça Ders Kitaplarından Kaynaklanan Sorunlar..... 47
2.2.2. İHL'de Arapça Öğretiminde Özel Sorunlar..... 48
2.3. İHL'de Arapça Öğretimi İçin Uygulanabilecek Bazı Metotlar..... 51
2.3.1. İlk Aşamada Arapça Öğretimi (Yeni Öğrenenler İçin)..... 51
2.3.2. İkinci Aşamada Arapça Öğretimi (Yeni Öğrenenler İçin)..... 51
2.3.2.1. Doğrudan (Direkt) Yöntem..... 52
2.3.2.2. Dil Alıştırmaları Yöntemi 52
2.3.2.3. İHL'de Arapça Okuma ve Yazma Öğretimi.....53
2.3.2.4. İHL'de Arapça Dilbilgisi (Gramer) Öğretimi 56

BÖLÜM III
İMAM HATİP OKULLARINDA, ORTAOKULLARINDA VE LİSELERİNDE OKUTULAN ARAPÇA DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Ders Kitaplarının Öğretimdeki Rolü ve Faydaları 57
3.2. Arapça Ders Kitaplarında Olması Gereken Özellikler 58
3.3. Ders Kitaplarının Muhtevası ve Öğretim Programı 59
3.4. İmam Hatiplerin İlk Açılışından 1980'li Yıllara Kadar Okutulan Arapça Ders Kitaplarının İncelenmesi 60
3.5. 1980'li Yıllardan 2016 Yılına Kadar İHO ve İHL'de Okutulan Arapça Ders Kitaplarının İncelenmesi 62
3.5.1. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinin İncelenmesi 62
3.5.1.1. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinde Ders Anlatımı .. 70
3.5.1.2. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinin Değerlendirilmesi 70
3.5.2. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinin İncelenmesi 71
3.5.2.1. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinde Ders Anlatımı 79
3.5.2.2. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinin Değerlendirilmesi..... 80
3.5.3. Üçüncü Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi 81
3.5.3.1. Üçüncü Seri: Kolay Arapça Serisinde Ders Anlatımı 87
3.5.3.2. Üçüncü Seri: Kolay Arapça Serisinin Değerlendirilmesi 88
3.5.4. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi 88
3.5.4.1. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı 97
3.5.4.2. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi 99
3.5.5. Beşinci Seri: Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Serisinin İncelenmesi 99
3.5.5.1. Beşinci Seri: Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı 105
3.5.5.2. Beşinci Seri: Doğan Yayıcılık İHL İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi 108
3.5.6. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi 109
3.5.6.1. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı 115
3.5.6.2. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi 117

3.5.7. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi..... 118
3.5.7.1. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı 124
3.5.7.2. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi..... 125
3.5.8. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi 126
3.5.8.1. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Serisinde Ders Anlatımı.....132
3.5.8.2. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Serisinin Değerlendirilmesi..... 134
3.5.9. Dokuzuncu Seri: Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinin İncelenmesi 136
3.5.9.1. Dokuzuncu Seri: Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı.....141
3.5.9.2. Dokuzuncu Seri. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi..... 142

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç..... 144
4.2. Öneriler 146

KAYNAKÇA..... 149
İNTERNET KAYNAKLARI..... 157
ÖZGEÇMİŞ 158

KISALTMALAR

ADÖP	Arapça Dersi Öğretim Programı
AİHL	Anadolu İmam Hatip Lisesi
APKK	Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
çev.	Çeviren
ÇPL	Çok Programlı Liseler
TDİA	Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Doç.	Doçent
DÖGM	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
Dr.	Doktor
İHL	İmam Hatip Liseleri
İHO	İmam Hatip Okulları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OBP	Ortaöğretim Başarı Puanı
OYDAÖP	Ortaöğretim Yabancı Dil Arapça Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar)
s.	sayfa
ss.	sayfa sayısı
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
v.dğr.	ve diğerleri
vb.	ve benzerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. İHL'de 1923-2017 Arası Sayısal Veriler 25
Tablo 2. Açılışının İlk Yıllarından Günümüze Kadar İHO'da Haftalık Arapça Ders Saatleri 29
Tablo 3. Ders Geçme Ve Kredi Sistemine Göre İHL'de Haftalık Arapça Ders Saatleri . 30
Tablo 4. Arapça Haftalık Ders Dağıtım Tablosu (2006-2014) 32
Tablo 5. İHL Orta Kısım İçin Arapça 1 Ders Kitabı. 62
Tablo 6. İHL İçin Orta Kısım Arapça 1 Ders Kitabı 63
Tablo 7. İHL İçin Orta Kısım Arapça 2 Ders Kitabı 64
Tablo 8. İHL İçin Orta Kısım Arapça 3 Ders Kitabı 65
Tablo 9. İHL İçin Lise Kısım Arapça 4 Ders Kitabı 66
Tablo 10. İHL İçin Lise Kısım Arapça 5 Ders Kitabı 67
Tablo 11. İHL İçin Lise Kısım Arapça 6 Ders Kitabı 68
Tablo 12. İHL İçin Lise Kısım Arapça 7 Ders Kitabı 69
Tablo 13. Modern Usullerle Arapça 1 Orta Kısım 1 Ders Kitabı 72
Tablo 14. Modern Usullerle Arapça 2 Orta Kısım 2 Ders Kitabı 73
Tablo 15. Modern Usullerle Arapça 3 Orta Kısım 3 Ders Kitabı 74
Tablo 16. Modern Usullerle Arapça 4 Lise Kısım 1 Ders Kitabı 75
Tablo 17. Modern Usullerle Arapça 5 Lise Kısım 2 Ders Kitabı 76
Tablo 18. Modern Usullerle Arapça 6 Lise Kısım 3 Ders Kitabı 77
Tablo 19. Modern Usullerle Arapça 7 Lise Kısım 4 Ders Kitabı 78
Tablo 20. İHL İçin Kolay Arapça 1 Orta Kısım I Ders Kitabı 82
Tablo 21. İHL İçin Arapça 2 Orta Kısım II Ders Kitabı 83
Tablo 22. İHL İçin Arapça 3 Orta Kısım III Ders Kitabı 84
Tablo 23. İHL İçin Arapça 4 Lise Kısım I Ders Kitabı 85
Tablo 24. İHL İçin Arapça 5 Lise Kısım II Ders Kitabı 86
Tablo 25. İHL İçin Arapça 6, Orta Kısım I Ders Kitabı 90
Tablo 26. İHL İçin Arapça 7, Orta Kısım II Ders Kitabı 91
Tablo 27. İHL İçin Arapça 8, Orta Kısım III Ders Kitabı 92
Tablo 28. İHL İçin Arapça 4, Lise Kısım I Ders Kitabı 93
Tablo 29. İHL İçin Arapça 5, Lise Kısım II Ders Kitabı 94

Tablo 30. İHL İçin Arapça 6, Lise Kısım III Ders Kitabı 95
Tablo 31. İHL İçin Arapça 7, Lise Kısım IV Ders Kitabı 96
Tablo 32. Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 1 Ders Kitabı 101
Tablo 33. Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 2 Ders Kitabı 102
Tablo 34. Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 3 Ders Kitabı 103
Tablo 35. Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 4 Ders Kitabı 104
Tablo 36. İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık Arapça 1 Ders Kitabı 110
Tablo 37. İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık Arapça 2 Ders Kitabı 111
Tablo 38. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı 112
Tablo 39. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı 113
Tablo 40. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı 114
Tablo 41. İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık 1 Ders Kitabı 119
Tablo 42. İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık 2 Ders Kitabı 120
Tablo 43. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 1 Ders Kitabı 121
Tablo 44. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 2 Ders Kitabı 122
Tablo 45. İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 3 Ders Kitabı 123
Tablo 46. İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı 128
Tablo 47. İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı 129
Tablo 48. İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı 130
Tablo 49. İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 12 Ders Kitabı 131
Tablo 50. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 4 Ders Kitabı 137
Tablo 51. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 5 Ders Kitabı 138
Tablo 52. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 6 Ders Kitabı 139
Tablo 53. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 7 Ders Kitabı 140

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Maksudoğlu, v.dğr., İHL İçin Orta Kısım Arapça 3. 70
Şekil 2. Modern Usullerle Arapça 2, Orta Kısım 2 Ders Kitabı. 80
Şekil 3. İHL İçin Arapça 3 Orta Kısım III Ders Kitabı 87
Şekil 4. Bolelli -Yılmaz, İHL İçin Arapça Ders Kitabı 6, Lise Kısım III 98
Şekil 5. Yüksel v.dğr., Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 2. 107
Şekil 6. Kelebek v.dğr., İHL İçin Arapça Serisi, Arapça 10 Ders Kitabı. 116
Şekil 7. Bolelli-Yılmaz, İHL İçin Arapça 2, Lise II Ders Kitabı. 125
Şekil 8. İşler v.dğr., İHL Mesleki Arapça Serisinde Mesleki Arapça 11. 134
Şekil 9. Araz v.dğr., Ortaokullar ve İHO İçin Arapça 7 (8.Sınıf İçin)..... 142

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, benzer araştırmaların incelenmesi ve araştırma yöntemlerine yer verilmiştir.

1. Araştırmanın Konusu

Araştırmamızın konusu, başlangıcından günümüze kadar Türkiye Cumhuriyeti İmam Hatip Okullarında, Ortaokullarında ve Liselerinde okutulan Arapça ders kitaplarının tahlil ve değerlendirmesini kapsamaktadır. Bununla birlikte çalışmamızda, İmam Hatip Liselerinin meslek lisesi olması, Arapça'nın da meslek dersi olarak okutulması, Arapça ders kitaplarının içeriğini sınırlıyor mu? İmam Hatip Liselerinde öğrenciler Arapça'yı yabancı dil olarak istenilen düzeyde öğrenebiliyor mu? Kitaplarda modern Arapça öğretim metotları yeterince kullanılıyor mu? Kitaplar baskı ve kâğıt kalitesi, yazı, boyut, resim, grafik vs. yönünden gerekli ölçütlere uygun mu? Kitapların içeriği müfredat programıyla uyumlu mu? İmam Hatip Liselerinde okutulan ders kitapları, öğrencilerin dil, kültür, iletişim ve mesleki gelecek ihtiyaçlarına cevap veriyor mu? sorularına cevap aranmıştır.

Çalışmamızda bu sorulardan hareketle ders kitaplarının muhteviyatı, üslup ve yöntemlerindeki olumlu ve olumsuz yönleri, baskı, kâğıt vs. kalitesinde olması gereken esaslar, kitapların bilimsel dil öğretim yöntemlerine uygunluğu, müfredatın İmam Hatip Liselerinin amaçlarına uygunluğu ve Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Arap ülkeleriyle olan ticari ilişkilerimiz ve tarihi bağlarımız, dinimizin temel kaynaklarının dili olması nedeniyle dini, siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda günden güne öğrenilmesi daha da önemli hale gelen Arapça, ülkemizde cumhuriyetin kuruluşundan itibaren İmam Hatip Okulları, Ortaokulları ve Liselerinde okutulan önemli derslerden birisi olmuştur. Araştırmamızda bünyesinde Arapça öğretilen önemli resmi kurumlardan olan İmam Hatip Okulları, Ortaokulları ve Liselerinde okutulan arapça ders kitaplarının incelenip değerlendirilmesi ve araştırma neticesinde yeni Arapça ders kitapları hazırlamak isteyen araştırmacı ve yazarlara öneriler sunulması amaçlanmıştır.

3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde uzun bir geçmişe sahip olan Arapça'nın yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları daha da önemli hale gelmiştir. Çünkü ilk ve orta öğretimde ders kitapları dışında öğrencilerin Arapça öğrenmek için kolay ulaşabileceği kitapların çok yaygın olduğu söylenemez. İmam Hatip Lisesi öğrencilerine ilmi ve mesleki çalışmalarında kaynaklık teşkil eden metinlerin dili çoğunlukla Arapça'dır. Bu da Arapça öğretimini ve Arapça ders kitaplarının içerik ve kalitesinin öğrencilerin ilgi ve ihtiyacına uygun olmasını daha da önemli hale getirmektedir.[1]

Bu çalışmada İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça ders kitaplarının niteliklerinin, olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu değerlendirmeler sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin bugünkü ve gelecekteki istek ve ihtiyaçlarına cevap veren daha nitelikli Arapça ders kitaplarının ve ders materyallerinin hazırlanmasına yönelik öneriler sunulması çalışmamızın önemini arttırmaktadır.

Daha önce yapılan benzer çalışmalarda İmam Hatip Liselerindeki genel sorunlar ve Arapça öğretimindeki özel sorunlar ele alınmış, okutulan bazı Arapça ders kitabı serileri sınırlı olarak incelenmiştir. Biz ise önceki çalışmalardan farklı olarak çalışmamızda İmam Hatiplerde Arapça öğretimindeki genel sorunlarla birlikte, kuruluşundan günümüze kadar tarihi süreç içerisinde İmam Hatiplerde okutulan Arapça ders kitabı serilerinin büyük çoğunluğunu, Arapça ders kitaplarında olması gereken esaslara göre incelemiş bulunmaktayız. Arapça öğretiminde kitaplardan kaynaklanan sorunları ve diğer sorunları ele almaktayız. Bu nedenle çalışmamız bu derinlikte, alanında kapsamlı bir çalışma olduğu için benzeri çalışmalardan farklılık arz etmektedir.

4. Benzer Araştırmaların İncelenmesi

Türkiye'de İmam Hatip Liseleri ve Arapça öğretimiyle ilgili şimdiye kadar birçok kitap, makale, araştırma ve tez çalışması yapılmıştır. Ancak bütün bu çalışmalara rağmen İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatiplerde Arapça öğretimi tartışılmaya devam etmiştir. Bu tartışmalar, İmam Hatiplerde Arapça öğretim ve öğrenimiyle ilgili konuyu daha kapsamlı, tüm boyutlarıyla ele alan yeni çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili yayınların çoğunun farklı kaynaklarda olması sebebiyle bu alanda yapılan araştırmaların

---

[1] Aydın, Mehmet Zeki, "*İmam Hatip Liselerinde Arapça Ders Programının Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar"* Dergisi, Sayı:…., 2009, s. 1-3; Seval, Gültekin, *İmam Hatip Ortaokulları 5. Sınıflarda Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 1.

tamamına ulaşmak mümkün olmamıştır. Ancak, tespit edebildiğimiz kadarıyla benzer makale, kitap ve tezler genel olarak şu şekildedir:

1. Yusuf Ziya Bildirici, Yüksek Lisans Tezi (1987), *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de Arapça Öğretimi,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bahaeddin Yediyıldız, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü.
2. Mahmut Karaca, Yüksek Lisans Tezi (1992), *İmam-Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
3. Doğan Candemir, Doktora Tezi (1996), *Yabancılara Arapça Öğretimi Esasları ve Öğretim Metotlarının İncelenmesi,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
4. Kerim Açık, Yüksek Lisans Tezi (1997), *Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'ndaki Arapça Öğretimi ve İletişimsel Metoda Göre Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
5. Ahmet Altun, Yüksek Lisans Tezi (1997), *Arapça Öğretiminde Çağdaş Yöntemler,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
6. Mahmut Karaca, Doktora Tezi (2000), *Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi Problemleri Çözüm Önerileri,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Mesud Babayev, Yüksek Lisans Tezi (2001), *Azerbaycan'da Okutulan Arapça Ders Kitaplarının Dört Dil Becerisi Açısından Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
8. Yusuf Karataş, Yüksek Lisans Tezi (2001), *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından ''el-Arabiyyetu li l-Hayât'' Ders Kitabının Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
9. Kerim Açık, Doktora Tezi (2002), *Tanzimattan Cumhuriyet'e Arapça Öğretimi (Kaynaklar ve yöntemler),* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
10. Mücella Cangir, Yüksek Lisans Tezi (2002), *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğreniminde Karşılaşılan Sorunlar,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

11. Emin Cihan Üzüm, Yüksek Lisans Tezi (2002), *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından el-Arabiyyetu lin-Nâşiîn Ders Kitabının Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
12. İbrahim Polat, Yüksek Lisans Tezi (2003), *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
13. Nazan Ertürk, Yüksek Lisans Tezi (2004), *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından İmam Hatip Liseleri Yeni Programa Uygun Arapça Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Cihaner Akçay, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
14. Hasan Soyupek, Doktora Tezi (2004), *İkinci Meşrutiyet'ten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin Elmalı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
15. Fatoş Sümengen, Yüksek Lisans Tezi (2004), *el-Arabiyyetu'l-Mu'âsıra adlı Eserin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
16. Magdi İbrahim, Yüksek Lisans Tezi (2004), *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından ''el-Kitabu l-Esâsî'' Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Cihaner Akçay, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
17. Tahirhan Aydın, Yüksek Lisans Tezi (2005), *Çoklu Zekâ Kuramı ve Yabancılara Arapça Öğretimi,* Tez Danışmanı: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
18. İrfan Işık, Yüksek Lisans Tezi (2005), *İmam Hatip Liselerinde Okutulan Arapça Ders Müfredatının İncelenmesi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
19. Betül Can, Doktora Tezi (2009), *Fatih Döneminden Tanzimata Kadar Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi,* Tez Danışmanı: Musa Yıldız. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
20. Murat Demir, Yüksek Lisans Tezi (2009), *İmam Hatip Liselerinde Arapça Konuşma Öğretimine Etkinlik Temelli Bir Yaklaşım,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
21. Ayşe Hümeyra Kütükçü, Yüksek Lisans Tezi (2010), *Arapça Öğretiminde Drama Yöntemi ve Arapça Dersini Yürüten Öğretmenlerin Bu Yöntemi Kullanma*

Düzeyleri, Tez Danışmanı: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

22. Zeynep Tokgözlü, Yüksek Lisans Tezi (2010), *Arapça'nın Öğretilmesi ve Öğrenilmesinde NLP Tekniklerinin Kullanılması,* Tez Danışmanı: Nurettin Ceviz, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
23. Ahmed Aldyab, Yüksek Lisans Tezi (2012), Türklerde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Tez Danışmanı: Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
24. Mehmet Bölükbaşı, Yüksek Lisans Tezi (2012), *Arapça Öğretiminde Telkin Yöntemi ve Uygulaması,* Tez Danışmanı: Erdinç Doğru, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
25. Ayşegül Semerci, Yüksek Lisans Tezi (2012), *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakülteleri Örneği,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. Süleyman Akyürek, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
26. Murat Özcan, Doktora Tezi (2012), *Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı Hazırlık Sınıfı İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Uygun ve Moodle Eğitim Yönetim Sistemi Destekli Müfredat Önerisi,* Tez Danışmanı: Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
27. Mahamadou Yahaya, Yüksek Lisans Tezi (2013), *Türkiye ve Nijer Cumhuriyetlerinde Arapça Öğrenme Kitapları (Karşıtsal çözümleme),* Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Özay, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
28. Seval Gültekin, Yüksek Lisans Tezi (2013), *İmam Hatip Ortaokulları 5. Sınıflarda Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
29. Ayşe İbrahimoğlu Güner, Yüksek Lisans Tezi (2013), *Türkiye'de Arapça Öğretimindeki Usul ve Tekniklerin Analizi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil İbrahim Kaçar, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
30. Abdulmuttalip Işıdan, Yüksek Lisans Tezi (2014), *İmam Hatip Liseleri İçin Mesleki Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

31. Bilal Abır, Yüksek Lisans Tezi (2015), *Anadolu İmam Hatip Liselerinde Arapça Dersine Giren Öğretmenlerin Profilleri ve İletişimsel Yaklaşımla Arapça Öğretimine İlişkin Farkındalıkları,* Tez Danışmanı: Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
32. Zeynep Arkan, Yüksek Lisans Tezi (2015), *Te'allem el Arabiyye İsimli Eserin Arapça Öğretim ve Eğitim Teknikleri Açısından İncelenmesi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Bostancı, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
33. Zeynep Oktay, Yüksek Lisans Tezi (2015), *Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Kurumlarında Arapça Dersi Öğretim Programlarında İletişimsel Yaklaşım,* Tez Danışmanı: İbrahim Özay, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
34. Murat Demir, Doktora Tezi (2015), *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programının ve Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
35. Şakir Demirbaş, Yüksek Lisans Tezi (2016), *Türkiye'de İmam Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
36. Hüseyin Polat, Yüksek Lisans Tezi (2016), *Anadili Türkçe Olanların Arapça Öğrenirken Dilbilgisinde Yaptıkları Yanlışlar,* Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Yıldız, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
37. Fatih Utku, Yüksek Lisans Tezi (2016), *Silsiletü'l–Lisan İsimli Arapça Öğretim Setinin Değerlendirilmesi,* Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ercan Eser, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

5. Sınırlılıklar

Çalışmamız Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar İmam Hatip Okulları, Ortaokulları ve Liselerinin tarihsel gelişimi, bu okulların haftalık ders programı ve tarihsel süreç içerisinde bu okullarda okutulan ya da okutulmakta olan Arapça ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarından 1980'li yıllara kadar İmam Hatip Liselerinde okutulan ders kitaplarına ulaşabilmek pek mümkün olmadı. Çünkü o dönemde İmam Hatiplerde resmi olarak okutulan bir ders kitabı yoktu. Öğretmenler klasik Arapça dilbilgisi kitaplarından, Kur'an âyetleri ve hadis-i şerifler üzerinden Arapça derslerini

işlemişlerdi. Bu sebeple araştırmamız İmam Hatip Okullarında Arapça öğretimi ve bu okullarda okutulan Arapça ders kitaplarının yaklaşık % 80'ini incelemekle sınırlıdır.

6. Problemlerin Tespiti ve Varsayımlar

Tarihi süreç içerisinde İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça ders kitaplarından kaynaklanan sorunların tahlili ve değerlendirilmesi ana problemimizdir. Bu bağlamda ana problemimiz ile ilişkili olarak bazı alt problemlerin de cevabı irdelenmektedir.

Günümüzde öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz yabancı dil öğretimindeki yeni yöntem ve tekniklere göre Arapça öğretilmesini istemelerine rağmen bu konuda yeterince ilerleme kaydedildiği söylenemez. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla hazırlanan Arapça ders kitaplarının zaman içerisinde yeni gelişmelere cevap verecek nitelikte yenilenmediği ve klasik dil öğretim metotlarından tam anlamıyla uzaklaşmadığı söylenebilir. [2]

Cumhuriyet döneminde ülkemizde Arapça öğretilen en önemli kurumlardan olan İmam Hatip Okullarında Arapça öğretimi genellikle mesleki ve dini metinleri anlamaya yönelik olmuştur. Bu nedenle bu okullardan mezun olan öğrenciler Arapça metinleri kitap üzerinde okuyup anlayabilmekte ancak günlük hayattaki Arapça'yı yeterince konuşamamaktadırlar. [3]

Son yıllarda diyalog ve konuşma sorunu 9. ve 10. sınıf ders kitaplarında ''İletişimsel Yaklaşım Yöntemi'' kullanılarak giderilmeye çalışılmıştır. Ancak öğretmen, öğrenci, öğrenme ortamı vb. sebeplerden dolayı yeterince başarıya ulaşılamadığı söylenebilir. Arapça ders kitaplarının yabancılara Arapça öğretim esaslarına göre tam uyumlu hazırlanmaması da bu başarısızlığın nedenlerinden birisidir.

İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça kitapları ve Arapça öğretimindeki sorunlar için birçok araştırma yapılmıştır. Ancak şimdiye kadar bu okullarda okutulan Arapça ders kitaplarının tamamını inceleyip değerlendiren, kapsamlı bir tez hazırlandığı söylenemez. Bu nedenle bu kitapların araştırılıp bulunması, tasnifinin yapılıp incelenmesi, araştırmacı ve yazarlara istifade edebilecekleri tavsiye ve öneriler sunulmasının son derece önemli olduğu düşünülmüştür.

---

[2] Doğan, Candemir, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri,* Ankara 1989, s. 29-32; Hengirmen, Mehmet, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* Engin Yayınevi, Ankara, s. 17-42; Demircan, Ömer, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* İstaubul 1990, s. 163-280.

[3] Aydın, Mehmet Zeki, "Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Dersi Ögretim Programı Üzerine", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Yıl 1996, s.124.

7. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızda İmam Hatip Okullarının tarihî gelişim sürecini ve İmam Hatiplerde Arapça öğretimini incelediğimiz için öncelikle teorik yöntem, betimsel yöntem ve tarihsel yöntemin kullanılması benimsenmiştir. Böyle bir metodun takip edilebilmesi için çalışmamızın planlanmasında kaynak taraması esas alınmıştır. Bu yöntemde araştırma konusu ile ilgili olan kaynakların toplanması ve elde edilen verilerin değerlendirilmesi büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmada kütüphane ve arşiv çalışmalarından yararlanmak çok önemlidir. Çalışmamızda öncelikli olarak elde ettiğimiz kaynaklarda yer alan bilgiler fişlenerek kaydedilmiştir. Kaydedilen bu verilerin bilimsel geçerlilik ve güvenirlik kurallarına uygun olmasına imkânlar ölçüsünde dikkat edilmiştir.

Bu bağlamda İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretimi için hazırlanan öğretim programları ve ders kitapları, daha önceden bu konu ile ilgili hazırlanmış benzer Arapça tezler, Arapça ve yabancı dil öğretimi hakkında telif edilen kitaplar tezimizde kullanacağımız ana kaynaklar olarak tespit edilmiştir. Bu kaynaklar detaylı olarak araştırılıp tasnif edildikten sonra çalışmamız için gerekli verilerin araştırılıp değerlendirilmesi ve tezimizin oluşturulması amaçlanmıştır.

BÖLÜM I

İMAM HATİP OKULLARI, OTAOKULLARI VE LİSELERİNİN TARİHÇESİ VE BU OKULLARDA ARAPÇA ÖĞRETİMİ

Bu bölümde İmam Hatiplerin din eğitimi ve kültürel hayatımızdaki yeri ve önemine, tarihçesine, Arapçanın kültürel ve dini açıdan önemine ve kuruluşundan günümüze İHL'de Arapça öğretiminin genel olarak değerlendirilmesine yer verilmiştir.

1.1. İmam Hatiplerin Din Eğitimi ve Kültürel Hayatımızdaki Yeri ve Önemi

İmam Hatip Okulları açıldığı ilk günden itibaren büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkemizde, din eğitimimizin ve kültürel hayatımızın gelişiminde önemli işlevler görmüştür. Hem dinimizi doğru kaynaklardan sağlıklı öğrenmemiz için hem de milli ve manevi değerlerimizi yaşatmak için bu okullar büyük bir öneme sahiptir. İmam Hatiplerin dini ve sosyal-kültürel hayatımızdaki önemini biraz daha açmak gerekirse; ülkemizde yaklaşık 65 yıllık geçmişe sahip olan İHL'ler dini, kültürel ve ilmi hizmetlerde bulunmuşlar ve toplumu doğru kaynaklardan aydınlatmışlardır. Aksi takdirde doğru kaynaklardan öğrenilmeyen din toplumların felaketi olabilir ve insanlar potansiyel bir suçluya dönüşebilir. Ayrıca bu okulların mezunları birçok alanda çok kıymetli eserler telif etmişlerdir. Bunun en güzel örneği, son derece kıymetli ve orijinal bir eser olan 44 ciltlik Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisinin (TDİA) kollektif olarak İmam Hatip mezunları tarafından ortaya konulmasıdır.[4]

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yaklaşık 120.000 personel bulunmaktadır. Bu personelin büyük çoğunluğu İmam Hatip Lisesi kökenlidir ve başkanlık bu personelle insanlarımıza din hizmetlerini sağlıklı bir şekilde sunmaya çalışmaktadır.[5] Diyanet işleri başkanlığı bünyesinde 2015 yılında öğretime açık yaklaşık 21.000 Kur'an Kursunda yaklaşık 18.500 bayan, 2000 erkek olmak üzere toplam 20.500 öğretici görev yapmaktadır ve bu öğreticilerin tamamına yakını İHL mezunudur. Dolayısıyla ülkemizdeki dini eğitim ve Kur'an öğretiminin temelinde İmam Hatip Okulları vardır.

---

[4] Diyanet işleri Başkanlığı, *2015 Yılı Performans Programı,* www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/zOuu0+diyanet_2015_performans.pdf, Erişim Tarihi: 25.02.2017 s. 32-34.

[5] Diyanet işleri Başkanlığı, *2015 Yılı Performans Programı,* s. 32-34.

Ayrıca İHL' de, örgün din eğitimi ve öğretimi veren okullarda ve ilahiyatlarda yine büyük oranda bu okulların mezunlarınca din eğitimi yürütülmektedir. [6]

İmam Hatipler dinin hurafelerden arındırılması, yasal din eğitiminin yaygınlaşması ve toplumda sağlıklı bir din anlayışının yerleşmesi, İslâm coğrafyasında yeni fikirlerin üretilmesi ve yeni bakış açılarının doğması konularında önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Bu bağlamda İmam Hatipler devlet, millet kaynaşmasında önemli rol oynamış, birlik ve beraberliğimizin teminatı haline gelmiştir. İHL'ler herkesin dinî, ilmî, millî, eğitimsel, sosyal, kültürel ve siyasi konulara yeni bir gözle bakabilmesine, olayları ve gelişmeleri farklı bir bakış açısıyla değerlendirebilmesine önemli katkılar sağlamıştır. [7]

1.2. İmam Hatiplerin Tarihçesi

İmam Hatip Okullarının ilk örnekleri Osmanlı devletinin son dönemine dayanmaktadır. Genel eğitim yapan medreselerden farklı olarak Tevcih-i Cihat Nizamnameleri ile milleti aydınlatmak, milli kültüre ve dini eğitime önem vermek ve vaizler yetiştirmek amacıyla 1912 yılında *Medresetü'l-Vâizîn* adı altında öğretim kurumları açılmıştır. Günümüz İmam Hatip Liselerinin temelini teşkil eden ve mesleki din eğitimi vermek amacıyla kurulmuş olan Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ (İmamlar ve Hatipler Medresesi) isimli kurumları ise 1913 yılında öğretime başlamıştır.[8]

Bu kurumlar Tevhid-i Tedrisat Kanununa kadar Medresetü'l-Vâizîn, Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ ve Medresetü'l-İrşâd adı altında eğitim ve öğretimlerine devam etmişlerdir. Sonrasında ise İmam Hatip Mektepleri, İmam Hatip Yetiştirme Kursları, İmam Hatip Okulları, İmam Hatip Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri, Çok Programlı Liselerin (ÇPL) Çatısı Altındaki İmam Hatip Liseleri, Ağırlıklı Yabancı Dil Uygulayan İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Ortaokulları adı altında eğitim ve öğretimlerine devam etmişlerdir.

1.2.1. Medresetü'l-Vâizî n

Şubat 1912 tarihinde yayınlanan bir nizamname ile medreselerin bünyesinde bazı değişiklikler yapılması gerektiği ifade edilmiş ve aynı nizamname doğrultusunda İslam'ın

---

[6] Diyanet işleri Başkanlığı, *2015 Yılı Performans Programı,* s. 32-34.

[7] Cebeci, Suat, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, Akçağ Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2015, s. 183-186.

[8] Bilgin, Beyza, *Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 1995, s. 93; Ünsür, Ahmet, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 2005, s. 114-115.

faziletlerini ve güzelliklerini insanlara anlatabilecek aydın insanlar bir başka ifadeyle vaaz hizmetlerini yürütmek üzere vaizler yetiştirmek amacıyla *Medresetü'l-Vâizîn* kurulmasına karar verilmiştir.[9] *Medresetü'l-Vâizîn*'in eğitim süresi üç yıldır. Bu okullarda dini ve mesleki derslerin yanısıra edebiyat, tarih, coğrafya, matematik, geometri, hukuk bilgisi, sağlık bilgisi, felsefe, sosyoloji, fen ve sosyal bilim dersleri gibi genel kültür dersleri de okutulmuştur. *Medresetü'l-Vâizîn*'den mezun olanlar çeşitli yerlerde imamlık veya vaizlik görevlerine atanabiliyordu. Fakat ülkenin içinde bulunduğu siyasi, sosyo-ekonomik durum, öğrencilerin askere alınması, hocaların yetersizliği gibi nedenlerle bu kurumlardan beklenen netice alınamamıştır.

1.2.2. Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ

Osmanlı devletinde uzun yıllar islâmî ilimler ve diğer ilimler medreselerde birlikte okutulmuştu. Ancak Tanzimatın ilanından sonra batılılaşma temayülü ile birlikte batılı bir kurum olan ilk ve orta dereceli mektepler kurulmuş medreseler kendi haline bırakılmıştı. Mektepler kurulunca din eğitimi ve öğretiminde bazı sorunlar ortaya çıkmıştı. Sorunların çözümü için eğitimde yeniden yapılanma ve reform çalışmaları çerçevesinde daha aydın ve kültürlü din adamları yetiştirmek amacı ile 1913 yılında *Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ* açılmıştır. Pozitif bilimlerin yanı sıra temel din bilimleri de okutulan bu medreseler, İmam Hatip Liselerine model olmaları nedeniyle önemlidir. Bu bağlamda İmam Hatip Okulları / Liseleri büyük ölçüde II. Meşrutiyetin ilanından sonra ıslah edilen medreselerin teşkilat, plan ve programlarından yararlanmıştır.[10] O dönemde mevcut imam ve hatip sayısında eksikliğin olması, yeterli nitelikte imam ve hatip bulunmaması gibi durumlar söz konusuydu. Daha nitelikli, bilinçli ve kültürlü imamlar ve hatipler yetiştirmek amacıyla bu okullar açılmıştır.[11]

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti'ne (Vakıflar Bakanlığı) bağlı olarak açılmış olan Medresetü'l Vâizîn ve Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ'nın ömürleri kısa olmuş ve bu kurumlardan beklenen netice alınamamıştır. Bu iki kurum Medresetü'l-İrşâd adı altında iki şube halinde birleştirilmiştir.[12] Bugünkü İmam Hatiplerin temelini teşkil eden Medresetü'l-İrşâd diğer medreseler gibi 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılmasına kadar faaliyet gösterebilmiştir. Bu tarihe gelindiğinde diğer medreselerle

---

[9] Parmaksızoğlu, İsmet, *Türkiye'de Din Eğitimi,* Milli Eğitim BakanlığıYayınları, Ankara 1966, s. 20.
[10] Sarıkaya, Yaşar, *Medreseler ve Modernleşme*, İz Yayıncılık, İstanbul 1997, s.190.
[11] Ergin, Osman, *Türk Maarif Tarihi,* Eser Matbaası, İstanbul 1977, I/11.
[12] Ceride-i İlmiye, Beşinci Sene, 51 (Rebiülevvel 1338), s. 1639-1641.

birlikte kapatılmıştır.[13] İlgili kanun gereği açılan İmam Hatip Mektepleri bu medreselerin görevini üstlenmiştir.

1.2.3. İmam Hatip Mektepleri

Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminde önemli değişikliklere dayanak oluşturan Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu 3 Mart 1924 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu gereğince kapatılan medreselerin yerine yeni isimlerle eğitim-öğretim kurumları açılmıştır. Din hizmetlerinin ifası için ise Tevhîd-i Tedrîsât Kanununun 4. Maddesine göre öğrenim süresi 4 yıl olan İmam Hatip Mektepleri açılmıştır.[14] Bu okullar Medresetü-l İrşad ve Taşra Medreselerinin yerini almıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde bu mekteplerden 29 adet açılmıştır. Bu mektepler ortaokul seviyesinde eğitim vermekteydi.[15] İmam Hatip Mekteplerinde dini ağırlıklı derslerin yanında hüsn-i hat, fransızca, tarih, coğrafya, cebir, nebatat, fizyoloji, musiki, ruhiyat (psikoloji), içtimaiyat (sosyoloji) gibi kültür dersleri de okutulmaktaydı. Ancak bu mekteplerin sayısı günden güne azalmış 1926-1927 öğretim yılında Kütahya ve İstanbul İmam Hatip Mektepleri dışındakiler kapatılmış, 1929-1930 öğretim yılında bunlar da kapatılmıştır.[16] Ayrıca 1931'de mekteplerin programlarından din bilgisi dersleri çıkarılmıştır.[17] Bazı araştırmacı ve yazarlara göre bu mektepler yeterince öğrenci bulamadığından bazılarına göre ise İmam Hatip Mekteplerini açan zihniyetin bu okulları açarken zaten kapatmayı planladığından kapanmışlardır.[18] Bazılarına göre ise bu okulların öğrenci bulamadığı için kapandığı iddiası gerçekleri yansıtmamaktadır.[19] Bakanlık tasarruf tedbirlerini bahane ederek açılışlarının ilk yıllarından itibaren İmam Hatip Mekteplerine gerekli ödenekleri ayırmamış, mezunlarına iş imkânı verilmemiş, mezunları ortaokul seviyesinde tutulmuş, din görevlileri devlet memuru olmaktan çıkarılmış, din adamlığı ve imamlık mesleği çeşitli vesilelerle gözden düşürülmüştür.[20] Kırsal kesimlerden gelen öğrenciler burs ve

---

[13] Ergin, *Türk Maarif Tarihi,* I/140.
[14] Dinçer, Nahit, *1913'ten Bugüne İmam Hatip Okulları Meselesi*, Yağmur Yayınları, İstanbul 1974, s. 32.
[15] Ayhan, Halis, *Türkiye'de Din Eğitimi (1920-1998),* İFAV Yayınları, İstanbul 1999, s.31.
[16] Dinçer, 1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi, s. 32-33.
[17] Küçük, Raşit-Öcal, Mustafa, *Türk Milli Eğitiminde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri,* İslam Medeniyeti Vakfı Yayınları, İstanbul1983, s. 15-16.
[18] Michael, Winter, *Kemalist Türkiye'de Eğitimin Modernleşmesi*, Jacob M. Landau (Yay. Haz.) (1999), *Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi*, İstanbul, s. 242.
[19] Öcal, "Kütahya İmam Hatip Mektebi Mezunlarından Ebezade Şerif Ahmet Efendi ile Bir Mülakat ve Bazı Belgeler", *Diyanet Dergisi*, 27/4, 1991, s. 125-146.
[20] Öcal, *İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları,* Ensar Neşriyat, İstanbul 1994, s.32-34.

barınma imkânlarından faydalanamadığı için bu okullara olan rağbet azalmıştır.[21] Bunlara ilaveten 1928'de yapılan harf inkılâbı ve laiklik anlayışının etkisiyle Eylül 1930 yılında İmam Hatip Mektepleri kapatılarak tarihe malolmuşlardır.[22]

İmam Hatip Mektepleri'nin kapatılmasının ardından 1930-1948 yılları arasında din eğitimi ve öğretimi Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde kurulan Kur'an Kursları (Dâru-l Kurrâlar) tarafından verilmiştir.[23] Ancak Kur'an-ı Kerim'in yüzüne ve ezbere okunması haricinde bir şey bulunmayan bu kurslar, toplumun sosyal gerçeği olan din eğitimi ihtiyacına cevap verememiştir. Bu dönemde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyette olan eğitim kurumlarından din görevlisi yetiştirmeye yönelik ortaokul ve lise seviyesinde herhangi bir öğretim kurumu kalmamıştır. Laikliğin ilanı gerekçe gösterilerek dinle alakalı dersler ve dini kavramlar ders kitaplarından çıkartılmıştır. Dini yayın yapan gazete ve dergiler yasaklanmış, dini içerikli kitaplar toplatılmıştır. Din öğretimi üzerindeki baskılar laikliğin ilanıyla birlikte iyice arttırılmıştır. Çeşitli baskılar neticesinde kapatılan İmam Hatip Mektepleri sonrasında toplumun ihtiyacı olan imam, hatip ve vaiz yetişememiştir ve bu alanda büyük açık oluşmuştur. Bu dönemde din eğitimi ve öğretimi yapılamadığından sağlıklı bilgiye ulaşamayan insanlar arasında batıl inanışlar ve cehalet yaygınlaşmaya başlamıştır. Ayrıca bu boşluk yıllarında ülkemizde misyonerlik faaliyetleri de artmıştır. Demokratik sisteme 1946 yılında fiilen geçilmesiyle bu konudaki serzenişler başta TBMM olmak üzere kamuoyunda açıkça dile getirilmiştir.[24] Ciddi ve yoğun bir şekilde gündeme getirilen bu serzenişler seçimlere yaklaşırken din eğitimi ve öğretimi konusunda CHP iktidarını bazı adımlar atmaya ve icraatlarda bulunmaya mecbur bırakmıştır. Bu icraatlardan biri de İmam Hatip Yetiştirme Kurslarını açmak olmuştur.[25]

1.2.4. İmam Hatip Yetiştirme Kursları

İmam Hatip Kursları açma kararından sonra 21 Mayıs 1948 Cuma günü Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ‘‘Din eğitiminin serbestliğine’’ dair bir tebliğ yayınlanmıştır. CHP parti meclisinde onaylanan bu tebliğde; ‘‘Din Bilgisi Dershaneleri’’ açılabileceği öngörülmüştür. Bu tebliğde Müslüman vatandaşların imamlık ve hatiplik gibi dini hizmetleri ifa edecek elemanlara ihtiyaçları olduğu ve bunları yetiştirecek öğretim

[21] Öcal, *İmam Hatip Liseleri ve ilköğretim okulları*, s. 33.
[22] Dinçer, 1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi, s.32; Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 25.
[23] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 143-145.
[24] Banguoğlu, Tahsin, *Kendimize Geleceğiz*, Derya Yayınları, İstanbul 1984, s. 97.
[25] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 143-147.

müesseselerinin kurulması lazım geldiği tespit edilmiştir. Aynı tebliğde yönetmelik, müfredat ve ders kitapları hazırlatılacağı ifade edilmiş ancak uygulaması gerçekleşmemiştir.[26] Neticede İmam Hatip Mekteplerinin kapatılmasından 18 yıl sonra 21 Mayıs 1948 tarihinde 10 ilde İmam Hatip Yetiştirme Kursları açılması önergesi kabul edilmiştir.[27] Ülkedeki din görevlisi ihtiyacını karşılamak amacıyla askerliğini yapmış ortaokul mezunlarının kabul edildiği bu kurslar 15 Ocak 1949 tarihinde başta İstanbul ve Ankara olmak üzere Afyonkarahisar, İzmir, Isparta, Kayseri, Kastamonu, Adana, Trabzon ve Urfa'da fiilen eğitim-öğretime başlamıştır.[28] Bu kursların süresi 10 aydır.[29] Kursun programı fıkıh hariç dini derslerin yanında tarih, coğrafya, Türkçe gibi kültür derslerini de içermiştir. Yabancı dil (Arapça, İngilizce) matematik ve fen grubu dersleri ise bu kursların programında yer almamıştır.[30]

Normal bir eğitim kurumu olmaktan çok uzak olan İmam Hatip Yetiştirme Kursları halkın had safhaya gelmiş olan din görevlisi ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Ancak bu kurslar, demokrasiye geçişte önemli bir basamak olmuştur. Çünkü daha baştan İmam Hatip Okulu olarak düşünülüp daha uzun süreli ve gerçekçi bir program hazırlamak yerine kurs olarak hayata geçirilmiştir. Bu kursların hocalarına yeterli ücret verilmemiş, mezunlarına da gelecek vaat edilmemiştir.[31] Bu yüzden tamamen göstermelik birtakım siyasi amaçlarla açılan bu kurslar 1951 yılında açılacak olan İmam Hatip Okullarına yerini bırakarak birkaç yıl içerisinde tarihe mal olmuşlardır.[32]

1.2.5. İmam Hatip Okulları

Çok partili hayata geçildikten sonra sorunlar açıkça konuşulur olmuştu. Seçim öncesi tek parti dönemi uygulamalarını eleştiren ve İmam Hatipler açacağını meydanlarda vaat eden Demokrat Parti 1950 genel seçimleri sonrasında iktidara gelmişti. Seçimlerden sonra mecliste milletvekilleri, dışarıda ise vatandaş Demokrat Parti'den seçim öncesi vaatlerini yerine getirmesini istemişlerdi.[33] Bu vesile ile İmam Hatip Okulları (İHO) açma

---

[26] Dinçer, *1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi*, s.52.
[27] Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, s.191.
[28] Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, İstanbul 2013, s. 74.
[29] Howard, *Türkiye'nin Yeni İmam Hatip Okulları,* çev. Hulusi Yavuz, *Osmanlı Devleti ve İslamiyet,* İz Yayıncılık, İstanbul 1991, s.174.
[30] Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 29.
[31] *T.B.M.M., Tutanak Dergisi*, Yıl 1949, c.15, s. 8.
[32] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 153; Howard, *Türkiyenin Yeni İmam Hatip Okulları*, s. 174.
[33] *T.B.M.M., Tutanak Dergisi*, Yıl 949, c. 20, s.524.

konusu uzun süre tartışıldıktan sonra açılmasının gerekli olduğuna kanaat getirmişlerdi.[34] Mesleki din eğitimi alanında İmam Hatip Kurslarının yetersiz kaldığı kanaati üzerine 13.10.1951 tarih ve 601 sayılı müdürler komisyonu kararı ve milli eğitim bakanı Tevfik İleri'nin 17 Ekim 1951 günü onaylamasıyla yedi yıl eğitim süreli İmam Hatip Okulu açma kararı yürürlüğe girmiştir.[35] Kararnameye göre 7 ilde birer İHO açılmıştır. Bunlar; Adana, Ankara, Isparta, İstanbul, Kayseri, Konya ve Maraş illeridir.[36] İmam Hatip Okullarının birinci devreleri 1954-1955 öğretim yılı sonunda ilk mezunlarını verdikten sonra ikinci devresi 3 yıllık lise olarak açılmıştır. Böylece İHO'lar 4+3=7 yıllık öğretim süresi olan bir ortaöğretim kurumuna dönüşmüştür.[37] İmam Hatip Okullarının ilk hukuki dayanağı, Tevhîd-i Tedrisât kanununun 4. maddesidir. Resmi kuruluş amacı; Türk milletine hitap edecek, olgun, kültürlü, aydın hatip ve imamların yetişmesini sağlamaktır.[38]

İmam Hatip Okullarının eğitim-öğretim faaliyetleri önce "Özel Okullar Müdürlüğü"ne, daha sonra ise "Ortaöğretim Genel Müdürlüğü"ne bağlanmıştır. İmam Hatip Okullarının ve mezunlarının sayısının her geçen gün artması ve 1959 yılında "Yüksek İslam Enstitüleri" açılması nedeniyle bu kurumların eğitim-öğretim ve yönetim faaliyetlerini yürütmek üzere 1961 yılında "Din Eğitimi Müdürlüğü" kurulmuştur. Daha sonra bu müdürlük 29.04.1964 tarih ve 26540 sayılı bakanlık kararına göre "Din Eğitimi Genel Müdürlüğü"ne dönüştürülmüştür.[39] İlk açılan İmam Hatip Okulları, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın köy, kasaba ve şehir teşkilatı için eleman yetiştiriyordu. İmam Hatip Okullarının orta kısmının müfredatı genel ortaokulların programına göre daha yoğun ve ağır bir programa sahipti. Toplam 27 ayrı dersten oluşan ve % 56 kültür ve fen, % 44 dini ağırlıklı derslerden oluşturulan müfredatta genel ortaokullarda okutulan dersler dikkate alınmıştır. Bu oran kültürel ağırlıklı ders yükünün 1. devrede ağırlıkta olduğunun göstergesidir. Lise kısmının müfredatı da hazırlanırken genel liselerin müfredatı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Genel liselerde 6 yılda 21 çeşit ders okutulurken İmam Hatip Okullarında 7 yılda 38 çeşit ders okutulmuştur.[40] İmam Hatiplerin 2. devresinde meslek derslerinin oranı % 35, kültür derslerinin oranı % 65 civarında olmuştur. Bu oranlara

---

[34] *Cumhuriyet Gazetesi*, 3 Ocak 1951.
[35] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s.76-78.
[36] Dinçer, *1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi*, s. 65.
[37] Dinçer, *1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi*, s.65; Howard, *Türkiyenin Yeni İmam Hatip Okulları*, s.175.
[38] *Resmi Gazete*, 6 Mart 1924, s.63.
[39] *MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Brifingi,* s. 3.
[40] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 158-159; Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi* (1966), s. 32.

bakıldığında İmam Hatiplerin 1. devresinde müfredatın daha çok mesleğe yönelik olduğu, 2. devresinde ise yüksek öğretime yönelik ve kültür ağırlıklı olduğu görülmektedir.[41]

İmam Hatip Okulları eğitime devam ederken Türkiye'nin geçtiği siyasal süreçlerden de etkilenmişti. İmam Hatip Okulları 1960 ihtilâli sonrasında mevcudiyetini korumuş, olumlu veya olumsuz herhangi bir gelişme olmamıştır. Süleyman Demirel liderliğinde Adalet Partisinin iktidara gelmesiyle İmam Hatip Okullarının sayısında artış olmuştur. Yurt genelinde toplam İHO sayısı 72'ye ulaşmıştır.[42] İHO sayısındaki hızlı artışı engellemek için çıkarılan çeşitli genelgelerle mezunların iş imkânı kısıtlanmış ya da İHO açılması koşulları zorlaştırılmıştır. Değişen hükümetlerle beraber İHO müfredatında farklı uygulamalara gidilmiştir. İmam Hatip Okullarının orta kısmından 4 Ağustos 1971 tarih ve 225 sayılı kararla dini dersler çıkarılmış ve genel ortaokul müfredatı uygulanmaya konulmuştur. Aynı zamanda alınan bir kararla İHO'nun birinci devresinden mezun olan ve liselere geçiş yapmak isteyenlere, doğrudan yatay geçiş hakkı engellenmiş, farklı derslerden imtihana girme zorunluluğu getirilmiştir. Bu ise İHO'nun hızlı bir öğrenci kaybı yaşamasına neden olmuştur. İmam Hatip Okullarının 4 yıla çıkarılan lise kısmı için 11 Aralık 1972'de yeni bir program hazırlanmıştır.[43]

Ekim 1972 tarihinde mevcut hükümet ortaöğretim kurumları ile ilgili yayınladığı kararnamede "Her çeşit ortaöğretim kurumuna 'lise' adı verilecektir." demiştir. Daha sonra bu kararname 15 Nisan 1973'te kanuna dönüştürülmüştür. Bu kanunun kabulü ile İmam Hatip Okulları liseye dönüştürülmüş ve eskiye göre bir takım yeni haklar elde etmiştir. Adı geçen kanunla bu okulların mezunları Yüksek İslâm Enstitülerinin yanında diğer üniversitelere de eşit şartlarda giriş hakkı elde etmişlerdir.[44]

1.2.6. İmam Hatip Liseleri

İmam Hatipler için güçlü bir yasal dayanak olan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 24.06.1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Milli Eğitim Temel Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bütün meslek okullarıyla birlikte İmam Hatip Okulları da ''İmam Hatip Lisesi''ne dönüştürülmüştür. İmam Hatip Okulu adını 24.06.1973

---

[41] Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 32; Bozan, İrfan, *Devlet ile Toplum Arasında Bir okul, İmam Hatip Liseleri*, TESEV Yayınları, 2007, s.14.
[42] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 166-167
[43] Bilgin, ''Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri, Konulu İlmi Toplantıya Sunulan Tebliğ'', İstanbul 1994, s. 2-3; *VIII. Milli Eğitim Şurası,* s. 20.
[44] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 178.

tarihinden itibaren ‘‘İmam Hatip Lisesi’’ olarak değiştirmiştir. Halen yürürlükte olan kanunun 32. maddesinde İmam Hatip Liseleri şu şekilde tanımlanmıştır;[45]

‘‘İmam Hatip Liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur’an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe, hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.’’[46] Bu kanunla İmam Hatip Liselerinden mezun olanlara din eğitimi veren okulların yanında çeşitli üniversitelere girme hakkı da verilmiştir.

Demokratik ve siyasi gelişmelere paralel olarak İHL’de birtakım gelişmeler olmuştur. CHP-MSP koalisyon hükümeti döneminde bir taraftan 29 yeni İHL açılırken diğer yandan İmam Hatip Ortaokulları 3 yıl süreli, Kur’an-ı Kerim ve Arapça dersleri de takviyeli olarak yeniden açılmıştır. Böylece İmam-Hatip Lisesi olarak hizmet veren okul sayısı 101’e ulaşmıştır.[47] Bu gelişme ile İmam Hatip Okulları 3+4=7 yıllık bir okul haline dönüştürülerek yeniden bütünleştirilmiştir. Bu değişim orta kısımlara olan teveccühü yeniden arttırmış, öğrenci sayısı her geçen yıl katlanarak artmıştır. Demirel’in kurduğu koalisyon hükümeti (1975-1977) döneminde 144 İHL öğretime açılmış ve toplam sayı 248’e ulaşmıştır.[48] Daha sonra yine Süleyman Demirel tarafından (1977-1978) kurulan koalisyon hükümeti zamanında 86 yeni İmam Hatip Lisesi eğitim-öğretime açılmış ve İmam Hatip Liselerinin toplam sayısı 334’e ulaşmıştır.[49] MHP-MSP-CGP gibi partilerin dışarıdan desteklediği 1979’da kurulan Demirel azınlık hükümeti döneminde ise 39 yeni İHL daha eğitim-öğretime açılmıştır. Böylece 1951’den 12 Eylül 1980’e kadar açılan toplam İHL sayısı 374’e ulaşmıştır.[50] Ancak bunlardan 33’ü yalnızca orta kısım olarak öğretim yapmıştır.[51]

12 Eylül 1980’den önceki döneme baktığımızda İHL sayısında 1977-1978 yıllarında rekor bir artış olmuştur. İHL’de öğrenim gören öğrenci sayısında 1973-1974 eğitim-öğretim yılından itibaren beş sene içerisinde %904,5’lik rekor bir artış olmuştur. Bu artışın en önemli sebeplerinden birisi de ortaöğretim seviyesinde İmam Hatip Liselerinin yüksek öğretim seviyesinde İslâm Enstitülerinin güvenli bir ortama sahip

---

[45] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 84.
[46] Ayhan, *Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 1995, s. 192.
[47] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 58.
[48] *MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Brifingi*, s. 49.
[49] *MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Brifingi*, s. 49.
[50] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 60-63; *MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Brifingi*, s.49.
[51] Ayhan, *Türkiye’ de Din Eğitimi*, s. 205.

olmasıydı. Zira o dönemlerde anarşi ve terörün girmediği, velilerin çocuklarını müsterih biçimde gönderebildikleri ortaöğretim kurumlarının başında İmam Hatip Liseleri bulunmaktaydı.[52]

İHL'nin imam, müezzin, vaiz, müftü gibi muhtelif din hizmetlerini ifa etmek üzere görevli yetiştirmek amacıyla kurulduğu göz önüne alındığında kızlar bu okula bir şekilde alınmamıştı. İHL 1970'li yıllara kadar sadece erkeklerin öğrenim gördükleri kurumlardı. Veliler kız çocuklarının hem lise seviyesinde tahsil yapmalarını hem de dini eğitimlerini almalarını istiyorlardı. Kızını İHL'ye kaydettirmek isteyen bir velinin hukuk mücadelesi sonucu Danıştay 11. Daire'sinin 14.12.1976 tarih ve 1976/4374 sayılı kararı ile ilk kez Yozgat İHL'ye kız öğrenci kaydı yapılmıştır. Bu, genel kabulü yıkmış ve İHL'lerdeki kız öğrenci sayısı giderek artmıştır.[53] Daha sonra İHL'de sadece erkeklerin okuyabileceğine dair bir karar çıkmışsa da bir velinin Danıştay'a başvurması neticesinde bu karar iptal edilmiştir. Kızların mezun olduklarında imam olamayacakları söylenmiş bu yüzden İHL'de okumalarına yönelik çeşitli tartışmalar yapılmıştı. Kızlar imam olamamışlardır ancak bir kısmı İlahiyat Fakültelerinden mezun olarak Kur'an kursu öğreticisi olmuştur. Bir kısmı Diyanette vaize olmuş bir kısmı da İmam Hatip Liselerinde meslek dersi öğretmenliği, ilköğretim ve ortaöğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği görevlerini üstlenmişlerdir.[54]

1980 darbesinin ardından İHL açılması durdurulmuş, sadece yatay olarak büyüme yoluna gidilmiştir. Hükümet 1983 yılında Turgut Özal'la birlikte yeniden sivillerin idaresine geçmiş, fakat askeri baskı hala kendini hissettirdiği için yeni İHL açılmamış ve hükümet programında İHL'den bahsedilmemiştir.[55] Özel nedenler öne sürülerek açılan Tunceli İmam Hatip ve Beykoz Anadolu İmam Hatip Liseleri dışında yeni İHL açılmamıştır.[56] Sayılarının arttırılamamasına bir çözüm olarak mevcut liselere ek binalar yapılmış ve araç- gereç temin edilerek genişleme yoluna gidilmiştir. Mevcut İmam Hatip Okullarının durumu iyileştirilmiştir. 2. Özal hükümetinde ise 7 adet daha yeni İHL eğitim-öğretime açılmış ve sayı 383'e yükselmiştir. Ayrıca 38 İHL ortaokulunun lise

---

[52] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 85-86.
[53] Çakır, Ruşen-Talu, Balkan, "İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler Raporu", *TESEV 2004*, s. 75.
[54] Çakır-Talu, "İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler Raporu" , s. 21-22,168.
[55] Dağlı, Nuran- Aktürk, Belma, *Hükümetler ve Programları,* Ankara 1988, c. III, s. 1-23.
[56] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 88.

kısmına açılış izni verilmiş ve bu okullar normal statülerine kavuşturulmuştur.[57] Bu şekilde gelişme ve genişleme ile İHL'nin sayısı 1991'de 389'a yükselmiştir.[58]

1.2.7. Anadolu İmam Hatip Liseleri

V. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen, yurt dışındaki işçi çocuklarının eğitimi için yatılı ve yabancı dil (Almanca) ağırlıklı öğretim yaptırılabilecek Anadolu İmam Hatip Liselerinden (AİHL) ilki 1985-1986 eğitim-öğretim döneminde İstanbul Beykoz'da açılmıştır. Bu İmam Hatip Lisesi Almanya'daki işçilerimizin çocuklarının Türkiye'ye getirilip buralarda yetiştirildikten sonra geldikleri yere din görevlisi olarak gönderilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştu. Adı geçen okulun 1989-1990 eğitim-öğretim yılında İngilizce bölümü de açılmıştır. Bu okul Kartal ilçesindeki asıl binası tamamlanınca 1990'da yeni yerine taşınmış ve adı Kartal AİHL olarak değiştirilmiştir.[59]

Mezunlarının Türkiye derecesi yapması ilginin AİHL'ye yönelmesini sağlamıştır. Kuruluş amacına göre ilk yıllar Almanya'dan öğrenci gelmiş ancak sonraki yıllarda öğrenci gelmez olmuş ve tamamen yurt içinden sınavla kazanıp kayıt yaptıran öğrencilerle eğitime devam edilmiştir. Açılan AİHL sayısı, 2000 yılına kadar 7'si bağımsız müdürlük halinde, 101'i ise İmam Hatip Liseleri müdürlüklerinin yönetiminde olmak üzere toplam 108'e ulaşmıştır.[60] Hollanda'daki gurbetçilerin çocuklarının eğitimi için ise 1993 yılında Mersin'in Bozyazı ilçesinde Bozyazı Anadolu İmam Hatip Lisesi açılmıştır.[61]

AİHL hazırlık, orta ve lise olmak üzere üç kısımdan oluşuyordu. Hazırlık sınıfında ders programı yabancı dil ağırlıklı olmak üzere Türkçe, Kur'an'ı Kerim, beden eğitimi gibi derslerden oluşmaktaydı. Orta kısım ve lise kısmın müfredatı klasik İHL ile aynıydı. Ancak bazı derslerin haftalık saat sayısı klasik İHL'den farklılık göstermekteydi. AİHL'de yabancı dil klasik İHL'ye göre 8 saat daha fazla idi. 28 Şubat 1997 sürecine kadar İHL ve AİHL sayısı artmaya devam etmiştir.[62]

---

[57] *MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Brifingi,* s. 49, Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 64-65.

[58] *MEB Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı,* Ankara, 10.08.1994 Tarih ve 94/2030 Sayılı Yazı.

[59] Hayıt, Halil, *İmam Hatip Liselerinin Dünü ve Bugünü, Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi,* İslâm Medeniyeti Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 117; Ayhan, *Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 192.

[60] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 215.

[61] Öcal, *İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları*, s. 60.

[62] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 89; Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 225-227.

1.2.8. Ağırlıklı Yabancı Dil Uygulayan İmam Hatip Liseleri

Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün 24.06.1993 tarih ve 84-3313 sayılı yazısı gereğince 1993-1994 eğitim-öğretim yılında Ankara Merkez ve İstanbul Kadıköy ilçelerindeki İmam Hatip Liseleri Müdürlüklerinin çatısı altında ‘‘Ağırlıklı Yabancı Dil Programı Uygulayan İmam Hatip Lisesi’’ sınıf şeklinde açılmıştır.[63]

Öğrenci kayıt ve kabul işlemleri aynı dönemde açılan diğer süper liselerdeki gibi olmuştur. Öğrencinin bu okullara ön kayıt yaptırabilmesi için İmam Hatip Lisesi orta kısmından aldığı diploma not ortalamasının en az 3.50 olması şart koşulmuştur. Kontenjan durumuna göre kesin kayıt diploma notunun üstünlüğüne göre yapılmıştır. Bu okulların ilk yılı hazırlık sınıfı olarak planlanmıştır. Hazırlık sınıfında haftalık 24 saat İngilizce, ikişer saat Türk Dili ve Edebiyatı, Beden Eğitimi, Kur’an-ı Kerim ve Arapça dersleri okutulmuştur. Bu programı takip eden Ankara Merkez ve İstanbul Kadıköy İmam Hatip Liselerinden 1996-1997 eğitim-öğretim yılında 1008 öğrenci mezun olmuştur.[64]

1.2.9. Çok Programlı Liselerin (ÇPL) Çatısı Altındaki İmam Hatip Liseleri

Aynı müdürlüğün yönetiminde ve aynı okulun çatısı altında çeşitli meslek okullarının programlarının uygulandığı programlara çok programlı lise (ÇPL) adı verilmiştir. 1997 yılında Türkiye'de eğitim alanında “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitim Yasası” ile önemli bir değişim ve dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik meslek liselerini özellikle de İmam Hatip Liselerini ve bu okullarda okuyan öğrencileri derinden etkilemiştir. Bu okullar 1997 yılında çıkarılan “sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasası” ile öğrenci bulamaz hale gelmiş ve yeterli sayıda öğrencinin bu okulları tercih etmemesi sonucu öğrenci azlığı sorunuyla karşılaşmıştır. Bu nedenle İHL binaları ya kapatılmış ya da başka okullara dönüştürülmüştür.[65]

Bu bağlamda yeterli sayıda öğrencisi olmayan İmam Hatip Liseleri de birden fazla okul açma imkânı sağlayan ÇPL’ye dönüştürülmüştür. Bu şekilde ÇPL’ye dönüştürülen ve ÇPL müdürlüklerinin yönetimi altında eğitim-öğretime devam eden İHL sayısı, 1998-

---

[63] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 228.
[64] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 228-229.
[65] Altıntaş, Erkan, *Öğrencilerde İmam Hatip Lisesi Algısı (Batman örneği)*, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çorum 2016, s. 37.

1999 eğitim-öğretim yılı itibariyle 1'i Anadolu İmam-Hatip Lisesi programı olmak üzere toplamda 38 olmuştur.[66]

1.2.10. İmam Hatip Liseleri ve 28 Şubat Süreci

Haziran 1996 seçimlerinde din vurgusu fazla olan Refah Partisi en çok oyu alarak birinci parti olmuştu. Refah Partisi lideri Necmeddin Erbakan başbakanlığında 54. Hükümetin kurulması neticesinde din ve eğitim üzerindeki tartışmalar daha da alevlenmişti. 28 Şubat 1997 tarihinde toplanan Milli Güvenlik Kurulunda alınan ve kamuoyuna açıklanan kararlar doğrultusunda örtülü bir darbe ile Erbakan Hükümeti devrilmişti.[67] Sonradan 28 Şubat postmodern darbesi olarak anılacak toplantıda irtica ile ilgili ortaya konulan görüşler yıllarca tartışma konusu olmuştur. İlk kuruluşundan beri İmam Hatip Liselerinde 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 Mart 1971 muhtırası ve 12 Eylül 1980 askeri darbesi neticesinde görülen kısa süreli duraklama ve gerileme dönemleri hariç, aralıksız devam eden pozitif gelişmeler olmuştu. Ancak 28 Şubat kararlarıyla İmam Hatipler ciddi bir gerileme ve duraklama dönemine girmişti.[68]

İHL'yi 28 Şubat 1997 sürecinde alınan iki düzenleme çok olumsuz etkilemiştir. Bunlardan birincisi ''sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasası'' olarak bilinen 16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı kanundur.[69] Bu kanun doğrultusunda yapılan birtakım düzenlemeler ve uygulamalar neticesinde 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren müstakil ortaokullar, bazı mesleki ve teknik okulların bünyesindeki ortaokullar ve seçmeli ders olarak Kur'an-ı Kerim ve Arapça okutulan ve İHL'nin lise bölümüne kaynaklık teşkil eden İHL bünyesindeki ortaokullar kapatılmıştır.[70] Yani bu kanunla bütün meslek liselerinin ortaokul kısımları kapatılmıştır. MEB Talim ve Terbiye kurulunun kararı ile İHL'ler 1+3=4 yıllık bir ortaöğretim kurumu haline dönüştürülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığınca İHL'nin orta 2. ve 3. sınıfına geçmiş bulunan öğrencilere öğrenimlerini bu okullarda tamamlama zorunluluğu getirilmiştir. Özellikle lise kısmında öğrenim gören öğrencilerin üniversitelere girişlerini engellemek için başka liselere yatay ve dikey geçiş hakları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 19.10.1998 tarih ve 13908 sayılı genelge ile kesin

---

[66] Öcal, "Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. 7, c. 7, 1998, s. 248.
[67] Cebeci, Suat, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, s.186.
[68] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 97-98.
[69] Resmi Gazete, 18 Ağustos 1997, S. 23084, s. 3.
[70] Resmi Gazete, 18 Ağustos 1997, S. 23084, s. 3.

bir şekilde engellenmiştir. Bu uygulamayla birlikte meslek liselerine ve İHL'ye yeni kayıtlarda büyük düşüş olmuş ve bazı İmam Hatipler öğrenci bulamaz hale gelmiştir.[71]

İkincisi ise İHL ve meslek lisesi mezunlarının üniversiteye girişinin engellenmesi için 2547 sayılı kanunun 45. maddesinde yapılan''alan katsayısı'' ile ilgili düzenleme olmuştur. Kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim kararıyla sarsılan İHL, en büyük darbeyi 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan düzenlemenin 1999 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavında (ÖSYS) uygulamaya konulmasıyla almıştır.[72] Bu düzenleme, lise mezunlarının orta öğretim başarı puanları belirlenirken 0,5 ile meslek lisesi mezunlarının orta öğretim başarı puanları belirlenirken 0,2 ile çarpılmasını içermekteydi. Bu düzenleme, meslek lisesi mezunları ile düz lise mezunları arasında yaklaşık 30 puanlık fark oluşturmuştur.[73]

İşte bu katsayı düzenlemesi ve uygulaması ile bütün mesleki ve teknik liselerle beraber özellikle İHL'nin üniversite giriş sınavında önüne engel konmuştur. İHL mezunlarının ilâhiyat fakülteleri dışında bir fakülteye yerleşebilme imkânı bu uygulama ile oldukça zorlaştırılmıştır.[74] Aynı zamanda bu uygulama neticesinde 1993 yılında öğrencilere tanınan yükseköğrenime geçişte ''eşitlik statüsü'' hakkı da ortadan kaldırılmıştır.[75]

Bülent Ecevit'in kurduğu V. Koalisyon Hükümeti'nin programında sekiz yıllık kesintisiz eğitime aynen devam edileceği belirtilmiş ve ilköğretim 5. sınıfı tamamlayan öğrencilerin kanuni temsilcilerinin talep etmesi halinde Diyanet İşleri Başkanlığınca yaz tatillerinde açılan Kur'an kurslarına devam edebilmelerine imkân sağlayan bir düzenleme yapılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bu dönemde YÖK tarafından alınan bir kararla meslek lisesi mezunlarının önündeki engel biraz daha yükseltilmiştir.[76] ÖSYM tarafından yapılan 2003 yılı üniversitelere giriş sınavı Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP) belirlenmesinde genel lise öğrencilerinin ortaöğretim puanlarının (0.8), meslek lisesi öğrencilerinin ortaöğretim puanlarının (0.3) ile çarpımı esas alınmıştır. Bu uygulama ile İHL mezunlarının üniversitelere alanları dışında girişleri son derece zorlaşmış ve arada 40-50 puanlık bir fark oluşmuştur.[77] Neticede o yıl yapılan üniversiteye giriş sınavına 1,5 milyon öğrenci katılmış ve bu sınavda AİHL mezunu bir öğrenci Türkiye 21.si olmuştur.

---

[71] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 231-232.
[72] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 99-100.
[73] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 288-289.
[74] Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi,* s. 182.
[75] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 233.
[76] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s.69
[77] Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 182.

Ancak ortaöğretim puan hesaplama sistemi nedeniyle istediği bölüme girememiştir. Bu yüzden 28 Şubat öncesi 601.000'e kadar yükselen öğrenci sayısı, 2002-2003 eğitim-öğretim yılında 65.000'e kadar gerilemiştir.[78]

1.2.11. Katsayı Uygulamasının Eşitlenmesi ve İmam Hatip Liseleri

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) genel başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim öncesi miting alanlarında meslek liselerinin sorunlarını çözme ile ilgili söylediği her söz İHL öğrencilerinin yüreklerine su serpmişti. 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimler neticesinde Abdullah Gül'ün kurduğu AK Parti hükümeti göreve gelmişti. Ancak kurulan bu ilk hükümet döneminde bazı siyasi endişeler nedeniyle meslek liseleri ve İHL'ye yönelik uygulanan katsayı sorununu çözmek için herhangi bir girişim olmamıştır. Daha sonra Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde kurulan 2. AK Parti Hükümeti döneminde katsayı uygulamasının hafifletilmesi için 4 Mayıs 2004 tarihinde ''Yükseköğretim Kanunu ve Yüksek Öğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısının 5. maddesi ve 2547 sayılı kanunun 45. maddesinin (a) fıkrasının değiştirilmesi teklifi'' bakanlar kurulu tarafından TBMM'ye sunulmuştur. Ancak İHL'ye şüphe ile bakan kesimler tarafından bu teklif üzerinde çok şiddetli tartışmalar yapılmıştır. Nihayetinde Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in veto ettiği bu yasa değişikliği "AB'yi öncelikli gündem maddesi olarak gören" hükümet tarafından dondurulmuştur.[79]

Ak Parti 22 Temmuz 2007'de yapılan genel seçimler sonrası tekrar iktidar olmuş ve Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde 60. hükümet kurulmuştur. Bu hükümet döneminde 37 yeni İHL açılmıştır. Katsayı uygulamasının kaldırılmasına yönelik girişimler olmuştur.[80] Eski yıllarda uygulanan sayısal, sözel, eşit ağırlık gibi alanlar kaldırılmış, bu şekilde meslek liselerinin alanları dışında tercih yaptıklarında puanlarının kırılmasının önüne geçilmek istenmişti. Katsayı uygulamasının 21 Temmuz 2009 tarihinde kaldırıldığı resmen açıklanmıştı. Ancak İstanbul barosu kararın iptali için Danıştay'a başvurmuştu. Karar iptal edilince YÖK katsayı eşitsizliğini tamamen ortadan kaldırıp tüm öğrencilerin eşit koşullarda sınava girmeleri için 2010 yılında yeni bir düzenlemeye gitmiştir. Fakat 2010'da yapılan bu düzenleme de sorunu tam olarak çözememiştir. Bu düzenlemeye göre üniversite adayları alanlarına yönelik tercihlerinde puanları 0.15, alan dışı tercihlerinde

[78]Çakır-Talu, "İmam Hatip Liseleri, Efsaneler ve Gerçekler Raporu", s. 75.
[79] Çakır-Talu, "İmam Hatip Liseleri, Efsaneler ve Gerçekler Raporu", s. 199-2001.
[80] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 101.

0.13 ile çarpılacaktı. Bu düzenleme ile meslek lisesi çıkışlı öğrenciler yıllar sonra kendi alanları dışında tercih yapma imkânı bulmuştu. Bu karar neticesinde İHL mezunları 2011 yılında yapılan sınavda aradaki puan farkını kapatarak üniversitelerin çeşitli bölümlerine yerleşmeyi başarmışlardır.[81]

Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, 1 Aralık 2011 tarihinde yeni bir karar alındığını açıklamış ve bu son uygulanan puan sisteminin de kaldırılarak artık herkesin puanının 0.12 ile çarpılma yoluna gidileceğini belirtmişti. Bu kararla 1980 ve 1990'lı yıllarda olduğu gibi 2012 yılından itibaren üniversiteye giriş sınavlarında İmam Hatip ve Meslek Liselerinde okuyan öğrenciler ile genel liselerde okuyan öğrencilerin eşit koşullarda üniversite sınavlarına girmeleri sağlanmıştır. [82]

Katsayı uygulamasının kaldırılması ile birlikte çocuklarının İslâm kültürü, ahlakı ve fazileti ile yetişen, milli ve manevi değerlerine bağlı inançlı bir doktor, mühendis, yönetici, öğretmen vb… olmasını isteyen velilerin İmam Hatiplere olan teveccühü bir kat daha artmıştır.[83] Neticede birkaç yıl içerisinde İmam Hatiplerde öğrenci sayısı hızla artmış ve bir milyonu geçmiştir.

1.2.12. İmam Hatip Ortaokulları

İmam Hatip Ortaokulları 28 Şubat sürecinde çıkarılan 8 yıllık kesintisiz eğitim yasasıyla birlikte kapatılmıştı. Ancak kamuoyunda 4+4+4 kademeli eğitim yasası olarak bilinen 30 Mart 2012 tarihli 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"la birlikte İmam Hatip Ortaokulları ayrı binalarda bağımsız müdürlük altında yeniden açılmıştır.[84]

Bu yasa dört yıllık ortaokulları normal ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları olarak iki eşit türe ayırmıştır. Söz konusu yasa esnek ve kademeli yapısıyla İmam Hatip Ortaokullarından mezun olanlara istedikleri lise türüne gitme hakkı vermiştir. İlgili yasa

---

[81] Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, s. 100-102; *Sabah gazetesi,* "Üniversiteye girişte katsayı kalkıyor", Kaynak: http://www. hakimiyet.com/egitim/universiteye-giriste-katsayikaldiriliyorh4695. html. Erişim Tarihi: 05.12.2016.

[82] Altıntaş, *Öğrencilerde İmam Hatip Lisesi Algısı (Batman örneği)*, s. 40.

[83] Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 185.

[84] 11.4.2012 Tarihli ve 28261 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak Yürürlüğe Giren 30.03.2012 Tarihli ve 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; 09.05.2012 Tarihli Genelge.

çerçevesinde yapılan düzenlemelerle artık dördüncü sınıfı bitiren öğrencilere evine en yakın İmam Hatip Ortaokuluna gidebilme imkânı sağlanmıştır.[85]

1.2.13. Okul ve Öğrenci Sayıları

Kuruluşundan günümüze kadar İmam Hatip Liselerindeki bazı sayısal gelişmeler çeşitli kaynakların MEB, APKK (Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu) Başkanlığı ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğünden derledikleri verilere göre tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1

İHL'de 1923-2017 Arası Sayısal Veriler[86]

İHL' de Sayısal Veriler					
Öğretim yılı	Okul sayısı		Öğrenci sayısı		Toplam öğrenci sayısı
	Orta	Lise	Orta	Lise	
1923-1924	29	-	2.258	-	2.258
1928-1929	2	-	100	-	100
1951-1952	7	-	876	-	876
1955-1956	17 (İHO)		2.181	254	2.435
1966-1967	40 (İHO)		17.242	2.297	19.539
1970-1971	72 (İHO)		41.767	6.708	48.475
1979-1980	339	249	130.072	47.941	178.013
1986-1987	375	341	160.001	89.666	249.667
1990-1991	382	379	209.377	100.176	309.553
1994-1995	446	394	301.862	171.439	473.301
1996-1997	601	601	318.775	192.727	511.502
1998-1999	612	612	-	192.786	192.786
2000-2001	-	500	-	91.620	91.620
2002-2003	-	450	-	64.534	64.534
2004-2005	-	452	-	96.851	96.851
2006-2007	-	455	-	120.688	120.688
2008-2009	-	458	-	143.467	143.467
2010-2011	-	495	-	235.639	235.639
2011-2012	-	1807	-	384.384	384.384
2013-2014	-	2074	-	450.969	450.969
2014-2015	1597	1017	385.830	668.381	1.054.211
2015-2016	1961	1149	458.997	555.870	1.014.867
2016-2017	2777	1408	657020	634406	1.271.426

[85] Kabaktepe, Dursun, ''İmam Hatip Okulları yeniden açılıyor'', *Moral (Aylık Kültürel Aile Dergisi),* Eylül 2012, S. 102; Öcal, *100. Yılında İmam-Hatip Liseleri,* s. 367-368.

[86] Öcal, *Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri,* s. 102-103; MEB İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları; Çakır-Talu, "İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler Raporu" s. 58-68; Doğan, Ahmet, *1997 Yılından Sonraki Dönemde İmam Hatip Liselerindeki Gelişmeler (Adana Örneği),* Yük. Lis. Tezi, Adana 2006, s. 31-41; MEB Örgün Eğitim İstatistikleri, 1961, 1981, 1991, 1998; MEB İstatistikleri, Örgün Eğitim 2016-2017, 1. Dönem, s. 86, 125.

1.3. Arapça'nın Kültürel ve Dini Açıdan Önemi

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçtır.[87] Diğer insanlarla olan sözlü ve yazılı ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir sistem olarak hayatımızın her safhasında mevcuttur. Özetle söylemek gerekirse dil düşüncenin ve iletişimin merkezinde yer alır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, kültürel ve ticari ilişkilerin artması, dış turizmin önem kazanması ve küreselleşme sebebiyle insanların kendi dillerinden başka bir dili öğrenmesi ve kültürleri tanıması gereksinim haline gelmiştir.[88] Dil olmadan başka kültürleri tanımak ve onlarla iletişim kurmak çok mümkün değildir. Çünkü toplumların kültüre, geleneğe, dini inanca, sanata ve bilime olan etkileri doğal olarak dillerine yansır.[89] Bu bağlamda dil bilmek aslında o dilin konuşulduğu toplumların ortak özelliklerini tanımaya yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle dil, toplumların kültürlerini tanıyabilmek için geçmişten günümüze ilgi odağı olmuştur. Çünkü bir toplum hakkında öğrenilmek istenenler ancak o toplumun kullandığı dili öğrenmekle mümkündür.[90] Bu nedenle Arap dünyasını keşfetmek, Araplar için önemli olan değer yargılarını ve onların yaşam tarzlarını tanımak için Arapça öğrenmek kaçınılmaz hale gelmektedir.

Günümüzde, İngilizceden sonra yaygın olarak kullanılan ve dünya dilleri arasında önemli bir yer tutan Arapça, uluslararası ilişkilerde de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Çok geniş bir halk topluluğu tarafından konuşulması ve konuşulduğu coğrafyanın stratejik öneme sahip olması da Arapça öğrenmeyi gün geçtikçe daha da önemli hale getirmektedir.[91]

Arapça (اللغة العربية, *el-luġatu l-'arabiyye* ya da sadece عربي, *'arabī*), Hami-Sami Dilleri Ailesi'nin Sami koluna mensup bir dildir. Arapça günümüzde Fas, Cezayir, Moritanya, Tunus, Libya, Mısır, Sudan, Somali, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Amman, Yemen, Ürdün, Suriye, Irak, Lübnan, Djbouti ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi toplam 22 Arap ülkesinde resmi dil olarak konuşulmakta, 38 ülkede ise ikinci resmi dil ya da bölgesel olarak konuşulmaktadır. Toplamda 60 ülkede konuşulan

---

[87] Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998, I/11.

[88] Özcan, Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, Ayrıntı Matbaası, 7. Baskı, Ekim 2012, s. 1-3

[89] Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, I/ 11-13.

[90] Özcan, Yusuf – Yapıcı, Asım, ''İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)'', *ÇÜİFD,* 2016, c. 16, S. 2, s. 114.

[91] Demir, Murat, ''İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri'', c. 4, S. 12, Kış 2015, s. 86; *dergipark.ulakbim.gov.tr*/egitimvetoplum/article/view/5000175649, Erişim Tarihi: 15.12.2016

Arapça, dünya genelinde en çok konuşulan beşinci dil olup aynı zamanda birleşmiş milletlerde kabul edilen 6 resmî dilden birisidir.[92]

Standart Arapça olarak kabul edilen (العربية الفصحى) el-Arabiyyet-ül Fushâ (Fasih Arapça) tüm Arap devletlerinin resmî dilidir. Fasih Arapça herhangi bir ülkede halk dili olarak konuşulmamakla beraber resmî dil olduğu için Arap ülkelerinde ortaokul ve üzeri eğitim görmüş çoğu kişi tarafından anlaşılabilir ve konuşulabilir. Fasih Arapça diğer adıyla el-Arabiyyet-ül Fushâ Kur'an'ın dilidir. Kur'an'ın Arapça olması nedeniyle Arap dili İslâm dininde özel bir yere sahiptir. Kur'an'ın dili olduğu için milliyetlerine bakılmaksızın bütün müslümanların ilim ve ibadet dili haline gelmiştir. Dolayısıyla Arapça müslümanların dini ve kültürel birliğini temsil etmektedir.[93]

Arapça aslen Arap yarımadasına özgün bir dil olmakla beraber, 7. yüzyıldan itibaren İslamiyet'in yayılmasıyla çok geniş bir coğrafyaya yayılmış, İslâm dininin kültürel baskınlığı ile birlikte zaman içinde Ön Asya, Mısır ve Kuzey Afrika'nın yerel dillerine baskın gelmiş ve bu bölgelerin de dili haline gelmiştir. Zaman içinde İspanya'dan Güneydoğu'ya kadar çok geniş bir coğrafyanın üst kültür dili olmuştur. Günümüzde Fas'tan İran sınırına kadar yaklaşık 225 milyon insanın anadili olan Arapça, günlük konuşmada bölgeden bölgeye büyük farklılıklar gösterir. Ancak Kur'an-ı Kerim'in dili olan 7. yüzyıl Hicaz Arapçası günümüze değin değişmeden kaldığı için Standart Arapça (Fasih Arapça) olarak kabul edilmiştir. Fasih Arapça değişik bölgelerden eğitimli Arapların birbirleriyle anlaşabilmek için kullandıkları dildir. Arap devletlerinin resmî dili olduğu için eğitim ve resmi yayınlar bu Fasih Arapça ile yapılır. Bu yüzden Fasih Arapça, Arapların ortak kültür ve mirasını tanımak için önemlidir.

Türk tarihi, İslam medeniyeti ve mevcut kültürel ilişkiler bağlamında önemli bir konuma sahip olan Arapça, Türkiye'de ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında öğretilmektedir. Özellikle dinî kaynakların, tarihsel ve kültürel mirasın büyük bir kısmının Arapça olması, medeniyet inşasında Arapça'nın bilinmesini adeta vazgeçilmez kılmaktadır. Ayrıca Arapça, özellikle dinî ilimlerle uğraşanlar için hayati öneme haizdir. Çünkü bir vasıta (alet) ilmi olan Arapça öğrenilmeden dinî kaynakların okunması, anlaşılması, yorumlanması ve yeni düşüncelerin geliştirilmesi pek mümkün

---

[92] el-Hûlî, Muhammed Ali, *Arapça Öğretim Metotları,* çev. Cihaner Akçay, Ankara 2000, s. 3; Doğan, Candemir, ''Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Öğrenim-Öğretim Konusu ve Aracı Olan Dil Orjinli Sorunlar ve Çözüm Yolları'', *EKEV Akademi Dergisi,* c. 2, S. 3, Yıl 2000, s. 153.

[93] Goldziher, Ignace, *Klasik Arap Literatürü,* İmaj Yayınları, Ankara 1994, s.14.

görünmemektedir. Bu nedenle Arapça öğrenim ve öğretimi din öğretiminde özel ve vazgeçilemez bir konuma ve değere sahiptir.[94]

1.4. Kuruluşundan Günümüze İmam Hatiplerde Arapça Öğretimi

Ülkemiz açısından büyük bir önem taşıyan Arapça, Osmanlı döneminde resmi okullarda ve özel eğitim kurumlarında büyük bir itina ile öğretilmiştir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve medreselerin kapatılmasıyla resmi okullarda bu dilin öğretimine bir süre ara verilmiştir. Kesintiye uğrayan Arapça öğretimi, Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan Daru'l-Funün'a bağlı İlahiyat Fakültesi ve İstanbul, Kütahya, Erzurum, Eskişehir, Urfa, Amasya, Gaziantep, Maraş, Artvin ve İzmir'de açılan İmam Hatip Mekteplerinde resmi olarak yeniden başlamış ve 1930'da İmam Hatip Mekteplerinin, 1933 yılında da İlahiyat Fakültesinin kapatılmasına kadar devam etmiştir.[95] Bu okulların kapatılmasıyla Arapça'nın devletin resmi okullarında öğretilme imkânı bir süre tamamen kesintiye uğramıştır. Ancak 1949 yılında Ankara İlahiyat Fakültesinin, 1951 yılında da çeşitli illerde (Adana, Ankara, Isparta, İstanbul, Kayseri, Konya, Maraş) 7 adet İmam-Hatip Okulunun açılmasıyla yeniden resmi olarak öğretilmeye başlanmıştır.

İmam Hatip Okulları 1951 yılında yeni bir isim ve statü ile tekrar öğretime açıldığında bu okullardaki Arapça dersi meslek derslerinden birisi olarak okutulmaya başlanmıştır. Ancak bu okullarda okutulan Arapça derslerinin Osmanlı döneminde medreselerde uygulanan Arapça öğretim yönteminden ("Emsile-Binâ" Metodu) farklı bir durumda olması gerekiyordu. Çünkü medrese sisteminde sadece dini dersler ve Arapça öğretilirken İmam Hatip Okullarında hem dini dersler hem de pozitif ilimler ve kültür dersleri öğretilecekti. Bu bağlamda öğrenci bütün gücünü ve zamanını Arapça öğrenmeye ayıramayabilirdi. Yeni duruma uygun, çağımızdaki dil öğretim yöntem ve tekniklerinin dikkate alındığı yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilmeliydi. Düşünce olarak doğru olan bu görüşü uygulamak için yeni sistemde yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç vardı. Ancak bu dönemde Arapça dersini okutacak öğretmenlerimiz medreselerde "Emsile-Binâ Metodu''na göre yetişmişlerdi. Bu nedenle yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilememiştir.[96]

---

[94] Özcan-Yapıcı, ''İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi'', s. 115.

[95] Öztürk, Osman, "Türkiye' de Arapça Öğretimi", *Mavera Dergisi*, S. 79, Haziran 1983, s. 23.

[96] Aydın, ''Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Dersi Öğretim Programı Üzerine'', *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Yıl 1996, S. 1, s. 123-124.

Açılışının ilk yıllarından günümüze kadar İmam Hatip Okullarının I. ve II. devre haftalık ders dağıtım çizelgesinde Arapça ders saatleri tablo 2'deki gibi olmuştur.[97]

Tablo 2

Açılışının İlk Yıllarından Günümüze Kadar İHO'da Haftalık Arapça Ders Saatleri;

	Ortaokul					Lise				Toplam
Eğitim-ÖğretimYılı	I	II	III	IV	Haz.	I	II	III	IV	
1924-1933	3	3	3	4						13
1951-1952	5	5	6	6	-	7	4	4	-	37
1970-1971	5	5	6	5	-	5	5	5	-	36
1972-1973	-	-	-	-	-	4	4	3	3	14
1974-1975	3	3	3	-	-	5	5	4	4	27
1984-1985	3	3	3	-	-	5	5	4	4	27
1998-1999 (İHL)	-	-	-	-	15	4	4	4	-	27
1998-1999 (AİHL)	-	-	-	-	9	4	4	4	-	21
2006-2007(İHL)	-	-	-	-	-	5	6	5	5	21
2006-2007(AİHL)	-	-	-	-	-	4	4	4	4	16
2011-2012	-	-	-	-	-	5	5	5	5	20
2011-2012 (AİHL)	-	-	-	-	-	4	4	4	4	16
2013-2014	2	2	2	2	-	5	5	5	5	28
2015-2016	2	2	2	2	-	4	4	4	3	23

Ders Geçme ve Kredi Sisteme göre İmam Hatip Liseleri haftalık ders dağıtım çizelgesinde Arapça ders saatleri tablo 3'teki gibidir:[98]

[97] Öcal, *Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri,* s. 70, 78, 79; Yavuz, Hulusi, *"Yabancı Gözü ile İmam Hatip Liseleri (1924-1992)", Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi,* İstanbul 1993, s. 151-152; Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, s. 81; Dinçer, *1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi,* s. 170; Çınar, Fatih, ''1924'ten 2000'e Kadar Uygulanmış Olan İmam Hatip Lisesi Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması'', *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi,* MEB Yayınları, Ankara 2013, S. 197, s. 186.

[98] Çınar, ''1924'ten 2000'e Kadar Uygulanmış Olan İmam Hatip Lisesi Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması'' , s. 199.

Tablo 3

Ders Geçme ve Kredi Sistemine Göre İHL'de Haftalık Arapça Ders Saatleri;

Eğitim-Öğretim Yılı	1.Dön.	2.Dön.	3.Dön.	4.Dön.	5.Dön.	6.Dön.	Toplam
1991-1992	4	5	5	6	-	-	20

İmam Hatip Liselerinin açıldığı ilk yıllarda düzenlenen öğretim programında Arapça dersi metin ve gramer olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur. Ayrı bir kitapta "Dinî Metinler" şeklinde toplanmış olan metin okuma kitaplarında genellikle gramer dersinde işlenecek kaideleri içeren dinî metinler yer almıştır.[99] Gramer derslerinde ise Arapçanın kuralları öğretilmiştir. Dolayısıyla bu dersteki temel amaç, öğrencilerin dinî bir metni tercüme edebilmesi olmuştur. Bu anlayış birtakım değişikliklerle beraber uzun süre devam etmiştir.[100] I. Devre ders dağıtım çizelgesine bakıldığında, Arapça dersi, birinci ve ikinci sınıflarda haftada 5 saat, üç ve dördüncü sınıflarda ise haftada 6 saat olarak yer almıştır. Bu ders saatlerinde gramer ve metin okutulmuştur. Dinleme, yazma ve konuşmaya çok az yer verilmiştir. Gramer ve metin okutulması da bir plan dâhilinde olmamıştır. Dersin plan ve işleyişi tamamen dersi okutan öğretmene bırakılmıştır. Bu ders saatlerinde özellikle gramer öğretimi ağırlık kazanmıştır. Bu da medreselerdeki eğitim sisteminin etkisinin devam etmekte olduğunun bir göstergesidir.[101]

Tabloda 2'de görüleceği üzere Arapça dersi, İmam Hatip Okulu II. devresinin birinci sınıfında haftada 7, ikinci ve üçüncü sınıfında 4 saat olarak okutulmuştur. Bu devrede de Arapça öğretiminde gramer ve metin ağırlıklı bir metot izlenmiştir. Ders dağıtım çizelgesine baktığımızda birinci devre ile ikinci devre Arapça ders saatleri arasında çok fazla fark olmadığı görülmektedir. Müfredatın yeniden gözden geçirilmesi teklifi, 1961 yılında yayınlanan ''Dinle İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi'' raporunda bakanlığa sunulmuştur. Bu arz ve tekliflerden sonra meslek derslerinin ders saatlerinde değişiklik yapılmıştır. Arapça ders saatinde ise çok az bir değişikliğe yer verilmiştir.[102]

Ders dağılımında 1970 yılına ait programa baktığımızda, Arapça ders saatinde önceki programdakine göre fazla bir değişiklik yoktur. Ancak birinci devrenin son sınıfında bir saatlik bir azalma vardır. İkinci devrede ise bütün sınıflarda haftalık ders

---

[99] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 106.

[100] Uygun, Osman, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994, s. 10.

[101] Uygun, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi***,** Ankara 1994, s. 10-12.

[102] Soyupek, Hasan, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi,* Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Isparta 2004, s. 243.

saati beştir. Önceki programda olduğu gibi birinci sınıfta yoğunlaşma yoktur. Bu programın birinci devresinde haftalık toplam olarak 21 saat, ikinci devresinde ise 15 saat Arapça dersi okutulmuştur. Böylece I. ve II. devre sınıflarının Arapça dersi haftalık toplam ders saat sayısı 36 saati bulmuştur. 1970 tarihli bu programda Arapça dersinin işleniş metot ve tekniği öncekinin aynısı olmuştur. Yani gramer ve metin okuma şeklinde devam etmiştir. Tamamen klasik metotlar takip edilmiştir. Gramerden takip edilecek konular ve detaylı gramer bilgileri öğretmen tarafından öğrencilere not tutturularak telafi edilmiştir. Metin okutulmasında da okutulacak metin önce öğretmen tarafından okunmuş, öğrenciler harekelemiş ve aynı şekilde tercüme yapılmıştır. Öğretimde öğretmen tamamen merkezde olmuş, öğrenci ise alıcı konumunda olmuştur.[103]

1971 yılında kapatılan İmam Hatip Liselerinin orta kısımları 1974 yılından itibaren tekrar öğretime başlamıştır. 1975 yılında Milli Eğitim Temel Kanununda yapılan bir takım değişikliklerle yeniden ilkokula dayalı hale dönüştürülmüştür.[104] 1984-1985 yılında uygulamaya konulan öğretim programı ile bundan önceki programdaki Arapça ders saatleri aynı olmuştur. Her iki programın (1974-1984 programı) haftalık ders dağıtım çizelgesinde yer alan en yoğun ders Arapça olmuştur. Her iki programın orta kısmında (6, 7 ve 8. sınıflarında) 3'er saat olmak üzere toplam 9 saat, lise kısmında ise 9 ve 10. sınıflarında 5'er saat, 11 ve 12. sınıflarında 4'er saat olmak üzere toplam 18 saat Arapça okutulmuştur.[105]

Bu programda Arapça öğretiminin genel amaçları şu şekilde belirlenmiştir:[106] Öğrenci Arapça'yı normal hızla konuşulduğunda anlayabilir, günlük hayatla ilgili ihtiyaçlarını ifade edebilecek seviyede Arapça konuşabilir, günlük hayatla ilgili Arapça bir metni okuduğunda anlayabilir. Öğrenci mesleki metinleri sözlük yardımı ile çözebilir, Arapça'yı kendi kendine ilerletebilecek bir seviyeye ulaşabilir, mesleki ve günlük hayatla ilgili harekesiz metinleri okuyabilir.[107]

İmam Hatip Okullarında, Arapça dersi 1978 yılında düzenlenen programda bir meslek dersi olarak kabul edildiği halde 1985 yılında uygulamaya konan bu programda

---

[103] Soyupek, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi*, s. 45.
[104] Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi,* s. 15; Bilgin, *Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul, 1995, s. 95.
[105] İmam Hatip Liseleri Öğretim Programları, Ankara 1985, s. 3, 25, 26.
[106] İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları (1984), s. 35-45.
[107] Soyupek, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi*, s. 235-260.

ise hem meslek dersi hem de bir dil dersi olarak kabul edilmiştir. Programın genel amaçlarından da bu anlaşılmaktadır.[108]

4306 sayılı kanun gereği ilköğretimin zorunlu ve kesintisiz sekiz yıla çıkarılmasıyla ilköğretimden ortaöğretime geçişin yeniden düzenlenmesi ve ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgesine bazı derslerin eklenmesi sonucunda haftalık ders çizelgeleri yeniden düzenlenmiştir.[109] Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün 12.08.1998 tarih ve 3456 sayılı teklif yazıları doğrultusunda İmam Hatip Liselerinin öğretim süresinin bir yıl hazırlık olmak üzere toplam dört yıl olması, haftalık ders çizelgelerinde 1998-1999 yılından itibaren yeni öğretim programının uygulanması kararlaştırılmıştır. Sekiz yıllık eğitimin kabulünden sonra İmam Hatip Liselerinde yapısal değişiklik yapılmıştır.[110] İlk defa 1998-1999 öğretim yılında İmam Hatiplerin hazırlık sınıfına öğrenci kabul edilmiştir. Bu sınıfta haftalık 15 saat Arapça, 8 saat Türkçe, 4 saat Kur'an-ı Kerim ve 2'şer saat de Temel Dinî Bilgiler, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi dersi olmak üzere haftalık ders saati toplam 35 olarak belirlenmiştir.[111]

Hazırlık sınıfı 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren kaldırılmıştır. Çünkü bütün liselerin eğitim süresi dört yıla çıkarılmıştır. 2013-2014 Eğitim-öğretim yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemine geçildiği için İmam Hatip Ortaokulları yeniden açılmıştır. Haftalık Arapça ders saatleri 2006-2014 yılları arasında tablo 4'deki gibi dağıtılmıştır:[112]

Tablo 4

Arapça Haftalık Ders Dağıtım Tablosu (2006-2014)

Eğitim-Öğretim Yılı	**Ortaokul**				**Lise**				**Top-lam**
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
2006-2007(Düz İhl)					5	6	5	5	21
2006-2007(Anadolu İhl)					4	4	4	4	16
2013-2014	2	2	2	2	5	5	5	5	28

[108] Arapça Dersi Öğretim Programı 1978, www.acikarsiv.gazi.edu.tr/File, Erişim Tarihi:15.12.2016, s. 37.
[109] *Resmi Gazete,* S. 23084, 16 Ağustos 1997, s.3.
[110] *MEB Tebliğler Dergisi,* 1998 Yılı, Eylül Sayısı.
[111] Civelek, Yakup, ''Türkiye'de Arapça Öğrenimine Dair Bazı Teklifler'', *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 2, Aralık 1998, s. 258.
[112] İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları (2006-2014), dogm.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/, Erişim Tarihi: 25.12.2016, s. 7-8.

2006 ADÖP, meslek derslerinden bağımsız olarak hazırlanmış ilk programdır ve İmam Hatip Liseleri Arapça (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) Dersi Öğretim Programı (ADÖP) ismiyle bir kitapçık şeklinde yayınlanmıştır. Bu program hazırlanırken öncelikle Arapça'nın Türkler için bir meslek dersi değil, yabancı bir dil olduğu olgusundan hareket edilmiştir. Dolayısıyla yabancı bir dilin öğretim programı nasıl olması gerekiyorsa Arapça dersinin öğretim programının da aynı özellikleri içermesi gerektiği vurgulanmıştır. ''Bu program öğrenci- öğrenme merkezli ve süreç odaklı yaklaşımla öğrenciyi motive ederek ve bilimsel yöntemler kullanarak; dinlediğini anlayabilen, anlaşılır bir şekilde konuşabilen, duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade edebilen, mesleki metinleri doğru okuyup anlayabilen, sözlü ve yazılı yayınları izleyebilen, Arapça iletişim kurmaya istekli öğrencilerin yetiştirilmesini hedefleyen bir programdır.'' [113]

Dünyada ve Türkiye'de dil öğretiminde izlenen yeni yöntemler ve yaklaşımlar doğrultusunda ülkemizdeki Arapça öğretiminin yeniden ele alınması zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle 26.09.2011 tarihinde kabul edilen ADÖP'te İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı hazırlanırken Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için yabancı dil dersinin uygulanmasına dair, karşılaştırılabilir standartlar getiren Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninden (OBM) yararlanılmıştır.[114] Gerek Avrupa'da gerekse Arap dünyasında yabancılara Arapça öğretiminde OBM standartlarına önemli bir ilgi olduğu bilinmektedir.[115]

Arapça Dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) Öğretim Programı 29.06.2012 tarihinde yayınlamıştır. Programın 2012-2013 öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere kademeli olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Ortaöğretim (I, II ve III. Sınıflar) ADÖP öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarla ilgili iletişimsel yetilerini, çalışma becerilerini ve kültürler arası yetiyi geliştirmeye yönelik olarak düzenlenmiştir. Ayrıca programda dört dil becerisinin dengeli biçimde geliştirilmesi, öğrencilere yeteneklerini keşfetmelerine olanak tanıyan kendilerini değerlendirme fırsatlarının verilmesi ve özellikle kendilerini ifade etme becerilerinin geliştirilmesi düşüncesi benimsenmiştir. Programda kazanımlar, temalar ve içerik önerileri, işlevsel dil bilgisi ve Atatürkçülükle ilgili konular tablolaştırılarak verilmiştir.

---

[113] ADÖP (2006) , s. 1, www.acikarsiv.gazi.edu.tr/File, Erişim Tarihi: 26.12.2016

[114] Millî Egitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Baskanlığı, İlköğretim (4-8. Sınıflar) Arapça Öğretim Programı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 2011; İADÖP (2011), s. 2, ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72, 18.12.2016

[115] Demirel, Özcan, *Yabancı Dil Öğretimi,* Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2010, s. 46.

Programda dilbilgisi kuralları ve ilkelerinin örtük bir biçimde öğretilmesi yolu benimsenmiştir.[116]

[116] Ortaöğretim I, II, III. Yabancı Dil Arapça Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı (OYDAÖP), Yıl 2012, s. 1-3, dogm.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/14, Erişim Tarihi:18.12.2016

BÖLÜM II

YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE İHL'DE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Bu bölümde yabancı dil öğretim yöntemleri ve İHL'de Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar başlığı altında yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılan yöntem ve tekniklerin özellikleri, ilkeleri, yöntemde dersin işlenişi, yöntemin değerlendirilmesi, İHL'de Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve İHL'de Arapça öğretiminde uygulanabilecek bazı metotlar ele alınmıştır.

2.1. Bazı Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Teknikleri

Dil öğretiminde en uygun yöntem ve tekniği bulmayı hedefleyen eğitimciler ve dilbilimciler, 1950'lerden itibaren geleneksel metotların dışında yeni yöntem ve teknik arayışlarına yönelmişler, bilim ve teknolojik gelişmeler ışığında yeni amaçlar ortaya koymuşlardır. Klasik sistemde genellikle yazılı metinlere dayanan dil öğretimi, eğitim psikoloji, dilbilimi ve eğitim bilimleri alanlarındaki yeni gelişim ve değişimlerden etkilenmişler ve bu alanlardaki yeniliklerden faydalanmışlardır. Günümüzde kullanılmakta ve uygulanmakta olan yabancı dil öğretim yöntemleri "yapısal dil bilim" veya "üretimsel dil bilim" esasına dayanır.[117]

1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında ortaklaşa düzenlenen " Yabancı Dil Öğretim Programları" konulu seminerde, Türkiye ve Avrupalı dil uzmanlarınca yabancı dil öğretiminde yöntemler; ''*Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, Doğrudan (Düzvarım) Yöntem, Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi, Bilişsel Yöntem, İletişimci Yöntem ve Seçmeli (Seçmeci) Yöntem''* şeklinde benimsenmiştir.[118] Yöntemleri incelerken yöntemlerin temel felsefesine, özelliklerine, temel öğretim ilkesine, olumlu ve olumsuz yönlerine genel olarak değinilmiştir.[119]

---

[117] Demirel, Özcan, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, USEM Yayınları, Ankara 1990, s. 31.
[118] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 31.
[119] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler,* s. 31-34.

2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)

Dil öğretiminde kullanılan en eski yöntemin Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi olduğu görülmektedir. Dilbilgisi-Çeviri yönteminin öğretim yaklaşımı; ‘‘dil ile ilgili her şeyi bilmek” prensibine dayanır. Amaç, dilin dilbilgisi yapı sistemini kavratmaktır. İki dil arasında yapılan çeviri çalışmalarıyla doğru okuma ve yazma becerileri geliştirilmeye çalışılır. Böylelikle o dildeki edebî ürünlerin okunması ve anlaşılması sağlanır. Bu yöntemde bir dili öğrenmek demek, o dilin özellikle kurallarını öğrenmek ve metin çözmek demektir. Belli bir öğrenme teorisine göre geliştirilmemiş olan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, hala en çok kullanılan yöntemdir.[120]

Akli melekeleri geliştirme özelliğine sahip olduğu ileri sürülen Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi iki temel anlayışa dayanır. Birincisi ‘‘dil kurallardan oluşur, kaideleri öğrenen kişi dili kullanabilir’’ anlayışı, ikincisi ise ‘‘her mananın bir terkibi vardır, insan bu terkiplerle dili kullanarak iletişimi sağlayabilir’’ anlayışıdır. Bu iki temel kurala dayanarak hazırlanan müfredat sayesinde Dilbilgisi-Çeviri Yöntemiyle yabancı dil dersi yapılır.[121]

Dilbilgisi kurallarından yararlanılarak yabancı dil öğretimi yapılmaya çalışılır. Yöntemde kelime (sarf) ve cümle yapısı (nahiv) kuralları üzerinde durulur. Dil kaidelerini anlayıp ezberlemek esastır. Karışık ve zor gramer kaidelerinin inceliklerine kadar inilir. Fiil sigaları ile gramer yüklü kalıp cümleler ve bu cümlelerin tahlilleri yoğun bir şekilde yapılır, telaffuza önem verilmez. Öğretimde okuma, anlama ve yazma esas olduğu için dinleme ve konuşmaya önem verilmez. Öğretimde anadil ve yabancı dil birlikte kullanılır. Ancak dili kullanmaktan ziyade doğru çeviriler yapmanın amaçlandığı bu yöntemde öğretim dili öğrencilerin ana dilidir. Her düzeydeki metinler hedef dilden anadile, anadilden hedef dile çevrilerek karşılaştırma yoluyla tercüme tekniği geliştirilmeye çalışılır. Sözlük yardımıyla metinler çözülür. Tercümede doğruluk ve kesinlik en çok aranan iki özelliktir. Kelime hazinesini genişletmeye önem verilir, az kullanılan kelimeler ezberletilir. Kelimeler öğrenciye lügat anlamlarıyla öğretilir. Dilbilgisi kuralları öğretilirken tümevarım yöntemi uygulanır. Cümleler genellikle dilbilgisi kurallarını öğretmek için kurulmuş sunî cümlelerdir ve metinden kopuk olarak verilir.[122]

---

[120] Demircan, Ömer, *Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil,* İstanbul 1988, s.150; Demirel, *İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi*, MEB Basımevi, İstanbul 1999, s.37-38.

[121] Tuayme, Rüşdi Ahmed, *el-Merci Fi Ta’limi’l-Lügati’l-Arabiyye*, Mekke 1986, I/329.

[122] Günday, Rıfat, *Yabancı dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri,* Favori Yayınları, Ankara 2015, s. 76-77.

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi zihinsel çalışma esasına dayandığı için akli melekeleri geliştirme özelliğine sahiptir. Zeki ve büyükler için geçerlidir. Ancak yeni neslin ihtiyacına cevap veremediği için uygun ve pratik sayılmaz. Küçükler için uygun görülmemektedir.[123] Bu yöntemle yabancı dili okuyup yazma becerisini kazanan bir öğrenci, telâffuz, dinlediğini anlama ve günlük dili konuşmayı öğrenmede yetersizdir. Dili öğretmek yerine dil hakkında bilgi verilmektedir. Öğretim, öğretmen, öğrenci ve kitap üçgeninde yapıldığı için öğrenciye bıkkınlık vermekte ve dersleri monoton bir hale getirmektedir.[124]

Kurallara aşırı bir şekilde önem verilmesi "Dil dinleme ve konuşmadır.", "Dil iletişim aracıdır." ilkelerine ters düşmektedir. Çünkü çocuk önce dinler, sonra konuşur, sonra okur ve yazar. Bu yöntemde kişinin iletişim ihtiyacı göz ardı edilmektedir. Ayrıca kaideleri iyi bilmek iyi konuşmak demek değildir. Öğrenci beceriye dayalı değil, daha çok bilgiye dayalı bir yabancı dil öğrenmektedir.[125] Ülkemizde orta öğretim ve yüksek öğretimde uzun yıllar kullanılan bu yöntem, yabancı dil öğretiminde bazı sorunlara neden olmuştur. Çünkü bu yöntem teorisi olmayan bir yöntemdir. Bu yöntemi dilbilim, ruhbilim ya da eğitsel teori ile bağdaştırmayı amaçlayan hiç bir çalışma yapılmamıştır.[126]

2.1.2. Doğrudan Yöntem (Düzvarım, Dolaysız Yöntem)

Bu yöntemin felsefesi ana dile yer verilmeksizin doğrudan hedef dil kullanılarak yabancı dil öğretilmesi esasına dayanır. Öğrenilen dil ile hayat arasında doğrudan ilgi kurduğu için bu yönteme Düzvarım veya Dolaysız Yöntem de denir. Öğretimde dinleyerek dili anlama, konuşarak dili kullanma ve doğal ortam içinde dili öğrenme anlayışını esas alır. Bu yöntem, ilk dersten itibaren anadili kullanmadan yabancı dili öğretmeyi hedefler. Düşünmenin öğrenilen dil ile gerçekleşmesi amaçlanmaktadır. Anadile yer verilmez, çünkü "Bir milletin dili onun ruhu, bir milletin ruhu da onun dilidir. Milletler ayrı kültürlere sahiptir. Ayrı düşünceleri ve ayrı yaşayış biçimleri vardır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde ayrı bir kültürü yansıtan anadile yer verilmemeli, sadece

---

[123] Doğan, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, s. 71-72.

[124] en-Nâka, Mahmûd Kâmil, *Ta'lîmu'l-Luğati'l-'Arabiyye Lin'n-Nâtıkîne Biluğâtin Uhrâ,* Mekke 1985, s. 72-73; Demircan, Ömer, *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil,* s.29; Doğan, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, s. 77-79; Hengirmen, Mehmet, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* Engin Yayınları, Ankara 1997, s.19.

[125] Günday, *Yabancı dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri*, s. 78.

[126] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 19.

öğretilen dilin mantığı üzerinde durulmalı."[127] Yöntemde dört temel dil becerisinden dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasına öncelik verilmekte, yazma ve okuma becerilerinin kazandırılması ise ikinci plana bırakılmaktadır.

2.1.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio Lingual Method)

Bu yöntemin temel ilkesi, dinleme, anlama ve konuşmaya diğer becerilerden daha çok öncelik verme anlayışına dayanır. Sözlü dilin öğretimi önceliklidir. Bu yöntem dili bir iletişim aracı olarak görmektedir. Okuma ve yazma alıştırmalarına çok az yer verilmekte ve çok sınırlı kalmaktadır. Davranışçı öğrenme yorumlarından istifade ederek diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalar kullanarak dil becerilerini belli bir sıraya göre öğretmeyi amaçlayan bir yabancı dil öğretim yöntemidir.[128]

Amerikan ordu yöntemi olarak da bilinen bu yöntem, ABD'nin II. Dünya Savaşına girmesi nedeniyle Amerikan askerlerinin dil ihtiyaçlarına hızlı cevap vermek ve İngilizce dışındaki dilleri çabuk öğrenmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra 20. yüzyılın ikinci yarısında yaygın olarak Amerika ve İngiltere'de uygulanmıştır. Bu yöntem seçme, derecelendirme ve sunma ilkeleri çerçevesinde yapılanmıştır. Seçme ilkesi sözcük ve dilbilgisi içeriğinin seçimini, derecelendirme içeriğin süreç bağlamında düzenlenmesini, sunum ise sınıf içi hedef ve etkinliklerin düzenlenmesini içermektedir.[129] Teknolojinin yabancı dil öğretiminde kullanıldığı ilk yöntem olduğu söylenebilir. Çünkü ilk defa bu yöntemde ders kitaplarındaki diyalogların ses kayıtları sınıflarda dinlettirilmiş ve yaygın bir şekilde dil laboratuvarları kurulmaya başlanmıştır. Öğrenme psikolojisi açısından davranışçı psikoloji ilkelerinin yansıması söz konusudur. Dilbilim açısından ise yapısalcıdır.[130]

2.1.4. Bilişsel Yöntem (Cognitive Code-Learning)

Bilişsel yöntem dil öğretiminde çözümlemeyi, bilinçli ve anlamlı öğrenmeyi, öğrenmede düşünmeyi esas alır. Çünkü düşünme konuşmadan önce oluşmaktadır. Bu yöntemde öğretmen düşünerek dil öğrenmeyi kolaylaştıran bir rehberdir. Öğrenmeyi

---

[127] Demircan, Ömer, *Yabancı Dil Öğretim yöntemleri,* D&R Yayınları, İstanbul 2005, s. 171.
[128] Demircan, *Yabancı Dil Öğretim yöntemleri,* s. 182.
[129] Kumaravadivelu, B., *Understanding Language Teaching, from Method to Postmethod,* New Jersey-2006, s. 97-99.
[130] Günday, *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar,* s. 85-87

kolaylaştırmak ise dilbilgisini öğretmekle olur.[131] Dilbilgisi öğretimine önem verilen bu yöntemde, dilbilgisi diller arası özelliklerden biri olup, bütün dillerin yapısında ortak olan yönlerin bulunduğu kabul edilmektedir.[132]

Yöntemde ezbere değil anlamlı öğrenmeye önem verilir, anadile ve çevriye yer verilir. "Dil, bilinçli olarak kuralları öğrenmektir, alışkanlıkları taklitle geliştirmek değil", görüşü esas kabul edilir. Dilbilgisi tümdengelim veya tümevarım yöntemiyle öğretilir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşan dil becerileri belli bir sıraya göre değil, eşit derecede ve önemde öğretilir. Eski bilgiler yeni bilgilerle birleştirilerek her şey bir bütünlük içinde verilir. Her iki dilin kültürüne ve dil yapısına eşit derecede önem verilir. Öğretmenin tutumu bu yöntemin uygulanmasında önemlidir. Öğretmen daima dersi kolaylaştırmalı ve sevdirmelidir. Öğrenci önce dilin ses sistemini, sonra da kaidelerini öğrenir ve o kaideleri uygulamalarla alışkanlık haline getirmeye çalışır. Daha sonra iletişimi kolaylaştıracak başka alıştırmalara geçilir.[133]

Bilişsel Yöntem, dört beceriyi bir arada vermek ilkesiyle, Dilbilgisi-Çeviri Yönteminden ve İşitsel-Dilsel Yöntemden ayrılır. Yöntemde üretimsel-dönüşümlü dilbilgisi öğretimi önceliklidir. Bir dilin yapısını ve düzenini kavrama yönünden dilbilgisi kurallarının önemli olması, bu yöntemin esasını teşkil etmektedir. Metin veya diyalog içindeki gizli kaideleri çıkarmada klasik yönteme, öğrenciye iletişim yeterliliği kazandırmada çağdaş yönteme dayanır.[134] Ancak aklî melekeye ağırlık vermek öğretmen için zordur. Gramer ağırlıklı öğretim diğer dil becerilerinin öğretimini aksatabilir. Dil öğrenmeye yeni başlayan bir kişinin aniden öğrendiği bir dilin bütün kurallarını anlaması ve kavraması kolay değildir. Bazı kural ve cümle kalıpları başlangıçta öğretilerek daha sonra anlamlı bir hale getirilebilir.[135]

2.1.5. İletişimsel Yöntem (Communactive Approach)

İletişimsel Yöntem 1970'li yıllarda Fransa'da işitsel-sözel ve görsel-işitsel yöntemlere tepki olarak geliştirilmiştir. Dili iyi bir şekilde kullanmak için dilbilgisi ve kelime hazinesini birer araç kabul eden fikirleri birbirleriyle bağdaştırıp geliştiren ve bilinçli öğrenmeyi esas alan, iletişimi ön planda tutan bir yöntemdir. Dilin kuralları değil

---

[131] Demircan, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* s. 192.
[132] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 42.
[133] Çevik, Hayati, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2006, s. 18.
[134] Demircan, *Yabancı Dil Öğretim yöntemleri*, s. 193; Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi,* s. 45.
[135] Hengirmen, Mehmet, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 28.

dilin kullanımı esas kabul edilmektedir.[136] İletişimci yöntem, bir taraftan dilin yapısı (dil ve beyin ilişkisi) öte yandan dil kullanımı (dil ile toplum ilişkisi) üzerinde yapılan çalışmalardan doğmuştur. Yöntem dilin temel görevi olan sözlü-yazılı iletişim sağlamayı ve dil öğretimi esnasında öğrenciye kulak, dil, göz ve el alışkanlıkları kazandırmayı amaçlamaktadır.[137]

Yöntemde eğitim ve öğretim, öğrenci merkezlidir, öğretmen sınıfta rehber rolündedir. Öğrenciler sınıfta rahat hareket edip görüşlerini bilgilerini birbirlerine kolayca aktarırlar. Etkinlikler genellikle iletişime dönük planlanmakta ve uygulanmaktadır. Sözcük ve dilbilgisi ders içerisinde işlevsel olarak öğretilir. Anadil kontrollü olarak kullanılabilir. Ezbere yer verilmez. Öğrencinin konuşmada yer alan kavramları öğrenmesi ve yeni kelimeleri öğrendiği gibi kullanması önemlidir. Kalıpları öğrenme yerine, öğrendiklerini anlama ve kavramaya öğrenci yönlendirilir ve uygulamaya gidilir. Dilin uygulanma safhasında bilinmesi gerekenler öğretilir, soru-cevaplı alıştırmalar yapılır.[138] Cümle kurmak, dilin sadece bir yönünü oluşturur, önemli olan bu cümlelerin anlatım sırasında hangi anlamlara geldiğinin öğrenilmesidir. Kelimelerin lügat manalarından ziyade kullanma manaları önemlidir. Bu yöntemde, her iki dilde de yeterli olması istenen öğretmenin en önemli görevi, dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretmektir. Bunu yaparken sözlü, yazılı, diyalog ve grup etkinliklerine öncelik verilir. Öğrencinin yaş ve öğretim düzeyine uygun olarak bütün işitsel ve görsel araçlardan yararlanılır. Sadece diyalog değil, her türlü metne yer verilir. Bireysel öğretim ve grupla öğretim teknikleri birlikte kullanılır. Dilbilgisi öğretiminde tümdengelim ve tümevarım metotları birlikte kullanılır.[139]

Bu yöntemde öğretmen basit kelime ve cümlelerle ana dili kullanmadan dersi anlatır, öğrenciyi doğrudan dille tanıştırır, yoğun ve sistemli diyaloglar ve alıştırmalar yaptırır. Öğretmen yeni bir kelimeyi görsel, işitsel araçlarla, temsil veya açıklama yoluyla basit kısa bir cümlede vererek öğrenciye kulak alışkanlığı kazandırır. Öğretmen telaffuza ağırlık vererek cümleleri bir daha tekrarlar ve öğrencilerin cümleleri anlamalarını sağlar, toplu ve ferdî tekrarlar yaptırır. Öğretmen kitaplar kapalı olduğu halde kelime ve

---

[136] Tosun, Cengiz, *"Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemler",* Ankara 2006, s. 82.
[137] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, s. 43.
[138] Doğan, *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2012. s.147; Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, s. 51.
[139] Günday, *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar,* s. 103-104; Tosun, *Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemler,* s. 19.

cümleleri tahtada görmek ve sessizce okumak için tahtaya yazar ve cümlelerin pekiştirilmesi için çalışır.[140]

Öğretmen konuya yeni kelimeler ilave eder, sonra öğrencilerin anlamalarını kontrol için onlara kolaydan zora doğru farklı sorular yöneltir. Ders anlaşılmışsa, başka bir konuya geçilir. Tercümeye yer verilmez. Başlangıçta öğrencinin ilerlemesi, yavaş olduğu için öğretmenin sabırlı hareket etmesi gerekir. Yönteme alıştıktan sonra öğrencilerde ilerleme görülebilir.[141]

Günümüzde hızla artan iletişim ihtiyacından dolayı iletişimsel yöntem, çok rağbet gören ve uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntem yabancı dil öğretiminde iletişim ihtiyacından dolayı ortaya çıktığı için öğrenci üzerinde daha olumlu etkiler yapar ve öğrencileri derste daha aktif hale getirebilir. Ancak yöntemde dilbilgisi ve ezbere yeterince önem verilmemesi yöntemin olumsuz tarafını oluşturmaktadır. Öğrencilere dilbilgisi kuralları verilmediği için konuşmada fazla hatalar yapılması kaçınılmaz olur. Bilinçli olduğu takdirde ezber yeteneği yabancı dil öğretiminde olumlu katkılar verir. Deneme-yanılma yöntemiyle dil öğretilmeye çalışıldığı için zaman kaybı söz konusu olabilir. [142]

2.1.6. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

Seçmeli yönteme yöntemler karması ya da yöntem zenginliği de denilebilir. Sınıf içinde her yöntemin iyi tarafını öğretim esnasında ihtiyaca göre kullanma esasına dayanır.[143] Bu uygulama bir yöntemden ziyade öğretmenin eğilimini ifade eder. Çok farklı çevrelerden gelen, kabiliyet ve becerileri farklı öğrencilerden oluşan bir sınıfta, öğretmenin hangi tekniği kullanacağını ne eğitimci, ne yöntemci, ne de ders kitabı yazarı belirleyebilir. Onun için bu kararı öğretmene bırakan seçmeci (seçmeli) yöntem geliştirilmiştir. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi bilinen yöntemlerin amaca en uygun ve öğretimde en başarılı olan yönleri seçilerek birbirleriyle en verimli biçimde uyuşturulmasıyla elde edilen yönteme "Seçmeci Yöntem" denilmektedir.[144] Duruma göre her zaman ayrı bir seçmeci ya da karma yöntem düzenlenebilir. Yaş, mizaç, dilbilgisi ve

---

[140] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 51-52.
[141] Doğan, *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*, s.147-149.
[142] Günday, *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar,* s. 105-106.
[143] Demirel, Yabancı Dil Öğretimi, s. 58.
[144] Demircan, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* s. 162.

benzeri nitelikler bakımından farklı öğrencilerin dil öğrenmelerini kolaylaştıracak özenle seçilmiş bir yöntemle daha çabuk hedefe ulaşılabilir.

Yöntemin temel ilkelerini kısaca şu şekilde sıralayabiliriz: Dil öğrenimi gerçek hayata yönelik olmalıdır. Çeviri başlangıçta daha çok ana dile yaklaştırır, öğrenciye yararlı değildir. Dil öğretimi amaç dille yapılmalıdır. Kelime öğretimine erken başlamalı ve kelime cümle içinde verilmelidir. Bir seferde bir tek cümle yapısı işlenmelidir. Dil öğretiminde genel ve özel amaçlar belirlenmeli, öğrencilere neyi niçin öğrenecekleri açıklanmalıdır. Dil öğrenimi isteksiz gerçekleşmez, öğrenciyi motive edip, derse istekli hale getirmek, dil öğrenimini hızlandıracaktır. Sınıftaki öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Bu yöntemde öğretim, basitten zora somuttan soyuta doğru yapılır. Dört temel beceriye eşit derecede önem verilir. Öğrenci belli bir seviyeye geldikten sonra çeviri yaptırılır. Dört beceriyi kazandırmak için başvurulan etkinlikler, sözlü alıştırmalar, okuma, soru-cevap ve yazılı çalışmalardır. Yoğun konuşma, ezber, tekrar gerekir. Biraz tümdengelimli dilbilgisi öğretimine, biraz da görsel işitsel araçlara başvurulmaktadır. Bu yöntem, öğretmenden çok özverili olmasını bekler ve öğretmene aktif görevler yükler. [145]

Günümüzde öğretmene geniş seçme imkânı vermesi nedeniyle Seçmeci Yönteme büyük bir rağbet vardır. Değişik kaynaklardan, sistemlerden ve modellerden en iyisini seçebilme fırsatı verdiği için öğretmenler tarafından en çok tutulan yöntem olduğu söylenebilir. Seçmeci Yöntem, diğer yöntemlere göre daha geniş bir düşünce ufkuna ve uygulama alanına sahiptir. Ancak bu yöntemi uygulayan öğretmenlerin bilgili olmaları, bütün yöntemleri iyi bilmeleri, dilbilim ve psikoloji eğitimi görmüş olmaları gerekir. Aksi takdirde yöntemlerin iyi yönlerini seçemezler. Öğretmen üretken, aktif ve denemeye istekli ise bu yöntemi kullanarak öğretimi eğlenceli hale getirebilir ve başarılı bir öğretim yapabilir. [146]

2.2. İHL'de Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

İmam Hatip Liselerinde İslam dinînin temel kaynakları olan Kur'an-ı Kerim'i ve Hadis-i Şerifleri anlamaya yönelik olarak İHL meslek dersleri içinde yıllardan beri Arapça öğretimi yapılmıştır. Ancak son yıllara kadar Arapça öğretiminde birtakım olumlu gelişmeler olsa da istenilen seviyeye ulaşılamamıştır. Bu durum, çoğunlukla insanımızın Arapça dersine bakışının veya ondan beklentisinin temellendirilememiş olmasından

[145]Çevik, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı,* s. 20-21.
[146] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 50.

kaynaklanmaktadır. İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça dersinin birçok sorunu vardır. Okulların açıldığı günden beri var olmuş ve var olmaya da devam eden bu sorunları ele almamızın faydalı olacağı düşünülmüştür.[147]

İmam Hatip Okullarının ilk kuruluşundan beri Arapça öğretiminin kalitesi ve nasıl olması gerektiği hep tartışılmıştır. Tartışmalar neticesinde bu okullarda Arapça öğretiminin istenen seviyede olmadığına dair tespitler ortaya konulmuştur. Bu tespitlerden en önemlisi Arapça'nın dini ilimleri anlamada bir araç olarak görülmesi ve Arapça'nın İHL'de bir yabancı dil olarak algılanamaması gerçeğidir. Bu gerçekten hareketle Arapça'yı iyi bir şekilde öğrenmek ve öğretmek için izlememiz gereken yol çok önemlidir. İHL'de Arapça öğretimi ve öğrenimindeki sorunları iki başlık altında incelememiz mümkündür. Bunlardan birincisi Arapça öğretiminde öğretmen, öğrenci, kitap ve öğretim programlarından kaynaklanan genel sorunlar, ikincisi ise Arapça öğretiminde dilin kendisinden kaynaklanan özel sorunlardır. [148]

2.2.1. İHL'de Arapça Öğretiminde Genel Sorunlar

İHL'de Arapça öğretiminde; sınıfların kalabalık olması, sınıftaki öğrencilerin dil ve kültür seviyelerinin farklı olması, aynı sınıftaki öğrencilerin dil öğrenme kabiliyetlerinin farklılığı**,** öğrenciler arasındaki kişisel farklılıkların çokluğu, bazı öğrencilerin ev ödevlerini yapmaması ve öğrenme etkinliklerine katılmaması, bazı öğrencilerin Arapçaya karşı olumsuz fikirler edinmesi öğrencilerle ilgili genel sorunlardandır. [149]

Uygun eğitim araçları ve kitapların sağlanamaması, Arapça öğrenmeye karşı öğrencilerin yeterince güdülenememesi, öğretmenle öğrenciler arasındaki iletişimin zayıf olması, bazı dil becerilerini öğretmede öğretmenin yetersiz olması, öğretmenin sorulan sorulara ikna edici cevaplar verememesi, öğretmenin eğitimde teknolojiyi kullanamaması ise ders materyalleri ve öğretmenlerden kaynaklanan en önemli genel sorunlardandır.[150] Bu sorunları daha detaylı olarak ele almamızın uygun olacağı kanaatindeyiz.

---

[147] Soyupek, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi*, s. 262-266.

[148] Dokuz, Avni, "Dil Öğrenimi Üzerine", *Din Öğretimi Dergisi,* Ankara 1987, S. 10, s. 65-66.

[149] Usta, İbrahim, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi,* c. 4, S. 15, Yaz 2012, s. 65-73.

[150] Üçok, Necip, *Genel Dilbilim (Lengüistik),* Multilingual Yayınları, İstanbul 2004, s.109-113; Muhammed, Semir Muhammed, ''*Yabancılara Arapça Öğretiminin Zorluklarından''*, www.globalarabnetwork.com, Erişim Tarihi: 20.02.2017

2.2.1.1. İHL Öğretim Kadrosundan Kaynaklanan Sorunlar

MEB'in her dalda olduğu gibi, dil öğretimi ve öğreniminde de öğretmen yetiştirme ana meselesidir. Öğretmenin Arapça öğretimindeki alan bilgisi yetersizliği ve yeterli dil öğretim metoduna sahip olamaması dikkat çekmektedir. Öğrenci karşısında konuya ve öğretim metotlarına hâkim olamayan bir öğretmenin başarılı olması mümkün değildir. Mevcut Arapça öğretmenlerimiz İlahiyat veya Arap dili mezunudur. Yönetmelikler Arapça'yı bir yabancı dil değil, meslek derslerinden bir ders olarak kabul ettiği için meslek dersleri öğretmenleri bu dersi okutmak mecburiyetindedir. Yıllarca Arapça dersine girmemiş İlahiyat mezunu öğretmenler idarenin tasarrufuyla Arapça dersine girmektedirler. Bu öğretmenlerin büyük bir kısmı bu dersi bilgi ve kabiliyeti çerçevesinde vermeye çalışmaktadırlar. Ancak bu öğretmenler Arapça öğretiminde muhteva ve yöntemleri unuttukları için yeterince verimli olamamaktadırlar. [151]

Arap Dili mezunları ise genelde yaşam tarzı ve kültür olarak İHL'nin kültüründen farklı oldukları için metinlerde geçen âyet ve hadisleri anlamakta ve anlatmakta zorlanmaktadırlar. Hal böyle olunca, öğrencilerde ‘‘bu metin ve alıştırmaları öğretmenler bile çözememiş ki biz çözelim’’ algısı oluşmaktadır. Öğretmenin her öğretim yılında programı ve planındaki yazılı konuları tamamlamayı amaçlaması da bir başka sorundur. Öğretmen Arapça'yı öğretmek yerine planındaki konuları dil ölçütlerine göre yazılmamış kitaplardan aldığı bir kaç basit misalle anlatmayı tercih etmektedirler. Öğretmenin öğrencinin anlama ve ilgi alanlarını çözememesi, metot ve materyal seçiminde en uygun olanı tercih etmemesi de Arapça öğretiminde en önemli sorunlardandır. Öğretmen tüm deneyim ve kazanımlarıyla derse katılımı ve ilgiyi artırmada, öğrenciye özgüven kazandırmada, kalıcı bilgi sağlamada, öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlamada, dil ve yorum becerisini geliştirmede ve farklı bir bakış açısı kazandırmada öğrenciye rehber olmak durumundadır. Aksi halde öğretilen günlük bilgiler öğrencinin sınava dönük öğrenmesine sebebiyet verir ve öğrenilenler kesinlikle kalıcı olmaz.[152]

Ayrıca, bazı Arapça öğretmenleri ders anlatımında teknolojiden (slayt, film, internet, akıllı tahta vs.) yeterince yararlanmamaktadır. Genellikle monoton bir şekilde ders anlattıkları için öğrenciler tek düzey ders anlatımı ve klasik metotlardan bir süre sonra sıkılmaktadırlar. Bunun neticesinde Arapça onlar için sıkıcı bir ders olmaktadır.

---

[151] Civelek, Yakup, "Türkiye'de Arapça Öğrenimine Dair Bazı Teklifler", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. 2, Aralık 1998, s. 259.

[152] Usta, ‘‘Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları’’, s. 68-70.

Ders anlatımında mimikler ve vücut dili yeterince kullanılmamaktadır. Öğrencilerin ilgisini çekmek için öğretmenlerin Arapça'yı zevkli ve eğlenceli bir ders haline getirme çabaları yetersiz kalmaktadır.[153]

2.2.1.2. İHL Öğrencilerinden Kaynaklanan Sorunlar

Öğrenciden kaynaklanan problemlerin başında öğrencinin Arapça'yı sevmemesi ve Arapça'ya karşı önyargılı olması en önemli sorun olmuştur. Özellikle yapılan birtakım araştırmalara göre 28 Şubat sürecinden sonra 1998-2010 yılları arasında ilköğretimden gelen öğrenciler genelde İHL'ye kendi istek ve arzularıyla değil ailelerinin tercihi ile gelmişlerdir. İlköğretimde aldıkları eğitimin etkisi ve yönlendirmesiyle okulda ikilem yaşayan bu öğrenciler Arapça öğretimindeki bazı özel zorlukların da etkisiyle Arapça'ya karşı olumsuz bir tavır takınmışlardır. Goethe (1749-1832) Dil Enstitüsü'nün yaptığı bir istatistiğe göre bir dilde 738 kelime bilen kimse o dili konuşurken İmam Hatip Okulu öğrencileri yedi yıllık zamanda yaklaşık 6000'in üzerinde Arapça kelime öğrenmesine rağmen Arapça konuşamamaktadırlar. İşte bu sorunun sebeblerini iyi bir şekilde tespit etmek ve ortadan kaldırmak gerekmektedir. ‘‘Diğer taraftan öğrenci Arapça öğrenimini sıkıcı ve zevksiz olarak algılamaktadır. Özellikle de uygulama alanı bulunmaz, hayatta işine yarayacak ve kolayca kullanabileceği bir dil öğrendiği kanaati öğrencide oluşmazsa Arapça öğrenimi daha da sıkıcı ve adeta angarya bir iş halini almaktadır. Önce bu olumsuzluğu silmek ve dili sevdirmek lazımdır.’’ [154]

Bir diğer sorun da öğrencilerin Arapça'yı sadece bir meslek dersi olarak görmesi ve Arapça'nın bir yabancı dil olduğunun bilincine varamamasıdır. Bu nedenle öğrenci, kendi isteği doğrultusunda Arapça'ya yönelmemektedir. Çünkü öğrenci için ders cazip değil, öğrencinin Arapça öğrenmekte bir amacı yoktur. Çoğu öğrenci Arapça öğrenmenin hayatında mesleki ve iş olarak hiçbir fayda sağlamayacağını düşünmektedir. Arapça dersini sırtında ağır bir yük olarak görmekte ve sadece sınıfını geçmek için gelişigüzel, ezbere dayanan bir çalışma yapmaktadır. Arapçanın dil mantığını anlamak için çaba harcamamaktadır.[155]

---

[153] Abır, Bilal, *İmam-Hatip Liselerinde Arapça Dersine Giren Öğretmenlerin Profilleri ve İletişimsel Yaklaşımla Arapça Öğretimine İlişkin Farkındalıkları*, Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2015, s. 75-90.

[154] Soyupek, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi*, s. 270-275.

[155] Altun, Ahmet, *Arapça Öğretiminde Çağdaş Yöntemler***,** Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997, s. 13-17; Uygun, Osman, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi*, Ankara 1994, s. 33-34.

Ayrıca öğrenci gerek çevre ve toplumdan kaynaklanan gerekse kendi şahsi veya ailevi durumundan kaynaklanan sebeplerden dolayı derse olan ilgisini kaybetmektedir. Buna bağlı olarak sınıfta derse katılma, dersi iyi dinleme, evinde tekrar etme, verilen ev ödevlerini yapma, ders kitapları haricinde yabancı dilde yazılmış seviyeye uygun yardımcı kitaplara başvurma, öğrendiği dilde yayın yapan televizyon kanallarını izleme gibi aktiviteleri uygulamamaktadır. Hangi bilim dalı olursa olsun o bilginin elde edinimi öncelikle öğrencinin kişisel zekâsı ve gayretine bağlıdır. Öğrenim ve öğretim tekniği ne kadar doğru olursa olsun öğrencinin çabası olmaksızın başarıya ulaşmak pek mümkün değildir. Bu yüzden yabancı dil öğrenmek isteyen bir öğrencinin kesinlikle günlük en az iki saat vakit ayırması gerekmektedir. Zira bilginin edinilmesindeki en önemli faktörlerden birisi sürekliliktir. Neticede ister İngilizce, Almanca, Fransızca gibi batı dilleri olsun, ister Arapça, Farsça, Çince gibi doğu dilleri olsun sorunları hep birbirine benzer şekildedir.

2.2.1.3. İHL Öğretim Programından Kaynaklanan Sorunlar

Arapça Türkler için yabancı bir dildir. Çünkü Arapça kendisine özgü bir kültür ortamında oluşmuştur. Gerek harfleri, gerekse farklı ses sistemi ve dilbilgisi bakımından Türkçe'den farklıdır. Bu sebeple Arapça öğretiminde bu gerçek göz önünde bulundurulmalı ve öğretiminde bu esasa uygun olarak metot ve teknikler geliştirilmelidir. Arapça öğretiminde yüzyıllardır farklı yöntem ve metotlar uygulanmasına rağmen çok farklı sonuçlar elde edildiği söylenemez. Ancak, dilbiliminde ve öğretim yöntemlerinde ortaya çıkan yeni gelişmeler Arapça öğretiminde de yeni arayışlara sebep olmuştur. Ortaokul birinci sınıftan lise son sınıfa kadar 7-8 yıllık bir zaman diliminde Arapça'nın iyi bir şekilde öğrenilemediği bir gerçektir.[156]

Arapça öğrenilememesinde öğretim yöntemleri, öğretim programları ve ders araç-gereçlerinin öğrenciye ve dil öğretimine uygun olmaması temel nedenlerdendir. Öğrencinin zekâ ve gayreti ne kadar yüksek olursa olsun, öğretim amaçlarına uygun, doğru bir teknik kullanılmadan başarıyı yakalamak mümkün görünmemektedir. Her öğretmenin kendine özgü bir öğretim şekli olmasına rağmen, uygulamada kullanılan programlar ve kitaplar bu teknik ve yöntemlerin kullanılmasına genellikle fırsat vermemektedir. Program ve materyal seçiminde esneklik olmaması sebebiyle öğretmenler yıllar önce nasıl öğrendilerse öğrencilere de aynı teknikle öğretmektedirler. Ayrıca

[156] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 69.

günümüzde kullanılan öğretim yöntemlerinin genellikle okuma ve yazma becerisi üzerine kurgulanması da bir başka sorundur. Başka bir ifade ile eğitimin merkezinde el ve göz olmaktadır. Hâlbuki dil, kulak ve ağız da kullanılması gereken önemli organlardandır. Sadece göz ve elle kazanılan bir beceri kullanılmaya çalışıldığında ortaya çıkan sonuç, ne yazık ki olumsuzdur. Bu şekilde öğretmenler ve öğrenciler yıllardır kendilerini yormaktadırlar.

Şüphesiz ki uygulanan programların birçok eksiklikleri vardır. İmam Hatip Liselerinde 1998-1999 öğretim yılına kadar öğretmenin hangi konuları ne oranda vereceğini belirleyen bir program yoktu. Sadece çok genel ifadeler içeren çerçeve program vardı. Arapça öğretimi açısından bu da çok önemli bir problemdir. Ders programlarında konulara somut bir şekilde yer verilmemiştir. Bu durum öğretmenlere bir açıdan geniş hareket serbestliği sağlarken, diğer taraftan ders anlatımında başıboşluğa sevk edebilecek özellikler taşımaktadır. Oysa program iyi hazırlandığı zaman ders kitaplarından kaynaklanan eksiklikler daha kolay bir şekilde yardımcı kitaplarla giderilebilir.[157]

Öğretim programlarındaki bu tür eksikliklerden dolayı dil uzmanları, iyi bir program hazırlanmasını zorunlu görmüşlerdir. Örneğin Nasuhi Ünal Karaarslan, "Önce bütün halinde bir müfredat hazırlanmalıdır. Dil öğretiminde neyin önce, neyin daha sonra verilmesi gerektiği çok önemlidir. Bu program, dilin yapısını basit ifade şekillerinden itibaren gitgide geliştirir mahiyette mantıklı bir sistem içinde ele alınıp sıralamak suretiyle tespit edilmeli ve gramerin teferruatına girilmeden kaideler üzerinde duracak şekilde hazırlanmalıdır." demektedir.[158]

Cemal Muhtar ise bu konu ile ilgili şunları söylemektedir. "İmam Hatip Liselerinin Arapça derslerini tanzim edecek yeni ders programı hazırlatmak gayesiyle ilgili bakanlık tarafından uzman kişilerden müteşekkil komisyon kurup, bu programa uygun yeni kitaplar hazırlatmak, bu kitapların yazarları içerisinde bir veya daha fazla Arap asıllı uzmanın bulunmasının yerinde bir işlem olacağı kanaatindeyiz."[159]

2.2.1.4. İHL Arapça Ders Kitaplarından Kaynaklanan Sorunlar

---

[157] Uygun, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi*, s. 12.

[158] Karaaslan, Nasuhi Ünal, "Arapça Öğretimi Konusunda Esas Alınacak Hususlar", *Din Eğitimi ve Din Hizmetleri Semineri* (8-10 Nisan 1988), Ankara 1991, s. 155.

[159] Muhtar, Cemal, "İslami Araştırmalar Etkisi Açısından Arapça Öğretiminde Görülen Aksaklıklar", *OMÜİF Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu* (27-30 Haziran 1989), s. 361-362.

Arapça ders kitapları konusu da İmam Hatip Liselerinde önemli bir sorundur. 1976 yılından önce klasik Arapça ağırlıklı yardımcı ders kitapları okutulmaktaydı. Ancak 1976 ders yılından itibaren kademeli olarak yeni ders kitaplarının yazılması gerçekleştirilebildi. Bu kitaplar pratik Arapça'ya biraz daha fazla önem veren bir teknikle hazırlanmıştır. Ancak hazırlanan bu ders kitaplarında yanlışlıklar mevcut olmakla beraber lise kısmında okutulan Arapça ders kitapları öğrenci seviyesi üzerindedir. Orta kısım Arapça ders kitapları ile lise kısmı ders kitapları arasında tam bir uyum yoktur. Ayrıca öğretmenler için de yardımcı ders kitapları hazırlanmamıştır.[160]

Hazırlanan ders kitaplarının çoğu, kâğıt ve baskı kalitesi, boyut ve yazı puntosu yönünden ders kitaplarında olması gereken ölçütlere göre değildir. Programda hedeflenen amaçları gerçekleştirmek için içerikleri iyi seçilmemiştir. Kitaplar görsellikten uzak oldukları için öğrencilerin ilgisini çekmemektedir. Yabancılara Arapça öğreten kitapların harekeli ve net yazı karakterli olması gerekmektedir. Oysa ki bazı kitaplar baştan harekesiz ve küçük puntolu yazı ile Arapça öğretimine başlamaktadır. Metinde anlatılanları destekleyecek yeterli şekil, resim ve materyal yoktur. Öğretim metodu olarak, genelde göze ve kulağa hitap eden metotlar kullanılmıştır. Arapça konuşmayı öğretmeye yönelik yöntem ve teknikler yetersizdir. Kitaplarda öğretilmeye çalışılan yeni kelimeler birbirinden kopuk ve öğrenci seviyesinin üzerindedir. Kitapların ihtiva ettiği konular hazırlanırken, haftalık programdaki Arapça ders saatleri ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar yeterince dikkate alınmamıştır. Kitaplar sınıftaki çalışkan öğrencilerin seviyesine göre hazırlanmıştır. Alt gruptaki öğrenciler kitabın seviyesine uyum sağlayamadığı için bir süre sonra dersten kopmaktadırlar.

2.2.2. İHL'de Arapça Öğretiminde Özel Sorunlar

Türkçe soldan sağa doğru yazılıp okunan sondan eklemeli bir dildir. Arapça ise sağdan sola doğru yazılıp okunan bükümlü bir dildir. Ayrıca Arapça'nın alfabesi ve dilbilgisi yapısı da Türkçe'den çok farklıdır. Bu ise Arapça'yı yeni öğrenen Türk öğrenciler için yeni bir durumdur. Bu durum Arapça öğretiminde birtakım sorunlara yol açmaktadır.[161] Bu sorunları; harfleri telaffuz sorunu, dinleme ve konuşma sorunu, okuma ve yazma öğretimi sorunu, nahiv ve sarf öğretimi sorunu ve Arap dilinin mantığını ve

---

[160] Uygun, *İmam-Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi*, s. 4; Karaca, Mahmut, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1992, s. 4.

[161] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 68.

kültürünü anlama sorunu şeklinde sıralayabiliriz. Bu sorunları çözmek için bazı öneri ve tavsiyeler sunmanın faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Sağlıklı bir Arapça öğrenimi için öncelikle öğrenilmesi gereken becerilerden ilki dinleme ve anlama becerisinin kazanılmasıdır. Dinleme ve anlama becerisinin gelişmesi için sesleri, telaffuzu ve anlamı açık olan kısa cümleler tercih edilmelidir. Anlama becerisinin geç gelişmesi halinde öğrenci, Türkçeye tercüme ederek dili anlama alışkanlığına geçer ki bu durum öğrenme becerisini ve zevkini köreltir. Arapça, Türkçe düşünüp Arapça konuşma şekline dönüşen dil olmaktan ziyade, kendi kültürel kavramlarıyla anlaşılması gereken bir dildir. Burada söylenmek istenen, hangi dili öğreniyorsak o dilin ifade tarzlarını kullanmamız gerektiğidir. [162] Dinlediklerinizi anladığınızı göstermek için yeri geldiğinde konuşmaya katılmanız, teklif ve seçenekler sunmanız faydalı olacaktır. Unutulmaması gereken aktif hafıza olmadan Arapça iletişiminin kurulamayacağıdır. Bu hafızanın oluşması için ise dinleme ve anlamanın özel bir yeri vardır. [163]

Arapça'da okuma becerisinin geliştirilmesi, Arapça öğrenim-öğretim sistemi içerisinde diğer becerilerle birlikte bir bütün olarak kazanılır. Bundan kasıt öğrencinin okuduğunu anlamak için okuması olup temel hedefi anlama olmayan bir okuma, öğrenim adına bir şey kazandırmamaktadır. Okuma becerisini geliştirmeye katkı sağlayan unsurlar; okurken hecelemeden okumak, düzgün telaffuz kullanılması, sesin açık ve anlaşılır olması, uygun bir hızla, duraklamadan ve anlayarak okumaya çalışmak, bir müddet sonra ise sesli okuma çalışmaları yapmaktır. Aynı şekilde okuma esnasında dikkat okunan metin üzerine yoğunlaştırılmalı, gerekirse özetlenmeye çalışılmalıdır.[164]

Arapça konuşma becerisi, kendine özgün birtakım kurallar çerçevesinde gerçekleşebilir. Arapça konuşabilmek için ezberlenmiş konuşma kalıplarını değil, herhangi bir konuşma esnasındaki arzu ve isteklerinizi çok açık, kısa ve düzgün cümlelerle ifade etmeye çalışmak, görüş, teklif ve seçenekler sunmaktan asla çekinmemek gerekmektedir. Arapça ile ilgili olduğu müddetçe konuyu anlamaya yardımcı olacak her soruyu cesaretle sormalı, gerektiğinde açıklama istenmelidir. Konuşma becerisini geliştirmek için yeterince kelime ve dilbilgisi birikimine sahip olmak da son derece önemlidir.[165]

---

[162] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 71.
[163] Doğan, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri,* s. 58, 130, 169, 200.
[164] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 134.
[165] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 72.

Bazı dilbilgisi kurallarını (sarf, nahiv) ve bilinmeyen kelimeleri ezberleme yöntemiyle Arapça öğrenmek mümkün değildir. Anlama, çeviri ve akıcı konuşma becerisi kazanıldığında dilbilgisi öğrenilmiş olur. Arapça dilbilgisi ve kelime bakımından çok zengin olduğu için içerisinde sayısız kelime ve sarf-nahiv kalıpları vardır. Bunların tümünü ezberlemek mümkün değildir. Öğrenci kendisini bunlarla korkutmamalı, ihtiyacı olduğu kadarını öğrenmelidir. Dil öğreniminde önemli olan çok öğrenmek değil öğrendiğini yazılı ve sözel olarak kullanabilmektir. Dilbilgisi, iletişimde cümle veya kelimenin doğruluğunu denetleyen bir araçtır. Bu araç alıştırma ve uygulamalarla beceriye dönüştüğünde amacına uygun olur.[166]

Arapça'yı düzgün bir şekilde yazma becerisi de en az diğer beceriler kadar önemli bir beceridir. Bu beceriyi geliştirmek için verilen ödevler yazılmalı, güzel ve hatasız yazabilmek için bazen diğer hat yazıları taklit edilmelidir. Yazma yeteneğini geliştiren bir başka etken ise öğrencinin duyduğu, dinlediği veya öğrendiği bir cümleyi hiçbir yere bakmadan yazmaya çalışmasıdır. Bu etkinliklerin yanı sıra, e-mektup arkadaşlığı, e-posta, kartpostal ve mektup yazarak yazı ile iletişim kurma fırsatları yakalanabilir. Not defteri kullanımı ise hem kelime ezberlemede hem de yazma becerisinin geliştirilmesinde çok önemli bir yöntemdir. Yeni bir kelime duyulduğunda hemen not edilmeli ve faydalı bir cümlede kullanılmalıdır.[167]

Yabancılara Arapça öğretiminde ders araçları ve öğretim programı bu dili öğrenmek isteyenlerin amaçlarına ve kültür seviyelerine uygun olmalıdır. Bu dili bazıları ilmi ve kültürel, bazıları ticari veya siyasi, bazıları bu dili konuşanlarla sohbet, bazıları Kur'an'ı ve İslami ilimleri anlamak amacıyla öğrenir. Arapça öğretiminde öğrencilerin amaçlarındaki bu farklılıklara cevap vermek için kapsamlı bir öğretim programı geliştirmek gerekir.[168]

Kültürel, sosyal ve dil seviyesi farklı, değişik çevrelere mensup öğrencilere ilmi ve eğitimsel olarak aynı dersi aynı yoğunlukta sunmak uygun değildir. Çünkü bu durum, öğretimde problem teşkil eder. Belki de öğrencilerin bu dersi sevmesi, özümsemesi ve anlaması fırsatını yok eder.[169]

---

[166] Usta, ''Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları'', s. 65-73

[167] Doğan, Candemir, *Arapça Öğrenim / Öğretim Kılavuzu*, Darü'l- Kütübü'l- Mısrıyye, Kahire 2008, s. 58, 130, 169, 200; Hengirmen, Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi, s. 48.

[168] Doğan, Candemir, ''Arapça Ögretiminin Ana Problemlerini Belirleme Amaçlı Deneysel Bir Araştırma'', *Dİcle Üniversitesi İlahiyat Fakultesi Dergisi,* Yıl 2001, c. 3, S. 2, s. 162-163.

[169] el-Elwaai, Muhyiddin, *Yabancılara Arapça Öğretim Metotları,* Medine İslam Üniversitesi, Doktora Tezi, Medine 2011, s. 6.

2.3. İHL'de Arapça Öğretimi İçin Uygulanabilecek Bazı Metotlar

İHL'de sağlıklı bir Arapça öğretimi yapılabilmesi için şu yöntem ve tekniklerin uygulanmasının fayadalı olacağını düşünmekteyiz.

2.3.1. İlk Aşamada Arapça Öğretimi (Yeni Öğrenenler İçin)

Öğrencilere doğru telaffuzla harf öğretimi Arapça öğretiminde çok önemlidir. Öğretmenin öğrencilere harfleri elif, ba sırasına göre mahreçlerini doğru bir telaffuzla öğretmesiyle eğitim başlar. Fakat öğretmenlerin çoğu harfleri öğretirken sıraya dikkat etmemeyi tercih eder. Burada önemli olan nokta bazı seslerin telaffuzunda zorlanan öğrencilere zaman tanınması ve aşırı baskıcı uygulamalardan uzak durulmasıdır.[170] Bazı öğretmenler harfleri kelime içinde öğretmeyi veya karton üzerine çizilen resimlerin altına isimlerinin yazılması yöntemiyle öğretmeyi tercih edebilir. Öğretmen harflerin ismini veya resimdeki varlığın ismini söyler, öğrenciler önce toplu şekilde, sonra gruplar halinde, sonra ferdi olarak yanlışlar düzelinceye kadar tekrar eder.[171]

Arapça öğretiminde önemli bir yer tutan yazı öğretiminde ise harflerin kelimenin başında, ortasında ve sonunda doğru şekilde yazılması çok önemlidir. Yazı öğretiminde kendisinden sonrasına bitişen ya da bitişmeyen harflere dikkat edilir. Öğrencileri yazıya alıştırmak için önce harfler üzerinden yazarak taklit, sonra aynı şekilde öğrencilerin kendisinin yazması yöntemi kullanılabilir. Öğretmen önceden öğrenilen harflerle tahtada kelimeler veya kısa cümleler oluşturabilir, öğrenciler bunları tahtadan defterlerine yazabilir. Öğretmen kelimeler veya cümlelerden bazı harfleri silebilir ve öğrencilerden boş yerlere harfleri uygun şekilde yazmalarını isteyebilir. Öğretmen metni okuyabilir ve öğrenciler yazabilir. Daha sonra aynı metin veya diyalog öğrencilere dağıtılabilir ve yazı yanlışları düzeltilebilir.[172]

2.3.2. İkinci Aşamada Arapça Öğretimi (Yeni Öğrenenler İçin)

---

[170] Doğru, Erdinç, ''İHL Mesleki Arapça Öğretim Programı Çerçevesinde Arapça Öğretiminin Temel İlkeleri'', *İHL'de Arapça Öğretimi Sempozyumu,* Akdem Yayınları, İstanbul 2011, s.30.

[171] Akıncı, Hüseyin v.dğr., *Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu,* Ankara 1993, s. 6-7, 16-17.

[172] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*, s. 73; Demirel, *Yabancı Dil Öğetimi İlkeler Yöntemler Teknikler,* s. 127.

Yabancılara dil öğretiminin ikinci aşamasında bir takım yöntemlerin kullanılmasının faydalı olacağı ileri sürülmektedir. Bu yöntemleri, doğrudan yöntem ve dil alıştırmaları yöntemi olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür.

2.3.2.1. Doğrudan (Direkt) Yöntem

Bu yöntem, sınıfta öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin doğrudan öğrenilen dille (Arapça) olması gerektiğini ileri sürer. Bu yöntem ‘‘Kelime veya cümleyi anlamak için ana dile veya bir başka dile tercümeye gerek yoktur’’ görüşünü savunur. Bu yöntemde dinleme, konuşma ve okumadan sonra tahtaya yazma oldukça önemlidir. Görerek öğrenme ve örneklendirme bu yöntemin başarısında çok önemlidir.[173]

Bu yöntemin özelliği, öğrencinin sınıfta öğretmenle öğrenilen dilde (Arapça) konuşması esnasında ortaya çıkar. Öğrenci hafızasında var olan kelimeleri hatırlar, kendisini konuşma becerisine alıştırır ve dildeki seslerin doğru telaffuzunu doğrudan öğreticiden duyma fırsatını yakalar. Öğretilen yabancı dil etkin bir şekilde kullanılır.[174]

2.3.2.2. Dil Alıştırmaları Yöntemi

Dinleme ve konuşmaya öncelik veren bir yöntemdir. İletişim ihtiyacından doğmuştur. Dil becerilerini diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalar kullanarak belirli bir sıraya göre öğretmeyi amaçlamaktadır. Tekrar, taklit ve ezber bu yöntemde önemli bir yer tutar. Bu yöntem kendi içinde birçok alt teknikten oluşmaktadır. Bu teknikleri sırasıyla şöyle açıklayabiliriz:[175]

Bunlardan ilki, metinde geçen kelimeleri dinleme ve konuşma tekniğidir. Bu teknik öğrencilerin okuma ve yazmayı öğrenmeden derste geçen kelimeleri önce söyleyebilmelerini sonra anlamalarını amaçlar. Çünkü öğrenci öğretilmesi amaçlanan kelimenin telaffuzunda eğitilirse kelimenin okunması ve yazılması öğrenci için kolaylaşır. Bu alıştırmada öğretmen, öğrencilerden kendisini iyi dinlemelerini ister, sonra her öğrenci öğretmenin konuştuğu kelimeyi taklit ederek tekrarlar. Öğrenciler yeterli miktarda doğru telaffuzla tekrar ettiğinde, öğretmen işaret, resim, fotoğraf veya başka bir yöntemle kelimenin anlamını vermeye çalışır. Mümkün olduğunca öğretmen kelimenin doğrudan ana dildeki anlamını vermez.[176]

---

[173] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s.20.
[174] Günday, *Yabancı dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler* s. 79-83; Demirel, *Yabancı Dil Öğetimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 33-34.
[175] Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi,* s. 42.
[176] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 23.

Bu tekniklerden ikincisi, öğrencilerin kelime ve cümle bilgisini geliştirme tekniğidir. Bu teknikle günden güne öğrencilerin kelime ve cümle bigilerinin geliştirilmesi amaçlanır.[177] Önce somut manalı kısa ve kolay cümleler öğretilir, sonra soyut, uzun ve az kullanılan cümleler öğretilir. Öğretilen isim ve fiillerin günlük hayatta yaygın kullanılan ve bilinen kelimelerden olması gerekir. Başlangıçta تقهقر, احدود, نعق, صعق ...gibi kullanımı nadir, telaffuzu zor fiillerin öğretilmemesi gerekir. Cümlelerin içeriği birbiriyle bağlantılı ve kısalık, uzunluk, kolaylık ve zorlukta dereceli olmalıdır. Örneğin önce günlük hayatla ilgili kelimeler verilir, sonra günlük hayatta yeme, içme, giyinme, oyun, ders ve selamlaşma vs. ile ilgili basit cümleler kurulur. Günlük ekonomik ve siyasi gelişmeler, uzun yolculuklar vs. ile ilgili zor cümleler kurulmaz. Bu konularda ileri seviyelerde bazı kelimeler ve cümleler öğretilir. [178]

Bu tekniklerden üçüncüsü, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında soru-cevap tekniğidir. Bu teknikte öğrencilerin telaffuz ve konuşma kabiliyetini korkusuzca, utanmadan, zorlanmadan, karşılıklı etkileşim yoluyla güçlendirmesi amaçlanır. Ayrıca bu teknik öğrencilerin öğrendiği kelime veya cümlelerle iletişim kurmasına yardımcı olur.[179]

Bu tekniklerden sonuncusu ise Arapça'yı diğer dillerden ayıran özellikleri kavratma tekniğidir. Bu teknikte Arapça'yı diğer dillerden farklı kılan özellikler kavratılır. Öğrenci, Arapça'nın alfabe, kelime ve dilbilgisi yapısının diğer dillerden farklı olduğunun bilincine varır. Böylece öğrenciler Arapça'yı diğer dillerle zihinlerinde kıyas etme çalışmasından vazgeçer. Arapça öğrenmenin diğer dillerden bağımsız olduğunu kabullenir.[180]

2.3.2.3. İHL'de Arapça Okuma ve Yazma Öğretimi

Öğrencilere okuma öğretimi, konuşma ve yazma becerisinin gelişmesi bakımından önemlidir. Okuma metinlerinin öğrenilen kelimeler ve cümlelerden oluşması gerekir. Kelimelerin telaffuzda ve anlamda kolay, cümlelerin ise kısa olması gerekir. Okuma öğretimi kolaydan zora doğru sıralanmalıdır. Örneğin okuma öğretiminde önce kısa cümlelerin ve kolay kelimelerin geçtiği metinler seçilmelidir. Uygun metin seçildikten sonra öğretmen öğrencilerden yüksek sesle ve doğru telaffuzla metni

---

[177] Demircan, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* s. 185-186.

[178] Demirel, *Yabancı Dil Öğetimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 37-42, Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 28-29.

[179] Akıncı, v.dğr., *Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu,* s. 6-7.

[180] Abbâs, Mahmûd el-'Akkâd, *Eştât Mucteme'ât Fi'l-Luğati ve'l-Edeb, Dâru'l-Ma'ârif,* Kahire, s. 11; el-Elvaai, Muhyiddîn, *el-Vesâ'ilu'l-'İlmiyye li Halli'l-Müşkilâti'l-Luğaviyye,* Riyad 1412, II/ 58-60.

okumalarını ister. Öğretmen cümlenin ya da paragrafın bitmesini beklemeden hataların düzeltmesini yapar. Eğer okunan metnin telaffuzu zor ise metni önce öğretmen okur, sonra dillerinin alışması için öğrencilere birkaç defa tekrar ettirir. İlk aşamada yabancı öğrencilerin dillerinin alışması için kelimelerin ve cümlelerin basit ve öz olması zaruridir.[181] Kelimeler ve metinler öğrencilerin genel kültür, ilmi seviye ve sosyal konumuna uygun olursa okuma öğretimi için iyi olur. Örneğin öğrenciler Arap olmayan Müslüman toplumlardan ise okuma metinleri onların İslam kültürüne uygun olarak İslam'ın şartları, Hz. Muhammed'in (s.a.v) hayatı, İslam tarihi vb. konularda olabilir.[182] Okuma metni işlendikten sonra öğretmenin öğrencilere metnin içeriği ile ilgili sorular yöneltmesi gerekir. Bu yöntem öğrencilerin Arapça diyalog ve tartışma gücünü geliştirir. Öğretmenin günden güne öğrencilerin Arapça öğrenim seviyelerini gözlemlemesi gerekir.[183]

Dört temel beceriden biri olan yazma öğretimi de dil öğretiminde konuşma becerisi kadar önemlidir. Doğal dile dayalı iletişimde kullanılan araçlardan biri olan yazma; sözlü iletişim aracı olan dili, yazı denilen görsel ve tek boyutlu bir dizgeye aktarma eylemidir. Diğer becerilere göre öğretiminde bazı zorluklar bulunan yazma becerisi pek hata kabul etmez. Yazma becerisi diğer beceriler için tamamlayıcı bir görev yapan çok yararlı ve gerekli bir dil becerisidir. Yazma becerisinde amaç, hedef dildeki kelimeleri ve yapıları öğrencilere doğru şekilde yazdırmak ve öğretmek olmalıdır. Yazma becerisini geliştirmek için derste geçen metinler veya diyaloglar ev ödevi olarak verilebilir.[184] Yazma öğretimi çocuğun öğrenmekte olduğu dil becerilerini pekiştirir. Yazma etkinliklerinin diğer beceri alanlarında, öğrenmeyi sağlamlaştıran ve pekiştiren yardımcı bir rol oynamakta olduğu belirtilmektedir.[185] Scott ve Ytreberg'e göre yazma etkinlikleri; denetimli yazma, yönlendirmeli yazma ve serbest yazma olmak üzere üçe ayrılabilir.[186]

Genel olarak denetimli ve yönlendirmeli etkinlikler, dil ile ilgili alıştırma yapmak ve dilin kendisine dikkati yoğunlaştırmak için yapılırken daha serbest yürütülen

---

[181] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 50; Demirel, *Yabancı Dil Öğetimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 120.
[182] el-Elwaai, *Yabancılara Arapça Öğretim Metotları*, s. 6-11.
[183] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s. 51.
[184]Temel, Ahmet Vefa, ''Türkiye'de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme'', *Dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi),* Bahar 2015, c. 3, Yıl 3, S. 5, s. 166-174.
[185] Demirel, *Yabancı Dil Öğetimi İlkeler Yöntemler Teknikler*, s. 127.
[186] Scott, Wendy-A. Lisbeth H. Ytreberg, *Teaching English to Children*, New York 1990, s. 69.

etkinlikler, öğrencinin düşük bir düzeyde de olsa kendisini dile getirmesine izin veren ve biçimden çok içeriğe önem verilen çalışmaları içerir.[187]

Denetimli etkinlikler doğrudan kopya etme, düzenleme yapma, dikte etme, eşleştirme isimleri altında gruplandırılmakta ve bu etkinliklerin resimler, yazılı model örnekler ve tablolarla desteklenebilir olduğu ileri sürülmektedir. Yönlendirmeli etkinlikler ise özellikle başlangıç düzeyi için doldurma alıştırmaları, dikte etme ve tümceyi tamamlama, mektup, kart ve davetiye yazma etkinlikleri olarak sıralanabilir. Eğer yazma etkinlikleri sürekli denetimli gerçekleşirse çocuk kolayca sıkılabilir ve ilgisini kaybedebilir. Dolayısıyla öğrencileri gerçek iletişim amaçlı, özel etkinliklerle de yazmaya istekli hale getirmek önemlidir. Serbest yazma etkinlikleri bu açıdan daha yararlı olabilir. Serbest yazma etkinliklerine ise bir öyküde geçen bir karaktere mektup yazma, bir öyküyü ayrı bir son ile tekrar yazma, bir anket, inceleme, mini proje hazırlama ve yazma, bir yazılı metindeki yanlışları düzeltme örnek olarak verilebilir. Her öğrencinin yazmış olduklarını içeren bir dosya tutulması hem öğretmen hem de çocuğun kendi gelişim sürecini izleyebilmesine olanak verir. Bu dosya çocuk için bir güdülenme aracı, öğretmen için de ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılabilir.

Yazma etkinliklerinde genellikle yazma öncesi etkinliklere oldukça ağırlık verilmesi gerekir. Çünkü çocuğun sınırlı sözcük ve dilbilgisi ile yoktan bir şey var etmesi iyice zorlaşabilir. Yazma öncesi çalışmalar hem çocukları etkinliğe ısındırır, hem de yeni düşünce ve fikirler edinmelerini sağladığından yazmaya başlamadan önce çocukların güven kazanmalarını sağlar. Konu hakkında konuşma etkinliği, sözcük yıldızları oluşturma, sözcük tabloları oluşturma, konuya özgü sözcük çalışması Scott ve Ytreberg tarafından önerilen etkinliklerdir.[188]

Çocuklardan öğrenmekte oldukları veya yabancı dilde söyleyemedikleri bir şeyi yazmaları beklenmemelidir. Çocuklar kişisel yazılar yazmaktan keyif aldıkları için kişisel yazma etkinliklerinin mümkün olduğunca yapılması onları yazma etkinliklerine yöneltebilir. Ayrıca yazdıklarının sergilenecek olması çocukları çok memnun edeceğinden bu da güdülenmelerine yardımcı olabilir. Çocuğu yazmaya yönlendirmenin başka yolu da sınıf ortamında yazılı metinlerden yararlanmaktır. Duvarlara asılacak olan her türlü yazı öğrencilere örnek oluşturabilir. [189]

---

[187] Scott-A. Lisbeth, *Teaching English to Children,* s. 69-73.
[188] Scott-A. Lisbeth, *Teaching English to Children,* s. 75.
[189] Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* s.73.

2.3.2.4. İHL'de Arapça Dilbilgisi (Gramer) Öğretimi

Arapça öğretiminde önemli bir yer tutan dilbilgisi öğretiminin amacı ilk aşamada öğrencilere bazı temel sarf ve nahiv kurallarını öğretmek olmalıdır. Bu temel kurallar, öğrencilerin anlamı değiştirecek hatalar yapmamasına ve konuşmayı öğrenmesine yardım eder. Aynı zamanda ileri seviyelerde sarf ve nahiv öğrenmek isteyenler için hazırlık olur. Bu amaçları gerçekleştirmek için sarf ve nahiv öğretiminde detaylara girmemek gerekir. Dilbilgisi öğretimi dereceli olmalıdır. Örneğin كان ve kardeşleri öğretilirken çok yaygın kullanılanlarla yetinilmeli, hepsi öğretilmemelidir. Çünkü bu kardeşlerin hepsinin ezberlenmesi ve kullanımlarının öğrenilmesi ilk aşamada zordur. Hareke ve i'rabla ilgili detaylara ilk aşamada değinmemek, öğretilecek dilbilgisi kuralını basitçe tanıtmak ve birkaç cümle üzerinde uygulama yapmak yerinde olacaktır.[190]

[190] Şimşek, Sultan, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Sempozyumu,* Akdem Yayınları 31, İstanbul 2013, s. 32; el-Elwaai, *Yabancılara Arapça Öğretim Metotları,* s. 6-11.

BÖLÜM III

İMAM HATİP OKULLARINDA, ORTAOKULLARINDA VE LİSELERİNDE OKUTULAN ARAPÇA DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde ders kitaplarının öğretimdeki rolü ve faydaları, Arapça ders kitaplarında olması gereken özellikler, ders kitaplarının muhtevası, öğretim programı ele alınmış ve İmam Hatiplerin ilk açılışından 2017 yılına kadar İmam Hatip Okullarında, Ortaokullarında ve Liselerinde okutulan Arapça ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ele alınmıştır.

3.1. Ders Kitaplarının Öğretimdeki Rolü ve Faydaları

İlk olarak M.Ö. 4000 yıllarında Mısır'da kullanılan ders kitabı "Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan veya seçilen kitaptır." [191] Bir başka deyişle, öğretmenlerin neleri öğreteceğini belirleyerek dersin akışını etkiler. Ders kitabı dünyanın çoğu ülkesinde eğitimin ayrılmaz bir parçası olmuştur. "Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre, öğrenciler sınıfta zamanlarının yaklaşık yüzde 80'ini ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcamaktadır."[192] Türkiye'de de durum pek farklı değildir. Hangi ders, hangi sınıf olursa olsun ders kitabı eğitim-öğretimin her seviyesinde kullanılan vazgeçilmez bir eğitim aracıdır.[193]

Ders kitaplarının eğitimdeki rolünü ve faydalarını şöyle sıralamak mümkündür: Ders kitapları programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği içerik, strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araçtır. Öğretmenin bilgileri sistematik bir şekilde sunmasına yardım eder, alanında meydana gelen değişimleri tanıma imkânı sunar, Öğretmene meslek bilgisi ile ilgili eksikliklerini giderme şansı verir. Öğretmenin yeni öğretim strateji, yöntem ve teknikleri tanımasına ve kullanmasına katkı sağlar. Diğer ders alanlarıyla bağlantı kurulması için yardımcı olur. Programın temel unsurudur. Öğretimin büyük bir bölümü kitapların içeriği ile belirlenmektedir. Sınıf içi uygulamalarda, materyal

---

[191] Oğuzkan, Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü,* Ankara 1993, Emel Matbaacılık, s. 83.

[192] Semerci, Çetin, "İlköğretim Türkçe ve Matematik Ders Kitaplarını Genel Değerlendirme Ölçeği" *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Mayıs 2004, c. 28, s. 49.

[193] Oruç, Nesrin-Yavuz, Berna, ''Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Seçimi'', *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* c. 6, S. 27, Yaz 2013, s. 399.

olarak en çok ders kitapları kullanılmaktadır. Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için öğrencilerin öğrenme yaşantılarına yön veren ve en çok kullanılan öğretim aracıdır. Program ile öğrenci arasındaki en iyi iletişim kaynağıdır. Öğrencinin dersteki bilgileri istediği zaman tekrar etmesine imkân verir. [194]

3.2. Arapça Ders Kitaplarında Olması Gereken Özellikler

Ders kitaplarında olması gereken genel özellikleri şöyle özetlemek mümkündür: Fiyatı uygun ve kolay elde edilebilir olmalıdır. Öğrencilerin fiziksel, sosyo-ekonomik ve duyuşsal özelliklerini göz önünde bulundurur, öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmeye karşı motive eder, öğrencilere farklı yöntemler sunar, öğrencilerin okuduklarından zevk almalarını sağlar, öğrenme süreci içerisinde, aktif öğrenci katılımını sağlamada öğretmene yardımcı olur, yeni kavramların öğrenilmesinde öğrencilere rehberlik eder, öğrencilerin yaşama hazırlanmasına yardımcı olur. (Öğrendiklerini yaşamla ilişkilendirecek olanaklar sunar.) Alan ile ilgili yeni gelişmeleri öğrencilere yansıtır, öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yolları sunar. İşlenen konuyu önceki ve sonraki konularla ilişkilendirir, hedef davranışlara uygun araç-gereç ve materyal önerir, bilgiyi öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olarak sunar, eleştirel düşünmeyi ve kendi kendine öğrenmeyi teşvik eder, değerlendirme soruları üst düzey becerileri ölçecek nitelikte olur. [195]

İmam Hatip Lisesi Arapça ders kitaplarında olması gereken özellikleri ise şöyle sıralayabiliriz: Öğrencinin öğrenim seviyesine uygun ve temel dil becerilerini kazandırmaya yönelik olmalı, fasih Arapça'yı öğretmeli ve konuşma öğretimine ağırlık vermelidir. İmam Hatip Liselerinin amaçlarına uygun olmalıdır. Arapça dil becerilerini kolay öğretecek şekilde olmalıdır. Dilbilgisi konuları basitten karmaşığa doğru verilmelidir. Metinlerin uzunluğu iyi ayarlanmalı, metinler öğretilen dilbilgisi ve kelimelerle bağlantılı olmalıdır. Derslerde verilen kelimeler öğrencinin düzeyine uygun olmalıdır. Kitaplar yazma, okuma, dinleme, konuşma ve telaffuz eğitimini ihtiva etmelidir. Rol yapma, drama, oyunlar, şarkılar gibi ilgi çekici etkinlikler olmalıdır. Fotoğraf, resim, karikatür gibi görsellerle öğrencilerin dikkati çekilmelidir. Arap kültürünü ve tarihini kavratmalıdır. Öğretmen kılavuz kitabı öğretim kalitesini arttıracak şekilde düzenlenmeli ve öğrenci çalışma kitabı hazırlanmalıdır. Kitabın başında

---

[194] MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, *Resmi Gazete*, 31.12.2009/27449.

[195] Sümengen, Fatoş, *''el-Arabiyyetu'l-Mu'asıra'' Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 39.

içindekiler bölümü yer almalıdır. Kitaptan verimli bir şekilde yararlanmayı sağlayacak unsurlara (sembol, logo vb.) yer verilmelidir.[196]

Öğretim programı kazanımlarının ünite ve derslere dağılımı kitap, ünite ya da ders başında düzenlenmelidir. Ünite başlarındaki hazırlık soruları öğrenciyi araştırma ve düşünmeye sevk etmelidir. Alıştırmaların örnek soru ve cevapları olmalıdır. Diyalogların ve metinlerin seslendirme CD'si bulunmalıdır. Ünite sonlarında değerlendirme soruları bulunmalıdır. Yazım ve noktalama kurallarına uygun olmalıdır. Dil açık, anlaşılır ve kurallara uygun kullanılmalıdır. Görsel öğeler net, temiz, renkli ve ilgi çekici olmalıdır. Metin yazıları karakter, renk ve boyut olarak kolay okunabilir ve sistematik olmalıdır. Sayfa düzeni estetik ve kolay algılanabilir olmalıdır. Sayfa aşırı yoğun ya da boş olmamalıdır. Metinlerde ve resimlerde reklam unsuru yer almamalıdır. Üniteler için verilen süreler öğretim programı ile uyumlu olmalıdır. İçerik ile ilgili her türlü bilgi güncel ve doğru olmalıdır. Kitabın sonunda alfabetik sıraya göre sözlük olmalıdır. Kaynakça bölümü olmalı ve bu bölüm kurallara uygun düzenlenmelidir. [197]

3.3. Ders Kitaplarının Muhtevası ve Öğretim Programı

Genel olarak öğretim programı, belli bir öğretim kademesindeki sınıflarda ve derslerde, eğitim programının amaçları doğrultusunda belirlenen hedefleri gerçekleştirmeye yönelik okul içinde ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir. Öğretim programının öğrenciye kazandırılmasını istediği bazı hedefler vardır. Bu hedefler eleştirel düşünmeyi, yaratıcı düşünmeyi, iletişim becerilerini geliştirmeyi, araştırma ve sorgulamayı, girişimciliği, Türkçe'yi doğru ve etkili kullanmayı, problem çözme becerisini arttırmayı ve bilgi teknolojilerini kullanmayı içermektedir.[198]

Bir eğitim programında hedeflere ulaşmak için düzenlenmiş konular bütününe muhteva denir ve "*Ne öğretelim*?" sorusunun cevabını verir. Bu bağlamda programın içerik (muhteva) boyutu ile öğretilecek konuların düzenlenmesi söz konusudur. İçerik, program hedefleri doğrultusunda seçilmiş konular bütünlüğüdür. Yani hedef davranışları

---

[196] MEB İmam Hatip Liseleri, ADÖP 2006, Tarih: 29.12.2006, S. 412, s.14.

[197] Gülersoy, Ali Ekber, ''İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi'', *International Journal Of New Trends İn Arts, Sports & Science Education* - 2013, Volume 2, İssue 1, s. 9-22.

[198] Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem Akademi Yay., 18. Baskı, Şubat 2012, s.1-4.

kazandırabilecek biçimde ünite ve konuların düzenlenmesidir. Ders kitaplarının muhtevasının seçiminde önemli olan müfredat ile içeriğin uyumunun sağlanmasıdır.[199]

Ders kitaplarının muhtevası, öğretim programı ve eğitim felsefesinin amaçlarına, öğrencilerin yaşına, kültürüne ve çevresine uygun olur. Öğrencilerin ve toplumun istek ve ihtiyaçlarına cevap verir. Öğrencilerin önceden öğrendikleriyle uyumlu olur ve pekiştirir. Öğrenciler arasındaki kişisel farklılıkları gözetir. Okutulan diğer derslerle bağlantılı olur. Öğrencilerde olumlu davranış ve yönelimleri geliştirir. Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmesine katkıda sağlar. Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin gelişmesini teşvik eder, hayal dünyasını zenginleştirir. Öğrencilerde milli ve manevi değerlerin oluşmasına katkı sağlar. Muhtevası, mantık ilkelerine ve gerçeklere aykırı olmaz, yeni kelime ve kavramlar belirli bir düzen ve sıraya göre verilir. Aynı zamanda muhteva, öğretim programında belirtilen süre ve ders saatleri ile uyumlu olur, orijinal metinler ve etkileyici sözlerden oluşur.[200]

3.4. İmam Hatiplerin İlk Açılışından 1980'li Yıllara Kadar Okutulan Arapça Ders Kitaplarının İncelenmesi

Büyük zorluk ve sıkıntılarla açılan İmam Hatip Liseleri ilk yıllarında daha çok ayakta kalabilmeye ve varlık göstermeye çalışırken, müfredat, ders kitapları ve öğretim materyalleri açısından tam bir yokluk yaşamıştır. Önce okullar açılmış ve gerek öğretim programları gerekse ders kitapları uzun yıllara yayılan bir süreç içerisinde hazırlanabilmiştir.[201]

İmam Hatip Okullarının açıldıkları ilk yıllarda Zihni Efendi'nin Arapça sarf-nahiv kitabı, daha sonraki yıllarda ise Diyanet İşleri Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın müştereken alelacele hazırlattıkları kitaplar ders kitabı olarak okutulmuştur. Ders kitabı olmadığı zamanlarda hocaların not tutturması ile Arapça dersleri işlenmiştir. Ders kitaplarının bulunmayışı da öğrencileri ezberciliğe ve kelime, kelime not tutmaya sevk etmiştir. Bu durum ise Arapça öğretimi açısından sıkıntılara yol açmıştır.[202]

---

[199] Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.122-126.

[200] Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme*, s. 122-126; Derviş, Davud, *Ders Kitaplarının Kalite ve Özelliklerindeki Kriterler*, Gazze İslam Üniversitesi, Doktora Tezi, Ocak 2007, s. 9.

[201] Yorulmaz, Hüseyin, *Bir Neslin Öncüsü Celal Hoca,* Hat Yayınevi, 3. Baskı, Yıl 2011, s.137-162.

[202] Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, s. 118; Yavuz, *"Yabancı Gözü ile İmam Hatip Liseleri (1924-1992)", Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi*, s. 157.

İHO'da Arapça öğretimi 1970'li yıllara kadar Türkçe ve Arapça yazılmış dilbilgisi kitaplarından, eski metinlerden ve okuma parçalarından (Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerden alınmış) ibaretti. Ders kitaplarında konuşma öğretimine yer verilmemiş sadece önceki klasik kitapların aksine birden fazla alıştırma çeşidine yer verilmiştir. ''Her ne kadar dil ölçütlerine göre hazırlanmış kitaplar olmasalar da bu kitapların takip edilmesi daha önceleri okutulan "Emsile" ve "Molla Câmî" gibi kitaplara göre bir gelişmedir. Zira Emsile, Molla Câmî gibi kitaplar, dilbilgisi öğretimi esasına göre yazılmıştır. Bu kitaplar konuşmaya yönelik olmayıp, içindeki örnekler hem birden fazla değil, hem de zamanın şartlarına uygun değildir.''[203]

1980'li yıllara kadar dilbilgisi ayrı bir kaynaktan, metin dersleri de ayrı bir kaynaktan işlenmiştir. 1970'li yıllardan 1985'e kadar Hayreddin Karaman ve Bekir Topaloğlu tarafından hazırlanan ''Arapça Okuma ve Eski Metinler Kitabı, Arapça Dilbilgisi Kitabı'' derslerde yardımcı ders kitabı olarak yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu kitabın 1 ve 2. bölümleri İmam Hatiplerin ortaokul kısmında, seçme metinler ve edebi metinler bölümleri ise İmam Hatiplerin lise kısmında okutulmuştur. Kitaplar tamamen klasik metotlarla hazırlanmıştır ve metinler çok ağırdır. Görsellikten son derece uzaktır. Baskı kalitesi oldukça düşüktür. Renksiz 3. hamur kâğıda basılmıştır. Özetle ''4. 2. Arapça Ders Kitaplarında Olması Gereken Özellikler'' maddesinde belirtilen ölçütlerden birçoğuna göre bu kitapların ders kitabı olarak okutulması doğru değildir.

Bu konuda araştırma yapan ve tez hazırlayan bazı araştırmacılar *''1985 yılına kadar Arapça ders kitapları hazırlanamamıştır.''* deseler de milli kütüphane arşivinde ulaştığımız tablo 5'teki belge ilk defa 1975 yılında ''Arapça 1'' ders kitabının hazırlandığını ve 1975-1976 eğitim-öğretim yılında İmam Hatiplerin ortaokul birinci sınıflarında okutulduğunu göstermektedir.

---

[203] Melek, Salih, *Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1987, s. 5.

Tablo 5

İHL Orta Kısım İçin Arapça 1 Ders Kitabı

Eser Adı:	İmam Hatip Liseleri Orta Kısım İçin Arapça I
Yazar:	Mustafa Seçkin, Mehmet Maksudoğlu, Mustafa Varlı
Yer Numarası:	1976 Ad 523
Yayın Bilgisi:	İstanbul: Şamil Yayınevi, 1975, (Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi)
Fiziksel Niteleme:	125, 18 S. : Res. ; 24 Cm.
Ek Giriş (Eseradı):	Arapça 1

3.5. 1980'li Yıllardan 2016 Yılına Kadar İHO ve İHL'de Okutulan Arapça Ders Kitaplarının İncelenmesi

3.5.1. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinin İncelenmesi

Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisi 1976-1994 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin ortaokul ve lise kısımlarında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri, orta 1, 2 ve 3. sınıflar için Mehmet Maksûdoğlu, Hikmet Özdemir ve Suat Cebeci'den oluşan bir komisyon tarafından yazılmıştır. Birinci kitap 19, ikinci ve üçüncü kitap ise 15 dersi ihtiva eder. Her üç kitap dört alt bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde yeni konular genellikle basit türde kelimelerle sunulmuştur. Bu bölümde konuya uygun resimler yer almıştır. İkinci bölümde ise birinci bölümde verilen gramer konuları yeni kelimelerle tekrarlanmıştır. Üçüncü bölümde ilk iki bölümde verilen kurallar basit metin içerisinde tekrarlanarak, öğrencinin metne adaptasyonu sağlanmıştır. Dördüncü bölümde ise alıştırmalara, farklı metinlere ve diyaloglara yer verilmiştir.[204]

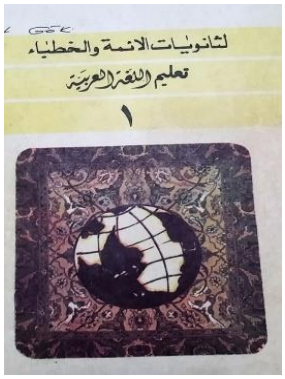
Bu serinin lise 1, 2, 3 ve 4. sınıf kitapları ise Osman Akgül başkanlığında farklı komisyonlar tarafından yazılmıştır. Birinci kitap 22, ikinci kitap 27, üçüncü kitap 28, dördüncü kitap ise 25 dersi ihtiva etmiştir. Her dört kitapta konular beş alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ile ilgili bir okuma parçası verilmiştir. İkinci bölümde okuma parçası ile ilgili soru-cevap yer almıştır. Üçüncü bölümde derste verilmek istenen dilbilgisi kuralları sunulmuştur. Dördüncü bölümde derste işlenen dilbilgisi ile ilgili alıştırmalara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise i'rab örnekleri ve konu ile ilgili pekiştirme alıştırmaları yer almıştır.

[204] Soyupek, *İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi,* s. 284.

Tablo 6

İHL İçin Orta Kısım Arapça 1 Ders Kitabı [205]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım I
Kitabın Yazarları	Mehmet Maksudoğlu, Hikmet Özdemir, Suat Cebeci
Yayın Bilgisi	İstanbul-1989
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Baskı Sayısı	7. Baskı
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	123
Yazı Karakteri	12-14 Punto
Ünite Sayısı	7
Ders Sayısı	19

İçindekiler

1. Hece Harfleri
2. Harflerin Okunması
3. Cezm, Şedde, Tenvin
4. Med Harfleri
5. Şemsi ve Kameri Harfler
6. Munfasıl Zamirler
7. İşaret İsimleri
8. Cemi Mükesser
9. Nekra ve Ma'rife
10. İsim Tamlaması
11. İsim Cümlesi
12. Muttasıl Zamirler
13. Müfred, Müsenna, Cemi
14. İkil ve Çoğul İşaret İsimleri
15. Aded-Ma'dud (1-10)
16. İsim Cümlesi
17. Mazi Fiil
18. Mazi Fiilin Çekimi
19. Kelimeler ve Türkçe Anlamları

[205] Maksudoğlu, Mehmet v.dğr., *İHL İçin Orta Kısım Arapça 1,* Milli Eğitim Basımevi, 7. Baskı, İstanbul 1993.

Tablo 7

İHL İçin Orta Kısım Arapça 2 Ders Kitabı[206]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım II
Kitabın Yazarları	Mehmet Maksudoğlu, Hikmet Özdemir, Suat Cebeci
Yayın Bilgisi	İstanbul-1992
Matbaa	Milsan Basın Sanayi A.Ş.
Baskı Sayısı	7. Baskı
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	95
Yazı Karakteri	12-14 Punto
Ünite Sayısı	5
Ders Sayısı	15

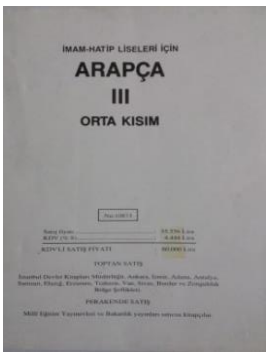
İçindekiler

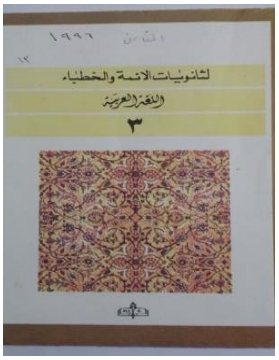
1. Bazı Zarflar
2. Sıfat-Mevsuf
3. Muzari Fiil
4. Muzari Fiilin Çekimi
5. Cer Harfleri
6. Aded-Ma'dud (11-20)
7. Müsenna ve Ceminin İ'rabı
8. Müsenna Nun-unun Düşmesi
9. Aded-Ma'dud (20-100)
10. Saatler-Sıra Sayıları
11. Ecvef Fiilin Mazi ve Muzari Çekimi
12. Günler ve Aylar
13. Semâ-ì Müennes
14. Nakıs Fiilin Mazi ve Muzari Çekimi
15. Emr-i Hazır
16. Nehy-i Hazır
17. Ecvef Fiillerin Emr-i Hazır Çekimi
18. Kelimeler ve Türkçe Anlamları

[206]Maksudoğlu v.dğr., *İHL İçin Orta Kısım Arapça 2,* Milsan Basın Sanayii A.Ş., 7. Baskı, İstanbul 1992.

Tablo 8

İHL İçin Orta Kısım Arapça 3 Ders Kitabı[207]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım III
Kitabın Yazarları	Mehmet Maksudoğlu,Hikmet Özdemir, Suat Cebeci
Yayın Bilgisi	İstanbul-1996
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	108
Yazı Karakteri	12-14 Punto
Ünite Sayısı	5
Ders Sayısı	15
Baskı Sayısı	10. Baskı

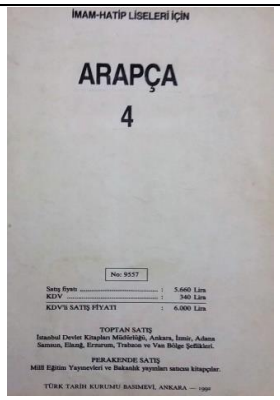
İçindekiler

1. İsmi Tafdîl
2. Muzari Fiili Nasbeden ‘‘أن’’ Masdariye Edatı
3. Beş İsim
4. Mudaaf Fiilin Mazi ve Muzari Çekimi
5. Ğayru’l Munsarif
6. İsm-i Fâil
7. İsm-i Mensub
8. Rubâ-i Mezid Fiillerde Emir ve Nehiy
9. İsmu’l Mefûl
10. ‘‘لم’’ Cezm Edatı
11. Rubâ-i Mezid Fiiller ve Çekimi
12. ‘‘كان’’ ve Kardeşleri
13. Gelecek Zaman
14. Humâsi Mezid Fiiller ve Çekimi
15. Cehd-i Mustağrak
16. Südâsi Mezid Fiillerden (إستفعال) Bâbı
17. Özel Terimler ve Anlamları
18. Kelimeler ve Türkçe Anlamları

[207]Maksudoğlu v.dğr., *İHL İçin Orta Kısım Arapça 3,* Milli Eğitim Basımevi, 10. Baskı, İstanbul 1996.

Tablo 9

İHL İçin Lise Kısım Arapça 4 Ders Kitabı[208]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 4
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım I
Kitabın Yazarları	Ali Ay, Necati Konukman
Yayın Bilgisi	Ankara 1992
Matbaa	Türk Tarih Kurumu Basımevi
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	120
Yazı Karakteri	12 Punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	22
Baskı Sayısı	6. Baskı

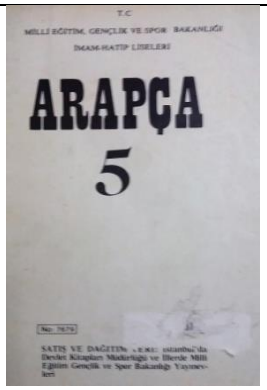
İçindekiler

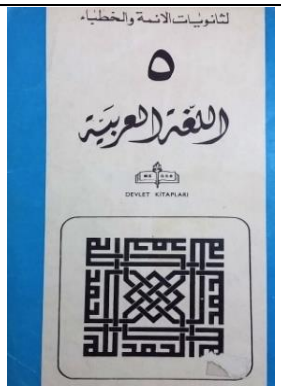
1. Okullara Dönüş-Hemze ve Te'nin Yazılışı
2. Zeki Öğrenci-Kat-i ve Vasl Hemzesi
3. Halit Tarlada-Mücerred, Mezid, Lazım ve Müteaddi Fiiller
4. Ahmet Kütüphaneye Gidiyor-Ma'lum ve Meçhul Fiiller
5. Halit ve Serçesi-Fiil Çekimleri
6. Müdürün Öğrencilere Hitabı-Emir ve Nehiy
7. Dostluk-Fiil Cümlesi, Fail
8. Şakir Ormanda-Naibu'l Fail ve Mefuller
9. Dişlerin Temizliği-Nekra ve Ma'rife İsim
10. Köy-Trende Yolculuk-Müzekker,Müennes
11. Ömer bin Hattab-Müfred, Müsenna, Cemi
12. Öldüren İlaç-İsim Cümlesi
13. Vatanım-Zamirler
14. Huveylid'in Kızı Hatice-İsmu'l Mevsul
15. Zararlı Tatlı-İşaret İsimleri
16. İki Öğrenci Arasında Diyalog-Soru İsimleri ve Harfleri
17. Nermin ve Nesrin Çarşıda-Sayıların Temyizi
18. Çocuk Bayramı-İsmi Fail ve İsmi Meful
19. Başarının Hediyesi 1-İsmi Tafdil ve Sıfatı Müşebbehe
20. Başarının Hediyesi 2-İsim Tamlaması
21. Ev Hayatı-Sıfat Tamlaması
22. Hilenin Zararları- İ'rab, Mebnîler ve Mu'rablar

[208] Ay, Ali - Konukman, Necati, *İHL İçin Lise Kısım Arapça 4 Ders Kitabı (Meb.),* Türk Tarih Kurumu Basımevi, 6. Baskı, Ankara 1992.

Tablo 10

İHL İçin Lise Kısım Arapça 5 Ders Kitabı [209]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 5
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım II
Kitabın Yazarları	Ahmet Ulaşan, Mehmet Akbay
Yayın Bilgisi	Ankara 1986
Matbaa	MEB Yayınevi
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	169
Yazı Karakteri	…..
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	27
Baskı Sayısı	1. Baskı

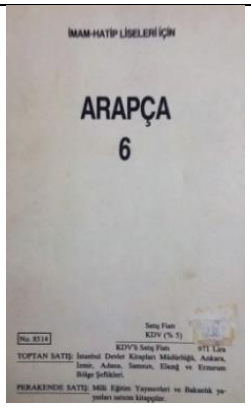
İçindekiler

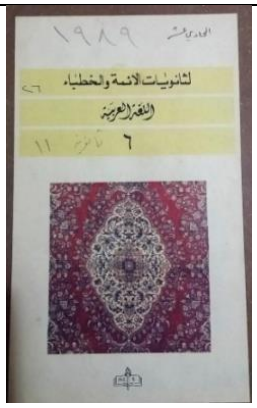
1. Allah'a Tövbe Ederim- İllet Harfleri ve Sahih Harfler
2. Öğrencinin Edebi- Aksam-ı Seb'a
3. Anne-Baba Sevgisi-Fiilin Belirtileri ve Fiil Cümlesi
4. İmanda Cibril Hadisi- Lâzım ve Muteaddî Fiiller
5. Erzurum Kongresi- Fiillerde Zamanlar ve Kişiler
6. Yeme-İçme Âdâbı-Fiillerin Çekimi
7. Kütüphanem-Mehmuz ve Muda'af Fiilin Çekimi
8. Öğrencinin Tertibi-Mezid Fiillerin Anlamları ve Çekimi
9. Türkiye Coğrafyasından-Mefuller
10. İbrahim (a.s) Kıssasından-Hal
11. Müslüman Aile-Fiil Cümlesi ve Çeşitleri
12. Arafat'ta Vakfe-İsmin Belirtileri ve İsim Cümlesi
13. Alışveriş-Sayı İsimleri, Çeşitleri ve Sıfatları
14. Ziyaret Adabı-Masdar ve Çeşitleri
15. Medine-i Münevvera'dan Mektup-İsmi Zaman ve Mekan,Mimli Masdar
16. Komşunun Ziyareti-İsmi Tasğir, İsmi Mensub, İsmi Alet
17. İmamlık ve İmama Uymanın Şartları-İsim Cümlesi Oluşturmak Ve Çeşitleri
18. Hz. Peygamberin Hicreti-Navasih Edatları
19. Ömer bin Abdulaziz-İnne ve Kardeşleri
20. Salahaddin ve Haçlılar-Kâne ve Kardeşleri
21. Hz. Peygamberin Hayatından-Mu'rab İsimler ve Fiiller, Ğayru'l Munsarifler
22. Veda Haccında Hz. Peygamberin Hutbesi-Mebnîler
23. Allah (c.c.) İnsan İçin Ne Yarattı, Merfûlar
24. Lokman (a.s)'ın Oğluna Vasiyeti-Mansublar ve Meczumlar
25. İmâm-ı Azam Ebû Hanife-Mecrurlar
26. Bayramlarımız- Tâbi Olanlar

[209] Ulaşan, Ahmet - Akbay, Mehmet, *İHL İçin Lise Kısım Arapça 5 Ders Kitabı*, Meb Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 1986.

Tablo 11

İHL İçin Lise Kısım Arapça 6 Ders Kitabı [210]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 6
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım III
Kitabın Yazarları	Salih Barlak, Orhan Parlak
Yayın Bilgisi	Ankara 1989
Matbaa	Türk Tarih Kurumu Basımevi, Web Ofset Tesisleri
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3. Hamur
Sayfa Sayısı	130
Yazı Karakteri	12-14 Punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	28
Baskı Sayısı	3. Baskı

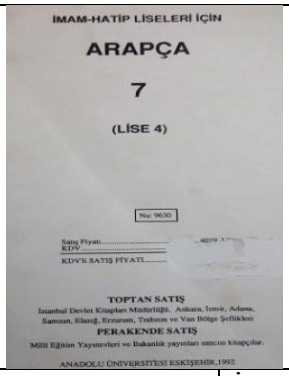
İçindekiler

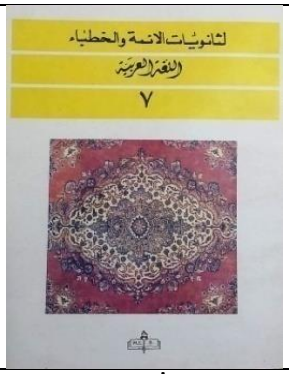
1. Okulun Açılış Töreni-Fiil Çeşitleri
2. İslamda Çevre Sağlığı-Fiillerde İ'lal
3. Cumhuriyetin İlanı - Misal, Ecvef ve Nakıs Fiiller
4. Okumanın Önemi ve Edep - Tevkid Lam-ı ve Nun-u
5. Din Ne Güzeldir! Küfür Ne Çirkindir! - Taacüb Fiili
6. Öğütler - Medh ve Zem Fiilleri
7. Öğütlerden Seçmeler - İsim Fiiller
8. Hikmetli Söz - Şibih Fiil
9. Nebevi Sünnetin Tedvini - Fail ve Fiil Uyumu
10. Annelerin Kızlarını Yemek Hazırlamak İçin Eğitmesi - Naibu'l Fail
11. İlkyardım - Mefuller
12. Örnekler - İştiğal
13. Peygamberin Sözlerinden Seçmeler - Munada
14. Konferanslardan Seçmeler - İhtisas
15. Hüküm Verme Hakkında Hz. Ömer (r.a.)'ın Katiplerinden - İ'ra ve Tahzir
16. Babanın Oğluna Mersiyeleri - Nudbe
17. Kuran'ın Toplanması - Basit ve Mürekkep Fiil Cümlesi
18. Fetih Suresi Hakkında Sohbetler - İsim Cümlesi ve Öğeleri
19. Şüphesiz Kabe Müslümanların Kıblesidir - İnne ve Kardeşleri
20. Okula Veda - Kane ve Kardeşleri
21. Çocuktan Babasına Bir Mektup - Leyse ve Benzerleri
22. Hz. Peygamberin Hayatından-Zan ve Mukarabe Fiilleri
23. Eğitim Programlarının Birleştirilmesi - Şibih Fiil-İsmi Fail
24. Büyük Adamlar Kendisini Aydınlatır - İsmu'l Meful
25. A'la Suresi - İsmu'l Mevsul ve Sıla Cümlesi
26. Savaş Meydanlarında Müslüman Kadın - Temyiz
27. Menkıbelerden Seçmeler – İstisna
28. Gençleri Korumada Okulun Sorumluluğu- İ'rab Çeşitleri ve Tabi Olanlar

[210] Barlak, Salih - Parlak, Orhan, *İHL İçin Lise Kısım Arapça 6 Ders Kitabı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı, Ankara 1989.

Tablo 12

İHL İçin Lise Kısım Arapça 7 Ders Kitabı [211]

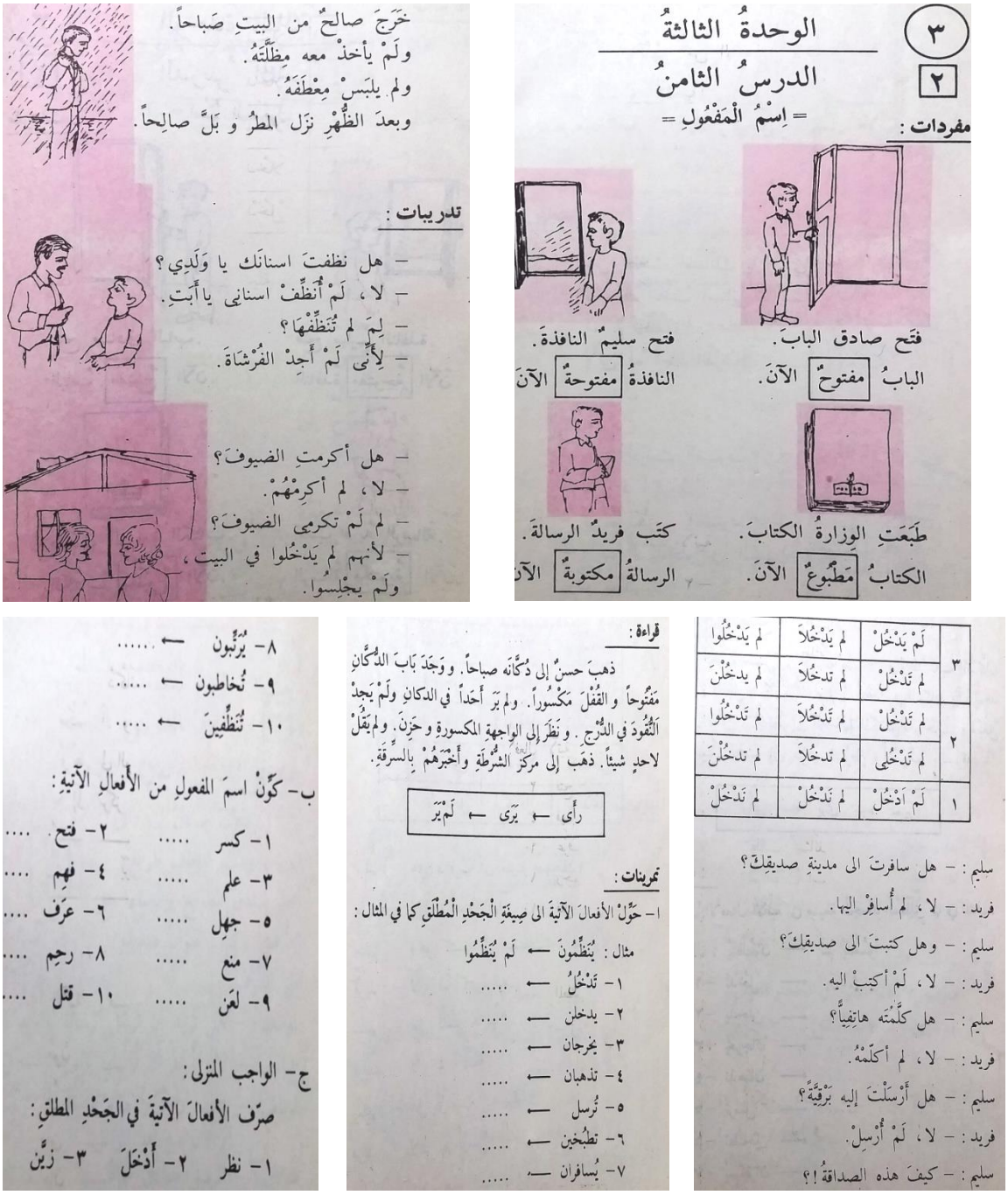
Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 7
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım IV
Kitabın Yazarları	Şevket Meraki, Süleyman Güzel, Mevlüt Sari
Yayın Bilgisi	Anadolu Üniversitesi Eskişehir 1992
Matbaa	MEB Yayınevi
Boyutu	24x16
Kağıt Kalitesi	3.Hamur
Sayfa Sayısı	175
Yazı Karakteri	12-14 Punto
Ünite Sayısı	2
Ders Sayısı	25
Baskı Sayısı	6. Baskı

İçindekiler

1. İslam ve Müslümanların Mescitleri-Sarfın Tarifi ve Sahih Fiil
2. Mekke'yi Mükerrame-Mu'tel fiil ve Fiil Çekimi
3. Hayvanlarda İnsanlar İçin İbret Vardır-İsim
4. Rahman'ın Kullarının Sıfatları-Masdar
5. Kalıcı Emirler-Müştaklar
6. Hicret-Müzekker, Müennes-Müfred, Tesniye, Cemi
7. Allah'ın Günahkârlara Gazabı-Nahiv'in Tarifi-Mebni Ve Mu'rab Kelimeler
8. Hz. Peygamber Zamanında Kadın-Mu'rablar
9. Bazı Peygamberlerin İsimleri-Ğayru'l Munsarif
10. Fıtır Sadakası- Merfu Mu'rablar
11. Abdest Hakkında Bir Bölüm-Mübteda ve Haber
12. Hz. Osman(r.a)'ın Cömertliği-İnne ve Kardeşleri
13. Medine-i Münevvera-Kane ve Kardeşleri
14. Örnekler-Mukarabe Fiilleri
15. Örnekler- Mefuller (Mutlak, Maah,Lieclih)
16. Endülüs-Mefulun Fiih
17. Endülüs-Mefulun Bih Sarih
18. Namazın Terkibinin Keyfiyeti Hakkında-Hal
19. Örnekler-Temyiz
20- Örnekler-Müstesna
21. Nefy-i Cins La'sı
22. Hayatta Başarı İçin Bazı Öğütler-Nasb Harfleri
23. Musab b. Umeyr (r.a.)-Mecrurlar (İzafet, Cer Harfleri)
24. Örnekler-Meczumlar (Cezm Edatları)
25. Ebu'd-Derda'nın Yolu-Tabi Olanlar

[211] Meraki, Şevket v.dğr., *İHL İçin Lise Kısım Arapça 7 Ders Kitabı,* Meb. Yayınevi, 7. Baskı, Eskişehir 1992.

3.5.1.1. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinde Ders Anlatımı

خَرَجَ صالحٌ من البيتِ صَباحاً.
ولَمْ يأخذْ معه مِظَلَّتَهُ.
ولم يلبَسْ مِعْطَفَهُ.
وبعدَ الظُّهْرِ نزَل المطرُ و بَلَّ صالِحاً.

تدريبات :

– هل نظفتَ اسنانَك يا وَلَدِي؟
– لا، لَمْ أُنظِّفْ اسناني يا أَبَتِ.
– لِمَ لم تُنَظِّفْها؟
– لِأَنِّي لَمْ أَجِدْ الفُرْشَاةَ.

– هل أكرمتِ الضيوفَ؟
– لا، لم أكرِمْهُمْ.
– لم لَمْ تكرمي الضيوفَ؟
– لأنهم لم يَدْخُلوا في البيت، ولَمْ يجْلِسُوا.

الوحدةُ الثالثةُ
الدرسُ الثامنُ
= اِسْمُ الْمَفْعُولِ =

٣
٢

مفردات :

فتَح صادق البابَ.
البابُ مفتوحٌ الآنَ.

فتح سليمٌ النافذةَ.
النافذةُ مفتوحةٌ الآنَ

طَبَعَتِ الوِزارةُ الكتابَ.
الكتابُ مَطْبُوعٌ الآنَ.

كتَب فريدٌ الرسالةَ.
الرسالةُ مكتوبةٌ الآنَ

٨- يُرَتِّبون ← .....
٩- تُخاطبون ← .....
١٠- تُنَظِّفِينَ ← .....

ب- كَوِّنْ اسمَ المفعولِ من الأفعالِ الآتيةِ:

١- كسر ..... ٢- فتح ....
٣- علم ..... ٤- فهم ....
٥- جهل ..... ٦- عرَف ....
٧- منع ..... ٨- رحِم ....
٩- لعَن ..... ١٠- قتل ....

ج- الواجب المنزلي:
صرِّف الأفعالَ الآتيةَ في الجَحْدِ المطلقِ:
١- نظر ٢- أَدْخَلَ ٣- زيَّن

قراءة :

ذهبَ حسنٌ إلى دُكَّانِه صباحاً. و وَجَدَ بَابَ الدُّكَّانِ مَفْتُوحاً و القُفْلَ مَكْسُوراً. ولم يرَ أَحَداً في الدكانِ ولَمْ يَجِدْ النُّقُودَ في الدُّرْجِ. و نَظَرَ إلى الواجهةِ المكسورةِ و حَزِنَ. ولم يَقُلْ لاحدٍ شيئاً. ذهَب إلى مركزِ الشُّرْطَةِ وأَخْبَرَهُمْ بالسرقةِ.

رأى ← يَرَى ← لَمْ يَرَ

تمرينات :

١- حَوِّلْ الأفعالَ الآتيةَ الى صِيغَةِ الْجَحْدِ الْمُطْلَقِ كما في المثال :

مثال : يُنَظِّمُونَ ← لَمْ يُنَظِّمُوا
١- تَدْخُلُ ← .....
٢- يدخلن ← .....
٣- يخرجان ← .....
٤- تذهبان ← .....
٥- تُرسل ← .....
٦- تطبُخين ← .....
٧- يُسافران ← .....

٣	لَمْ يَدْخُلْ	لم يَدْخُلاَ	لم يَدْخُلُوا
	لَمْ تَدْخُلْ	لم تدخُلاَ	لم يدخُلْنَ
٢	لَمْ تَدْخُلْ	لم تَدْخُلاَ	لم تَدْخُلُوا
	لَمْ تَدْخُلِي	لم تدخُلاَ	لم تدخُلْنَ
١	لَمْ أَدْخُلْ	لم نَدْخُلْ	

سليم : – هل سافرتَ الى مدينةِ صديقِكَ؟
فريد : – لا، لم أُسافِرْ اليها.
سليم : – وهل كتبتَ الى صديقِكَ؟
فريد : – لا، لَمْ أكتبْ اليه.
سليم : – هل كلَّمْتَه هاتفياً؟
فريد : – لا، لم أكلِّمْهُ.
سليم : – هل أَرْسَلْتَ إليه بَرْقِيَّةً؟
فريد : – لا، لَمْ أُرسِلْ.
سليم : – كيفَ هذه الصداقةُ!؟

Şekil 1. Maksudoğlu, v.dğr., İHL için orta kısım Arapça 3, s. 51-55.

3.5.1.2. Birinci Seri: Ta'li'mu'l-Lugati'l-Arabîyye Serisinin Değerlendirilmesi

Şekil 1'de görüldüğü gibi bu seride dilbilgisi tümevarım ve kulak-dil alışkanlığı metoduyla öğretilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda diyalog ve cümlelerin anlamını destekleyen resimler de verilmiştir. Okuma, anlama ve konuşmayı aynı zamanda öğretmeye yönelik etkinlikler sunulmuştur. Dilbilgisi öğretimiyle ilgili metin ve

alıştırmalar verilmiştir. Ancak doğrudan dilbilgisi anlatımına yer verilmemiştir. Diyalog ve metinleri anlamak için yedi kitapta da kesinlikle ana dile yer verilmemiştir. Ortaokulda okutulan üç kitaptaki diyaloglar kendi içinde bir bütündür ve birbirini tamamlamaktadır. Seçilen metinler genelde öğrencinin kültür ve seviyesine uymaktadır. Ancak bu metinlerin çoğu yazarlar tarafından programın hedef ve amaçlarına göre kurgulanmış metinlerdir. Lise kısmı için hazırlanan kitaplar ise metin ve dilbilgisi öğretimi açısından öğrenci seviyesinin oldukça üzerindedir. Kitaplardaki metinlerin okunması ve tercümesi oldukça zordur. Dilbilgisi anlatımında ise oldukça fazla detaya girilmiştir. Haftalık üç beş saatlik ders ile bu kitaplardan Arapça öğrenilmesinin çok güç olduğu söylenebilir. Ancak alanında yazılan ilk ders kitapları olmalarından dolayı o zamanın şartlarına ve teknolojisine göre Arapça öğretimine ve öğrenimine önemli ölçüde katkı sağladıkları söylenebilir.

Dört dil becerisini kolay öğretecek şekilde hazırlanmamış olması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin olmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yer verilmemesi, başlangıç seviyesinde yeni kelime ve cümlelerin kolay okunması için harekelerin verilmemesi, ünite başında hazırlık ve ünite sonunda değerlendirme sorularının olmaması muhteva ile ilgili olumsuzluklardandır.

Öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme materyallerinin hazırlanmamış olması, görsel öğelerin net, temiz, renkli ve ilgi çekici olarak tasarlanmaması, metin yazılarının karakter, renk ve boyut olarak kolay okunamaması dikkat çeken olumsuzluklardandır. Ayrıca kitapların boyut ve kâğıt kalitesi olarak uygun olmaması ve ortaokul kitaplarında kaynakça bölümünün ihmal edilmiş olması da bu serinin tasarımındaki bazı olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.2. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinin İncelenmesi

Modern Usullerle Arapça Serisi 1993-1998 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin ortaokul ve lise kısımlarında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri, Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay ve Candemir Doğan'dan oluşan bir komisyon tarafından yazılmıştır. Bu seri yedi kitaptan oluşmuştur. İlk üç kitap İmam Hatip Ortaokulu için yazılmıştır, diğer dört kitap ise lise kısım için yazılmıştır. 1. Kitap, 5 ünite, 16 ders, 2. Kitap, 5 ünite, 17 ders, 3. Kitap, 4 ünite, 17 ders, 4. Kitap, 3 ünite, 11 ders, 5. Kitap, 3 ünite, 12 ders, 6. Kitap, 3 ünite, 11

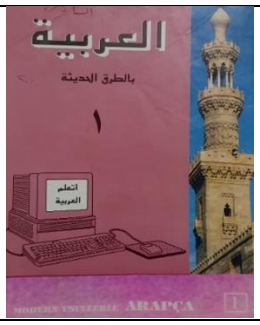
ders ve 7. Kitap, 3 ünite, 13 dersten oluşmaktadır. Kitapta tümdengelim, kulak-dil alışkanlığı, dilbilgisi-çeviri, iletişimci ve seçmeli yöntemler kullanılmıştır.

Bu serinin orta kısım kitaplarında her bir ders beş alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ile ilgili diyalog, ikinci bölümde diyalog ile ilgili alıştırmalar, üçüncü bölümde dilbilgisi ile ilgili alıştırmalar, dördüncü bölümde okuma parçası, beşinci bölümde ise derste öğretilmek istenen dilbilgisi doğrudan anlatılmıştır. Dilbilgisi öğretilirken tümevarım metodu uygulanmıştır. Bu serinin lise kitaplarında ise her bir ders dört alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ile ilgili okuma parçası, ikinci bölümde okuma parçası ile ilgili anlama ve kavrama alıştırmaları, üçüncü bölümde öğretilmek istenen dilbilgisi kuralı ile ilgili i'rab örnekleri, dördüncü bölümde ise derste öğretilmek istenen dilbilgisi doğrudan anlatılmıştır. Kitapta dilbilgisi öğretilirken yine tümevarım metodu uygulanmıştır.

Tablo 13

Modern Usullerle Arapça 1 Orta Kısım 1 Ders Kitabı [212]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 1
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım I
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay ve Candemir Doğan
Yayın Bilgisi	Ankara-1993
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	----
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	150
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	5
Ders Sayısı	16

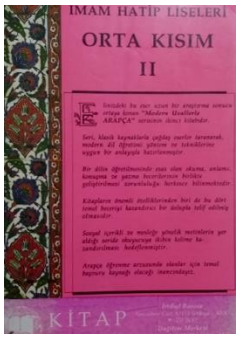
İçindekiler

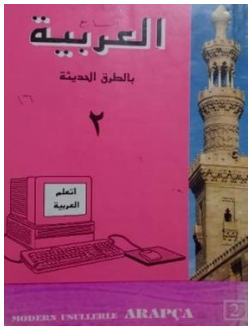
1. Selamlaşma – Arapça harfler
2. Harfler (أ- خ)
3. Harfler (د- ش)
4. Harfler (ص- ع)
5. Harfler (ف – ي)
6. Fetha, Kesra, Damme, Cezm, Kameri Harfler
7. Şedde, Şemsi Harfler, Tenvin, Med Harfleri, Harflerin Yazılışı
8. Tanışma – Zamirler
9. Tanışma – İşaret İsimleri
10. 10 - Aile – Zarflar
11. İbrahim Kütüphanede – Sayılar (1-12)
12. Yoklama Alma – Muzari Fiil
13. Okul Yolunda – Sayılar (13-20)
14. Cuma Namazı – Sıra Sayıları – (1-12)
15. Hasan Babası İle – Soru Edatları
16. Yolculuk – Gelecek Zaman
17. Köyde Tatil – Mazi fiil
18. Kelimeler ve Anlamları

[212] Demirci, Müşir v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 1 Orta Kısım 1 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

Tablo 14

Modern Usullerle Arapça 2 Orta Kısım 2 Ders Kitabı [213]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 2
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım II
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay ve Candemir Doğan
Yayın Bilgisi	Ankara-1993
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	----
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	154
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	5
Ders Sayısı	17

İçindekiler

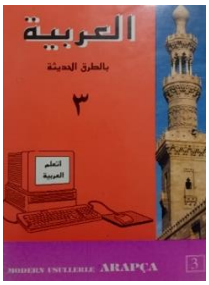
1. Okul Bahçesinde – Müfred, Müsenna, Cemi
2. Sınıfta – Zamirler
3. Öğrencinin Kitabı – İsim Tamlaması
4. Annem – Mübteda ve Haber
5. Kış Kapıda – Muzari Fiil
6. Konfeksiyonda – Sıfat ve Mevsuf
7. Postanede – Sayıların Temyizi (20-99)
8. 8-Tilki ve Keçi – Mazi Fiil
9. Tekrar Öğretir – Sıra Sayıları (1-30)
10. Uyanık Horoz – Cer Harfleri
11. Vefalı Dost – Mazi ve Muzari Fiilin Nefyi
12. Mescide – Emir ve Nehiy
13. Ev Ödevi – İnne ve Enne
14. Çalışkan Öğrencinin Başarısı – Nakıs Fiillerden (Kane ve Esbaha)
15. Laboratuvarda – İşaret İsimleri
16. Süleymaniye Camisi – Mevsul İsimler
17. Otelde – Soru Edatları
18. Kelimeler ve Anlamları

[213] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 2 Orta Kısım 2 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

Tablo 15

Modern Usullerle Arapça 3 Orta Kısım 3 Ders Kitabı [214]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 3
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım III
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay ve Candemir Doğan
Yayın Bilgisi	Ankara-1993
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	----
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	156
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	17

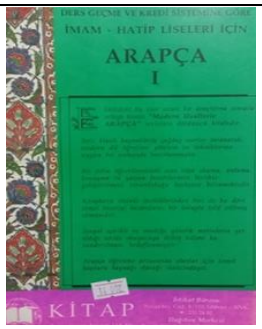
İçindekiler

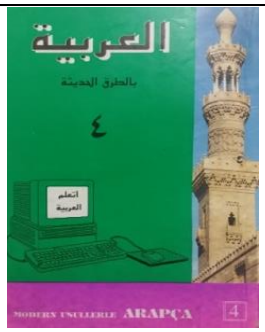
1. Allah Bizi Görür – İsim Cümlesi
2. Allah Vardır – Sıfat ve Mevsuf
3. Şiddetli Ağrı – İsmin Cer Olması
4. Bayram – Müfred, Müsenna, Cemi
5. Hz. Ali'nin Müslüman Olması – Fiil ve Fail
6. Kabe – Meçhul Fiil
7. Hz. Ömer'in Hicreti – Mefuller
8. Zeki Tavşan – Muzari Fiilin Nasbı
9. Müslüman Kardeşim – Muzari Fiilin Cezmi
10. İhtiyaç Zamanında Arkadaş – İnne ve Kardeşleri
11. Köyüm – Kane ve Kardeşleri
12. Hac – Mukarabe ve Reca Fiilleri
13. Mektup – Şuru Fiilleri
14. Çanta Nerede – Sahih Fiiller
15. Dişler – Mu'tel Fiiller
16. Fakirlere Merhamet – Mücerred Fiiller
17. Okula Veda – Mezid Fiiller
18. Kelimeler ve Anlamları

[214] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 3 Orta Kısım 3 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

Tablo 16

Modern Usullerle Arapça 4 Lise Kısım 1 Ders Kitabı [215]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 4
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım I
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akınci, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay
Yayın Bilgisi	Ankara-1993
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	106
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	3
Ders Sayısı	11

İçindekiler

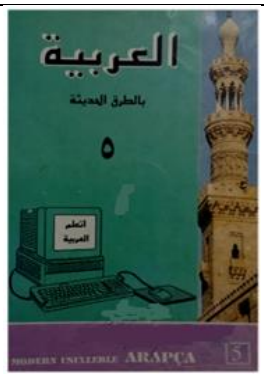
1. İslamda İlim – Kelime Çeşitleri
2. Rasulullah'ın Hayatından – Nekra ve Ma'rife
3. Öğrencinin Günlüklerinden – Müzekker ve Müennes
4. İslamda İlk Bayan Şehit – Müfred, Müsenna ve Cemi
5. Çobanın Rüyası – Sahih Fiiller
6. Tilkinin İntikamı – Mu'tel Fiiller
7. Ömer b. Hattab'ın Adaleti – Fiilin Zamirlere Bitişmesi
8. Zor Meslek – Zamirler
9. Bir Hakimin Zekası – İşaret İsimleri
10. Kur'an-I Kerim – Mevsul İsimler
11. Güzel Amel – Sıfat ve Mevsuf
12. Kelimeler ve Anlamları

[215] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça Lise Kısım 1 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993

Tablo 17

Modern Usullerle Arapça 5 Lise Kısım 2 Ders Kitabı [216]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 5
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım II
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay
Yayın Bilgisi	Ankara-1994
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	……
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	106
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	3
Ders Sayısı	12

İçindekiler

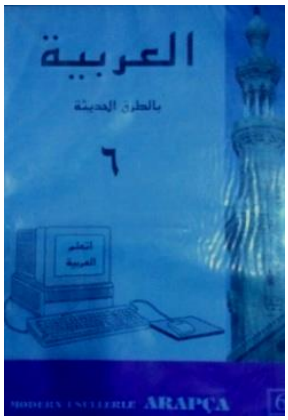
1. Ay Doğdu Üzerimize – Mücerred ve Mezid Fiil
2. Okumanın Önemi – Muzari Fiilin Nasbı ve Cezmi
3. İnsan Ay Üzerinde – Masdar
4. Kurban Bayramı – Müştak Kelimeler
5. Allah'ın Yaratması Hakkında Düşünme – Fail
6. Ömer b. Hattab – Naibu'l Fail
7. Cabir b. Hayyan – Mefulun Bih
8. Zannetme Hastası – Mefuller
9. Hürriyet ve Eşitlik – Mecrurlar
10. İmam Buhari – Mübteda ve Haber
11. Kurnaz Tilki – İnne ve Kardeşleri
12. Son İmtihan (Final) – Kâne ve Kardeşleri
13. Kelimeler ve Anlamları

[216] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 5 Lise Kısım 2 Ders Kitabı*, Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

Tablo 18

Modern Usullerle Arapça 6 Lise Kısım 3 Ders Kitabı [217]

Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 6
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım III
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay
Yayın Bilgisi	Ankara-1994
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	……
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	100
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	3
Ders Sayısı	11

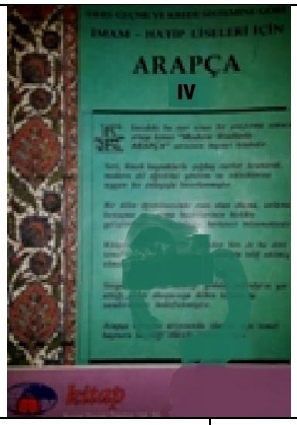
İçindekiler

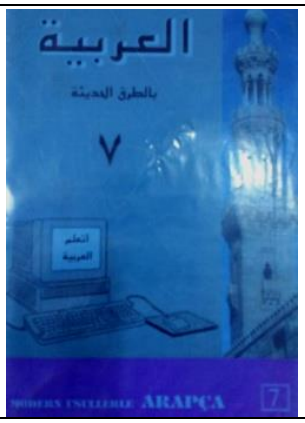
1. Anne Babaya İyilik Etmek – Mebni ve Mu'rab İsimler
2. İki Yöne Sahip – Mebni ve Mu'rab Fiiller
3. Ömer b. Abdulaziz – Ğayrul Munsarifler
4. Kitaplar Âlemi – Müsenna ve İ'rabı
5. Nesibe el-Maziniye – Cemi Müzekker Salim ve İ'rabı
6. Mescidi Haramda – Cemi Müennes Salim ve İ'rabı
7. Birinci Halife – Beş İsim ve İ'rabı
8. el-Kadisiye Kahramanlarından – Hal
9. İşsizliğin Sonu – Münada
10. Türkiye – Temyiz
11. Çalışmada Ciddiyet – Müstesna
12. Kelimeler ve Anlamları

[217] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 6 Lise Kısım 3 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

Tablo 19

Modern Usullerle Arapça 7 Lise Kısım 4 Ders Kitabı [218]

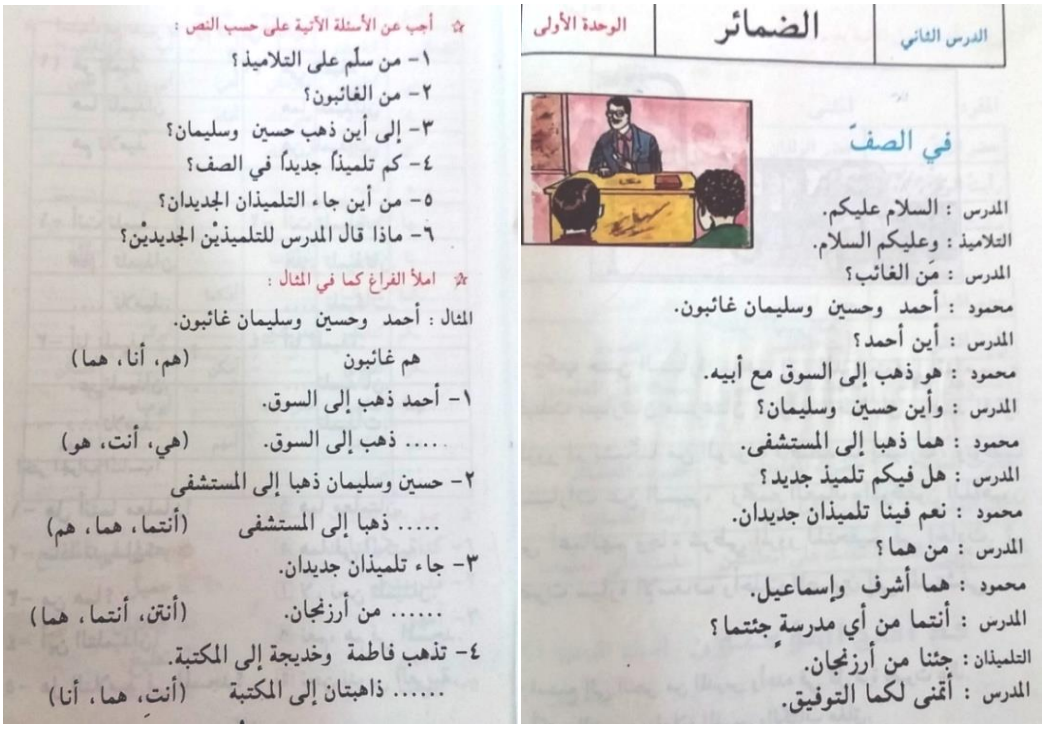
Kitabın Adı	Modern Usullerle Arapça 7
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım IV
Kitabın Yazarları	Müşir Demirci, Hüseyin Akıncı, Muammer İpek, Ali Bulut, Mustafa Kelebek, Mehmet Akbay
Yayın Bilgisi	Ankara-1994
Matbaa	Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	……
Boyutu	23x16
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	110
Yazı Karakteri	14-16 punto
Ünite Sayısı	3
Ders Sayısı	13

İçindekiler

1. Oruçlu için İki Sevinç Vardır – Nasih Fiillerden (Kade ve Benzerleri)
2. Tarık b. Ziyad'ın Hutbesi – Şart Edatları
3. Ey Annem! – Taaccüb Fiilleri
4. Tac-ı Mahal – İsm-i Tafdil
5. Ebu'l Kasım'ın Ayakkabısı – Sıfat-ı Müşebbehe
6. İman ve Kahramanlık – İsm-i Zaman ve Mekân
7. Hilim Ahlakın Efendisidir – İsm-i Tasğir
8. Çalışanı Severim – İsm-i Alet
9. İbni Hişam ve Basralılar – İsm-i Mensub
10. İslamda İlk Hemşire – Bedel
11. Öğrenci Âdablarından – Tevkid
12. Dünyadaki Herşeyden Daha Kıymetli – Atf-ı Nasak
13. Türkler Arasında İslamın Yayılması – Birden Fazla Mefulun Bih
14. Kelimeler ve Anlamları

[218] Demirci v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 7 Lise Kısım 4 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

3.5.2.1. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الدرس الثاني | الضمائر | الوحدة الأولى

في الصفّ

المدرس : السلام عليكم.
التلاميذ : وعليكم السلام.
المدرس : مَن الغائب؟
محمود : أحمد وحسين وسليمان غائبون.
المدرس : أين أحمد؟
محمود : هو ذهب إلى السوق مع أبيه.
المدرس : وأين حسين وسليمان؟
محمود : هما ذهبا إلى المستشفى.
المدرس : هل فيكم تلميذ جديد؟
محمود : نعم فينا تلميذان جديدان.
المدرس : من هما؟
محمود : هما أشرف وإسماعيل.
المدرس : أنتما من أي مدرسةٍ جئتما؟
التلميذان : جئنا من أرزنجان.
المدرس : أتمنى لكما التوفيق.

☆ أجب عن الأسئلة الآتية على حسب النص :

١- من سلّم على التلاميذ؟
٢- من الغائبون؟
٣- إلى أين ذهب حسين وسليمان؟
٤- كم تلميذاً جديداً في الصف؟
٥- من أين جاء التلميذان الجديدان؟
٦- ماذا قال المدرس للتلميذيْن الجديديْن؟

☆ املأ الفراغ كما في المثال :

المثال : أحمد وحسين وسليمان غائبون.
هم غائبون (هم، أنا، هما)

١- أحمد ذهب إلى السوق.
..... ذهب إلى السوق. (هي، أنت، هو)

٢- حسين وسليمان ذهبا إلى المستشفى
..... ذهبا إلى المستشفى (أنتما، هما، هم)

٣- جاء تلميذان جديدان.
..... من أرزنجان. (أنتن، أنتما، هما)

٤- تذهب فاطمة وخديجة إلى المكتبة.
..... ذاهبتان إلى المكتبة (أنتِ، هما، أنا)

☆ استبدل مع تغيير ما يلزم كما في المثالين :

(١) هو تلميذٌ — هما تلميذان — هم تلاميذُ
(٢) هي تلميذة — هما تلميذتان — هنّ تلميذات

١- أنتَ تلميذ. — لَكُمْ تلميذان. — .... تلاميذ.
٢- أنت تلميذة. — أَنْتُمْ تلميذتان. — .... تلميذات.
٣- أنا تلميذ. — نحن تلميذان. — ... تلاميذ.
٤- أنا تلميذة. — ... تلميذتان. — ... تلميذات.

اختر الجواب المناسب؟

١- هل أنتما معلمان؟ — 3 هما معلمتان.
٢- ماذا تدرسان؟ — 4 هما في المكتبة.
٣- من هما؟ — 1 لا، نحن تلميذان.
٤- أين التلميذان؟ — 5 نعم، هم في المسجد.
٥- هل التلاميذ في المسجد؟ — 2 نحن ندرس العربية.

☆ أكمل الكلمات الآتية بالضمائر المتصلة

الضمائر	كتاب	مدرسة	أم	أب	قلم
.....ي	كتابي	مدرستي	أمي	أبي	قلمي
.....كَ	كتابكَ	مدرستكَ	أمكَ	.....	.....
.....كِ	كتابكِ	مدرستكِ	.....	.....	.....
.....ـه	كتابه	.....	.....	.....	.....
.....ـها	كتابها	.....	.....	.....	.....
.....نا	كتابنا	مدرستنا	.....	.....	قلمنا
.....كما	كتابكما	.....	أمكما	.....	.....
.....كم	كتابكم	مدرستكم	.....	أبوكم	.....
.....كنّ	كتابكن	.....	أمكن	.....	قلمكن
.....هما	كتابهما	مدرستهما	.....	أبوهما	.....
.....هم	كتابهم	.....	أمهم	.....	قلمهم
.....هنّ	كتابهن	.....	أمهن	.....	.....

☆ صل بين العبارات المناسبة :

١- كتابي وكتابك — 5 يعمل في المصنع.
٢- مدرستكم — 4 جميل.
٣- أمهن — 1 جديدان.
٤- قلمهم — 3 تطبخ.
٥- أبوهما — 2 بعيدة.

١١

القراءة :

الولدان والجوز

وَجَدَ وَلَدَانِ صَغِيرَانِ جَوْزَةً، فَقَالَ أَحَدُهُمَا: إِنَّهَا لِي، لِأَنِّي رَأَيْتُهَا أَوَّلاً. وَقَالَ الْآخَرُ: إِنَّهَا لِي، لِأَنَّنِي وَجَدْتُهَا.
فَجَاءَ وَلَدٌ كَبِيرٌ، وَأَخَذَ مِنْهُمَا الْجَوْزَةَ، فَكَسَرَهَا، وَأَعْطَى كُلاً مِنْهُمَا قِطْعَةً مِنْ قِشْرَتِهَا، ثُمَّ أَخَذَ لُبَّ الْجَوْزَةِ وَأَكَلَهُ. وَقَالَ لَهُمَا: هَذَا أَجْرِي عَلَى الْحُكْمِ بَيْنَكُمَا. فَنَدِمَ الْوَلَدَانِ عَلَى اخْتِلَافِهِمَا.

١- استمع إلى النص من المدرس وأعده في كل مرة بصوت عال
٢- اكتب النص من إملاء المدرس والكتاب مغلق

١٤

الضمائر

المنفصلة	المتصلة
أنا تلميذ/تلميذة.	اسمي أحمد/فاطمة
أنتَ تلميذ	اسمكَ حسن
أنتِ تلميذة.	اسمكِ خديجة
هو تلميذ.	اسمه محمود.
هي تلميذة.	اسمها عائشة.
نحن تلاميذ/تلميذات.	مدرستنا بعيدة عن البيت.
أنتما تلميذان/تلميذتان	مدرستكما بعيدة عن البيت.
أنتم تلاميذ.	مدرستكم بعيدة عن البيت.
أنتن تلميذات.	مدرستكنّ بعيدة عن البيت.
هما تلميذان/تلميذتان	مدرستهما بعيدة عن البيت.
هم تلاميذ	مدرستهم بعيدة عن البيت
هن تلميذات.	مدرستهنّ بعيدة عن البيت.

١٣

Şekil 2. Modern Usullerle Arapça 2, Orta Kısım 2 Ders Kitabı, s. 8-14.

Bu seride dersler şekil 2'de görüldüğü gibi önce diyalog, sonra diyalogla ilgili alıştırmalar, derste verilmek istenen dilbilgisi ile ilgili alıştırmalar, dilbilgisinin doğrudan anlatımı ve öğrenilen dilbilgisini kapsayan okuma parçası şeklinde işlenmiştir. Ders anlatımında tümevarım metodu kullanılmıştır. Alıştırmalarda genellikle soru-cevap, boşluk doldurma, uygun kelime ve ibareleri eşleştirme ve okuma-yazma teknikleri kullanılmıştır.

3.5.2.2. İkinci Seri: Modern Usullerle Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Dilbilgisi şekil 2'de görüldüğü gibi tümevarım ve kulak-dil alışkanlığı metoduyla sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca kitapta diyalog ve okuma metinlerinin anlamını destekleyen resimler verilmeye çalışılmıştır. Okuma, anlama, yazma ve konuşma gibi dil becerilerinin de pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Dilbilgisi konusunu pekiştirmek için metin ve alıştırmalara yer verilmiştir. Ancak doğrudan dilbilgisi anlatımına yer verilmemiştir. Diyalog ve metinleri anlamak için yedi kitapta da kesinlikle ana dile yer verilmemiştir.

Ortaokulda okutulan üç kitaptaki metin, diyalog ve dilbilgisi kendi içinde bir bütünlük teşkil etmiştir. Seçilen metinler ve diyaloglar genelde öğrencinin kültür ve seviyesine uymaktadır. Bunun nedeni bu metinlerden bazılarının yazarlar tarafından programa göre kurgulanmış olmasıdır.

Lise kısmı için hazırlanan kitaplar ise çok ağır olmamakla birlikte öğrenci seviyesinin biraz üzerindedir. Kitaplardaki metinlerin okunması ve tercümesi orta seviyededir. Dilbilgisi anlatımında ise tümevarım metodu kullanılmıştır. Bazen dilbilgisi ve kelime öğretiminde detaya girilmiştir. Ancak zamanın şartlarına ve teknolojisine göre Arapça öğrenimine önemli ölçüde katkılar sağladığı söylenebilir.

Diğer taraftan kitapların öğrencinin kendi kendine öğrenmesini teşvik edecek şekilde hazırlanmamış olması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yer verilmemesi, ders anlatımında bazı Arapça öğretim metot ve tekniklerinden yararlanılmamış olması olusuzluklardan bazılarıdır. Ayrıca bazı alıştırmalar için örnek çözümlerin verilmemesi ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırmaya yöneltecek soruların olmaması ve yeni öğrenenler için okumayı kolaylaştıracak harekelerin verilmemiş olması kitabın muhtevasındaki olumsuzluklar olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme materyallerinin hazırlanmamış olması, 1 ve 2. kitabın başında içindekiler bölümünün olmaması, 3. kitapta ise içindekiler bölümünün kitabın sonunda olması, görsel öğelerin net, temiz, renkli ve ilgi çekici olarak tasarlanmaması dikkat çekmektedir. Kitapların sonunda kaynakça bölümünün yer almaması, metin yazılarının karakter, renk ve boyut olarak kolay okunamaması, kitapların boyut ve kâğıt kalitesi olarak uygun olmaması, arka kapakta sağlık, beslenme, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımlar bulunmaması kitabın tasarımındaki olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.3. Üçüncü Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi

İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisi 1994-1999 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin ortaokul ve lise kısımlarında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri beş kitaptan oluşmuştur. İlk üç kitap İmam Hatip Ortaokulları için yazılmıştır. Diğer iki kitap ise İmam Hatiplerin lise kısmı için yazılmıştır. Lise 3 ve 4 ders kitapları ise yazılmamıştır. Ortaokul kitaplarının yazarları Mesut Eryılmaz ve Ahmet Ortaç' tır. 1. Kitap, 4 ünite, 13 ders, 2 ve 3. Kitap ise 4 ünite, 14 dersten oluşmuştur. Lise kitapları ise

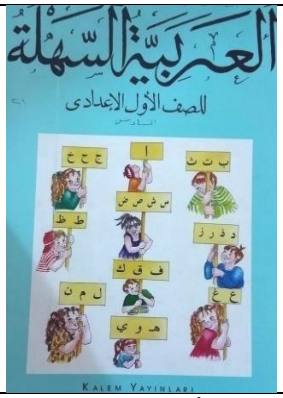
Mesut Eryılmaz, Ahmet Ortaç, Muhammet Tasa ve İsmail Borlak'tan oluşan bir komisyon tarafından telif edilmiştir. Arapça 4 ve Arapça 5 kitapları (lise 1, 2 için) 10 ünite ve 30 dersten oluşturulmuştur. Bu serinin ders anlatımında tümevarım, kulak-dil alışkanlığı, dilbilgisi-çeviri, iletişimci ve seçmeli yöntemlerden yararlanılmıştır.

Kitaplardaki her bir ders beş alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ile ilgili diyalog ve diyaloğa uygun resimler, ikinci bölümde diyalog ile ilgili soru ve alıştırmalar, üçüncü bölümde derste öğretilmek istenen dilbilgisi ile ilgili alıştırmalar, dördüncü bölümde doğrudan dilbilgisi kurallarının anlatımı, beşinci bölümde ise derste öğretilmek istenen dilbilgisi kurallarını kapsayan ve pekiştiren okuma parçasına yer verilmiştir. Dilbilgisi öğretiminde tümevarım metodu benimsenmiştir.

Tablo 20

İHL İçin Kolay Arapça 1 Orta Kısım I Ders Kitabı [219]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Kolay Arapça 1
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım I
Kitabın Yazarları	Mesut Eryılmaz Ahmet Ortaç
Yayın Bilgisi	Kalem Yayınları Ankara-1994
Matbaa	Özgün Matb. San.ve Tic. A.Ş.
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	110
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	13

İçindekiler

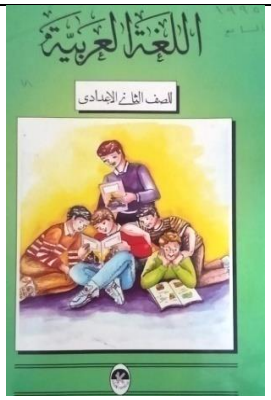
1. Harfler
2. Harfler
3. Harfler
4. Harekeler
5. Tanışma – Munfasıl Zamirler
6. Tanışma – Muttasıl Zamirler
7. Abdullah – İşaret İsimleri
8. Sınıfta – Zarflar
9. Öğrencinin Günü – Mazi Fiil
10. Okulum – Muzari Fiil
11. Kütüphane – Gelecek Zaman
12. Abdullah ve Ailesi – Sayılar
13. Çalar Saat – Sıra Sayıları
14. Kelimeler, Başlıklar ve Hikmetli Sözlerin Anlamları

[219] Eryılmaz, Mesut – Ortaç, Ahmet, *İHL İçin Kolay Arapça 1 Orta Kısım I Ders Kitabı,* Özgün Matbaacılık San.ve Tic. A.Ş., *Kalem Yayınları, Ankara-1994*

Tablo 21

İHL İçin Arapça 2 Orta Kısım II Ders Kitabı [220]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 2
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım II
Kitabın Yazarları	Mesut Eryılmaz Ahmet Ortaç
Yayın Bilgisi	Kalem Yayınları Ankara-1995
Matbaa	Semih Ofset
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	108
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	14

İçindekiler

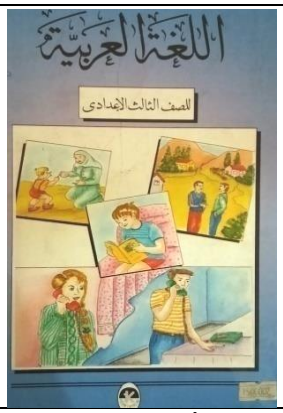
1. Öğretmenimiz – Müfred ve Müsenna
2. Hayvanat Bahçesinde – Cemi
3. Aile Fertleri – Zamirler
4. Hava Alanında – İşaret İsimleri
5. Karşılama Salonu – Cer Harfleri
6. Doktorun Muaynehanesinde – İsim Tamlaması (İzafet)
7. Deniz Kıyısında – Mübteda ve Haber
8. Kütüphane – İnne ve İsim Cümlesi
9. Aile – Sıfat ve Mevsuf
10. Terbiyeli Öğrenci – Mazi Fiil
11. Çarşıda – Muzari Fiil
12. Sağına Al! – Emir ve Nehiy
13. İstanbul'a Yolculuk – Sayılar
14. İstanbul'un Camileri – Sıra Sayıları
15. Kelimeler, Başlıklar ve Hikmetli Sözlerin Anlamları

[220] Eryılmaz– Ortaç, *İHL İçin Arapça 2 Orta Kısım II Ders Kitabı,* Semih Ofset, Kalem Yayınları, Ankara-1995

Tablo 22

İHL İçin Arapça 3 Orta Kısım III Ders Kitabı [221]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 3
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım III
Kitabın Yazarları	Mesut Eryılmaz Ahmet Ortaç
Yayın Bilgisi	Kalem Yayınları Ankara-1995
Matbaa	Bars Web Ofset
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	108
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	4
Ders Sayısı	14

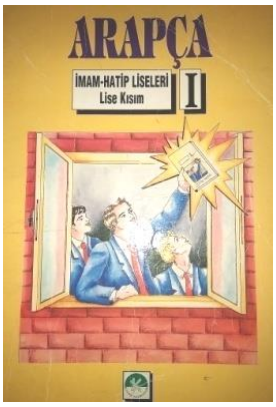
İçindekiler

1. Okula Dönüş – Fail
2. Yeni Kitaplar – Mefulun Bih
3. Gecikmenin Sebebi – Naibu'l Fail
4. Randevun Var mı? – Mübteda ve Haber
5. Temiz Öğrenci – İnne ve Enne
6. Yolculuk ve Hava Durumu – Kane ve Kardeşleri
7. Konfeksiyonda – Sayıların Temyizi (20-99)
8. Gazete Nerede? – Mazi ve Muzari Fiilin Nefyi
9. Yolculuk İçin Hazırlık – Muzari Fiilin Cezmi
10. Postanede – Muzari fiilin Nasbı
11. Hatice ve Arkadaşı – Mezid Fiil
12. Bulmaca – İsm-i Mevsul
13. Senin Okulun Daha Güzel – İsm-i Tafdil
14. Aile Fertleri Nerede? – Soru Edatları
15. Kelimeler, Başlıklar ve Hikmetli Sözlerin Anlamları

[221] Eryılmaz– Ortaç, *İHL İçin Arapça 3 Orta Kısım III Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara-1995

Tablo 23

İHL İçin Arapça 4 Lise Kısım I Ders Kitabı [222]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 4
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım I
Kitabın Yazarları	Mesut Eryılmaz, Ahmet Ortaç, Muhammet Tasa, İsmail Borlak
Yayın Bilgisi	Kalem Yayınları Ankara-1996
Matbaa	Bars Web Ofset
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	142
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	30

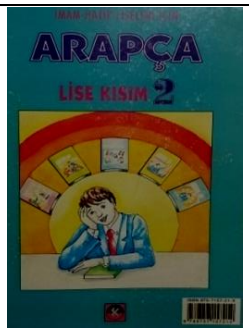
İçindekiler

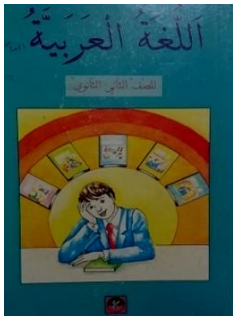
1. Önceki Derslerden Önemli Konuların Tekrarı (Kelime, Cümle, İsmin Halleri)
2. Nekra ve Ma'rife İsim - Anlama, Diyalog, Okuma,Yazma
3. Müzekker ve Müennes - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
4. Müfred, Müsenna ve Cemi - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
5. Cer Harfleri - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
6. İsim Tamlaması - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
7. Sıfat ve Mevsuf - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
8. Munfasıl Zamirler - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
9. Muttasıl Zamirler - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
10. İşaret İsimleri - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
11. Mübteda ve Haber - Anlama, Diyalog, Okuma, Yazma
12. Kelimeler, Başlıklar ve Anlamları, Kaynaklar

[222] Eryılmaz v.dğr., *İHL İçin Arapça 4 Lise Kısım I Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara-1996.

Tablo 24

İHL İçin Arapça 5 Lise Kısım II Ders Kitabı [223]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 5
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım II
Kitabın Yazarları	Mesut Eryılmaz, Ahmet Ortaç, Muhammet Tasa, İsmail Borlak
Yayın Bilgisi	Kalem Yayınları Ankara-1996
Matbaa	Bars Web Ofset
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	144
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	30

İçindekiler

1. İsim Cümlesi – Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
2. İnne ve Kardeşleri - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
3. Kane ve Kardeşleri - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
4. Mazi Fiil - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
5. Muzari Fiil - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
6. Mezid Fiiller - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
7. Emir ve Nehiy - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
8. Mu'tel Fiil - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
9. Fail ve Meful - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
10. İsm-i Mevsul - Anlama, Diyalog, Okuma ve Yazma
11. Kelimeler, Başlıklar ve Anlamları
12. Kaynaklar

[223] Eryılmaz v.dğr., *İHL İçin Arapça 5 Lise Kısım II Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara-1996.

3.5.3.1. Üçüncü Seri: Kolay Arapça Serisinde Ders Anlatımı

Şekil 3. **İHL için Arapça 3 orta kısım III ders kitabı, s. 25-29**

3.5.3.2. Üçüncü Seri: Kolay Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Birinci bölüm, hedeflenen dilbilgisi kurallarını kapsayan diyalog ile başlamıştır. Diyalogda konuşulanları destekleyen resimler verilmiştir. İkinci bölüm, diyaloğu anlamaya ve kavratmaya yönelik soru ve alıştırmalardan oluşmuştur. Üçüncü bölüm, hedeflenen dilbilgisini haber vermeden öğretmeye çalışan alıştırma çeşitleri ve sorulardan oluşmuştur. Dördüncü bölüm ise dilbilgisini pekiştiren okuma parçasından ve kısaca dilbilgisi kuralının anlatımından oluşmuştur.

Ders anlatımında genellikle tümevarım yöntemi kullanılmıştır. Dilbilgisi, diyalog ve kelime öğretimine ağırlık verilmiştir. Diyalog öğretiminde genellikle kulak-dil alışkanlığı yöntemi kullanılmıştır. Okuma parçası öğretiminde ise dilbilgisi-çeviri yöntemine ağırlık verilmiştir. Genellikle seçmeli (öğretmen merkezli) metot izlenmiştir. Kendisinden önce hazırlanan ders kitaplarına göre içerik, görsellik ve tasarım olarak biraz daha kalitelidir. Yeni öğrenenler için okuma ve yazma öğretimine yeterince önem verilmiş ve bazı kelimeler harekelenmiştir. Konuşma ve diyalog eğitimine özellikle orta kısım kitaplarında öncelik verilmiştir.

Ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırma ve düşünmeye yöneltecek soruların olmaması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yer verilmemesi kitabın muhtevası ile ilgili bazı olumsuzluklardır. Ayrıca önce öğrenilen kelime ve dilbilgisi kurallarının yeterince tekrar edilmemesi, ders veya ünite sonlarında öğrenilenleri pekiştirmek için özet ya da değerlendirme sorularının olmaması, öğrencinin kendi kendine öğrenmesini ve anlamasını sağlayan yeni ve yabancı kelimelerin açıklanmaması da kitabın muhtevası ile ilgili olumsuzluklardan sayılabilir.

Fotoğraf, resim, karikatür gibi görsellerle öğrencilerin dikkatini çeken tasarımların yetersiz olması, arka kapakta sağlık, beslenme, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımların bulunmaması, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme materyallerinin hazırlanmamış olması da kitabın tasarımı ile ilgili olumsuzluklar arasında sayılabilir.

3.5.4. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi

İHL için Arapça ders kitabı serisi 1995-2000 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin ortaokul ve lise kısımlarında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri yedi kitaptan oluşmuştur. İlk üç kitap İmam Hatip Ortaokulları için, diğer dört kitap ise

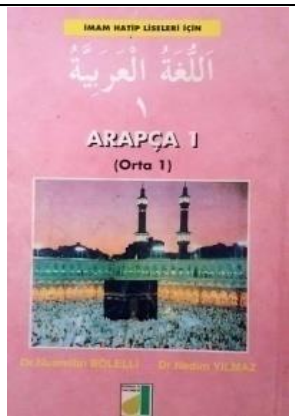
İmam Hatiplerin lise kısımları için yazılmıştır. Ortaokul ve lise kitaplarının yazarları Nusrettin Bolelli ve Nedim Yılmaz'dır.

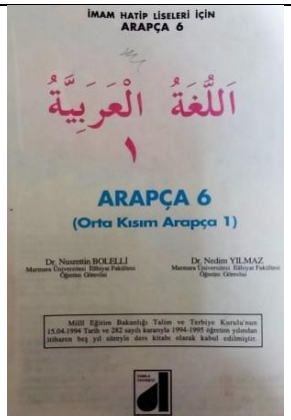
Ortaokul için yazılan kitaplarda tümevarım, kulak-dil alışkanlığı, dilbilgisi- çeviri, iletişimci ve seçmeli yöntemler kullanılmıştır. Kitaplardaki her bir dersin planlaması ve anlatımı hedeflenen dilbilgisi konusuna göre farklı şekilde oluşturulmuştur. Genellikle dilbilgisi öğretilirken tümevarım metodu uygulanmıştır. Herbir ders genellikle üç alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ile ilgili diyalog veya okuma parçası yer almıştır. İkinci bölümde diyalog veya okuma parçası ile ilgili alıştırmalar, üçüncü bölümde ise dilbilgisi ile ilgili kurallar ve bu kuralları pekiştirici alıştırmalar yer almıştır. Diyalog veya okuma parçası işlenirken öğretilmek istenilen dilbilgisi konusu haber verilmeden hissettirilmiştir. Ünite sonuna gelindiğinde işlenen dilbilgisi konusu açıkça anlatılmıştır.

İHL lise kısımları için yazılan kitaplarda da aynı şekilde tümdengelim, kulak-dil alışkanlığı, dilbilgisi-çeviri, iletişimci ve seçmeli yöntemler kullanılmıştır. Her bir ders genellikle dört veya beş alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde dilbilgisi kurallarını kapsayan örnek cümleler, ikinci bölümde dilbilgisi kuralları, üçüncü bölümde öğrenilen dilbilgisi kurallarını pekiştiren değişik alıştırma türleri, dördüncü bölümde dilbilgisi konusunu kapsayan bir okuma parçası ve parçayı kavratmaya yönelik alıştırmalar, beşinci bölümde ise diyalog, fıkra veya konu ile ilgili i'rab örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 25

İHL İçin Arapça 6, Orta Kısım I Ders Kitabı [224]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 6
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım I
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	172
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	15
Ders Sayısı	30

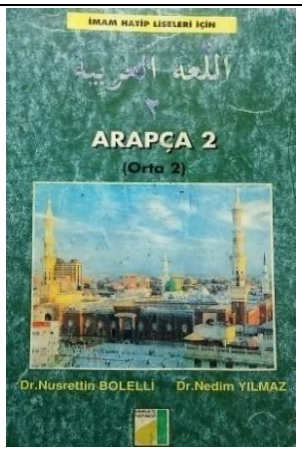
İçindekiler

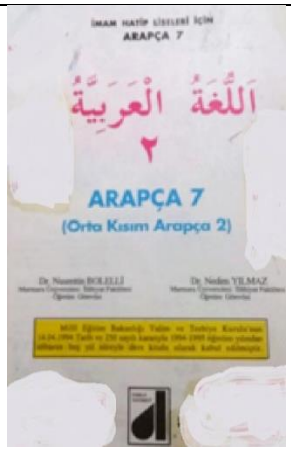
1. Arapça Harfler –Arapça Harfler
2. Harflerin Yazılışı – Harekeler
3. Cezm, Şedde ve Tenvin – Med
4. Kameri ve Şemsi Harfler
5. Munfasıl Zamirler
6. Müfred, Müsenna ve Cemi
7. Müzekker, Müennes
8. İşaret İsimleri
9. Muttasıl Zamirler
10. İsim Tamlaması (İzafet)
11. Ma’rife ve Nekra
12. İsim Cümlesi
13. Zarflar ve Yön İsimleri
14. Fiil Cümlesi (Mazi Fiil)
15. Mazi Fiil
16. Aded ve Ma’dud
17. Saatler ve Sıra Sayıları
18. Haftanın Günleri
19. Soru Edatları
20. Kelimeler ve Anlamları
21. Kaynaklar

[224] Bolelli, Nusrettin-Yılmaz, Nedim, *İHL İçin Arapça 6, Orta Kısım I Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

Tablo 26

İHL İçin Arapça 7, Orta Kısım II, Ders Kitabı [225]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 7
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım II
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1997
Matbaa	Milsan Matbaacılık
Baskı Sayısı	7. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	174
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	21
Ders Sayısı	33

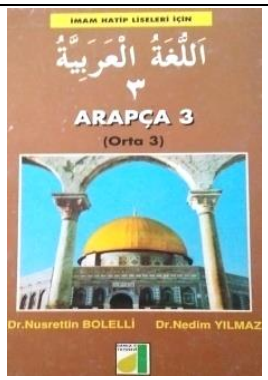
İçindekiler

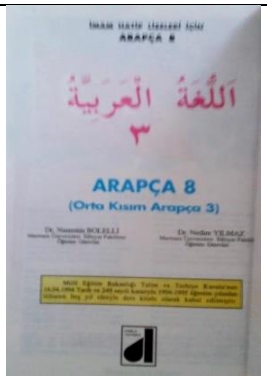
1. Muzâri Fiil
2. İnne ve Kardeşleri
3. Fâil ve İ'rabı
4. Mefûlun Bih
5. Aded ve Ma'dud
6. Müsennânın İ'rabı
7. Cemi Müzekker Salimin İ'rabı
8. Cemi Müennes Salimin İ'rabı
9. Sıfat (Na't)
10. Kâne ve Kardeşleri
11. Cer Harfleri
12. Ma'lum ve Meçhul Fiiller
13. İsmi Mevsûl
14. Müsbet ve Menfi Fiil Cümlesi
15. Emir Fiil
16. Meczûm Muzâri Fiil
17. Mansûb Muzâri Fiil
18. İsmi Fâil
19. İsmi Mefûl
20. Aylar ve Mevsimler
21. Sayılar ve Ma'dudu

[225] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça 2, Orta Kısım II Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1997.

Tablo 27

İHL İçin Arapça 8, Orta Kısım III, Ders Kitabı [226]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 8
Kitabın Seviyesi	Orta Kısım III
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	133
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	16
Ders Sayısı	19

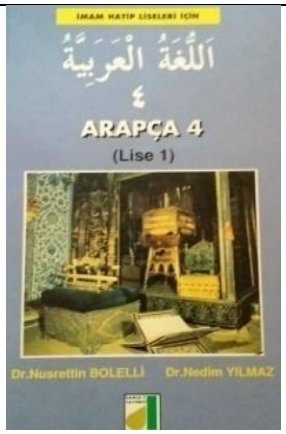
İçindekiler

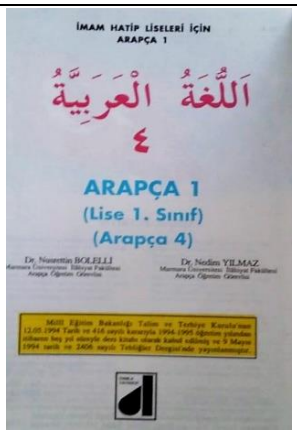
1. Mücerred ve Mezid fiil
2. Meful-u Mutlak
3. Meful-u Lieclih
4. Meful-u Fiih
5. Meful-u Maah
6. Aksam-u Seba
7. Beş İsim
8. Sülasi Mezid Fiiller (İki Harf Arttırılan)
9. Ma'rife Çeşitleri
10. Cemi Teksir
11. Efâl-i Hamse (Beş fiil)
12. Lazım ve Muteaddi Fiil
13. Mebni ve Mu'rab
14. Ğayru'l-Munsarif
15. Aksam-ı Seba
16. Atıf Harfleri
17. İsm-i Tafdil
18. Aksam-ı Seba
19. Sülasi Mezid Fiiller
20. Kelimeler ve anlamları
21. Kaynaklar

[226] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça 8, Orta Kısım III Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

Tablo 28

İHL İçin Arapça 4, Lise Kısım I, Ders Kitabı [227]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 4
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım I
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	112
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	11
Ders Sayısı	11

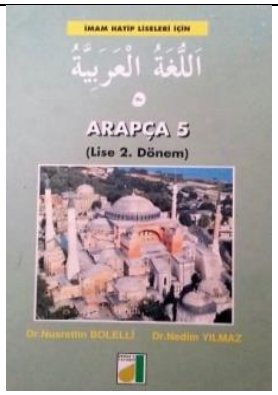
İçindekiler

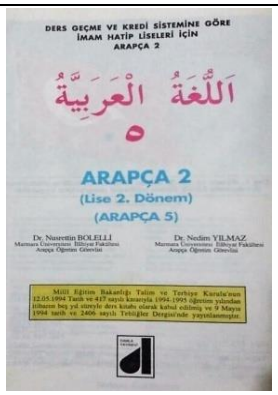
1. Kelime Çeşitleri
2. Hemzetü'l-Vasl ve'l Kat'ı
3. Hemzenin Yazılışı
4. Müfred, Müsenna ve Cemi
5. Mukarabe, Reca ve Şuru Fiilleri
6. Zamirler
7. İşaret İsimleri
8. İsmu'l-Mevsuller
9. Sahih ve Mu'tel Fiiller
10. Na't ve'l-Menût (Sıfat ve Mevsuf)
11. İsimlerde ve Fiillerde Müenneslik Alametleri
12. Kısaca Atatürk'ün Hayatı
13. Kelimeler ve Anlamları
14. Kaynaklar

[227] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça 4, Lise Kısım I Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

Tablo 29

İHL İçin Arapça 5, Lise Kısım II, Ders Kitabı [228]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 5
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım II
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	133
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	11
Ders Sayısı	12

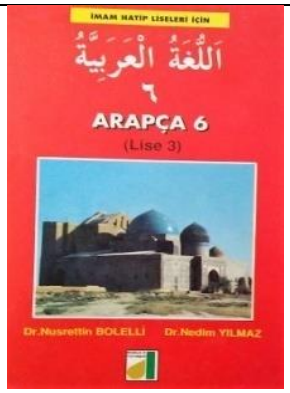
İçindekiler

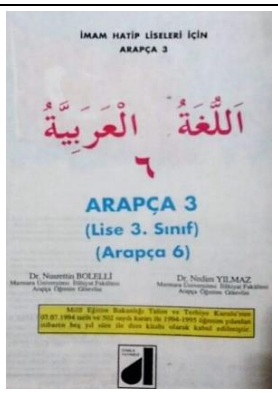
1. Mübteda Haber Uyumu
2. Haberin Cümle veya Şibih Cümle Olması
3.Fiil Cümlesi ve Fiil Uyumu
4. Muzari Fiilin Cezmi
5. Muzari Fiilin Nasbı
6. Şart Edatları
7. Emir Fiili
8. Cümle veya Şibih Cümle Olduğunda ‘‘ كان ’’ nin Haberi
9. Cümle veya Şibih Cümle Olduğunda ‘‘ إنّ ’’ nin Haberi
10. Birden Fazla Mefulun Bih Alan Mûteaddî Fiiller
11. Naibu’l-Fail
12. Hal
13. Kısaca Atatürk’ün Hayatı
14. Kelimeler ve Anlamları
15. Kaynaklar

[228] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça 5, Lise Kısım II Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

Tablo 30

İHL İçin Arapça 6, Lise Kısım III, Ders Kitabı [229]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 6
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım III
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	133
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	11
Ders Sayısı	11

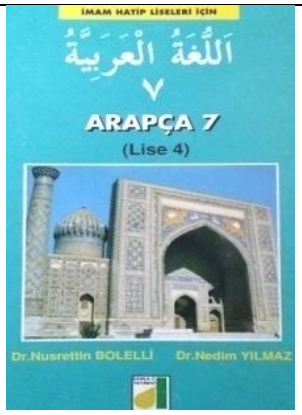
İçindekiler

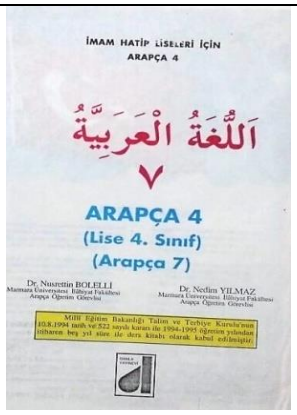
1. Masdarlar
2. Mebni İsimler
3. Mebni Fiiller
4. Ğayru'l-Munsarifler
5. İsm-i Tafdil
6. Sıfat-ı Müşebbeheler
7. İsm-i Alet
8. İsm-i Zaman ve Mekân
9. Munada
10. Temyiz
11. Mubâlağa Sîgaları
12. Kısaca Atatürk'ün Hayatı
13. Kelimeler ve Anlamları
14. Kaynaklar

[229] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça 6, Lise Kısım III Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

Tablo 31

İHL İçin Arapça 7, Lise Kısım IV Ders Kitabı [230]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 7
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım IV
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul 1995
Matbaa	Ilıcak Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	102
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	9
Ders Sayısı	11

İçindekiler

1. Taaccüb Fiilleri
2. Medih ve Zem Fiilleri
3. Müstesnâ
4. Bedel
5. Te'kid
6. Atıf
7. İ'rab Çeşitleri (Lafzi İ'rab)
8. İ'rab Çeşitleri (Takdiri İ'rab)
9. İ'rab Çeşitleri (Mahalli İ'rab)
10. İsm-i Tasğir (Küçültme)
11. İsm-i Mensub (Nisbet İsmi)
12. Kısaca Atatürk'ün Hayatı
13. Kelimeler ve Anlamları
14. Kaynaklar

[230] Bolelli -Yılmaz, *İHL İçin Arapça 7, Lise Kısım IV Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

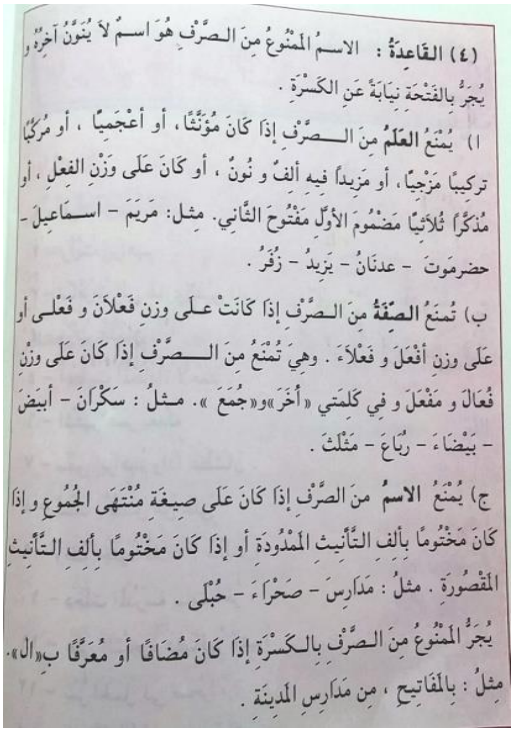
3.5.4.1. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الدَّرْسُ الرَّابِعُ | غَيْرُ المُنْصَرِفِ | الوَحْدَةُ الرَّابِعَةُ

الأَمْثِلَةُ :

١ – قَرَأَتْ زَيْنَبُ كِتَابًا .
٢ – رَأَيْتُ إبراهِيمَ .
٣ – سَافَرْتُ إلَى غَازِي عَيْن تَابَ .
٤ – زُرْتُ عُثْمَانَ .
٥ – أعْطَيْتُ المُكَافَأَةَ لأحْمَدَ .
٦ – اشْتَهَرَ عُمَرُ بِعَدْلِه .
٧ – سَقَى إبراهِيمُ وَلَدًا عَطْشَانَ .
٨ – لَسْتُ بِأَفْضَلَ مِنْ عَلِيٍّ .
٩ – وَقَفَ الجُنُودُ ثُلاثَ (مَثْلَثَ) .
١٠ – دَخَلَت المَدْرَسَةَ بَنَاتٌ أُخَرُ .
١١ – عَلَى الشَّجَرَةِ عَصَافِيرُ كَثِيرَةٌ .
١٢ – يَمُرُّ الجَمَلُ فِي صَحْرَاءَ .
١٣ – مَا رَأَيْتُ نُعْمَى كالصِّحَةِ .
١٤ – تَمَسَّكْتُ بِالرَّأْيِ الأَفْضَلِ .
١٥ – يَجِبُ الإكْثَارُ مِن مَدَارِسِ الصِّنَاعَةِ .

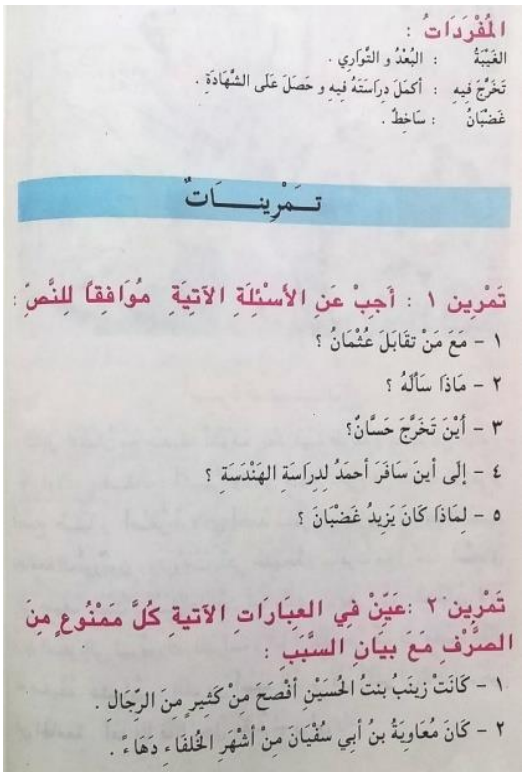
(٤) القَاعِدَةُ : الاسمُ المَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفِ هُوَ اسمٌ لاَ يُنَوَّنُ آخِرُهُ و يُجَرُّ بِالفَتْحَةِ نِيَابَةً عَنِ الكَسْرَةِ .

ا) يُمْنَعُ **العَلَمُ** مِنَ الصَّرْفِ إذَا كَانَ مُؤَنَّثًا ، أو أعْجَمِيًا ، أو مُرَكَّبًا تركيبًا مَزْجِيًا ، أو مَزِيدًا فِيهِ ألِفٌ و نُونٌ ، أو كَانَ عَلَى وَزْنِ الفِعْلِ ، أو مُذَكَّرًا ثُلاثِيًا مَضْمُومَ الأوَّلِ مَفْتُوحَ الثَّانِي. مِثل: مَرْيَمَ – اسمَاعِيلَ – حضرمَوتَ – عدنَانُ – يَزِيدُ – زُفَرُ .

ب) تُمنَعُ **الصِّفَةُ** مِنَ الصَّرْفِ إذَا كَانَتْ عَلَى وزنِ فَعْلاَنَ و فَعْلَى أو عَلَى وزنِ أفْعَلَ و فَعْلاَءَ . وهِيَ تُمْنَعُ مِنَ الصَّرْفِ إذَا كَانَ عَلَى وزْنِ فُعَالَ و مَفْعَلَ و فِي كَلِمَتَي «أُخَرَ»و«جُمَعَ ». مِثلُ : سَكْرَانَ – أبيَضَ – بَيْضَاءَ – رُبَاعَ – مَثْلَثَ .

ج) يُمْنَعُ **الاسمُ** مِنَ الصَّرْفِ إذَا كَانَ عَلَى صِيغَةِ مُنْتَهَى الجُمُوعِ و إذَا كَانَ مَخْتُومًا بِألِفِ التَّأنِيثِ المَمْدُودَةِ أو إذَا كَانَ مَخْتُومًا بِألِفِ التَّأنِيثِ المَقْصُورَةِ . مِثلُ : مَدَارِسَ – صَحْرَاءَ – حُبْلَى .

يُجَرُّ المَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفِ بِالكَسْرَةِ إذَا كَانَ مُضَافًا أو مُعَرَّفًا بِ«ال». مِثلُ : بِالمَفَاتِيحِ ، مِن مَدَارِسِ المَدِينَةِ .

المُفْرَدَاتُ :

الغَيْبَةُ : البُعْدُ و التَّوَارِي .
تَخَرَّجَ فِيهِ : أكْمَلَ دِرَاسَتَهُ فِيهِ و حَصَلَ عَلَى الشَّهَادَةِ .
غَضْبَانُ : سَاخِطٌ .

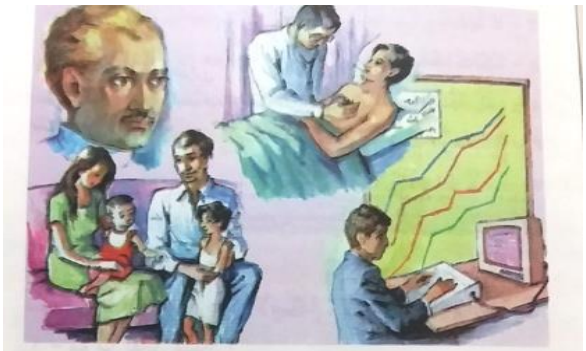
تَمْرِينَاتٌ

تَمْرِين ١ : أَجِبْ عَنِ الأَسْئِلَةِ الآتِيَةِ مُوَافِقًا لِلنَّصِّ :

١ – مَعَ مَنْ تقَابَلَ عُثْمَانُ ؟
٢ – مَاذَا سَأَلَهُ ؟
٣ – أيْنَ تَخَرَّجَ حَسَّانُ؟
٤ – إلَى أينَ سَافَرَ أحمَدُ لِدِرَاسَةِ الهَنْدَسَةِ ؟
٥ – لِمَاذَا كَانَ يَزِيدُ غَضْبَانَ ؟

تَمْرِين ٢ :عَيِّنْ فِي العِبَارَاتِ الآتِيَةِ كُلَّ مَمْنُوعٍ مِنَ الصَّرْفِ مَعَ بَيَانِ السَّبَبِ :

١ – كَانَتْ زَيْنَبُ بِنتُ الحُسَيْنِ أفْصَحَ مِنْ كَثِيرٍ مِنَ الرِّجَالِ .
٢ – كَانَ مُعَاوِيَةُ بنُ أبِي سُفْيَانَ مِنْ أشْهَرِ الخُلَفَاءِ دَهَاءً .

أُسْرَةُ عُثْمَانَ

تَقَابَلَ عُثْمَانُ مَعَ صَدِيقِه **أشْرَف** بَعْدَ غَيْبَةٍ طَوِيلَةٍ و سَأَلَهُ عَنْ حَالِه و حَالِ أولاَدِه ، فَقَالَ : أكْبَرُ أولاَدِي حَسَّانُ تَخَرَّجَ فِي جَامِعَةِ الأزْهَرِ و أصْبَحَ طَبِيبًا و **أصْغَرُ** أولاَدِي **أحْمَدُ** سَافَرَ إلَى **بَارِيس** لِدِرَاسَةِ الهَنْدَسَةِ بِجَامِعَةِ **السُّورْبُون** ، وتزوَّجَتْ بِنْتِي **خَدِيجَةُ** و سَافَرَتْ مَعَ زَوْجِهَا **اسْحَاقَ** إلَى **جِنِيف** حَيْثُ يَعْمَلُ هُنَاكَ . أمَّا وَلَدِي **يَزِيدُ** فَهُوَ **غَضْبَانُ** لأنَّهُ يُرِيدُ السَّفَرَ إلَى **نيويُورك** لِلدِّرَاسَةِ و أنَا أُرِيدُهُ مَعِي هُنَا فِي **مِصْرَ**. فَقَالَ لَهُ صَدِيقُهُ **عثمانُ** : إنَّكَ مِنْ **أسْعَدِ** النَّاسِ لأنَّ **أكْثَرَ** أولاَدِكَ تَخَرَّجُوا فِي الجَامِعَةِ . أمَّا أنَا فأنَا رَجُلٌ عَقِيمٌ لَيْسَ لِي ولَدٌ .

٣ - لا تُجَادِلْ و أنْتَ غَضْبَانُ ولا تَأكُلْ و أنتَ شَبْعَانُ .
٤ - أنشَأتْ الحُكُومَةُ مَدَارِسَ كَثِيرَةً في أرضُرُومَ .
٥ - دَخَلَ العُمَّالُ المصنَعَ رُبَاعَ و مَخْمَسَ .
٦ - كَانَتْ غَزْوَةُ بَدْرٍ في شَهْرِ رَمَضَانَ .
٧ - مُحَمَّدٌ طَالِبٌ مِنْ أفْغَانِسْتَانَ .
٨ - مِنْ أنبيَاءِ اللّه سَيِّدُنَا ابراهِيمُ و اسمعيلُ و اسحقُ .
٩ - مَرْوَانُ أكرَمُ مِنْ أخِيهِ .
١٠ - نَشَأ في سِيوَاسَ حُكَمَاءُ و شُعَرَاءُ .

تَمْرِين ٣ : املأ الفَرَاغَ بِوَضْعِ المَمْنُوعِ مِنَ الصَّرْفِ مِمَّا بَيْنَ القَوْسَيْنِ .

(حَدَائِقَ - لُندُنَ - أسودَ - جَوْعَانُ - أحمَرَ - قَنَابِلَ - كَابُولَ - عُمَرُ - أحْمَدُ - مسَاجِدَ)

١ - الخَلِيفَةُ ..... مِنَ الخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ .
٢ - ..... عَاصِمَةُ أفغَانِسْتَانَ .
٣ - ذَهَبَ عَلِيٌّ إلَى ..... لِلدِّرَاسَةِ .
٤ - ..... مُهَنْدِسٌ تُرْكِيٌّ .
٥ - لا فَرْقَ بَيْنَ أبيَضَ و ..... إلاَّ بِالتَّقْوَى .

٦ - شَاهَدْتُ في الحَدِيقَةِ وَرْدًا أبيَضَ و ..... و أصْفَرَ .
٧ - دَخَلَ المُدَرِّسُ المَطْعَمَ لأنَّهُ ..... .
٨ - يُصَلِّي المُسْلِمُونَ في ..... كَثِيرَةٍ .
٩ - يَلْعَبُ الأطْفَالُ في ..... جَمِيلَةٍ .
١٠ - ألقَتْ الطَّائِرَاتُ بِـ..... كَبِيرَةٍ عَلَى الأعْدَاءِ .

تَمْرِين ٤ : بَيِّنْ سَبَبَ مَنْعِ الأسْمَاءِ الآتِيَةِ مِنَ الصَّرْفِ :

١ - إسحقُ ، قُزَحُ ، شَعْبَانُ ، خُمَاسُ ، مَثْلُثُ ، عُرْيَانُ ، بَيْرُوتُ ، مكَّةُ ، بَغْدَادُ ، نُعْمَانُ ، مَصَابِيحُ ، مَجَالِسُ ، دَنَانِيرُ ، خَضْرَاءُ ، سَوْدَاءُ ، أحسَنُ ، أكرَمُ ، سُلَيْمَانُ ، مَسَامِيرُ ، مُضَرُ ، مَسَاجِدُ .

تَمْرِين ٥ : أشِرْ إلَى الأسْمَاءِ المَمْنُوعَةِ مِنَ الصَّرْفِ في الآيَاتِ الكَرِيمَةِ :

١ - وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ . (فصلت:٤١/١٢)
٢ - إنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا . حَدَائِقَ و أعْنَابًا . (النبأ:٧٨/٣١-٣٢)
٣ - ولَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الحِكْمَةَ . (لقمان:٣١/١٢)
٤ - وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابنِ لِي صَرْحًا . (غافر:٤٠/٣٦)

٥ - ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أحْسَنُ . (فصلت:٤١/٣٤)
٦ - فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى و ثُلاثَ و رُبَاعَ .
(النساء:٤/٣)
٧ - إنَّ أوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ . (آل عمران:٣/٩٦)
٨ - هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلاَئِفَ فِي الأرْضِ . (فاطر:٣٥/٣٩)
٩ - و جَعَلْنَا ابنَ مَرْيَمَ و أُمَّهُ آيَةً . (المؤمنون:٢٣/٥٠)
١٠ - و لَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ و مَشَارِبُ . (يس:٣٦/٧٣)

مسجدُ سليمانية　　مسجدُ شَهزَاده

نَمُوذَجٌ في الإعْرَابِ :

تَعَلَّمْتُ في مَدَارِسَ كَثِيرَةٍ .
تَعَلَّمْ : فِعْلٌ مَاضٍ مبنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ .
تُ : فَاعِلٌ مبنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ في محلِّ رفعٍ .
في : حرفُ جَرٍّ مبنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ .
مَدَارِسَ : اسمٌ مجرُورٌ بالفَتحةِ نيابةً عنِ الكَسْرَةِ . « في مَدَارِسَ» مَفعُولٌ فيهِ ، في محلِّ نَصْبٍ .
كَثِيرَةٍ : نعتٌ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ .

أعْرِب الجُمَلَ الآتِيَةَ :

١ - عَطَفْتُ عَلَى نُعْمَانَ .
٢ - الحُجَّاجُ سَافَرُوا إلَى مَكَّةَ .
٣ - اشتَرَيْتُ سَيَّارَةً حَمْرَاءَ .
٤ - إسحقُ مُعَلِّمٌ نَشِيطٌ .
٥ - تَزَوَّجَتْ عَائِشَةُ مِنْ سُلَيْمَانَ .

Şekil 4. Bolelli -Yılmaz, İHL İçin Arapça Ders Kitabı 6, Lise Kısım III, s. 35-42

3.5.4.2. Dördüncü Seri: İHL İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Dilbilgisi öğretimi şekil 4'te görüldüğü gibi tümdengelim yöntemiyle verilmiştir. Önce kurallar örnek cümleler üzerinde basit olarak gösterilmiş, sonra Arapça olarak anlatılmıştır. Dilbilgisi kuralları anlatıldıktan sonra okuma parçası üzerinde uygulama yapılmıştır. Okuma parçalarının anlamı resimlerle desteklenmiştir. Parçada geçen yeni kelimelerin anlamları Arapça olarak açıklanmıştır. Okuma, anlama ve yazma aynı zamanda geliştirilmeye çalışılmıştır. Dilbilgisi konusunu pekiştiren alıştırmalara yer verilmiştir. Metinleri ve alıştırmaları anlamak için yedi kitapta da kesinlikle ana dil kullanılmamıştır. Ortaokulda okutulan üç kitaptaki diyaloglar kendi içinde bir bütünlük oluşturmuştur. Kullanılan metinler ve diyaloglar genelde öğrencinin kültür ve seviyesine uygun olarak sunulmuştur. Ancak bu metinlerin bazıları yazarlar tarafından kurgulanan metinlerdir. Lise kısmı için hazırlanan kitaplarda ise dilbilgisi ve mesleki metinlere ağırlık verilmiştir. Kitaplardaki metinlerin okunması ve tercümesi orta seviyededir. Bazen dilbilgisi ve kelime öğretiminde detaya girilmiştir. Ancak diyalog ve konuşma öğretimine yeterince önem verilmemiştir. Zamanın şartlarına ve teknolojisine göre, İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretimine önemli ölçüde katkılar sunmuştur.

Diğer taraftan, kitapların öğrencinin kendi kendine öğrenmesini teşvik eden bir anlayışa göre hazırlanmamış olması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici bazı etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yer verilmemesi, ders anlatımında bazı Arapça öğretim metot ve tekniklerinden yararlanılmamış olması olusuzluklardan bazılarıdır. Ayrıca bazı alıştırmalar için örnek çözümlerin verilmemiş olması, ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırmaya yöneltecek soruların olmaması, ünite sonlarında değerlendirme sorularının olmaması kitabın muhtevasındaki olumsuzluklar olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme materyallerinin hazırlanmamış olması, görselliğin yeterince tasarlanmamış olması, arka kapakta sağlık, beslenme, eğitim, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımlar bulunmaması kitabın tasarımındaki olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.5. Beşinci Seri: Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Serisinin İncelenmesi

Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Serisi 1998-2003 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin lise kısmında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri dört kitaptan

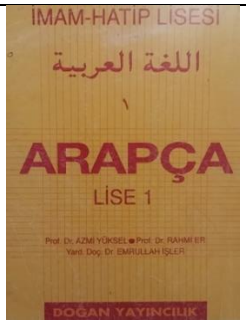
oluşmuştur. İmam Hatip Liselerinin lise kısmı için yazılmıştır. Bu seri Azmi Yüksel, Rahmi Er ve Emrullah İşler'den oluşan bir komisyon tarafından telif edilmiştir.

Bu seride dil becerilerinin kazanımındaki sıra dikkate alınarak üniteler iki dersten oluşturulmuştur. Her ünitede ilk ders dilbilgisi dikkate alınmaksızın, dinlediğini anlama ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Diyaloglar genellikle öğrencinin günlük hayatta kullanacağı kelime ve cümlelerden oluşmuştur. Alıştırmalarda kelime değiştirme bölümünde öğrencilerden benzer cümleler oluşturmaları istenmiştir. Bu yöntemle temel cümlenin öğrencinin zihninde yer etmesi amaçlanmıştır. Öğrencinin sözlü konuşması dikkate alınarak bu bölümde kelimeler özellikle harekelenmemiştir.

Ünütelerin ikinci dersi dilbilgisine ayrılmıştır. Dilbilgisi konuları birkaç örnek cümle üzerinde basit bir şekilde anlatılmış, ayrıntılar alıştırmalar yoluyla kavratılmaya çalışılmıştır. Alıştırmalardaki sözcükler günlük yaşam dilinin yanı sıra, âyet ve hadislerden seçilmiştir. İkinci derslerin sonlarında verilen okuma parçaları, okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye yönelik verilmiştir. Parça ile ilgili sorular ise yazılı anlatım becerisini geliştirmek için tasarlanmıştır.

Tablo 32

Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 1 Ders Kitabı [231]

Kitabın Adı	Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Lise 1
Kitabın Yazarları	Azmi Yüksel, Rahmi Er, Emrullah İşler
Yayın Bilgisi	Doğan Yayıncılık, Ankara-1998
Matbaa	Cem Web Ofset Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	146
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	20

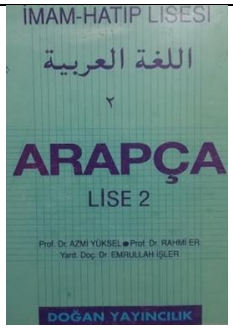
İçindekiler

1. Selamlaşma
2. Nekra ve Marife İsim
3. Eşyaları Tanıtmak
4. Müzekker ve Müennes
5. Sınıf İçinde Konuşmalar
6. Müfred ve Müsenna
7. Tanışma
8. Cemi Çeşitleri
9. İnsanlar Hakkında Konuşma
10. İşaret İsimleri
11. Günlük İşler Hakkında Konuşma
12. Cer Harfleri
13. Günler, Aylar ve Mevsimler
14. İsim Tamlaması
15. Meslekler Hakkında Konuşma
16. Sıfat ve Mevsuf
17. Çarşıda
18. Renk ve Sayı Sıfatları
19. Öğünler
20. İsim Cümlesi
21. Kelime Listesi
22. Kaynaklar

[231] Yüksel, Azmi v.dğr., *Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 1,* Ankara-1998.

Tablo 33

Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 2 Ders Kitabı [232]

Kitabın Adı	Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Lise 2
Kitabın Yazarları	Azmi Yüksel, Rahmi Er, Emrullah İşler
Yayın Bilgisi	Doğan Yayıncılık, Ankara-1998
Matbaa	Cem Web Ofset Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	165
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	20

İçindekiler

1. İnsanlar ve Eşyalardan konuşma
2. Haber Çeşitleri
3. Diller Hakkında Konuşma
4. İnne ve Kardeşleri
5. Bazı İşler Hakkında Konuşma
6. Nefy-i Cins La'sı
7. Geçmişteki İşler Hakkında Konuşma
8. Kane ve Kardeşleri
9. Geçen Senenin İşleri Hakkında Konuşma
10. Beş İsim
11. Yol Sorma
12. İsm-i Tafdil
13. Doktorda
14. Sahih Sülasi fiilin Çekimi
15. Ziyaret
16. Mu'tel Sülasi Fiilin Çekimi
17. Medeni Durum Hakkında Konuşma
18. Emir ve Nehiy
19. Hobiler
20. Fiilin Nefyi

[232] Yüksel v.dğr., *Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 2,* Ankara-1998.

Tablo 34

Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 3 Ders Kitabı [233]

<table>
<tr>
<td colspan="2">

</td>
<td rowspan="14">İçindekiler
1. Gelecekteki İşler Hakkında Konuşma
2. Fiil Cümlesi (Fail, Mefulun Bih)
3. Hava Durumu Hakkında Konuşma
4. Sülasi Fiillerin Meçhul Yapılması
5. Fikir ve Düşünceleri İfade Etme
6. Mezid Fiiller
7. Fikir ve Düşünceleri İfade Etme
8. Mezid Fiillerin Meçhul Yapılması
9. Otelde
10. İsmi Fail
11. Karar Almak
12. İsmi Meful
13. Yakıt İstasyonunda
14. Lazım ve Müteaddi Fiil
15. Halk Kütüphanesinde
16. Nasb Edatları
17. Postanede
18. Şart Edatları
19. Randevu İstemek
20. İsmi Alet
21. Kelime Listesi
22. Kaynaklar</td>
</tr>
<tr><td>Kitabın Adı</td><td>Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça</td></tr>
<tr><td>Kitabın Seviyesi</td><td>Lise 3</td></tr>
<tr><td>Kitabın Yazarları</td><td>Azmi Yüksel, Rahmi Er, Emrullah İşler</td></tr>
<tr><td>Yayın Bilgisi</td><td>Doğan Yayıncılık, Ankara-1998</td></tr>
<tr><td>Matbaa</td><td>Cem Web Ofset Ltd. Şti.</td></tr>
<tr><td>Baskı Sayısı</td><td>1. Baskı</td></tr>
<tr><td>Boyutu</td><td>24x16 cm.</td></tr>
<tr><td>Kağıt Kalitesi</td><td>1. Hamur</td></tr>
<tr><td>Sayfa Sayısı</td><td>156</td></tr>
<tr><td>Yazı Karakteri</td><td>14-16 Punto</td></tr>
<tr><td>Ünite Sayısı</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Ders Sayısı</td><td>20</td></tr>
</table>

[233] Yüksel v.dğr., *Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 3,* Ankara-1998.

Tablo 35

Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Lise 4 Ders Kitabı[234]

Kitabın Adı	Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Lise 4
Kitabın Yazarları	Azmi Yüksel, Rahmi Er, Emrullah İşler
Yayın Bilgisi	Doğan Yayıncılık, Ankara-1998
Matbaa	Cem Web Ofset Ltd. Şti.
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	24x16 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	136
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	20

İçindekiler

1. Fusha ve Ammice
2. Maksur, Mankus ve Memdud İsimler
3. Kan
4. Mukarabe, Şuru ve Reca Fiilleri
5. Türk Ailesi
6. Munada
7. İslamın Şartları
8. Hal
9. İslamda Bayramlar
10. Atıf
11. Televizyon ve Sağlık
12. Medh ve Zem Fiilleri
13. Hocanın Fıkralarından
14. Taaccub Uslubu
15. Haber Özetleri
16. İstisna
17. Kemal Yavuz'un Günlükleri
18. Ğayru'l Munsarif
19. Peygamber ve Şairler
20. Naat-ı Sebebi ve Naat-ı Hakiki
21. Kelime Listesi
22. Kaynaklar

[234] Yüksel v.dğr., *Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 4,* Ankara-1998.

3.5.5.1. Beşinci Seri: Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الوحدة الأولى

الدّرس الأوّل: التحدّث عن الأشياء والناس

الأسئلة والأجوبة

١ الجرسون : ماذا تريد؟
حقي : أُريد فنجان شاي.

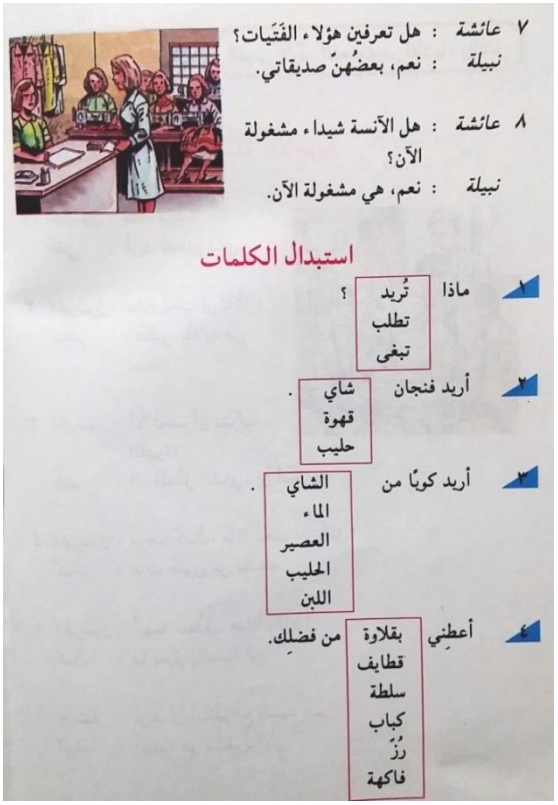
٢ الجرسون : ماذا تُحب أن تَأكُل؟
سالم : أعْطني بقْلاوة من فضلك.

٣ الجرسون : ألا تُحب أن تَشْرَب القهوة؟
بلند : أنا أفَضِّلُ الشاي، إنْ أُمْكَن.

٤ الجرسون : مرحبًا كمال، ماذا تُحب أن تأكل؟
كمال : هات حَلوى من فضلك.

٥ الجرسون : أيّهما تُفَضِّل: هذا أمْ ذاك؟
كمال : ما يَفْرِق بالنسبة لي.

٦ عائشة : أُريدُ أنْ أتكلّم مع السيد عُمَر.
نبيلة : آسفة، هو مشغول الآن.

٧ عائشة : هل تعرفين هؤلاء الفَتَيات؟
نبيلة : نعم، بعضُهنّ صديقاتي.

٨ عائشة : هل الآنسة شيداء مشغولة الآن؟
نبيلة : نعم، هي مشغولة الآن.

استبدال الكلمات

١ ماذا [تُريد / تطلب / تبغى] ؟

٢ أريد فنجان [شاي / قهوة / حليب] .

٣ أريد كوبًا من [الشاي / الماء / العصير / الحليب / اللبن] .

٤ أعطِني [بقلاوة / قطايف / سلطة / كباب / رُزّ / فاكهة] من فضلك.

٥ ألا [تحب / تريد / ترغب في] أن تشرب القهوة؟

٦ أنا أفضّل الشاي [إنْ أمكن / إن كان ممكنًا / إذا كان ممكنًا / من فضلك / لو سمحت]

٧ [هات / أحضرْ / اجْلبْ / أعْط] لنا حلوى من فضلك.

٨ [مايفرق / لا فَرْقَ / لا يوجد فَرْق] بالنسبة لي.

٩ أريد أن [أتكلّم مع / أتحدّث مع / أكلّم / أحدّث / أقابل / أرَى / أزور] السيد عمر.

١٠ آسفة، هو [مشغول / في الخارج / في الاجتماع / في السوق / غير موجود / ليس هنا] الآن.

١١ هل [تعرفين / تَعرِف / تعرفون / تعرفْن] هؤلاء الفتيات؟

١٢ نعم، بعضهن [صديقاتي / زميلاتي / جاراتي / قريباتي]

١٣ هل الآنسة شيداء [مشغولة / نائمة / عندك / هناك / في الغرفة] الآن؟

التدريب

املأ الفراغ بكلمة مناسبة.

١ ..... تريد ؟

٢ أريد كوبًا من ..... .

٣ ..... سلطة من فضلك.

٤ ألا ..... أن تشرب القهوة ؟

٥ أنا أفضّل الشاي ....

٦ هات ..... حلوى من فضلك.

٧ لا يوجد ..... بالنسبة لي.

٨ أريد أن ..... السيد علي.

٩ ..... ، هو مشغول الآن.

١٠ هل ..... هؤلاء الفتيات ؟

١١ نعم، بعضهن ..... .

١٢ هل الآنسة شيداء ..... الآن ؟

اقرأ النّصّ التالي ثم أجب عن الأسئلة

كيفية الصلاة

الأمّ : كيف تُصلّين؟

البنت : إذا قُمْتُ إلى الصلاة أكَبِّرُ تَكْبِيرةَ الإحْرَامِ «اللّهُ أكْبَر». ثمّ أقرأ دُعَاءَ الاستفتاح ثمّ الفاتحةَ وسُورةً بَعْدَها. ثمّ أركَعُ وأقُولُ «سبحان ربِّيَ العظيم» ثلاث مرات. ثمّ أرفع عن الركوع وأقول «سَمِعَ اللّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا ولَكَ الحَمْدُ». ثمّ أسْجُدُ على الأرض وأقُولُ «سبحان ربِّيَ الأعْلَى» ثلاث مرات . ثمّ أرفعُ وأجْلِسُ وأقُول «رَبِّ اغْفِرْ لي وارْحَمْنِي». ثم أسْجُدُ الثانيةَ وأقول «سبحان ربِّيَ الأعْلَى» ثلاث مرات . ثمّ أفعَلُ ذلكَ في بقيّة الرَّكَعات.

(من «مقرر التوحيد والفقه» ، الصف الثاني الابتدائي ، ص: ٢٣ ـ ٢٤)

أسئلة الاستيعاب

١ بم تبدأ الصلاة؟

٢ ماذا تقرأ أوّلاً في الصلاة؟

٣ ماذا تقول في الركوع وكم مرة؟

٤ كم مرة تسجد في ركعة واحدة؟

٥ هل تقرأ الفاتحة في كل ركعة؟

الوحدة الأولى — الدرس الثاني: أنواع الخبر

(أ)

الكتابُ	مفيدٌ.
السيارتانِ	جديدتانِ.
الطلابُ	مسرورونَ.
الطالباتُ	مسروراتٌ.
الحدائقُ	نظيفةٌ.
مبتدأ	خبر

• الخبرُ في هذه الأمثلة مُفْرَدٌ.

(ب)

الولدُ	أمُّه معلّمةٌ.
الطلابُ	مُعلِّمُهمْ مشهورٌ.
الغرفةُ	بابُها مفتوحٌ.
مبتدأ	خبر

• الخبرُ في هذه الأمثلة جملةٌ اسميةٌ في مَحَلِّ رَفْعٍ.

(ج)

الولدُ	يلعبُ بالكرة.
المعلّمُ	خرجَ من المدرسة.
الحُجّاجُ	رَجَعوا مِن مكة المكرمة.
فاطمةُ	نجحَتْ في الامتحان.
مبتدأ	خبر

• الخبرُ في هذه الأمثلة جملةٌ فعليّةٌ في محلِّ رفع.

(د)

السيارةُ	أمامَ البابِ.
المَوْقفُ	خَلْفَ المسجدِ.
المَطْبَخُ	جَنْبَ الصالةِ.
الضيوفُ	في الفندقِ.
المعلّمُ	مِنَ الكويتِ.
مبتدأ	خبر

• الخبرُ في هذه الأمثلة شبهُ جملة في محل رفع لأنه ظرفٌ أو اسمٌ مجرورٌ.

التدريبات

١ عيّن الخبر في الجمل التالية مع ذكر نوعه كما في المثالين:

المثال ١ : الطيورُ فوقَ الأشجارِ. (شبه جملة - ظرف)

المثال ٢ : هذانِ الخادمانِ قديمانِ. (مفرد)

١ الأطفالُ يَلْعبونَ.

٢ القلمُ في الحقيبةِ.

٣ الطائرةُ سريعةٌ.

٤ الرُّمّانُ طَعْمُهُ لذيذٌ.

٥ الشرْطةُ تُحافظُ على الأمنِ.

٦ الكِتابُ صَفَحاتُه كثيرةٌ.

٣ اختر الخبر المناسب من مجموعة (ب) لكلمات مجموعة (أ):

(أ)		(ب)
١ الأحد	☐	من صفات المسلمين.
٢ الصلاة	☐	رسول الله.
٣ محمد	☐	يجلس في مكتبته.
٤ البلبل	١	عطلة.
٥ المدير	☐	على الشجرة.
٦ الباب	☐	يطوفون حول الكعبة.
٧ الحجاج	☐	شوارعها واسعة.
٨ العاصمة	☐	عماد الدين.
٩ الشجاعة	☐	مفتوح.

الإعراب

١ *الطالبُ مجتهدٌ.*
الطالب : مُبْتَدَأ مَرْفوعٌ (عَلامَة رَفْعه الضَّمّة).
مجتهد : خَبَرٌ مَرْفوعٌ (عَلامة رفعه الضَّمّة).

٢ *المجتهدون ناجحون.*
المجتهدون : مُبْتَدَأ مَرْفوعٌ (عَلامةُ رَفْعه الواو).
ناجحون : خَبَرٌ مَرْفوعٌ (عَلامة رَفْعه الواو).

٣ *عَلِيٌّ كَتَبَ.*
عليّ : مُبْتَدَأ مَرْفُوعٌ (عَلامة رَفْعه الضَّمّة).
كتب : خَبَرٌ في مَحَلّ رَفْع (لأنّه جُمْلة فعْليّة).

٧ رمضانُ شهرٌ أنْزِلَ فيه القرآن.
٨ المسجدُ مِئْذَنَتُهُ عاليةٌ.
٩ الصلاةُ مِنْ أركانِ الإسلامِ.
١٠ اللهُ أحدٌ.

٢ اجعل الخبر جملة اسمية كما في المثال:

المثال : لونُ المعطفِ جميلٌ. ← المعطفُ لونُه جميلٌ.

١ أسئلةُ الامتحانِ صعبةٌ. ← .....
٢ أشجارُ الغابةِ عاليةٌ. ← .....
٣ حذاءُ الفتاةِ جديدٌ. ← .....
٤ بِساطُ المسجدِ قديمٌ. ← .....
٥ أمطارُ الربيعِ غزيرةٌ. ← .....
٦ حافلةُ الطلابِ مُزدحمةٌ. ← .....
٧ ملابسُ النساءِ غاليةٌ. ← .....
٨ غرفةُ الطبيبَيْنِ منيرةٌ. ← .....

٤ *الجنةُ تحتَ أقدامِ الأمهات.*
الجنة : مُبْتَدَأ مرفوع (علامة رفعه الضمة)
تحت : خَبَرٌ في محل رفع (لأنّه شبه جملة)، وهو مُضاف.
أقدام : مُضاف إليه مجرور بالكسرة. وهو مضاف أيضًا.
الأمهات : مُضاف إليه مجرور بالكسرة.

٥ *المؤمنُ إيمانُه قويٌّ.*
المؤمن : مُبْتَدَأ مَرفوع بالضمة.
إيمان : مُبْتَدَأ ثانٍ مَرفوع بالضمة وهو مضاف.
ـه : مُضاف إليه مَجرور (لأنّه ضمير جر)
قوي : خَبَرُ المبتدأ الثاني مرفوع بالضمة.
إيمانه قوي : خَبَرُ المبتدأ الأوّل في محل رفع (لأنّه جملة اسمية)

واجب منزلي :

أعرب الجمل التالية :

١ السائقُ ماهرٌ.
٢ الرجلانِ طويلانِ.
٣ السماءُ فوقَكَ.
٤ الطالبُ في المدرسةِ.
٥ الربيعُ أمطارُه غزيرةٌ.

الحلقة الأولى

قصة إبراهيم عليه السلام

قَبْلَ أيام كَثيرة، كَثيرة جداً، كان في قَرية رَجُلٌ مَشهورٌ. وكان اسمُ هذا الرجل آزرَ. وكان آزرُ يَبيعُ الأصْنامَ. وكان في هذه القرية بيتٌ كبيرٌ. وكان في هذا البيت أصنامٌ، أصنامٌ كثيرةٌ جداً. وكان الناسُ يَسْجُدون لهذه الأصنام. وكان آزرُ أيضًا يَعْبُدُ هذه الأصنامَ. وكان لآزرَ ولدٌ رَشيدٌ اسمُهُ إبراهيمُ. وكان إبراهيمُ يرى الناسَ يَسْجُدون للأصنام ويَعْبُدونها. ولكنّه كان يَعْرِفُ أنّ الأصنامَ حجارةٌ لا تَتَكَلَّمُ ولا تَسْمَعُ، لا تَضُرُّ ولا تَنْفَعُ. وكان إبراهيمُ يقولُ في نفسه:

– لماذا يَسْجُدُ الناسُ للأصْنام؟

Şekil 5. Yüksel v.dğr., Doğan Yayıncılık İHL İçin Arapça, Lise 2, s. 9-22.

3.5.5.2. Beşinci Seri: Doğan Yayıcılık İHL İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Her ünite iki dersten oluşturulmuştur. Birinci ders genellikle diyalog ile başlatılmıştır. Diyalog ile dinleme ve konuşma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle diyaloglarda genellikle kelimelerin sonları harekelenmemiştir. Diyalogda öğretilmek istenen cümleler alıştırmalar bölümünde kelime değiştirme ve bolca tekrar yöntemiyle pekiştirilmiştir. Diyalog ve alıştırmalar için modern Arapça ve mesleki Arapça'da çokça kullanılan kelimelerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Ders sonunda genellikle ünitede öğrenilenleri pekiştiren okuma parçaları yer almıştır. Ayrıca bu okuma parçalarında okuma ve anlama becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Okuma parçası ile ilgili sorularda ve ev ödevlerinde ise yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Birinci dersler genellikle hedeflenen dil bilgisinden bağımsız olarak sunulmuştur.

İkinci derslerde ise dilbilgisi kurallarının öğretilmesi amaçlanmıştır. Dilbilgisi öğretiminde tümdengelim metodu kullanılmıştır. Kurallar basit ve kısa örnek cümleler üzerinde anlatıldıktan sonra Arapça olarak açıklanmıştır. Dilbilgisi kurallarının detayları alıştırmalar bölümünde işlenmiştir. Ünite sonlarında öğrenilen dilbilgisi kuralları ile ilgili cümle i'rabları yer almıştır. Ayrıca değerlendirme soruları ile öğrenilenler pekiştirilmiştir.

Dört dil becerisine eşit derecede ağırlık verilmiştir. Diyalog öğretiminde kulak-dil alışkanlığı ve tekrar yöntemi ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Okuma parçasında ise okuma ve anlama becerisine ağırlık verilmiştir. Önceden hazırlanan kitaplara göre görsellik, temizlik, kâğıt kalitesi, yazı karakteri ve resim tasarımı olarak daha iyi ve kaliteli olduğu söylenebilir. Yeni öğrenenler için okuma, yazma, anlama ve konuşma öğretimine yeterince önem verilmiş ve bazı kelimeler harekelenmiştir. Özellikle ünitelerin birinci derslerinde dinleme ve konuşma eğitimine öncelik verilmiştir. Ayrıca ünite sonlarında âyet, hadis, peygamber kıssaları ve Arapça'ya has tabirlerin bulunması bu seride mesleki ve modern Arapça öğretimine eşit derecede önem verildiğinin bir göstergesidir.

Ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırma ve düşünmeye yöneltecek soruların olmaması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yeterince yer verilmemesi, bazen dilbilgisi öğretiminde detaya girilmesi ve bazı alıştırma tekniklerinin kullanılmamış olması bu serinin olumsuzluklarından sayılabilir. Ayrıca önceden öğrenilen kelime ve dilbilgisi kurallarının yeterince tekrar edilmemesi, kendi kendine öğrenme ve anlamayı teşvik etmemesi kitabın muhtevası ile ilgili bazı olumsuzluklardandır.

Fotoğraf, resim, karikatür gibi görsellerle öğrencilerin dikkatinin yeterince çekilmemesi, arka kapakta eğitim, sağlık, beslenme, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımların bulunmaması, öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme CD'sinin bulunmaması da kitabın tasarımındaki olumsuzluklardandır.

3.5.6. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi

İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisi 2001-2006 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin lise kısmında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri beş kitaptan oluşmuştur. 28 Şubat sürecinde İmam Hatip Liselerinin orta kısmı kapatıldıktan sonra lise kısmı için yazılmıştır. İlk iki kitap hazırlık sınıfları için, diğer üç kitap ise lise bir, iki ve üç için yazılmıştır. Bu seri Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın Ve Gökhan Sebati Işkın'dan oluşan bir komisyon tarafından yazılmıştır.

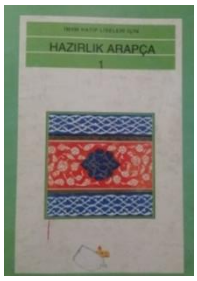
Bu serinin hazırlık kitaplarında her ünite dört dersten oluşturulmuştur. Her derste bir diyalog ve bir dilbilgisi kuralı işlenmiştir. Dersteki diyalog, dinlediğini anlama ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Diyaloglar genellikle öğrencinin günlük ve mesleki hayatta kullanacağı kelime ve cümlelerden oluşmuştur. Öğrencilerin konuşma becerisinin gelişmesi için genellikle diyalogtaki kelimelerin sonları harekelenmemiştir. Dilbilgisi konuları ise örnek cümleler üzerinde anlatılmıştır. Dilbilgisi öğretiminde genellikle tümdengelim metodu kullanılmıştır.

Lise 1, 2 ve 3 kitaplarında ise her ünite üç dersten oluşmuştur. Derslerin başlarında verilen okuma parçaları, okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Parça ile ilgili sorular ise yazılı anlatım becerisini geliştirmektedir. Okuma parçaları genellikle mesleki metinlerden oluşturulmuştur.

Dilbilgisi konuları ise önce birkaç cümle üzerinde kolayca anlatılmış, konunun ayrıntıları alıştırmalar yoluyla kavratılmaya çalışılmıştır. Alıştırmalardaki sözcükler günlük yaşam dilinin yanı sıra, ayet ve hadislerden seçilmiştir. Ünite sonlarında öğrenilenleri pekiştirmek için değerlendirme sorularına yer verilmiştir.

Tablo 36

İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık Arapça 1 Ders Kitabı [235]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Hazırlık Arapça 1
Kitabın Yazarları	Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın, Gökhan Sebati Işkın
Yayın Bilgisi	MEB Yayınları, Ankara-2001
Matbaa	Ostim Mesleki Eğitim Merkezi
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	240
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	26

İçindekiler

1. Kendini Tanıtma-Munfasıl zamirler, Soru Edatları
2. Başkasını Tanıtma- Munfasıl zamirler, Soru Edatları
3. Tanışma-Muttasıl Zamirler, İşaret İsimleri, Müzekker, Müennes, Nida Harfleri
4. Selamlaşma-Soru Edatları, Muttasıl Zamirler
5. Kimlik Kartı-Nisbet, Cemi Teksir
6. Kütüphane Kartı-Munfasıl Zamirler, Asıl Sayılar
7. Aile Fertleri-İzafet, İşaret İsimleri, Beş İsim
8. Evimiz-Soru Edatları, Mekân Zarfları, Ma'rife ve Nekra
9. Evin Bölümleri-İsim Cümlesi, Soru Edatları, Mürekkep sayılar
10. Çevremiz-Cer Harfleri, Nakıs Fiiller, Soru Edatı (كم)
11. Evde-Muzari fiil, Zaman Zarfları
12. Okulda Bir Gün-Basit Fiil Cümlesi, Cemi Müennes Salim ve İ'rabı
13. Meslekler-İsmi Fail, Muzarinin Nefyi, Soru Edatlarından
14. Okulda-Cemi Müzekker Salim ve İ'rabı, Matuf Sayılar, Yüz ve Katı Sayılar
15. Randevulaşma-Mekân Zarflarından, Yakın Gelecek Zaman (س)
16. Günler-Sra Sayıları, Soru İsimlerinden
17. Aylar-Uzak Gelecek Zaman Harfi (سوف)
18. Mevsimler-Medih ve Zem Fiilleri, Nefy-i İstikbal
19. Hz. Peygamberin Doğumu ve Çocukluğu-Mazi Fiil
20. Hz. Peygamberin Gençliği ve Nübüvveti-Cezm ve Nefiy Harflerinden, Nakıs Fiillerden
21. Hz. Peygamberin Daveti-Nakıs Fiillerden, Sıra Sayıları
22. Hz. Peygamberin Ahlakı-Mazi Fiilin Nefyi, Nakıs Fiillerden
23. Alışveriş-Müsenna ve İ'rabı, Asıl Sayılar
24. Renkler ve Elbiseler-Soru Edatlarından
25. Ticari Dükkânlar-Sıra Sayıları, Şart Edatlarından
26. Paralar-Haberin Öne Geçmesi, Harf-i Cerlerden
27. Sözlük ve Kaynaklar

[235] Kelebek, Mustafa v.dğr., *İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Hazırlık Arapça 1 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara-2001.

Tablo 37

İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık Arapça 2 Ders Kitabı [236]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Hazırlık Arapça 2
Kitabın Yazarları	Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın, Gökhan Sebati Işkın
Yayın Bilgisi	MEB Yayınları, Ankara-2001
Matbaa	Ostim Mesleki Eğitim Merkezi
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	253
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	7
Ders Sayısı	27

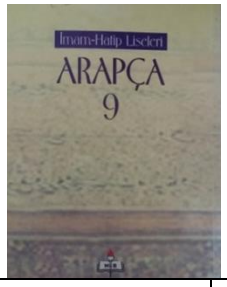
İçindekiler

1. Beslenme-Munfasıl zamirler ve Soru Edatlarından
2. Evde ve Lokantada Yemek-İsmi Mevsul ve Atıf Edatlarından
3. Mutfak İhtiyaçları-İşaret İsmi
4. Kahvaltıya Davet-Mübteda Haber Uyumu, Soru Uslubu
5. Yolculuk İçin Hazırlıklar-İsmi Tafdil, Mebni ve Mu'rab
6. Otelde Konaklama-Taaccub uslubu, Leyse'ye Benzeyen Harfler
7. Tarihi Mekânlar-İnne ve Kardeşleri
8. Trafik-Emir ve Nehiy Fiilleri
9. İbadetler ve Ma'bedler-Meçhul Fiiller, Naibu'l-Fail, Aksam-ı Seba
10. Bayramlar ve Mübarek Geceler-Nakıs Fiillerden, Nefyi'l-Muzari, Soru Edatlarından
11. Tarihi Şahsiyetler-Mezid Rubai Bablar
12. Gelenek ve Görenekler-Humasi ve Südasi Bablar
13. Doktor Muaynesi-Salim, Mehmuz ve Muda'af Fiilin Kullanımı
14. Eczanede-Fiil Cümlesi İçin Diğer Usluplar
15. Çevre Kirliliği-Kad (قد) Edatının Kullanımı
16. Spor Etkinlikleri-Mürekkeb Fiil Cümlesi
17. Hobiler-Misal fiilin Kullanımı, İstisna
18. Tiyatrolar-Müşterek İsmi Mevsuller
19. Tatilleri Geçirmek-Muzariyi Nasbeden Edatlardan
20. Postanede-Mürekkeb İsim Cümlesi
21. İletişim Araçları-Mukarabe Fiillerinden
22. Mektuplaşma-Ecvef Fiilin Kullanımı
23. Telefon Konuşması-Reca Fiillerinden
24. Gazeteler ve Dergiler-Nâkıs ve Lefif Fiillerin Kullanımı
25. Olaylar ve Suçlar-Bağlaçlardan
26. Spor Haberleri, Hava Durumu ve Reklamlar-Bağlaçlardan
27. Televizyon Programları- Bağlaçlardan
28. Sözlük ve Kaynaklar

[236] Kelebek v.dğr., *İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Hazırlık Arapça 2 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara-2001.

Tablo 38

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı [237]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Arapça 9
Kitabın Yazarları	Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın, Gökhan Sebati Işkın
Yayın Bilgisi	MEB Yayınları, Ankara-2008
Matbaa	İmpress-İmaj İç ve Dış Tic. A.Ş.
Baskı Sayısı	3. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	232
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	9
Ders Sayısı	27

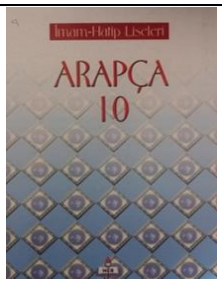
İçindekiler

1. İlim-Cümle ve Kelime Çeşitleri
2. İlim ve Fazileti-Müzekker ve Müennes İsim
3. Kur'an Öğrenmenin Fazileti-Nekra ve Ma'rife İsim
4. Günlük Programım-Müfred, Müsenna ve Cemi
5. Köyde Yaşamak-Cemi Müzekker ve Müennes Salim
6. Gazeteler-Cemi Teksir
7. Hac-İsim Cümlesi
8. Zekâtın Anlamı ve Amaçları-Mazi Fiil
9. Malların Zekâtı-Muzari ve Emir
10. Çalışmanın Meyvesi-Fiil Cümlesi ve Fiil Fail Uyumu
11. İlim Aydınlık, Cehalet Karanlıktır-Fiil Cümlesi ve İki Meful-u Bih Alan Fiiller
12. Tercüme Hareketi-Harf-i Cer veya İzafet ile Cer
13. Mescid-i Nebevi-Müfred Sıfat
14. Bedir Savaşı-Sıfat Cümlesi
15. Okuma ve Yazma Öğretimi-Şibih Cümle Sıfat
16. Vefalı Olmak-Müsennanın İ'rabı
17. Evrensel Barış-Cemi Müzekker Salimin İ'rabı
18. Ahlak ve Medeniyet-İzafet Anında Müsenna ve Cemi Müzekker Salim Nunu'nun Düşmesi
19. Mescidler-Cemi Müennes Salimin İ'rabı
20. Cuma Namazı-Cemi Teksirin İ'rabı
21. Namaz Dinin Direğidir-Munfasıl ve Muttasıl Zamirler
22. Temizlik ve Sağlığı Korumak-Sahih Fiiller
23. Ruh ve Vücut Temizliği-Mu'tel Fiiller
24. Temizliği Muhafaza Etmek-Muzarinin Nasbı
25. Karıncanın Çabaları-Muzarinin Cezmi
26. Çalışmak Yaşamanın Delilidir-Beş Fiil
27. İşini Sağlam Yapmak-Beş Fiilin İ'rabı
28.Sözlük ve Kaynaklar

[237] Kelebek v.dğr., *İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara-2008.

Tablo 39

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı [238]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Arapça 10
Kitabın Yazarları	Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın
Yayın Bilgisi	MEB Yayınları, İstanbul-2007
Matbaa	İhlas Gazetecilik A.Ş.
Baskı Sayısı	4. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	238
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	9
Ders Sayısı	27

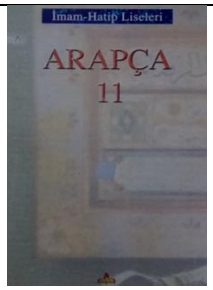
İçindekiler

1. Tevhid ve Hürriyet-Soru Edatları
2. Allah Herşeyi Yaratandır-İşaret İsimleri
3. Şirkten Uzaklaşmak-İsm-i Mevsuller
4. İnsanlık-Masdarlar
5. İnsan Uzayda-İsmi'l Merra ve'l-Heye
6. Kalkınma Nesli-İsm-i Tasğir ve İsm-i Mensub
7. Çevre Temizliği-İsm-i Tafdil
8. İslamda Temizlik-Sıfat-ı Müşebbehe
9. Düzenli Öğrenci-Mübalağa Sigası
10. Sağlık ve Beslenme-Haber Çeşitleri (Müfred)
11. Hastalıklardan Tedavi Olmak-Haberin Öne Geçmesi
12. İnsan Organlarından Faydalanmak-Cümle Haber
13. Meleklerin Yaratılışı-Kâne ve Kardeşleri, Leyse'ye Benzeyen Harfler
14. Semavi Kitaplar-İnne ve Kardeşleri, Mâ el-Kaaffe (ما الكافة)
15. Yüce Peygamberler-Mukârabe, Recâ ve Şurû Fiilleri
16. Postayla Mektup-Beş İsim
17. Telefon Açmak-Beş İsmin İ'râbı
18. Türksat-Sayılar ve Temyizi
19. Abdest Almak-Sıra Sayıları
20. Farzlar ve Nâfileler- Nâibu'l Fâil ve Meçhûl Fiil
21. İbadet Yeri ve Anlamı-Zaman ve Mekân Zarfı
22. Vahyin Başlangıcı-Hâl ve Çeşitleri
23. Peygamberin Amellerinden-Müstesnâ (إلا) İle
24. Peygamberin Ahlakından-Müstesnâ (غير و سوى) İle
25. Râşid Halîfelerden Kısa Bir Özet-Atıf
26. Müslüman Komutanlardan-Nefiy Harfleri
27. Müslüman Âlimlerden- Leyse İle Nefiy
28. Sözlük ve Kaynaklar

[238] Kelebek v.dğr., *İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, İstanbul-2007.

Tablo 40

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı [239]

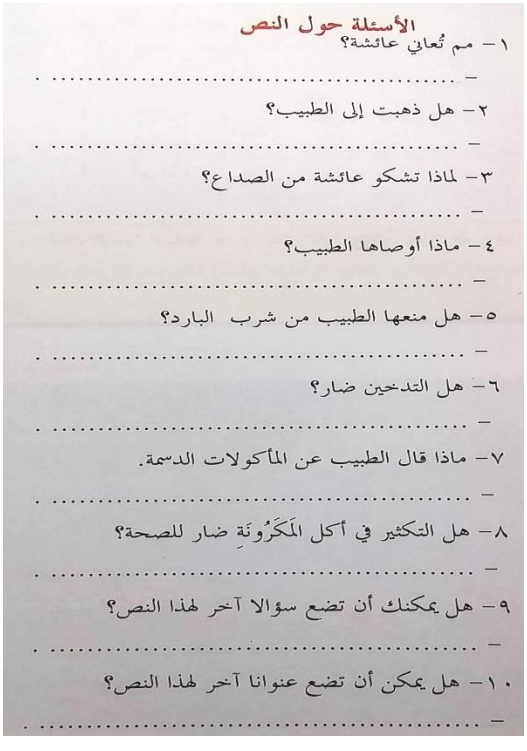
Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri İçin Arapça
Kitabın Seviyesi	Arapça 11
Kitabın Yazarları	Mustafa Kelebek, Galip Yavuz, Mehmet Zeki Aydın
Yayın Bilgisi	MEB Yayınları, Ankara-2003
Matbaa	4. Akşam Sanat Okulu Matbaası
Baskı Sayısı	2. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	232
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	9
Ders Sayısı	27

İçindekiler

1. İman ve Kader-Lâzım Fiil
2. Âhiret Gününe İman-Muteaddî Fiil
3. Âhiret Gününde İmanın Etkisi-Mefûlun Bih
4. Evlilik Yaratılışın Esasıdır-İki Mefûl-u Bih Alan Muteaddî Fiiller
5. Ailenin Önemi-Üç Mefûl-u Bih Alan Muteaddî Fiiller
6. İslamın Kadına Bakışı-Mefûl-u Mutlak
7. Ramazan Orucu-Mefûl-u Lieclih
8. Nâfile Oruç-Mefûl-u Fiih
9. Mübarek Geceler-Mefûl-u Maah
10. İnsanlık Tarihi-Şart ve Edatları
11. İslam Tarihi-Şartın Cevabına ‘‘Fâ’’ Bitişmesi
12. Türklerin Tarihi-Mebni İsimler
13. Sosyal İlişkiler-Mebni Fiiller
14. Uluslar arası İlişkiler- Ğayru’l-Munsarif
15. Meslekler-Maksûr İsimler
16. İslam Medeniyeti-Mankûs İsimler
17. Kültürel Etkinlikler-Memdûd İsimler
18. Düğün ve Folklor Törenleri-Nefy-i Cins Lâ’sı
19. Hoşgörünün Anlamı-Tevkîd
20. İnsan Hakları-Bedel
21. İslamda İnanç Hürriyeti-‘‘كم’’ İstifhâmiye
22. Peygamberin Adaleti-‘‘كم’’ Haberiyye
23. Hürriyet-Taaccûb Üslûbu
24. İslam Eşitlik Dinidir-Medih Fiilleri
25. İslam Yardımlaşma Dinidir-Zem Fiilleri
26. İslamî Dayanışma-Munâdâ
27. İslamda Kardeşlik-İsim Fiil
28. Sözlük ve Kaynaklar

[239] Kelebek v.dğr., *İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara-2003.

3.5.6.1. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الدرس الثاني | المعالجة من الأمراض | الوحدة الرابعة

عائشة: عندي صُدَاع و أُحِسُّ بألَمٍ وبِرغْبَةٍ في النّوم.
الطبيبة: أين الألم؟
عائشة: الألم في رأسي.
الطبيبة: هل عندك مَشَاكل؟
عائشة: لا، لكن قد يكونُ ذلكَ بِسببِ الشُّغْل. فقد اِشْتَغَلْتُ كثيرًا في المدة الأخيرة.
الطبيبة: ضَغْطُكِ مُرْتفع جدًّا. يَنْبَغِي أنْ تَستَرِيحِي لِمُدة أُسْبوعين على الأقَلّ.
عائشة: وَبالنسبة لِلأَكْلِ؟
الطبيبة: لا تشربِي البارد وكُفّي نَفْسَكِ عن التدخين وَتجَنَّبِي المَأكولاتِ الدَّسِمَة والحَلَوِيَّات وَقَلِّلِي أكْلَ العَجِينِ كالخُبْزِ والمكرونة
عائشة: كيف سأصبر على عدم تناولِ هذه المأكولات كلها.
الطبيبة: عليكِ أن تصبري مدة حتى تَتَبَرَّئِي من المرض.
عائشة: للمرضِ مشاكله وألمه.
الطبيبة: عليكِ أن تلتزمي بما أنصحُكِ[1].

الأسئلة حول النص

١ – مم تُعاني عائشة؟
– ..... .
٢ – هل ذهبت إلى الطبيب؟
– ..... .
٣ – لماذا تشكو عائشة من الصداع؟
– ..... .
٤ – ماذا أوصاها الطبيب؟
– ..... .
٥ – هل منعها الطبيب من شرب البارد؟
– ..... .
٦ – هل التدخين ضار؟
– ..... .
٧ – ماذا قال الطبيب عن المأكولات الدسمة.
– ..... .
٨ – هل التكثير في أكل المَكْرُونَة ضار للصحة؟
– ..... .
٩ – هل يمكنك أن تضع سؤالا آخر لهذا النص؟
– ..... .
١٠ – هل يمكن أن تضع عنوانا آخر لهذا النص؟
– ..... .

القواعد

ب– تقديم الخبر على المبتدأ

الأمثلة:

١– للمريض مشاكله.
٢– عندي صداع.
٣– في الصَّفِّ مدرِّسٌ.
٤– أين الألم؟

البيان:

إذا تأملنا الأمثلة السابقة نجد في المثال الأول ضميرًا يعود على الخبر. أما في المثال الثاني والثالث فخبرهما شبه جملة ومبتدؤهما نكرة. والخبر في المثال الرابع متكوّن من اسم استفهام.

شرح القاعدة:

الأصـــل في المبتدإ أن يكون مقدّمًا، والأصل في الخبر أن يكون مؤخرًا. ولكن يجب تقديم الخبر على المبتدإ في بعض الحالات كما في الآتي:

١– إذا كان الخبر شبه جملة جارًا ومجرورًا أو ظرفًا وكان المبتدأ نكرة. مثل:
– في الصّفّ مدرّس / عندي صداع.
٢– إذا كان الخبر اسم استفهام. مثل:
– أين الألم؟
٣– إذا كان في المبتدإ ضمير يعود إلى الخبر. مثل:
– للمريض مشاكله.

التدريبات

التدريب الأول: التكرار الجماعي للنص (أعد ما تسمع من المدرس أومن الشريط).

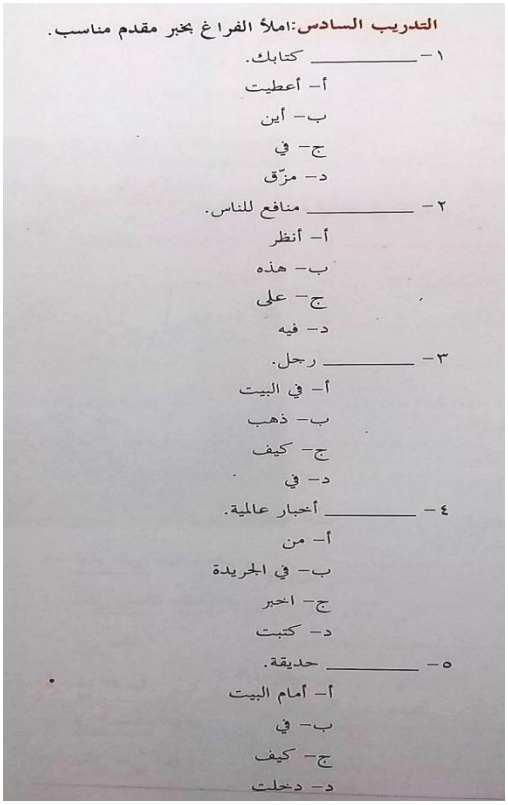
التدريب الثاني: الخلاصة (لخص النص بعبارات من عندك).

التدريب الثالث: اختر الإجابة الصحيحة التي تكمل المعنى على حسب النص.

١ – قالت عائشة للطبيب عندي _____.
أ– صداع
ب– ألم
ج– قلم
د– مشاكل

٢– قال الطبيب ضغطك _____.
أ– لا بأس به
ب– شيء
ج– مرتفع جدًا
د– منخفض

٣– قال الطبيب لا تشربي _____.
أ– الكثير
ب– البارد
ج– الدخان
د– الساخن

التدريب السادس: املأ الفراغ بخبر مقدم مناسب.

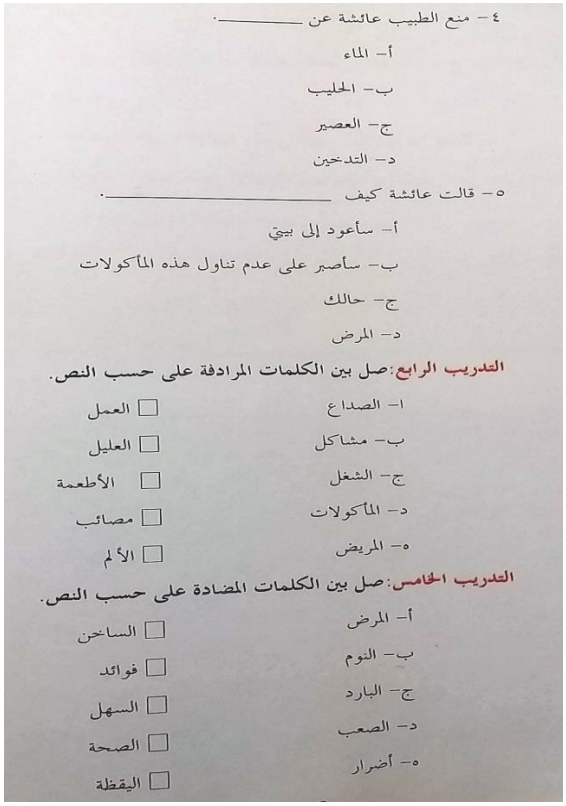
١ – _____ كتابك.
أ– أعطيت
ب– أين
ج– في
د– مزّق

٢ – _____ منافع للناس.
أ– أنظر
ب– هذه
ج– على
د– فيه

٣ – _____ رجل.
أ– في البيت
ب– ذهب
ج– كيف
د– في

٤ – _____ أخبار عالمية.
أ– من
ب– في الجريدة
ج– الخبر
د– كتبت

٥ – _____ حديقة.
أ– أمام البيت
ب– في
ج– كيف
د– دخلت

٤ – منع الطبيب عائشة عن _____.
أ– الماء
ب– الحليب
ج– العصير
د– التدخين

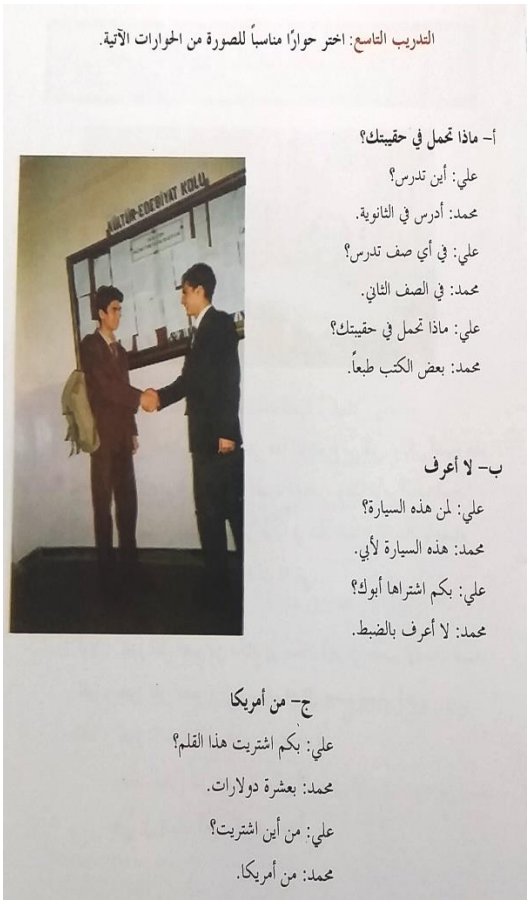
٥ – قالت عائشة كيف _____.
أ– سأعود إلى بيتي
ب– سأصبر على عدم تناول هذه المأكولات
ج– حالك
د– المرض

التدريب الرابع: صل بين الكلمات المرادفة على حسب النص.

ا– الصداع	☐ العمل
ب– مشاكل	☐ العليل
ج– الشغل	☐ الأطعمة
د– المأكولات	☐ مصائب
ه– المريض	☐ الألم

التدريب الخامس: صل بين الكلمات المضادة على حسب النص.

أ– المرض	☐ الساخن
ب– النوم	☐ فوائد
ج– البارد	☐ السهل
د– الصعب	☐ الصحة
ه– أضرار	☐ اليقظة

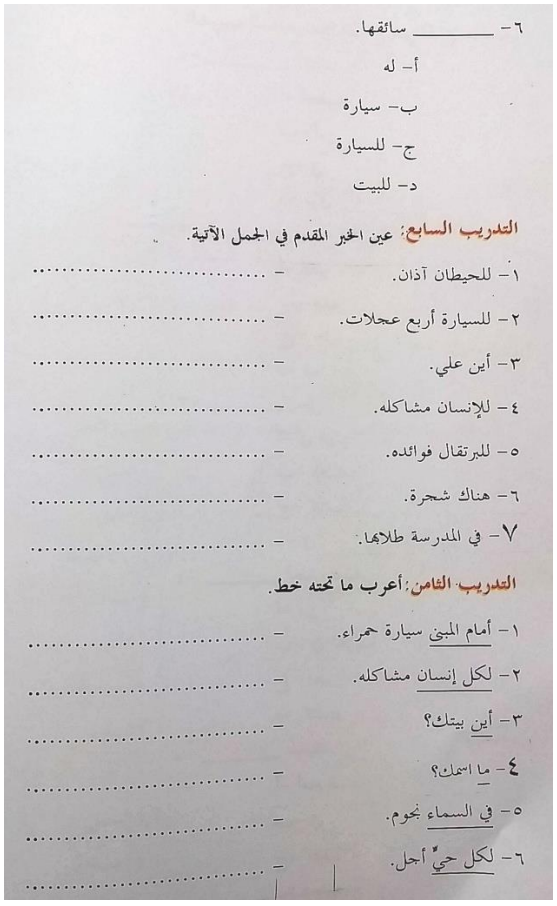

التدريب التاسع: اختر حوارًا مناسباً للصورة من الحوارات الآتية.

أ– ماذا تحمل في حقيبتك؟
علي: أين تدرس؟
محمد: أدرس في الثانوية.
علي: في أي صف تدرس؟
محمد: في الصف الثاني.
علي: ماذا تحمل في حقيبتك؟
محمد: بعض الكتب طبعاً.

ب– لا أعرف
علي: لمن هذه السيارة؟
محمد: هذه السيارة لأبي.
علي: بكم اشتراها أبوك؟
محمد: لا أعرف بالضبط.

ج– من أمريكا
علي: بكم اشتريت هذا القلم؟
محمد: بعشرة دولارات.
علي: من أين اشتريت؟
محمد: من أمريكا.

٦ – _____ سائقها.
أ– له
ب– سيارة
ج– للسيارة
د– للبيت

التدريب السابع: عين الخبر المقدم في الجمل الآتية.

١– للحيطان آذان. – .....
٢– للسيارة أربع عجلات. – .....
٣– أين علي. – .....
٤– للإنسان مشاكله. – .....
٥– للبرتقال فوائده. – .....
٦– هناك شجرة. – .....
٧– في المدرسة طلابها. – .....

التدريب الثامن: أعرب ما تحته خط.

١– أمام المبنى سيارة حمراء. – .....
٢– لكل إنسان مشاكله. – .....
٣– أين بيتك؟ – .....
٤– ما اسمك؟ – .....
٥– في السماء نجوم. – .....
٦– لكل حيٍّ أجل. – .....

Şekil 6. **Kelebek v.dğr., İHL İçin Arapça Serisi, Arapça 10 Ders Kitabı, s. 94-101.**

3.5.6.2. Altıncı Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi

Her ünite üç dersten oluşmuştur. Derslerdeki okuma parçaları ünite başlığının alt bölümleri olarak işlenmiştir. Okuma parçalarında okuma ve anlama becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Okuma parçası ile ilgili sorularda ve ev ödevlerinde ise yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Genellikle hedeflenen dil bilgisi öğretimi okuma parçalarında örtük bir şekilde verilmiştir. Parçadaki kelime ve tabirler günlük hayat ve mesleki Arapça'da çokça kullanılan kelimelerden seçilmiştir.

Okuma parçasından sonra dilbilgisi öğretimine geçilmiştir. Dilbilgisi öğretiminde tümevarım metodu kullanılmıştır. Kurallar okuma parçası üzerinde basit ve kısa cümlelerle sezdirilmiştir. Sonra kurallar örnek cümleler üzerinde Arapça olarak açıklanmıştır. Dilbilgisi kurallarının detayları ise alıştırmalar bölümünde kavratılmaya çalışılmıştır.

Her ünitede bir veya iki tane diyaloğa yer verilmiştir. Diyaloglarda dinleme ve konuşma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle diyaloglarda genellikle kelimelerin sonları harekelenmemiştir. Ünite sonunda değerlendirme soruları ile öğrenilenlerin pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

Dört dil becerisine eşit derecede ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Diyalog öğretiminde kulak-dil alışkanlığı yöntemi kullanılmıştır. Okuma parçasında ise okuma ve anlama becerisine ağırlık verilmiştir. Önce hazırlanan kitaplara göre görsellik, temizlik, kâğıt kalitesi, yazı karakteri ve resim tasarımı olarak daha iyi olduğu söylenebilir. Yeni öğrenenler için okuma, yazma, anlama ve konuşma öğretimine yeterince önem verilmiş ve bazı yeni kelimeler harekelenmiştir. Dinleme ve konuşma eğitimine özellikle hazırlık sınıfı kitaplarında öncelik verilmiştir. Ayrıca 9, 10 ve 11. sınıf kitaplarında mesleki Arapça'ya ağırlık verilmesi bu serinin olumlu yönlerindendir.

Ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırma ve düşünmeye yöneltecek soruların olmaması, rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yeterince yer verilmemesi, dilbilgisi öğretiminde detaya çokça girilmesi, bazı alıştırma tekniklerinin kullanılmamış olması bu serinin olumsuzluklarından sayılabilir. Bunun yanında klasik Arapça öğretim yöntemlerinden (dilbilgisi-çeviri yöntemi) yeterince uzaklaşılamaması,[240] önce öğrenilen

[240] Melek, *Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar,* Ankara 1987, s. 5.

kelime ve dilbilgisi kurallarının yeterince tekrar edilmemesi, günlük ve modern Arapça'ya yeterince ağırlık verilmemesi, öğretimde kendi kendine öğrenme ve anlamayı teşvik etmemesi kitabın muhtevası ile ilgili olumsuzluklardandır.

Fotoğraf, resim, karikatür gibi görsellerle öğrencilerin dikkatinin yeterince çekilmemesi, bazı kitapların arka kapaklarında sağlık, beslenme, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımların bulunmaması, öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme CD'sinin bulunmaması kitabın tasarımındaki bazı olumsuzluklardır. Ayrıca hazırlık kitaplarının soldan sağa doğru olması, kitaplarda önsöz olmaması, üst sınıflarda diyalog ve konuşma eğitimine yeterince ağırlık verilmemesi de olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.7. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi

İHL için Arapça ders kitabı serisi 2002-2007 yılları arasında İmam Hatip Liselerinin lise kısmında Arapça ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri beş kitaptan oluşmuştur. Bu seri de 28 Şubat sürecinde İmam Hatip Liselerinin orta kısmı kapatıldıktan sonra İmam Hatiplerin lise kısmı için yazılmıştır. İlk iki kitap hazırlık sınıfları için, diğer üç kitap ise lise 1, 2 ve 3. sınıflar için yazılmıştır. Bu seri Nusrettin Bolelli ve Nedim Yılmaz'dan oluşan bir komisyon tarafından yazılmıştır.

Bu serinin hazırlık kitaplarında, her ünite beş dersten oluşturulmuştur. Her derste bir diyalog ve bir dilbilgisi kuralının işlenmesi planlanmıştır. Derslerdeki diyaloglar dinlediğini anlama ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik konuşmalardan oluşturulmuştur. Diyaloglar genellikle öğrencinin günlük ve mesleki hayatta kullanacağı kelime ve cümlelerin öğretimini amaçlamıştır. Öğrencilerin kolay okuması için genellikle diyalogtaki kelimelerin sonları harekelenmiştir. Dilbilgisi konuları ise örnek cümleler üzerinde tümdengelim metodu kullanılarak anlatılmıştır.

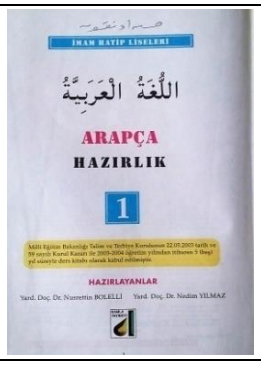
Lise 1, 2 ve 3 kitaplarında ise her ünite bir okuma parçası ve bir dilbilgisi konusundan oluşturulmuştur. Dilbilgisi konuları birkaç örnek cümle üzerinde genel olarak gösterilmiş sonra Arapça olarak kuralların ayrıntıları anlatılmıştır. Daha sonra kuralların ayrıntıları etkinlikler yoluyla pekiştirilmeye çalışılmıştır. Dilbilgisi kurallarını kapsayan okuma parçaları ise gramer, okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Okuma parçası ile ilgili sorular ise yazılı anlatım becerisini geliştirmeyi amaçlamıştır. Parçalar modern ve mesleki Arapça metinlerden oluşmuştur. Alıştırmalardaki sözcükler günlük yaşam dilinin yanı sıra, âyet ve hadislerden seçilmiştir.

Dilbilgisi kuralları âyet ve hadisler üzerinde alıştırma yoluyla pekiştirilmiştir. Ünite sonunda yeni kelimeler açıklanmış ve konu ile ilgili cümle i'rabı örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 41

İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık 1 Ders Kitabı [241]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri için Arapça
Kitabın Seviyesi	Arapça Hazırlık 1
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul-2005
Matbaa	Uygun Matbaası
Baskı Sayısı	3. Baskı
Boyutu	19.5x27.5 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	208
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	30

İçindekiler

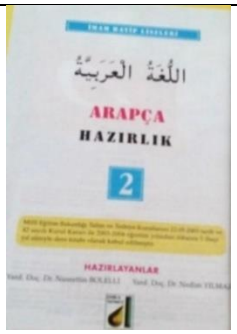
1. Hece Harfleri
2. Selamlaşma
3. Tanışma
4. Tanışma
5. Görüşme
6. Karşılaşma ve Uyruk
7. Aile
8. İşaret İsimleri
9. Ma'rife ve Nekra
10. İzafet (İsim Tamlaması)
11. İşaret İsimleri, Kameri ve Şemsi Harfler
12. Çiftlikte
13. Muzari Fiil
14. Muzari Fiil
15. Fiil-Fail Uyumu
16. İsmi Fail
17. Zaman
18. Haftanın Günleri
19. Mevsimler
20. 21. 22. Mazi Fiil
23. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Hayatı ve Ahlakı
24. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Gençliği ve Hz. Hatice İle Evlenmesi
25. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Nübüvveti
26. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Hicreti
27. Müsennanın i'rabı
28. Na't ve Menût (Sıfat Tamlaması)
29. Na't ve Menût-Hasta Adam
30. Çarşıda
31. Fiil Çekimi, Kelime Listesi
32. Ta'bir ve Terkipler, Kaynaklar

[241] Bolelli, Nusrettin-Yılmaz, Nedim, *İHL İçin Arapça, Hazırlık 1 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2005.

Tablo 42

İHL İçin Arapça Serisinde Hazırlık 2 Ders Kitabı [242]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri için Arapça
Kitabın Seviyesi	Arapça Hazırlık 2
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul-2004
Matbaa	Dağpaş Medya Basım
Baskı Sayısı	2. Baskı
Boyutu	19.5x27.5 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	256
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	7
Ders Sayısı	43

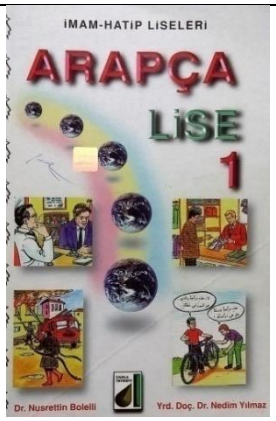
İçindekiler

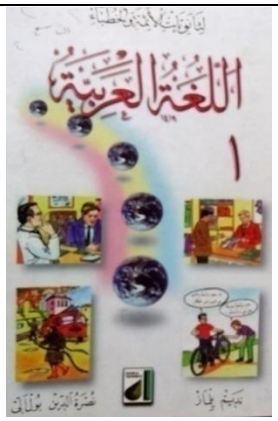
1. Kaza
2. Mübteda-Haber Uyumu
3. Mazi Fiil
4. İsm-i Mevsul
5. Muzari Fiil
6. Lokantada Yemek
7. Sofra
8. Soru Üslubu ve Cevabı
9. Yolculuk
10. Yolculuk (Otelde)
11. Tarihi Eserleri Ziyaret Etmek
12. Turizm
13. 14. 15. 16. İbadetler ve Ma'bedler (Namaz, Oruç, Hac, Zekât)
17. İslamda Bayramlar ve Mübarek Geceler
18. Tarihi Şahsiyetler
19. Gelenekler ve Görenekler
20. Doktorda-1
21. Doktarda-2
23. Tıbbi Tavsiyeler
24. Eczanede
25. İslamda Çevre Sağlığı
26. Spor Günü
27. Hobiler
28. Tatili Nasıl Geçiriyorsun?
29. Geleceğin hakkında ne Düşünüyorsun?
30. Temsili Tören
31. Postanede
32. APS (Acil Posta) Yazıhanesinde
33. Dilekçe Örnekleri
34. Kitap
35. Gazeteler
36. Dergiler
37. İletişim Araçları
38. Televizyon Programları
39. Haber Özetleri
40. Spor Haberleri
41. Hava Durumu
42. Kazalar
43. Reklamlar
44. Fiil Çekimi, Kelime Listesi
45. Ta'bir ve Terkipler, Kaynaklar

[242] Bolelli -Yılmaz, *İHL İçin Arapça, Hazırlık 2 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2004.

Tablo 43

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 1 Ders Kitabı [243]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri için Arapça 1
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım 1
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul-2002
Matbaa	Milsan Matbaası
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	208
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	20
Ders Sayısı	23

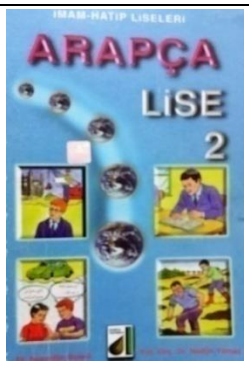
İçindekiler

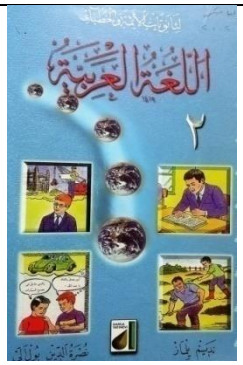
1. Cümle Çeşitleri
2. Kelime Çeşitleri
3. İsimlerde Müzekkerlik ve Müenneslik
4. İsimlerde Müfred, Tesniye ve Cemi
5. Cemi Çeşitleri
6. Ma'rife ve Nekra İsim
7. İsim Cümlesi (Mübteda, Haber)
8. Fiil Çeşitleri (Mazi, Muzari, Emir)
9. Fiil Cümlesi (Fiil-Fâil Uyumu)
10. Fiil Cümlesi (Mefûlun Bih)
11. Cer Harfleri
12. İzâfet ve Muzâf-ı İleyhin İ'rabı
13. Sıfat ve Çeşitleri
14. Müsennâ ve Cemi Müzekker Sâlimin İ'rabı
15. Müsennâ ve Cemi Müzekker Sâlim Nûn'unun Düşmesi
16. Cemi Müennes Sâlimin İ'rabı
17. Cemi Teksirin İ'rabı
18. Sahih ve Mu'tel Fiil
19. Muzâri Fiilin Nasbı
20. Muzâri Fiilin Cezmi
21. Munfasıl ve Muttasıl Zamirler
22. Beş Fiil ve İ'rabı
23. Noktalama İşaretleri, Fiil Çekimleri, Kelime Listesi, Ta'bir ve Terkibler, Kaynaklar

[243] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça, Lise 1 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

Tablo 44

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 2 Ders Kitabı [244]

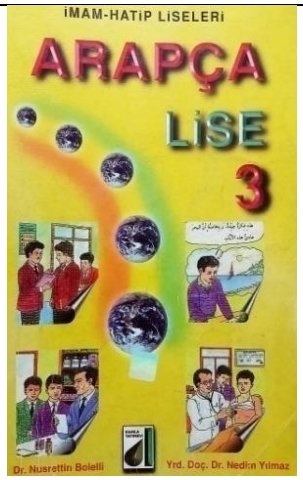
<table>
<tr>
<td colspan="2">

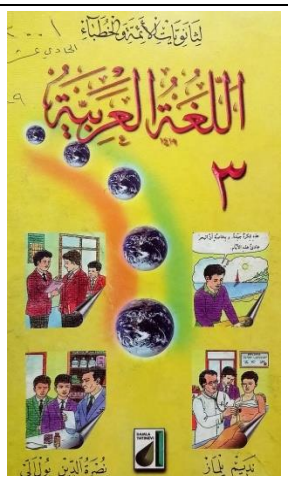

</td>
<td rowspan="16">İçindekiler
1. Soru Edatları
2. İşâret İsimleri
3. Mevsul İsimler
4. Câmid ve Muştak İsimler (Masdarlar, İsmi’l Merra ve Heye)
5. İsm-i Tasğir
6. İsm-i Mensub
7. İsm-i Tafdil
8. Sıfat-ı Müşebbehe
9. Mubâlağa Sîğası
10. Haber Çeşitleri
11. Haberin Öne Geçmesi
12. Navâsih (Kâne ve Kardeşleri)
13. Leyse’ye Benzeyen Harfler
14. İnne ve Kardeşleri
15. İnne ve Kardeşlerine ‘‘Mâ’l-Kâffe’’ Bitişmesi
16. Mukârabe, Recâ ve Şurû Fiilleri
17. Beş İsim ve İ’rabı
18. Asıl Sayılar ve Temyizi
19. Sıra Sayıları
20. Nâibu’l-Fâil ve Meçhul Fiil
21. Zaman ve Mekân Zarfı
22. Hâl ve Çeşitleri
23. Müstesnâ
24. Atıf
25. Nefiy Harfleri
26. Fiil Çekimleri, Kelime Listesi, Ta’bir ve Terkibler, Kaynaklar</td>
</tr>
<tr><td>Kitabın Adı</td><td>İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 2</td></tr>
<tr><td>Kitabın Seviyesi</td><td>Lise Kısım 2</td></tr>
<tr><td>Kitabın Yazarları</td><td>Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz</td></tr>
<tr><td>Yayın Bilgisi</td><td>Damla Yayınevi, İstanbul-2002</td></tr>
<tr><td>Matbaa</td><td>Milsan Matbaası</td></tr>
<tr><td>Baskı Sayısı</td><td>1. Baskı</td></tr>
<tr><td>Boyutu</td><td>19x27 cm.</td></tr>
<tr><td>Kağıt Kalitesi</td><td>1. Hamur</td></tr>
<tr><td>Sayfa Sayısı</td><td>192</td></tr>
<tr><td>Yazı Karakteri</td><td>14-16 Punto</td></tr>
<tr><td>Ünite Sayısı</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Ders Sayısı</td><td>25</td></tr>
</table>

[244] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça, Lise 2 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

Tablo 45

İHL İçin Arapça Serisinde Arapça 3 Ders Kitabı [245]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri için Arapça 3
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım 3
Kitabın Yazarları	Nusrettin Bolelli, Nedim Yılmaz
Yayın Bilgisi	Damla Yayınevi, İstanbul-2002
Matbaa	Milsan Matbaası
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	19x27 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	192
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	15
Ders Sayısı	20

İçindekiler

1. Lâzım ve Muteaddî Fiil
2. Mefûlun Bih
3. Mefûlun Mutlak
4. Mefûlun Lieclih
5. Mefûlun Fiih
6. Mefûlun Maâh
7. Şart ve Edatları
8. Şartın Cevabına ‘‘Fâ’’ Bitişmesi
9. Mebnî İsimler
10. Mebnî Fiiller
11. Ğayru’l-Munsarifler
12. Maksûr, Mankûs ve Memdûd İsimler
13. Nefy-i Cins Lâ’sı
14. Tevkîd
15. Bedel
16. Kem İstifhâmiyye ve Kem Haberiyye
17. Taaccub Üslûbu
18. Medh ve Zem Fiilleri
19. Munâdâ
20. İsim Fiil
21. Fiil Çekimleri, Kelime Listesi, Ta’bir ve Terkibler, Kaynaklar

[245] Bolelli-Yılmaz, *İHL İçin Arapça, Lise 3 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

3.5.7.1. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı

صالحٌ – كان أبوهما صالحًا .

من أخوات كان : أصبح، و صار، و أضحى، و ظلّ، و أمسى، و بات، وليس، و ما زال، و ما دام.

القراءة: عمر بن الخطاب

بعدَ موتِ الخليفة الأوّل أبي بكرٍ الصّدّيق أصبح عمرُ الخليفة الثّاني. فكان خليفةً عادلاً يحبّ المسلمين و يعملُ على راحتهم .

وفي إحدى اللّيالي كان عمر سائراً في شوارع المدينة المنوّرة و كان البرد شديداً في تلك اللّيلة . فرأى ناراً من بعيدٍ فذهب إليها حتّى أصبح قريبًا منها فوجد هناك امرأةً . كانت المرأة جالسةً مع أولادها حولَ قدرٍ على النّار و كان الأطفال يبكون . ظلّ عمر واقفًا ينظر. ثمّ قال للمرأة : لماذا يبكي هؤلاء الأطفال ؟ فأجابته : إنّهم جائعون . قال عمر: وماذا في القدر؟ قالت : ليس فيه طعامٌ . فذهب عمر إلى بيت الدّقيق و أحضر دقيقًا و زيتًا و أعدّ لهم طعامًا فأطعمَهم . (بتصرّف من كتاب القواعد العربية الميسرة، ج ٢ ص ٩٧)

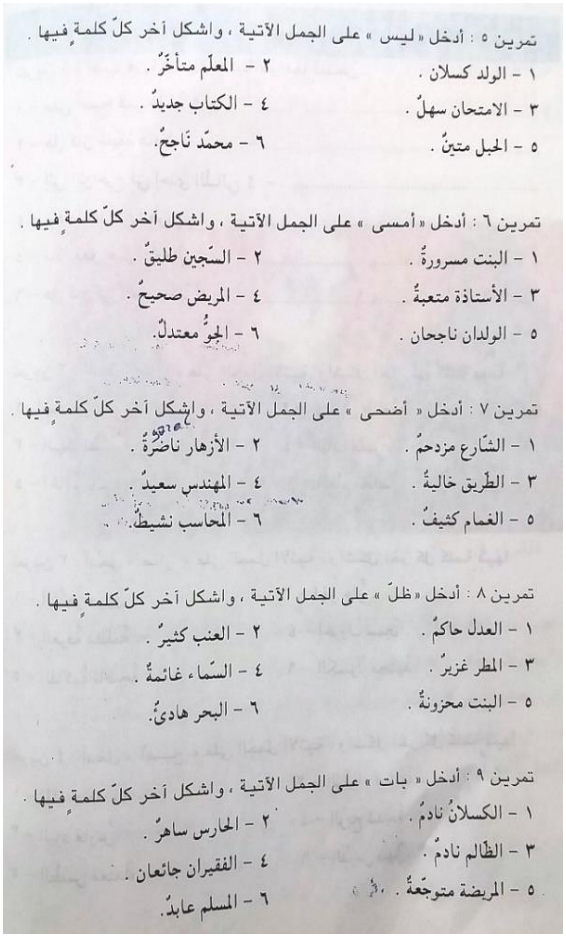
الوحدة السّابعة الدّرس الثّاني عشر النّواسخ

(كان و أخواتها)

الأمثلة :

١ – المعلّم ماهرٌ .	١ – كان المعلّم ماهراً
٢ – الغرفة نظيفةٌ .	٢ – كانت الغرفة نظيفةً .
٣ – الرّجل فقيرٌ .	٣ – صار الرّجل فقيراً .
٤ – البنت مهذّبةٌ .	٤ – صارت البنت مهذّبةً.
٥ – الجوّ معتدلٌ .	٥ – أصبح الجوّ معتدلاً .
٦ – زينب مسرورةٌ .	٦ – أصبحت زينب مسرورةً .
٧ – البناء قويٌّ .	٧ – ليس البناء قويًا .
٨ – المعلّمة مريضةٌ	٨ – ليست المعلّمة مريضةً .
٩ – العامل متعبٌ .	٩ – أمسى العامل متعبًا .
١٠ – المجتهدة فرحةٌ .	١٠ – أمست المجتهدة فرحةً .
١١ – الأولاد مجتهدون .	١١ – أضحى الأولاد مجتهدين .
١٢ – البنات مجتهداتٌ .	١٢ – أضحت البنات مجتهداتٍ .
١٣ – المطر نازلٌ .	١٣ – ظلّ المطر نازلاً.
١٤ – المجتهدة ناجحةٌ .	١٤– ظلّت المجتهدة ناجحةً .
١٥ – الولد نائمٌ .	١٥ – بات الولد نائمًا .
١٦ – المريضة متألّمةٌ .	١٦ – باتت المريضة متألّمةً .

(١٢) القاعدة : كان و أخواتها أفعالٌ ناقصةٌ و هي تدخل على المبتدإ و الخبر فترفع المبتدأ و يسمّى المبتدأ اسمها . و تنصب الخبر و يسمّى الخبر خبرها . مثل : أبوهما

تمرين ٥ : أدخل « ليس » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – الولد كسلان .	٢ – المعلّم متأخّرٌ .
٣ – الامتحان سهلٌ .	٤ – الكتاب جديدٌ .
٥ – الحبل متينٌ .	٦ – محمّد نَاجحٌ.

تمرين ٦ : أدخل « أمسى » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – البنت مسرورةٌ .	٢ – السّجين طليقٌ .
٣ – الأستاذة متعبةٌ .	٤ – المريض صحيحٌ .
٥ – الولدان ناجحان .	٦ – الجوُّ معتدلٌ.

تمرين ٧ : أدخل « أضحى » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

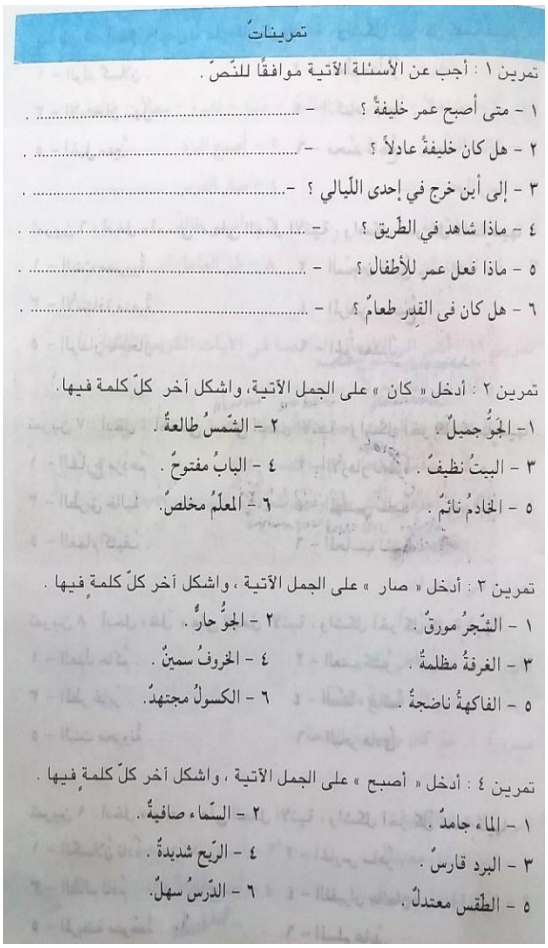
١ – الشّارع مزدحمٌ .	٢ – الأزهار ناضرةٌ .
٣ – الطّريق خاليةٌ .	٤ – المهندس سعيدٌ .
٥ – الغمام كثيفٌ .	٦ – المحاسب نشيطٌ.

تمرين ٨ : أدخل « ظلّ » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – العدل حاكمٌ .	٢ – العنب كثيرٌ .
٣ – المطر غزيرٌ .	٤ – السّماء غائمةٌ .
٥ – البنت محزونةٌ .	٦ – البحر هادئٌ.

تمرين ٩ : أدخل « بات » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – الكسلانُ نادمٌ .	٢ – الحارس ساهرٌ .
٣ – الظّالم نادمٌ .	٤ – الفقيران جائعان .
٥ – المريضة متوجّعةٌ .	٦ – المسلم عابدٌ.

تمرينات

تمرين ١ : أجب عن الأسئلة الآتية موافقًا للنّصّ .

١ – متى أصبح عمر خليفةً ؟ – .....

٢ – هل كان خليفةً عادلاً ؟ – .....

٣ – إلى أين خرج في إحدى اللّيالي ؟ – .....

٤ – ماذا شاهد في الطّريق ؟ – .....

٥ – ماذا فعل عمر للأطفال ؟ – .....

٦ – هل كان في القدر طعامٌ ؟ – .....

تمرين ٢ : أدخل « كان » على الجمل الآتية، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها.

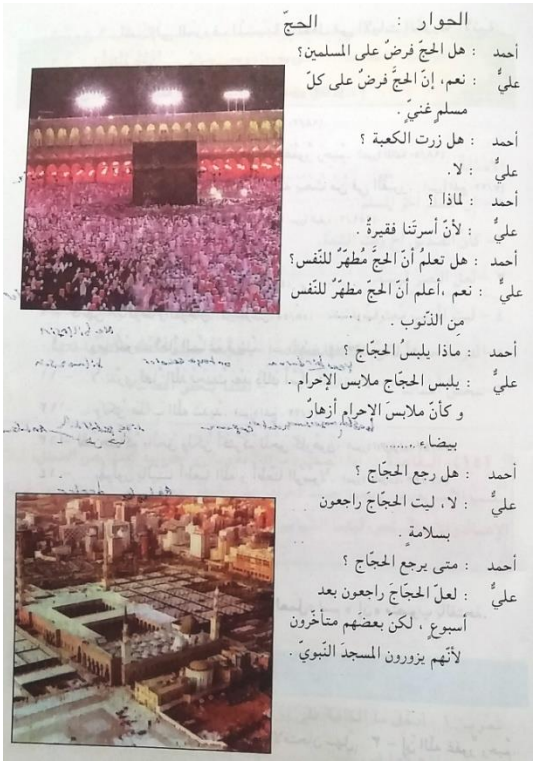
١– الجوُّ جميلٌ .	٢ – الشّمسُ طالعةٌ .
٣ – البيتُ نظيفٌ .	٤ – البابُ مفتوحٌ .
٥ – الخادمُ نائمٌ .	٦ – المعلّمُ مخلصٌ.

تمرين ٣ : أدخل « صار » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – الشّجرُ مورقٌ .	٢ – الجوُّ حارٌّ .
٣ – الغرفةُ مظلمةٌ .	٤ – الخروفُ سمينٌ .
٥ – الفاكهةُ ناضجةٌ .	٦ – الكسولُ مجتهدٌ.

تمرين ٤ : أدخل « أصبح » على الجمل الآتية ، واشكل آخر كلّ كلمةٍ فيها .

١ – الماء جامدٌ .	٢ – السّماء صافيةٌ .
٣ – البرد قارسٌ .	٤ – الرّيح شديدةٌ .
٥ – الطّقس معتدلٌ .	٦ – الدّرسُ سهلٌ.

الحوار : الحجّ

أحمد : هل الحجّ فرضٌ على المسلمين؟

عليٌّ : نعم، إنّ الحجّ فرضٌ على كلّ مسلم غنيّ .

أحمد : هل زرت الكعبة ؟

عليٌّ : لا.

أحمد : لماذا ؟

عليٌّ : لأنّ أسرتنا فقيرةٌ .

أحمد : هل تعلمُ أنّ الحجّ مُطهّرٌ للنّفس؟

عليٌّ : نعم ،أعلم أنّ الحجّ مطهّرٌ للنّفس من الذّنوب .

أحمد : ماذا يلبسُ الحجّاج ؟

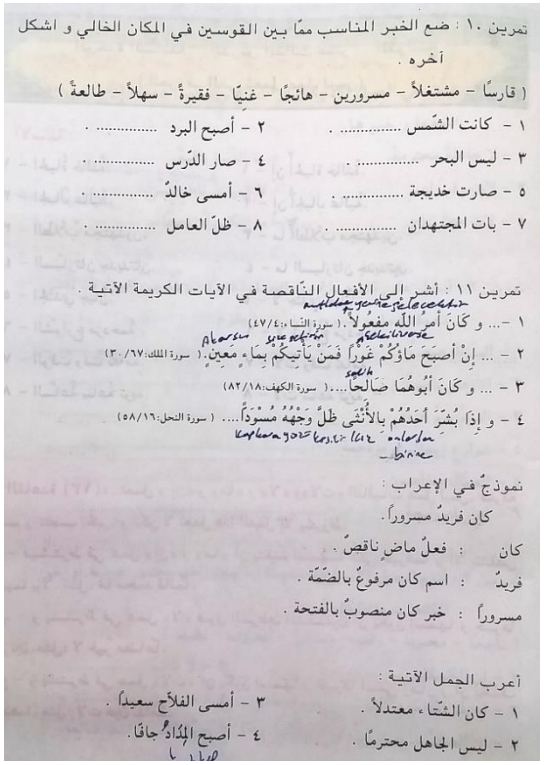
عليٌّ : يلبس الحجّاج ملابس الإحرام . و كأنّ ملابسَ الإحرام أزهارٌ بيضاء .....

أحمد : هل رجع الحجّاج ؟

عليٌّ : لا، ليت الحجّاجَ راجعون بسلامة .

أحمد : متى يرجع الحجّاج ؟

عليٌّ : لعلّ الحجّاجَ راجعون بعد أسبوع ، لكنّ بعضَهم متأخّرون لأنّهم يزورون المسجدَ النّبويّ .

تمرين ١٠ : ضع الخبر المناسب ممّا بين القوسين في المكان الخالي و اشكل آخره .

(قارسًا – مشتغلاً – مسرورين – هائجًا – غنيًا – فقيرةً – سهلاً – طالعةً)

١ – كانت الشّمس ..... .

٢ – أصبح البرد ..... .

٣ – ليس البحر ..... .

٤ – صار الدّرس ..... .

٥ – صارت خديجة ..... .

٦ – أمسى خالدٌ ..... .

٧ – بات المجتهدان ..... .

٨ – ظلّ العامل ..... .

تمرين ١١ : أشر إلى الأفعال النّاقصة في الآيات الكريمة الآتية .

١ –... و كانَ أمرُ اللهِ مفعولاً .(سورة النساء:٤/٤٧)

٢ – ... إنْ أصبحَ ماؤُكُم غوراً فمَنْ يأتيكُم بماءٍ معينٍ.(سورة الملك:٦٧/٣٠)

٣ – ... و كانَ أبُوهُمَا صالحًا....(سورة الكهف:١٨/٨٢)

٤ – و إذا بُشّرَ أحدُهُم بالأُنثى ظلّ وجهُهُ مُسوَدّاً.... (سورة النحل:١٦/٥٨)

نموذجٌ في الإعراب :

كان فريدٌ مسروراً.

كان : فعلٌ ماضٍ ناقصٌ .

فريدٌ : اسم كان مرفوعٌ بالضّمّة .

مسروراً : خبر كان منصوبٌ بالفتحة .

أعرب الجمل الآتية :

١ – كان الشّتاء معتدلاً .

٢ – ليس الجاهل محترمًا .

٣ – أمسى الفلاّح سعيداً .

٤ – أصبح المِدادُ جافًا.

Şekil 7. Bolelli-Yılmaz, İHL İçin Arapça 2, Lise II Ders Kitabı, s. 99-103, 111.

3.5.7.2. Yedinci Seri: İHL İçin Arapça Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi

Dilbilgisi şekil 7'de görüldüğü gibi tümdengelim yöntemiyle öğretilmeye çalışılmıştır. Önce kurallar örnek cümleler üzerinde kolayca gösterilmiş, sonra kuralların açıklaması Arapça olarak anlatılmıştır. Dilbilgisi kuralları anlatıldıktan sonra okuma parçası üzerinde uygulamalar yapılmıştır. Okuma parçalarının anlamı resimlerle desteklenmiştir. Okuma, anlama ve yazma aynı zamanda geliştirilmeye çalışılmıştır. Üst sınıflarda genellikle mesleki Arapça'ya ağırlık verilmiştir. Konuşma ve diyalog öğretimine ise hazırlık sınıfında öncelik verilmiştir. Öğrenilen dilbilgisi konularını pekiştiren alıştırmalara yer verilmiştir. Metinleri ve alıştırmaları kavratmak için beş kitapta da kesinlikle ana dile yer verilmemiştir. Hazırlık sınıfında okutulan iki kitaptaki diyaloglar kendi içinde bir bütünlük oluşturmuştur. Kullanılan metinler ve diyaloglar genelde öğrencinin ihtiyaç ve kültür seviyesine uygun olarak seçilmiştir. Ancak bazıları yazarlar tarafından öğretim programına göre kurgulanmış suni metinlerdir. Üst sınıflar için hazırlanan kitaplarda ise dilbilgisi öğretimine ve mesleki metinlere öncelik verilmiştir. Kitaplardaki metinlerin okunması ve tercümesi orta düzeydeki bir öğrenciye göre hazırlanmıştır. Bazen dilbilgisi ve kelime öğretiminde detaya girilmiştir. Diyalog ve

konuşma öğretimine ise yeterince önem verilmemiştir. İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretimine önemli ölçüde katkılar sunduğu söylenebilir.

Diğer taraftan kitaplarda rol yapma, drama, oyun, şarkı, bulmaca gibi ilgi çekici etkinliklerin bulunmaması, dinleme ve telaffuz eğitimine yer verilmemesi, ders anlatımında iletişimci yöntem, seçmeci yöntem gibi bazı modern öğretim yöntemlerinin yeterince kullanılmaması olusuzluklardan bazılarıdır. Ayrıca bazı alıştırmalar için örnek çözümlerin verilmemesi ünite ya da ders başlarında öğrenciyi araştırmaya yöneltecek soruların olmaması, ünite sonlarında değerlendirme sorularının olmaması, öğretimde öğrenciler arasındaki öğrenim düzeylerindeki farklılıkların dikkate alınmaması kitabın muhtevasındaki olumsuzluklar olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme CD'sinin olmaması, anlatımın resim, karikatür, fotoğraf ve zengin tasarımlar ile yeterince ilgi çekici olmaması, arka kapakta sağlık, beslenme, eğitim, trafik veya çevre ile ilgili görsel veya yazılı tasarımlar bulunmaması, kitapların içeriği hakkında açıklayıcı bilgiler veya önsöz olmaması kitapların tasarımındaki olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.8. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı Serisinin İncelenmesi

İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı Serisi 2007 yılından beri içeriğinde bazı düzenlemeler ve değişiklikler yapılarak İmam Hatip Liselerinin lise kısmında Arapça ders kitabı olarak okutulmaktadır. Bu seri dört kitaptan oluşturulmuştur. İmam Hatip Liselerinin hazırlık sınıfı kaldırıldıktan sonra lise kısmı için yazılmıştır. İlk iki kitap 9 ve 10. sınıflar için, Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru ve Selahattin Demirci tarafından, diğer iki kitap ise 11 ve 12. sınıflar için Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru ve Tuba Gülerdi Satır'dan oluşan komisyonlar tarafından yazılmıştır.

Bu serinin hazırlanmasında genel olarak ''İletişimsel Yöntem" takip edilmiştir. Bu seride zorunlu kalmadıkça çeviriye başvurulması istenmemiştir. Arapça 9 kitabında, birinci ünite, altı dersten, diğer üniteler ise üçer dersten oluşmuştur. Genellikle her derste bir diyalog ve bir dilbilgisi kuralı işlenmiştir. Dersteki diyalog dinlediğini anlama ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olarak genellikle öğrencinin günlük ve mesleki hayatta kullanacağı kelime ve cümlelerden oluşturulmuştur. Öğrencilerin kolay okuması için genellikle diyalogdaki kelimeler harekelenmiştir. Arapça konuşma öğretimi için kelimelerin son harekeleri verilmemiştir. Öğrenciyi Arapça iletişim kurmaya teşvik eden

bir yaklaşım benimsenmiştir. Dilbilgisi konuları ise tümevarım yöntemi kullanılarak çeşitli aktiviteler yoluyla, haber verilmeden örnek cümleler üzerinde ve resimlerle öğretilmeye çalışılmıştır. Doğrudan dilbilgisi öğretimi yapılmamıştır. Arapça 10 kitabında ise üçüncü ünite, altı dersten, diğer üniteler ise üç dersten oluşmuştur. Bu kitapta da Arapça 9 kitabındaki ders anlatım yöntemine devam edilmiştir. Dört dil becerisinin aynı anda geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Arapça 11 ve Arapça 12 ders kitaplarında ise her ünite iki dersten oluşmuştur. Birinci derste dilbilgisi kurallarını kapsayan okuma parçaları, okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Parça ile ilgili sorular ise yazılı anlatım becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Parçalar modern ve mesleki metinlerden oluşturulmuştur. Alıştırmalardaki sözcükler günlük yaşam dilinin yanı sıra, âyet ve hadislerden seçilmiştir. İkinci derste ise dilbilgisi konuları örnek cümleler üzerinde genel olarak gösterilmiş sonra, Arapça açıklamalı olarak kuralların ayrıntılarına girilmiştir. Alıştırmalar yoluyla dilbilgisi kuralları pekiştirilmiştir. Ayrıca dilbilgisi kuralları birinci derste geçen parçadan alınan cümleler üzerinde pekiştirilmiş ve parçayla bağlantı kurulmuştur. Ünite sonunda genel olarak dersi hatırlatma ve kavratma soruları yer almıştır. Yeni öğrenilen kelimeler ünite sonunda toplu olarak yazılmıştır. Çeşitli iletişimsel temaların yanında Arapçaya özgü sosyal, kültürel ve dini temalar işlenmiştir.

Tablo 46

İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı [246]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 9
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım I
Kitabın Yazarları	Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru, Selahattin Demirci
Yayın Bilgisi	MEB, Ankara 2014
Matbaa	Özgün Matbaacılık
Baskı Sayısı	3. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	171
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	9
Ders Sayısı	30

İçindekiler

1. Kısa Seslerle Arapça Harfler
2. Cezm, Şedde ve Tenvin
3. Uzun Seslerle Arapça Harfler
4. Elif'den Zel'e Kadar Harfler
5. Ra'dan Ğayn'a Kadar Harfler
6. Fe'dan Ye'ye Kadar Harfler ve Hemzenin Yazılışı
7. Okulda İlk Gün
8. Bir Arap Öğrenciyle Tanışma
9. Arap Dili Okulunda
10. Aile Fertleri
11. Akrabalar
12. Evin Bölümleri
13. Konfeksiyon Dükkanında
14. Markette
15. Kırtasiyede
16. Sabah Vaktinde Etkinlikler
17. Okulda Etkinlikler
18. Akşam Vaktinde Etkinlikler
19. Kahvaltıda
20. Öğle Yemeğinde
21. Akşam Yemeğinde
22. İstanbul'da Bir Hafta
23. Geçen Yaz
24. Köyde
25. Boş Vakti Geçirmek
26. Spor
27. Kültür ve Sanat
28. Türkiye
29. Arap Ülkeleri
30. Türkiye'de Tarihi Yerler
31. Kelime Listesi, Kaynaklar

[246] İşler, Emrullah v.dğr., *İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı 9,* MEB, Ankara 2014.

Tablo 47

İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı [247]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 10
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım II
Kitabın Yazarları	Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru, Selahattin Demirci
Yayın Bilgisi	MEB, Ankara 2013
Matbaa	Saray Matbaacılık
Baskı Sayısı	2. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	152
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	10
Ders Sayısı	33

İçindekiler

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Hayatı
2. Peygamberlerin Kıssalarından
3. Sahabelerin Hayatından
4. Aile ve Akrabalar
5. Çarşıda
6. Aile Fertleri
7. İki Arkadaş
8. Okulda
9. Fakültede
10. Sabah Vaktinde Etkinlik
11. Okulda Etkinlik
12. Akşam Vaktinde Etkinlik
13. Kahvaltıda
14. Öğle Yemeğinde
15. Akşam Yemeğinde
16. Hafta Sonu Tatili
17. Yarı Yıl Tatili
18. Yaz Tatili
19. Durakta
20. Tren İstasyonunda
21. Hava Alanında
22. İletişim Alanında İcatlar
23. İnternet
24. Cep Telefonu
25. Milli Bayramlar
26. Dini Bayramlar
27. Bayramların Faydaları
28. Beş Vakit Namaz
29. Oruç
30. Hac
31. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Çocukluğu
32. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Gençliği
33. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Âhlâkı
34. Kelime Listesi, Kaynaklar

[247] İşler v.dğr., *İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı 10,* MEB, Ankara 2013.

Tablo 48

İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı [248]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 11
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım III
Kitabın Yazarları	Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru, Tuba Gülerdi Satır
Yayın Bilgisi	MEB, Ankara 2014
Matbaa	Özgün Matbaacılık
Baskı Sayısı	3. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	213
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	14
Ders Sayısı	28

İçindekiler

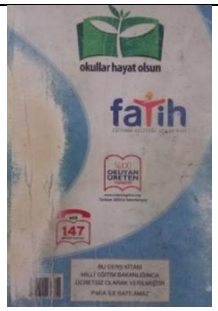
1. İslâmda Beş Şart
2. İsim Cümlesi
3. Vücudun Kısımları
4. Haber Çeşitleri ve Haberin Öne Geçmesi
5. Kur'an-ı Kerim'in İnişi
6. İnne ve Kardeşleri, Nefyi Cins Lâ'sı
7. İslâmda Doğruluk ve Güvenilirlik
8. Kâne ve Kardeşleri, Beş İsim
9. Bölgelere Göre Türk Mutfağı
10. Fiil Cümlesi
11. Sünnet
12. Mefûlu Bih, Mefûlu Mutlak, Mefûlu Lieclih
13. İlişkiler
14. Sahih fiil (Sâlim)
15. Yüce Allah İçin Dua
16. Mehmuz ve Mudaaf Fiil
17. Kirlilik
18. Mu'tel Fiil (Misâl)
19. Allah Rasûlü'nün Ashâbı
20. Ecvef Fiil
21. Hadicetû'l-Kübra (Hz. Hatice)
22. Nâkıs Fiil
23. Trafik Durumları
24. Lefif Fiil
25. Hayatımızda Doğal Olaylar
26. Mücerred Fiil
27. Rasûl Olan Peygamberler
28. Mezid Fiil
29. Kelime Listesi, Kaynaklar

[248] İşler v.dğr., *İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı 11,* MEB, Ankara 2014.

Tablo 49

İHL Mesleki Arapça Serisinde Arapça 12 Ders Kitabı [249]

Kitabın Adı	İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 12
Kitabın Seviyesi	Lise Kısım IV
Kitabın Yazarları	Emrullah İşler, Mehmet Hakkı Suçin, Erdinç Doğru, Tuba Gülerdi Satır
Yayın Bilgisi	MEB, İstanbul-2012
Matbaa	Dergah Ofset Matbaacılık
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	27x19 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	173
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	14
Ders Sayısı	28

İçindekiler

1. Temizlik İmandandır
2. Şart Edatları
3. Hocanın Fıkralarından
4. Lâzım ve Muteaddî Fiil
5. Barışı Korumak
6. İfâl, Tefîl ve Mufaale Babları
7. Sultan Muhammed Fatih
8. Tefêul, Tefe'ul ve İfilâl Babları
9. İnsan Üzerinde İmanın Etkisi
10. İnfiâl, İftiâl ve İstifâl Babları
11. İslâmda Tövbe
12. Ma'lûm ve Meçhûl Fiil, Nâibu'l-Fâil
13. Büyük Şehirlerin Sokaklarında Yaşayan Çocuklar
14. Ğayru'l-Munsarifler
15. Temel İnsan Hakları
16. Mankûs, Maksûr ve Memdûd İsimler
17. Namaz İçin Hazırlık
18. İsmi zaman ve Mekân, İsmi Âlet, Masdar
19. Birleşmiş Milletler ve Üyeleri
20. İsmi Tasğîr, İsmi Mensûb ve Sıfatı Müşebbehe
21. İnsanlar Arasında Yardımlaşma
22. Mebnî ve Mu'rab
23. Anne-Baba Hakları
24. Mukârabe, Recâ ve Şurû Fiilleri
25. İslâmda Güzel Ahlak
26. Hâl
27. Kötü Alışkanlıkların Zararları
28. Merfû, Mansûb ve Mecrûrların Özeti
29. Kelime Listesi, Kaynaklar

[249] İşler v.dğr., *İHL Mesleki Arapça Ders Kitabı 12,* MEB, İstanbul 2012.

3.5.8.1. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الوحدة ٤

الدَّرْس الأوّل: الصِّدْق وَالأمانة في الإسْلام

١ أَهَمِّيَة الصِّدْق وَالأمانة

الصِّدْق وَالأمانة مِنْ أهَمّ الخِصال الّتي يَجِب أنْ يَتَزَيَّن بِها الإنْسان. وَكان الرَّسول عَلَيْه الصَّلاة وَالسَّلام يُعْرَف بِلَقَب "الصّادِق الأمين" قَبْل أنْ يَنْزِل عَلَيْه الوَحْي.

وَتَظْهَر أهَمِّيَة الصِّدْق في كُلّ أمْر مِن الأمور. فالعِبادة مَثَلاً لا تصِحّ إلّا بِالصِّدْق، وَلِهذا جاءَت النّصوص في الكِتاب وَالسُّنّة تَأمُر بِالصِّدْق وَتَحُثّ عَلَيْه، قال تَعالى: ﴿يا أيُّها الّذِينَ آمَنُوا اتّقُوا اللهَ وَكُونُوا مَعَ الصّادِقِين﴾ سورة التّوبة (١١٩). وَقال رَسول الله صَلّى الله عَلَيْه وَسَلّم: (إنّ الصِّدْق يَهْدي إلى البِرّ وَإنّ البِرّ يَهْدي إلى الجَنّة وَإنّ الرَّجُل لَيَصْدُق حَتّى يُكتَب عِنْد الله صِدّيقاً وإنّ الكَذِب يَهْدي إلى الفُجور وَإنّ الفُجور يَهْدي إلى النّار وإنّ الرَّجُل لَيَكْذِب حَتّى يُكتَب عِنْد الله كَذّاباً) (مُسلم، بِرّ وصِلة، ١٠٣).

٢ أجِبْ عَن الأسْئِلة الآتِية حَسَب النَّصّ

١- أذْكُر الفِكْرة الأساسِيّة لِلنَّصّ الّذي اسْتَمَعْت إلَيْه.

٢- بِأيّ لَقَب كان يُعرَف الرَّسول قَبْل البِعْثة؟

٣- ما الدَّليل عَلى أنّ الكَذِب مِنْ عَلامات النِّفاق؟

٤- إلى ماذا يَهْدي الصِّدْق؟

٥- لِماذا الأمانة واجِبة عَلى المُسْلمين كُلِّهم؟

٣ ضَعْ عَلامة (✓) أمام الجُمَل الصَّحيحة وَعَلامة (✗) أمام الجُمَل الخاطِئة

١- إنّ الصِّدْق أساس الإيمان أمّا الكِذْب فَهُو أساس الحَياة. ( )

٢- الأمانة جُزْء مِن الإيمان. ( )

٣- العِبادة لا تصِحّ إلّا بِالصِّدْق. ( )

٤- الصِّدْق وَالكِذْب مِنْ أهَمّ الخِصال الّتي يَجِب أنْ يَتَزَيَّن بِها الإنْسان. ( )

٥- تَظْهَر أهَمِّيَة الصِّدْق في كُلّ أمْر مِن الأمور. ( )

إنّ الصِّدْق أساس الإيمان أمّا الكِذْب فَهُو أساس النِّفاق. حَيْث قال عَلَيْه الصَّلاة وَالسَّلام: (آية المُنافِق ثَلاث: إذا حَدَّث كَذَب وَإذا وَعَد أخْلَف وإذا اؤْتُمِن خان) (ترمذي، إيمان، ١٤).

وَالأمانة جُزْء مِن الإيمان. إذْ قال الله ذو الجَلال وَالإكْرام: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ سورة الأنفال (٢٧) وَقال الرَّسول الكَريم (لا إيمانَ لِمَنْ لا أمانةَ لَه) (أحمد بن حنبل، ج ٣، ص ١٣٥).

٤ اخْتَر الكَلِمة المُرادِفة لِما تَحْتَه خَطّ

١- الصِّدْق وَالأمانة مِنْ أهَمّ الخِصال الّتي يَجِب أنْ يَتَزَيَّن بِها الإنْسان.
أ- المِهَن ب- الصِّفات ج- الواجِبات

٢- إنّ السُّنّة تَأمُر بِالصِّدْق وَتَحُثّ عَلَيْه.
أ- تَحُضّ عَلَيْه ب- تَنْفُر مِنْه ج- تُعارِضُه

٣- (آية المُنافِق ثلاث: إذا حَدَّث كَذَب وإذا وَعد أخْلَف وَإذا اؤْتُمِن خان).
أ- رَدَّد ب- قَدَّم ج- كَلَّم

٤- الأمانة واجِبة عَلى المُسْلِمين كُلِّهِم.
أ- بَعْضِهِم ب- جَميعِهِم ج- مُعْظَمِهِم

٥ أكْمِل الفَراغات في الجُمَل الآتِية مِن القائمة

يَكْذِب	الخِصال	صادِقًا
الحَقّ	الأمين	أمانة

١- يَجِب عَلى المُسْلِم أنْ يَكون _____ في أقْواله وَ أفْعاله.

٢- التّاجِر _____ يَرْبَح دائِمًا لِأنّه لا يَخْدَع أحَدًا مِنْ زَبائِنه.

٣- الكِذْب مِن أهَمّ _____ السَّيِّئة الّتي تُفْسِد العَلاقات بَيْن النّاس.

٤- يَبْتَعِد النّاس عَن الشَّخْص الّذي _____ كَثيرًا على الآخَرين.

٥- يا بُنَيّ قُل _____ وَلَوْ على نَفْسِك.

٦- المال وَالبَنون _____ لَنا مِن عِنْد الله.

٦ رَتِّب الجُمَل الآتِية لِتَكون مِنْها فِقْرة واحِدة

١- فَأصْبَح دُكّانه أكْبَر دُكان في بَلَدِه.

٢- وَكان ذلِك سَبَبًا في نَجاحِه في التِّجارة.

٣- فَكَّر في العَمَل بِالتِّجارة، وَفَتَح دُكّانًا صَغيرًا.

٤- يَعيش في مَدينة مَع أوْلاده الأرْبَعة.

٥- وَجَعَل رائِده الأمانة وَالصِّدْق.

٦- اِنْتَقَل إلى مَكان واسِع.

٧- كان أحْمَد رَجُلاً فَقيرًا.

٨- عِنْدَما كَثُرَت أمْواله، وَضاق بِه دُكّانه.

٩- وَشَكَر الله عَلى هذِه النِّعْمة.

١٠- بَعْد انْتِقالِه، مَلَأ دُكّانَه بِأنْواع كَثيرة مِن البِضاعة.

كان أحْمَد رَجُلاً فَقيرًا. _____

الوَحْدة ٤

الدَّرْس الثّاني: كان وأخواتها والأسْماء الخَمْسة

١ لاحظ كان وَأخَواتِها

المُبْتَدَأ	الخَبَر		
		كان	اِسْم كان	خَبَر كان
الماءُ	نَظيفٌ.	كان	الماءُ	نَظيفًا
الهَواءُ	نَقِيٌّ.		الهَواءُ	نَقِيًّا
الطّالِبُ	ناجِحٌ.		الطّالِبُ	ناجِحًا
الطّالِبان	ناجِحان.		الطّالِبان	ناجِحَين
الطّلّابُ	ناجِحون.		الطّلّابُ	ناجِحينَ
البيئةُ	نَظيفةٌ.	كانت	البيئةُ	نَظيفةً
الأشْجارُ	عالِيةٌ.		الأشْجارُ	عالِيةً
الطّالِبةُ	ناجِحةٌ.		الطّالِبةُ	ناجِحةً
الطّالِبتان	ناجِحَتان.		الطّالِبَتان	ناجِحَتَين
الطّالِباتُ	ناجِحاتٌ.		الطّالِباتُ	ناجِحاتٍ

- كان وَأخَواتُها تَدْخُل عَلى الجُمَل الاسْمِيّة.
- اِسْم كان مَرْفوع وَخَبَر كان مَنْصوب.
- أخَوات كان هي: لَيْسَ – أصْبَحَ – صارَ – أضْحى – أمْسى – باتَ – ظَلَّ – ما دامَ – ما زال

اِسْتِعْمال كان مَع الضَّمائِر

المُبْتَدَأ	الخبر	
هو	ناجِحٌ.	كان ناجِحًا.
هما	ناجِحان.	كانا ناجِحَيْن.
هم	ناجِحون.	كانوا ناجِحينَ.
هي	ناجِحةٌ.	كانت ناجِحةً.
هما	ناجِحَتان.	كانتا ناجِحَتَيْن.
هنَّ	ناجِحاتٌ.	كُنَّ ناجِحاتٍ.
أنتَ	ناجِحٌ.	كُنتَ ناجِحًا.
أنتما	ناجِحان.	كُنتما ناجِحَيْن.
أنتم	ناجِحون	كُنتم ناجِحينَ.
أنتِ	ناجِحةٌ.	كُنتِ ناجِحةً.
أنتما	ناجِحَتان.	كُنتما ناجِحَتَيْن.
أنتنَّ	ناجِحاتٌ.	كُنتُنَّ ناجِحاتٍ.
أنا	ناجِحٌ/ناجِحةٌ.	كُنتُ ناجِحًا/ناجِحةً.
نحن	ناجِحون/ناجِحات.	كُنّا ناجِحينَ/ناجِحاتٍ.

كان

اِسْتِعْمال لَيْس مَع الضَّمائِر

المُبْتَدَأ	الخبر	
هو	كاذِبٌ.	لَيْسَ كاذِبًا.
هما	كاذِبان.	لَيْسا كاذِبَيْن.
هم	كاذِبون.	لَيْسوا كاذِبينَ.
هي	كاذِبةٌ.	لَيْسَتْ كاذِبةً.
هما	كاذِبَتان.	لَيْسَتا كاذِبَتَيْن.
هنَّ	كاذِباتٌ.	لَسْنَ كاذِباتٍ.
أنتَ	كاذِبٌ.	لَسْتَ كاذِبًا.
أنتما	كاذِبان.	لَسْتُما كاذِبَيْن.
أنتم	كاذِبون.	لَسْتُم كاذِبينَ.
أنتِ	كاذِبةٌ.	لَسْتِ كاذِبةً.
أنتما	كاذِبَتان.	لَسْتُما كاذِبَتَيْن.
أنتنَّ	كاذِباتٌ.	لَسْتُنَّ كاذِباتٍ.
أنا	كاذِبٌ/كاذِبةٌ.	لَسْتُ كاذِبًا/كاذِبةً.
نحن	كاذِبون/كاذِباتٌ.	لَسْنا كاذِبينَ/كاذِباتٍ.

ليس

٢ عَيِّنْ كان وَأخَواتِها في الجُمَل الآتِية كَما في المِثال

أصْبَحَتْ البيئةُ نَظيفةً.

١- أليْسَ اللهُ بِأحْكَمِ الحاكِمين. (سورة التين: ٨)

٢- ما زال الجَوّ بارِدًا في هذه الأيّام.

٣- بات المُسافِرون يَنْتَظِرون في المَطار.

٤- كان الرَّسول عَلَيْه السَّلام يَصْبِر عَلى أذَى المُشْرِكين.

٥- صارَ اللَّيْل مُظْلِمًا.

٦- سَتَنْجَح في الامْتِحان ما دُمْتَ تُذاكِر دُروسَكَ.

٧- ظَلَّ المُدَرِّس يَشْرَح الدَّرْس إلى الآن.

٣ أدْخِلْ عَلى الجُمَل التّالِية ما بَيْن القَوْسَيْن وَغَيِّرْ ما يَلْزَم كَما في المِثال

المُشْرِكون عَبَدَةُ الأوْثان. (كان) — كان المُشْرِكون عَبَدَةَ الأوْثان.

١- الأنْهار نَظيفةٌ في تُرْكيا. (ما زالَتْ)

٢- السَّماء صافِيةٌ اليَوْمَ. (صارَتْ)

٣- المَصانِع تُوَسِّخ الطَّبيعة. (أصْبَحَتْ)

٤- السّائِح يَتَجَوَّل في السّوق. (ما زالَ)

٥- الكَسول مُتَفَوِّق. (لَيْسَ)

٦- الأبْوان يَتَكَلَّمان. (أضْحى)

٧- أفْراد الأسْرة مُجْتَمِعون حَوْل المائِدة. (باتَ)

٨- الاقْتِصاد التُّرْكِيّ يَنْمو سَنَةً بَعْد سَنَة. (صار)

Şekil 8. İşler v.dğr., İHL Mesleki Arapça Serisinde Mesleki Arapça 11, s. 47-56.

3.5.8.2. Sekizinci Seri: İHL Mesleki Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Bu serinin 9 ve 10. sınıf ders kitaplarında genellikle her ünite üç dersten oluşmuştur. Derslerdeki okuma parçaları veya diyaloglar ünite başlığının alt bölümleri olarak işlenmiştir. Okuma parçalarında okuma ve anlama becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Her ünitede iki veya üç diyaloğa yer verilmiştir. Diyaloglarda dinleme ve konuşma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle diyaloglarda genellikle kelimelerin sonları harekelenmemiştir. Diyalog öğretiminde genellikle kulak-dil alışkanlığı yöntemi kullanılmıştır. Diyalogla ilgili sorularda ve ev ödevlerinde ise yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Dört dil becerisine eşit derecede ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Öğrenciyi merkeze alan iletişimsel yaklaşım (Öğretmen öğrenci için bir bilgi makinesi değil, rehber ve yol göstericidir.) anlayışına öncelik verilmiştir. Ders anlatımlarında genellikle modern Arapça öğretimi hedeflenmiştir. Diyaloglarda geçen kelimeler ve tabirler genellikle günlük hayatta ve mesleki Arapça'da çokça kullanılan kelimelerden seçilmiştir.

Genellikle hedeflenen dilbilgisi okuma parçaları ve diyaloglar üzerinde haber verilmeden, örtük bir şekilde verilmiştir. Doğrudan dilbilgisi öğretimi çok nadir olarak yapılmıştır. Dilbilgisi öğretiminde tümevarım metodu kullanılmıştır. Dilbilgisi konuları diyalog, parça ve alıştırmalar üzerinde basit ve kısa cümlelerle sezdirilmiş ve çeşitli aktivitelerle haber verilmeden öğretilmeye çalışılmıştır. Dersi dilbilgisi kurallarının öğretimine dönüştürmeden öğrencinin Arapça iletişim kurmasını sağlamak amaçlanmıştır. Ünite sonlarında değerlendirme soruları ile öğrenilenlerin pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

11 ve 12. sınıf ders kitaplarında ise her ünite iki dersten oluşmuştur. Birinci derste dilbilgisi kurallarını kapsayan okuma parçaları ve okuduğunu anlamaya yönelik etkinlikler yer almıştır. Parça ile ilgili sorular ise yazılı anlatım becerisini geliştirmeyi amaçlamıştır. Parçalar modern ve mesleki metinlerden seçilmiştir. Alıştırmalardaki sözcükler günlük yaşam dilinin yanı sıra, âyet ve hadislerden seçilmiştir. İkinci derste ise dilbilgisi konuları örnek cümleler üzerinde genel olarak gösterilmiş sonra Arapça olarak kuralların ayrıntıları anlatılmıştır. Çeşitli aktiviteler yoluyla dilbilgisi kuralları pekiştirilmiştir. Dilbilgisi kuralları birinci derste geçen parçadan alınan cümleler üzerinde anlatılmış ve parçayla bağlantı kurulmuştur. Ünitede işlenen konu ile ilgili kompozisyon ödevlerinde bazı anahtar kelimeler verilmiştir. Böylece öğrencinin Arapça düşünme ve yazma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ünite sonunda kavratma soruları ile ünitenin özet olarak tekrar edilmesi ve hatırlatılması amaçlanmıştır. Çeşitli iletişimsel temaların yanında Arapça'ya özgü sosyal, kültürel ve dini temalar işlenmiştir.

Önce hazırlanan kitaplara göre görsellik, temizlik, kâğıt kalitesi, yazı karakteri ve resim tasarımı olarak daha iyi olduğu söylenebilir. Yeni öğrenenler için okuma, yazma, anlama ve konuşma öğretimine yeterince önem verilmiş ve bazı kelimeler harekelenmiştir. Dinleme ve konuşma öğretimine özellikle 9 ve 10. sınıf kitaplarında öncelik verilmiştir. 11 ve 12. sınıf kitaplarında ise mesleki Arapça ve dilbilgisi öğretimine öncelik verilmiştir.

Dilbilgisi öğretiminde detaya girilmesi, bazı alıştırma tekniklerinin kullanılmamış olması, sayfa üzerinde bazen çok yoğun cümleler ve aktiviteler olması, ders anlatımında öğrenme kabiliyeti ve düzeyi düşük öğrencilerin gözardı edilmesi bu serinin olumsuzluklarından sayılabilir. Ayrıca 9 ve 10. sınıf kitaplarında çok fazla yeni kelime öğretilmesi, dilbilgisi kurallarının dağınık olarak anlatılması, haftalık ders saatine göre çok fazla konu olması, öğrencinin kendi kendine öğrenme ve anlamasını kolaylaştırmak için yeni kelime ve tabirlerin anlamlarının ünite sonlarında verilmemesi de kitabın muhtevası ile ilgili olumsuzluklardandır.

Fotoğraf, resim, karikatür gibi görsellerle öğrencilerin dikkatinin yeterince çekilmemesi, bazı yeni dil öğretim yöntemlerinin kullanılmaması, kitaplarda önsöz olmaması, üst sınıflarda diyalog ve konuşma eğitimine yeterince ağırlık verilmemesi de tasarım ve muhteva ile ilgili olumsuzluklardan sayılabilir.

3.5.9. Dokuzuncu Seri: Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinin İncelenmesi

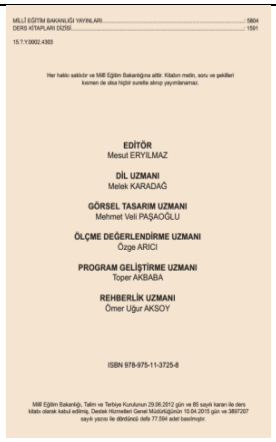
Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisi 2014 yılından beri Ortaokullarda ve İmam Hatip Ortaokullarında Arapça ders kitabı olarak okutulmaktadır. Bu seri dört kitaptan oluşturulmuştur. Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları için yazılmıştır. Arapça 4 ders kitabı beşinci sınıflar için Zeynep Oktay, Arapça 5 ders kitabı altıncı sınıflar için Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci, Murat Demir ve Zeynep Oktay'dan oluşan bir komisyon tarafından yazılmıştır. Arapça 6 ders kitabı yedinci sınıflar için Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci ve Murat Demir, Arapça 7 ders kitabı sekizinci sınıflar için Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci, İrfan Işık ve Buket Sarıkaya'dan oluşan komisyonlar tarafından yazılmıştır.

Bu seride her bir kitap altı üniteden ve her bir ünite üç dersten oluşturulmuştur. Her ünite kendi içinde bir bütünlük teşkil etmiştir. Dört dil becerisine eşit derecede ağırlık verilmiştir. Her ünite başında üniteye hazırlık soruları ve her ünite sonunda değerlendirme sorularına yer verilmiştir. Modern Arapça öğretimi öncelikli olarak amaçlanmıştır. Kitaplar baskı, temizlik, kâğıt ve görsellik bakımından oldukça kaliteli olarak hazırlanmıştır. Kitapların hazırlanmasında modern dil öğretim tekniklerinden istifade edilmiştir. Kitaplarla birlikte dinleme CD'leri, öğretmen klavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları da hazırlanmıştır.

Tablo 50

Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 4 Ders Kitabı[250]

Kitabın Adı	İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı
Kitabın Seviyesi	Orta I (5. Sınıf)
Kitabın Yazarları	Zeynep Oktay
Yayın Bilgisi	MEB. Yayınları-2015
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Baskı Sayısı	4. Baskı
Boyutu	22x30 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	112
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	18

İçindekiler

I. Tema: Haydi Arapçayla Tanışalım

1. Arap Harfleri
2. Arap Harflerinin Sesleri
3. Okuma ve Yazma Etkinlikleri

II. Tema: Tanışma

4. Haydi Tanışalım
5. Merhaba
6. Sen Neredensin?

III. Tema: Aile

7. Selim Alışveriş Merkezinde
8. Bayram Ziyareti
9. Babanın Mesleği Nedir?

IV. Tema: Yaşadığımız Mekân

10. Evimde
11. Okulumda
12. Elbiselerim

V. Yiyecekler ve İçecekler

13. Çocuk Bayramı
14. Selim Lokantada
15. Selim Köyde

VI. Boş Vakit

16. Hobin Nedir?
17. Gezi
18. Sirk
19. **Sözlük**
20. **Kaynaklar**

[250] Oktay, Zeynep, *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 4 Ders Kitabı (5.Sınıf İçin),* MEB. Yayınları 2015.

Tablo 51

Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 5 Ders Kitabı[251]

Kitabın Adı	Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları Arapça 5
Kitabın Seviyesi	Orta II (6. Sınıf)
Kitabın Yazarları	Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci, Murat Demir, Zeynep Oktay
Yayın Bilgisi	MEB. Yayınları-2016
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Baskı Sayısı	4. Baskı
Boyutu	22x30 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	102
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	18

İçindekiler

I. Tema: Tanışma

1. Adın Ne?
2. Hayırlı Sabahlar
3. Nasılsın?

II. Tema: Okul ve Eğitim

4. Sınıfta
5. Kütüphanede
6. Resim Sergisinde

III. Tema: Sağlık

7. Ben Hastayım
8. Doktor Muaynehanesinde
9. Hasta Ziyareti

IV. Tema:Yiyecekler ve İçecekler

10. Kahvaltıda
11. Öğle Yemeğinde
12. Akşam Yemeğinde

V. Tema: Ulaşım

13. Ulaşım Araçları
14. Otobüste
15. Seyahat Acentesinde

VI. Tema: Sosyal Hayat

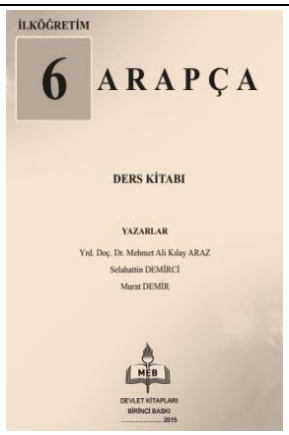
16. Sokak Oyunları
17. Törenler
18. Doğru Sözlülük

19. Sözlük ve Kaynaklar

[251] Araz, Mehmet Ali v.dğr., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 5 Ders Kitabı (6.Sınıf İçin),* MEB. Yayınları 2016.

Tablo 52

Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 6 Ders Kitabı[252]

Kitabın Adı	İlköğretim Arapça 6
Kitabın Seviyesi	Orta III (7. Sınıf)
Kitabın Yazarları	Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci, Murat Demir
Yayın Bilgisi	MEB. Yayınları-2015
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	22x30 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	129
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	18

İçindekiler

I. Tema: Okul ve Eğitim

1. Okulda İlk Gün
2. Sınıfta Yeni Bir Arkadaş
3. Öğretmenler Günü Töreni

II. Tema: Yaşadığımız Mekân

4. Köyde Hayat
5. Şehirde Hayat
6. Yurt Dışında Hayat

III. Tema: Aile

7. Ailemin Fertleri
8. Dedemle Beraber
9. Sevimli Bir Aile

IV. Tema: Günlük Hayat

10. Sabah Vaktinde Etkinlik
11. Okulda Etkinlik
12. Akşam Vaktinde Etkinlik

V. Tema: Alışveriş

13. Ulaşım Araçları
14. Merkezi Çarşı (Market)
15. Kırtasiye

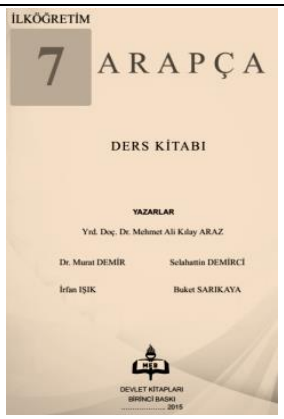
VI. Tema: Boş Vakit

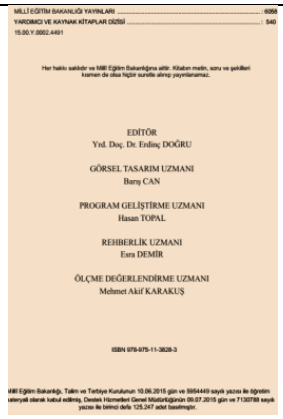
16. Hobiler
17. Hayvanat Bahçesinde
18. Yaz Tatili
19. **Sözlük**
20. **Kaynaklar**

[252] Araz v.dğr., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 6 Ders Kitabı (7.Sınıf İçin),* MEB. Yayınları 2015.

Tablo 53

Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Arapça 7 Ders Kitabı[253]

Kitabın Adı	İlköğretim Arapça 7
Kitabın Seviyesi	Orta IV (8. Sınıf)
Kitabın Yazarları	Mehmet Ali Kılay Araz, Selahattin Demirci, İrfan Işık, Buket Sarıkaya
Yayın Bilgisi	MEB. Yayınları-2015
Matbaa	Milli Eğitim Basımevi
Baskı Sayısı	1. Baskı
Boyutu	22x30 cm.
Kağıt Kalitesi	1. Hamur
Sayfa Sayısı	138
Yazı Karakteri	14-16 Punto
Ünite Sayısı	6
Ders Sayısı	18

İçindekiler

I. Tema: Günlük Hayat

1. Yeni Bir Öğretmen
2. Yaz Tatili
3. Dilin Önemi

II. Tema: Okul ve Eğitim

4. Sevilen Ders
5. Kulüp Seçimi
6. Milli Kütüphaneyi Ziyaret

III: Tema: Yiyecekler ve İçecekler

7. Kahvaltıda
8. Öğle Yemeğinde
9. Akşam Yemeğinde

IV. Tema: Sağlık

10. Sporun Önemi
11. Hastanede
12. Hasta Ziyareti

V. Tema: Ulaşım

13. Okula Ulaşım
14. Yol Sormak
15. Ulaşım Araçlarının Çeşitleri

VI. Sosyal Hayat

16. İnsani İlişkiler
17. Bayramlar
18. Vatan Sevgisi
19. **Sözlük**
20. **Kaynaklar**

[253] Araz v.dğr., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 7 Ders Kitabı (8.Sınıf İçin),* MEB. Yayınları 2015.

3.5.9.1. Dokuzuncu Seri: Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinde Ders Anlatımı

الوَحْدة ٢

الدَّرْسُ الثّالِث: زِيارة المَكْتَبة الوَطَنِيّة

١- إسْتَمِعْ إلى الحِوار الآتي ثمّ اقْرَأْه

أَيْن المَكْتَبة الوَطَنِيّة

فاتح : أين تَقَع المَكْتَبة الوَطَنِيّة؟
أمينة : تَقَع في حَيّ باهْجَلي أَوْلَر بأَنْقَرة. لِماذا تَسْأَل؟
فاتح : أُريد أن أَبْحَث عن بَعْض المَعْلومات حَوْل الواجِب السَّنَوِيّ.
أمينة : أَحْسَنْت! هي أَفْضَل مَكان لِلْبُحوث.
فاتح : أُفَكِّر في الذَّهاب إليها نِهاية هذا الأُسْبوع.
أمينة : هل تَذْهب إليها وَحْدك؟
فاتح : لا، مع أخي الكَبير.
أمينة : بالتَّوْفيق.
فاتح : شُكْرًا جَزيلًا.

٢- أَجِبْ عن الأَسْئِلة الآتِية حَسَب الحِوار

١- بين من يَدور الحِوَار؟ -
٢- أين تَقَع المَكْتَبة الوَطَنِيّة؟ -
٣- ماذا يُريد فاتح؟ -
٤- هل يَذْهَب فاتح وَحْده؟ -

٣- إسْتَمِع إلى الجُمَل ثمّ املأ الفَراغات الآتِية من القائِمة

تَنَقَّل - تَقْيِيد - أُتْرُك - لا تَكْتُب
سَجِّل - لا تَقْرَأ - لا تُغَيِّر - لا تَتَحَدَّث

آداب اسْتِخْدام المَكْتَبة

داخِل المَكْتَبة بِهُدوء تامّ.
مع الآخَرين فيها.
على الكُتُب الّتي تَسْتَعيرها.
بِصَوْت عال.
بِنِظام الإعارة.
اسْمَك عند الدُّخول.
الكُتُب على الطّاوِلة بَعْد القِراءة.
أَماكِن الكَراسيّ.

٤- إسْتَمِع إلى السّاعات الآتِية وأعِدْها ثمّ اكْتُبها في دَفْتَرك

السّاعة التّاسِعة والنِّصف | السّاعة الثّامِنة والنِّصف | السّاعة السّابِعة والنِّصف
السّاعة الثّانية عشرة والنِّصف | السّاعة الحادية عشرة والنِّصف | السّاعة العاشِرة والنِّصف

٥- أَجِبْ عن الأَسْئِلة الآتِية حَسَب الصُّوَر كما في المِثال

- كَم السّاعة؟
- السّاعة الواحِدة والنِّصف.
- كم السّاعة؟
- السّاعة .....
- كم السّاعة؟
- السّاعة .....
- كم السّاعة؟
- .....
- كم السّاعة؟
- .....

٦- إسْتَمِع إلى الجُمَل ثمّ اقْرَأْها وصِلْها بين الصُّوَر.

١- لا تُغَيِّر أَماكِن الكَراسيّ.
٢- أُتْرُك الكُتُب على الطّاوِلة بعد القِراءة.
٣- سَجِّل اسْمَك عِنْد الدُّخول.
٤- لا تَتَحَدَّث مع الآخَرين.
٥- لا تَكْتُب على الكُتُب.
٦- لا تَقْرَأ بِصَوْت عالٍ.

Şekil 9. Araz v.dğr., Ortaokullar ve İHO İçin Arapça 7 (8.Sınıf İçin), s. 44-49.

3.5.9.2. Dokuzuncu Seri. Ortaokullar ve İHO İçin Arapça Serisinin Değerlendirilmesi

Bu seride dört dil becerisine eşit derecede önem verilmiştir. Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımına uygun olarak ve iletişimsel yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden kendilerini geliştirmeleri ve etkili iletişim kurmaları, yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tutum ve tavır geliştirmeleri amaçlanmıştır. Ünite sonlarında öğrencilerin ünite kazanımlarını ölçen değerlendirme etkinlikleri oluşturulmuştur. Teorik ve pratik Arapça öğretimine önem verilmiştir. Öğretimde Arapça'nın bir yabancı dil olduğu yaklaşımı esas alınmıştır. Her ünitenin başında öğrenciyi derse ısındırmak için hazırlık soruları bulunmaktadır. Alıştırmalarda soru-cevap, oyun, drama, canlandırma, karşılıklı konuşma, kendini ifade etme, resim çizme ve gerçek nesneleri göstererek öğretme teknikleri kullanılmıştır. Süreç odaklı öğretim stratejisi benimsenmiştir. Dilbilgisi öğretimi örtük bir şekilde yapılmıştır. Yani dilbilgisi öğretimi doğrudan yapılmamıştır. İ'rab (hareke) öğretimi yapılmamış ve öğrencinin bu aşamada yaptığı hareke hatalarının görmezden gelinmesi istenmiştir. Diyalog öğretimi CD'den dinletilerek yapılmıştır. Kitaplar öğretimin pekişmesi için sarmal öğretim yöntemi esas alınarak hazırlanmıştır. Öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmeleri ve araştırma yapmaları için öğrenci çalışma kitapları hazırlanmıştır.

Kitaplar görsellik açısından oldukça zengindir. Yazı karakteri bakımından sınıf seviyelerine uygundur. Arapça öğretiminde modern yabancı dil öğretim tekniklerinden yeterince istifade edilmiştir. Baskı ve kâğıt kalitesi net ve standartlara uygundur. Önceki serilere göre Arapça öğretimi için oldukça uygun olduğu söylenebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Ülkemizde Arapça öğretimi köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen bir yabancı dil olarak Arapça öğretiminde istenen başarının yakalandığı söylenemez. Osmanlılarda medrese ve mekteplerde Arapça öğretimi dilbilgisi üzerinde yoğunlaşmış ve dini metinleri okumak ve anlamak için bir vasıta ilmi olmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve harf inkılâbı neticesinde eğitim alanında köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler Cumhuriyetin ilk yıllarında Arapça öğrenimini ve öğretimini olumsuz etkilemiş ve Arapça öğretimi ortaöğretim ve yükseköğretim seviyesinde bir süre kesintiye uğramıştır. Demokrat Partinin iktidara gelmesiyle 1950'li yıllarda Arapça öğretimi İHO'da yeniden başlamıştır. Ancak İHO'da Arapça öğretiminde kullanılacak ders kitapları ve bu dersi öğretecek öğretmen sayısında büyük bir açık oluşmuştur. Bu nedenle medreseden mezun hocalar Arapça öğretiminde görevlendirilmiş ve bu hocalar klasik medrese usulü kitaplardan Arapça öğretimine devam etmişlerdir. Medrese usulü kitaplar işitsellik, görsellik ve güncellikten son derece uzak, sadece dilbilgisi-çeviri yöntemini esas alan materyallerdi. Bu nedenle öğrenciler Arapça'yı sevmemekte ve iletişim kurmak için gerekli olan dil becerilerini edinememekteydi. Bu durum İHO'da 1980'li yıllarda MEB tarafından Arapça ders kitapları hazırlatılmasına kadar devam etmiştir.

Bu bağlamda 1980'li yılların başından itibaren Türkiye'de İHL için hazırlanan ders kitabı serilerini ayrı ayrı inceledik ve ele aldık. Genel olarak değerlendirdiğimizde günden güne Arapça ders kitaplarında daha iyiye doğru bir gidişat olduğu gözlenmiştir. 1980'li ve 1990'lı yıllarda hazırlanan 1 ve 2. seri Arapça ders kitaplarında görülen birtakım eksikliklerin ve hataların 1992 yılından sonra hazırlanan 3, 4, 5 ve 6. seri Arapça ders kitaplarında önemli ölçüde giderildiği gözlemlenmiştir. Önceki serilerde genelde ders kitapları hazırlanırken dilbilgisi-çeviri ya da kulak-dil alışkanlığı yöntemleri esas alınmış, 7, 8 ve 9. serilerde ise seçmeci yöntem ve iletişimsel yaklaşım esas alınmıştır. Önceki serilerde Arapça'nın bir yabancı dil olduğu gerçeği tam olarak idrak edilemezken son serilerde Arapça'nın bir yabancı dil olduğu gerçeği ön plana çıkarılmıştır. İncelediğimiz Arapça ders kitabı serilerinde şekil ve muhteva bakımından görülen bazı eksiklikler ve hatalar genel olarak şu şekilde ifade edilebilir:

Bazı Arapça ders kitabı serilerinde fihrist, kaynaklar, içindekiler, kitap hakkındaki bilgiler, İstiklal marşı, Atatürk'ün gençliğe hitabesi ve Türk bayrağı eksik bırakılmış veya unutulmuştur. Dış kapakların tasarımında eğitim veya çevre ile ilgili görseller eksik veya öğrenciyi cezbedici şekilde hazırlanmamıştır. Bazı kitaplar uzunluk, cilt sağlamlığı, tasarım ve sayfa sayısı bakımından öğrencilerin yaşı ile uyumlu değildir. Kâğıt, baskı kalitesi, resim, şekil ve renk uyumu açısından uygun değildir. Öğretmen, öğrenci ve velilere kitabın sistemi ve içeriği hakkında bilgi veren önsözler yazılmamıştır. Kelime ve satırlar arasındaki mesafelere, noktalama işaretlerine ve harekelere yeterince dikkat edilmemiştir.

Genellikle 2000 yılından önce hazırlanan bazı Arapça ders kitabı serileri için öğretmen klavuz kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve seslendirme materyalleri hazırlanmamıştır. Bazı serilerdeki kitapların içerikleri müfredat bakımından çok yoğun ve haftalık Arapça ders saatleri ile uyumlu değildir. Serilerin muhtevası hazırlanırken öğrencinin ve toplumun ihtiyaçları yeterince dikkate alınmamıştır. Bazı dilbilgisi kurallarının mantık silsilesine uygun olarak işlenmesine dikkat edilmemiştir. Bazı metinler çok uzun ve harekesizdir. Çok fazla yeni kelime ve tabirlerle yüklüdür.

Bazen bir ünitede birden fazla konu işlenmiştir. Bu da öğrencilerin dersi anlamasını zorlaştırmıştır. Ünitelerde öğrencinin anlamasını ve kavramasını kolaylaştıran uslubu açıklayıcı ve netice alıcı, soruları algılamaya ve sınırlamaya yardım eden değerlendirme veya özet bölümlerine yer verilmemiştir. Ders anlatımında modern dil öğretimi ilkelerinden yeterince istifade edilememiştir. Ders anlatımı klasik dil öğretim (Dilbilgisi-Çeviri, Kulak-Dil Alışkanlığı) yöntemleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bazı fotoğraf ve resimlerin tasarımı konuya, hedefe ve öğrencinin yaşına uygun olarak renkli, açık ve öğrencinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmamıştır. Bazı etkinlikler kelime ve terkip bakımından ünitede belirlenen eğitim hedeflerinin çok üzerinde ve bazen bıktırıcı şekilde takdim edilmiştir. Alıştırmalar öğrencilerin eğitim becerisini kazanması için yeterince dikkat çekici ve ünitede geçen ana fikirleri tekrar etmeye yönelik hazırlanmamıştır. Öğrencilerin yeni öğrendikleri üzerinde yeterince yoğunlaşmamıştır. Bazen çok fazla benzer alıştırmalara yer verilmiş ve kitapta kullanılan metinlerin birbirini tamamlayıcı ve pekiştirici olması ilkesi gözden kaçırılmıştır.

Ders anlatımında kolaydan zora, somuttan soyuta ilkesine yeterince dikkat edilmemiştir. Bazen kitaptaki metinlerin ve cümlelerin güncel olması ilkesi ihmal edilmiş ve dilbilgisi kuralları âyet ve hadislerle yeterince desteklenmemiştir. Çoğu serilerde dinleme ve konuşma becerileri ihmal edilmiş ve ders kitaplarının işitsel ve görsel

materyal desteği hazırlanmamıştır. Arapça öğretiminde gramer araç değil hedef haline gelmiş ve dört dil becerisine eşit derecede önem verilmemiştir. Bazı dilbilgisi konuları ve okuma metinleri öğrencilerin öğrenme düzeylerinin çok üzerinde hazırlanmış ve öğrencinin kendi kendine okumasına, anlamasına ve kendini geliştirmesine fırsat vermemiştir.

Son serilerde dilbilgisi odaklı dil eğitim metodundan dört dil becerisini birlikte geliştirmeyi ve dil öğretiminde çağdaş yöntemleri dikkate alan Arapça ders kitapları yazılmaya başlanmıştır. Çağdaş yöntemlere göre hazırlanmış ders kitaplarında öğrenci, öğretimin merkezine alınmış ve iletişime yönelik sınıf içi etkinliklere önem verilmiştir. Öğrencilerin farklı duyularına hitap eden drama, rol yapma, benzetim, canlandırma, eğitsel oyunlar, gösteri, soru-cevap, beyin fırtınası, grup çalışmaları gibi tekniklerle dil öğrenimi daha da kolaylaşmıştır. Dil öğretiminde çağdaş yöntemleri dikkate alan Arapça ders kitaplarının kalitesi her geçen gün daha da artmıştır.

Değerlendirmemiz neticesinde İHL'de Arapça öğretiminin hedef ve amaçlarına uygun, modern dil öğretim yöntemlerini esas alan, önceki kitaplarda ihmal edilen bazı eksiklik ve hataları gideren, yabancı dil öğrenmeyi zevkli hale getiren, Arapça öğretmenlerine rehberlik edecek yeni ders kitapları ve öğretim materyallerinin hazırlanmasına ihtiyaç olduğu görülmüştür.

4.2. Öneriler

Arapça dersini hem kolay hem de zevkli hale getirmenin yollarından birisi de iyi bir ders kitabından geçmektedir. Zira ders kitabı büyük ölçüde ders işleme yöntemini ve dersin gidişatını belirlemektedir. Son yıllarda şekil, baskı kalitesi, içerik ve ders materyalleri bakımından Arapça ders kitaplarında daha iyiye doğru bir gidişat olduğu söylenebilir. Ancak yeni Arapça ders kitapları ve materyalleri hazırlamayı düşünen yazarlarımızın inceleme ve değerlendirmelerimiz sonucunda sunduğumuz aşağıdaki öneri ve tavsiyelerimizden de faydalanmalarını ümit etmekteyiz.

Yazarlarımız öncelikle Arapça ders kitaplarında olması gereken ölçütleri, ADÖP'ü ve yabancı dil öğretimi için OBM'yi çok dikkatli olarak incelemelidir. Arapça'nın sadece dini ilimler için bir araç değil aynı zamanda bir yabancı dil olduğunun bilincinde olmalıdırlar. Arapça öğretim programı yeniden gözden geçirilmeli ve kitaptaki konular müfredat ve haftalık Arapça ders saatleri ile uyumlu olacak şekilde düzenlenmelidir. Konuya uygun yabancı dil öğretim yöntemleri ve teknikleri seçilmeli,

ders anlatımında kolaydan zora, somuttan soyuta ilkesine dikkat edilmelidir. Konular birbirini tamamlayıcı olacak şekilde silsile yoluyla takdim edilmelidir.

Yaşayan günlük dili (pratik Arapça) öğrencilere öğretmeye özen gösterilmelidir. Zira sadece edebi metinlerle sanatlı dili ve standart dili öğretmek doğru değildir. Kitaplar ve ders materyalleri öğrencilerin farklı duyularına (görsel, işitsel…) hitap edecek şekilde hazırlanmalıdır. Hedef dili kültürü ile birlikte öğrenme fırsatı sunmalıdır. Sınıf dışında multimedya araçlarını kullanarak diğer ülkelerdeki öğrencilerle iletişim kurma becerisini geliştirici etkinlikler yer almalıdır.

Etkinlikler etkileşimli tahtada aktif olarak yapılabilecek şekilde düzenlenmeli, öğretmen ve öğrencilere etkinlikler üzerinde değişiklik yapabilme imkânı sağlanmalıdır. Okullarımızdaki etkileşimli tahtalar göz önüne alınarak kitap içerisindeki bazı diyalog ve metinlerin animasyonları, filmleri veya çizgi filmleri yapılmalıdır. Bu görsellik ve farklı duyu organlarına hitap bakımından çok faydalı olabilir. Ders anlatımında öğretmen ve öğrenciye esneklik sağlanmalıdır. Dört dil becerisine aynı derecede önem verilmelidir.

Kâğıt kalitesi, cilt sağlamlığı, kapak tasarımı, renk, boyut ve içerik resimleri öğrencinin seviyesine ve yaşına uygun olmalıdır. Kitapta alıntı yapılan metin ve cümlelerin kaynağı veya dipnotları gösterilmelidir.

Kitap ve ders materyallerinin ekip halinde hazırlanması daha faydalı olur. Arapça öğretimi ile ilgili öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik kapsamlı bir anket yapılmalı, sonuçları uzman bir ekip tarafından değerlendirilmeli ve dikkate alınmalıdır. Ders kitapları "*Çoklu Zekâ Kuramı"*na göre hazırlanmalı, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar dikkate alınarak farklı araç ve materyaller desteğiyle ders etkinlikleri düzenlenmelidir. Ana dili Arapça olan deneyimli bir yazarın kitap yazım komisyonunda olması faydalı olabilir. İlk aşamada kitapların bol resimli ve büyük harfli olması görsellik açısından faydalı olur. Kitaplardaki metinlerin ilk zamanlarda harekeli olması daha sonra tedricen harekelerin azaltılması okuma öğretiminde kolaylık sağlayabilir.

Hazırlanan kitapların bir yıl süreyle pilot okullarda okutulması neticesinde öğretmenler ve öğrenciler tarafından uygulamada tespit edilen eksikliklerin giderilmesi iyi bir ders kitabı hazırlanmasına katkı sağlayabilir. Kitapta öğretilen yeni kelime ve kalıpların güncel cümlelerde kullanılması faydalı olur. Öğrencinin konuşma ve sosyal becerisinin geliştirilmesi için yeni alıştırma tekniklerinden istifade edilmesi (anahtar kelime, tiyatro, dinleme, izleme, tartışma, resim anlatma, röportaj yapma, tarihi ve kültürel yerleri Arapça olarak anlatma, fıkra ve hikâye anlatma gibi…) mümkündür. Dersi zevkli hale getirmek için öğrencinin seviyesine göre şiir, marş, şarkı, ilâhi

etkinlikleri hazırlanabilir. Derste geçen kalıp ve kelimelerin âyet ve hadislerde nasıl geçtiği örneklerle anlatılabilir. Yazma becerisinin geliştirilmesi için bir konu hakkında kompozisyon yazma, hayatını yazma, mektuplaşma, Türkçe'den Arapça'ya çeviri yapma, metin ya da diyalogdaki şahısları değiştirme gibi etkinlikler konulabilir. Öğretmen klavuz kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve seslendirme CD'leri tam ve eksiksiz hazırlanmalıdır. Arapça öğretiminde silsile olmalı ve birlik sağlanmalıdır. Kitaplar öğrenciyi Arapça öğrenmeye teşvik edici olmalı ve öğrencilerde öğrenme arzusu uyandırmalıdır.

Öğretmenlerin en iyi şekil ve üslupta öğrencilere dersi anlatabilmesi için yeni öğretim metotlarını ve yöntemlerini içeren hizmet içi seminerlere alınması faydalı olabilir. Her Arapça öğretmeninin en az iki yaz tatilinde bir Arap ülkesine gitmesi ve pratik yapması gerekmektedir. Zira yeterince Arapça konuşma becerisi ve tecrübesi olmayan öğretmenden öğrencilere günlük dilde konuşulan pratik Arapça'yı öğretmesi beklenemez.

KAYNAKÇA

Abbâs, Mahmûd el-'Akkâd, *Eştât Mucteme'ât Fi'l-Luğati ve'l-Edeb, Dâru'l-Ma'ârif,* Kahire.

Abır, Bilal, *''İmam Hatip Liselerinde Arapça Dersine Giren Öğretmenlerin Profilleri ve İletişimsel Yaklaşımla Arapça Öğretimine İlişkin Farkındalıkları'' ,* Yüksek lisans Tezi, Aralık 2015.

Akıncı, Hüseyin v.dğr., *Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu,* Ankara 1993.

Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim,* Ankara 1998.

Altıntaş, Erkan, *Öğrencilerde İmam Hatip Lisesi Algısı (Batman örneği),* Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çorum 2016.

Altun, Ahmet, *Arapça Öğretiminde Çağdaş Yöntemler***,** Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

……., *Yabancı Dil Öğretiminde Yöntem ve İlkeler,* Ankara 1966.

Araz, Mehmet Ali v.dğr., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 6 Ders Kitabı (7.Sınıf İçin),* MEB Yayınları, 2015.

……., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 7 Ders Kitabı (8.Sınıf İçin),* MEB Yayınları, 2015.

……., *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 5 Ders Kitabı (6.Sınıf İçin),* MEB Yayınları, 2016.

Ay, Ali - Konukman, Necati, *İmam Hatip Liseleri İçin Lise Kısım Arapça 4 Ders Kitabı* MEB Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 6. Baskı, Ankara 1992.

Aydın, Mehmet Zeki, *''İmam Hatip Liselerinde Arapça Ders Programının Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar'' Dergisi,* S. …, 2009.

……., "Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Dersi Öğretim Programı Üzerine", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. 1, Sivas 1996.

Ayhan, Halis, *Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 1995.

……., *Türkiye'de Din Eğitimi (1920-1998),* İFAV Yay., İstanbul 1999.

Banguoğlu, Tahsin, *Kendimize Geleceğiz,* Derya Yayınları, İstanbul 1984.

Barlak, Salih - Parlak, Orhan, *İmam Hatip Liseleri İçin Lise Kısım Arapça 6 Ders Kitabı,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı, Ankara 1989.

Bilgin, Beyza, "Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri, Konulu İlmi Toplantıya Sunulan Tebliğ", *VIII. Milli Eğitim Şurası,* İstanbul 1994.

Bolelli, Nusrettin-Yılmaz, Nedim, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça (اللغة العربية), Hazırlık 2 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2004.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 7 (اللغة العربية), Lise Kısım IV Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 1995.

…….,, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 6 (اللغة العربية), Orta Kısım I Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 1995.

…….,, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça (اللغة العربية), Hazırlık 1 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2005.

…….,, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça (اللغة العربية), Lise 1 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

…….,, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça (اللغة العربية), Lise 2 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

…….,, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça (اللغة العربية), Lise 3 Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 2002.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 2 (اللغة العربية), Orta Kısım II Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1997.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 4 (اللغة العربية), Lise Kısım I Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul-1995.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 5 (اللغة العربية), Lise Kısım II Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 1995.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 6 (اللغة العربية), Lise Kısım III Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 1995.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 8 (اللغة العربية), Orta Kısım III Ders Kitabı,* Damla Yayınevi, İstanbul 1995.

Baykul, Yaşar v.dğr., *Ders Geçme ve Kredi Düzeni Araştırması,* Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1993.

Bozan, İrfan, *Devlet ile Toplum Arasında Bir okul, İmam Hatip Liseleri,* TESEV Yayınları, Mart 2007.

Cebeci, Suat, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi,* Akçağ Yay., 3. Baskı, Ankara 2015.

Ceride-i İlmiye Dergisi, Beşinci sene, 51 (Rebiülevvel 1338).

Civelek, Yakup, "Türkiye'de Arapça Öğrenimine Dair Bazı Teklifler", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. 2, Aralık 1998.

Çakır, Ruşen-Talu, Balkan, "İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler Raporu", *TESEV 2004,* Erişim Tarihi:10.05.2016

Çevik, Hayati, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2006.

Çınar, Fatih, "1924'ten 2000'e Kadar Uygulanmış Olan İmam Hatip Lisesi Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması", *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi,* MEB Yayınları, S. 197, Ankara 2013.

Dağlı, Nuran- Aktürk, Belma, *Hükümetler ve Programları,* Ankara 1988.

Demir, Murat, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Konuşma Öğretimine Etkinlik Temelli Bir Yaklaşım,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2009.

……., "İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri", c. 4, S. 12, Kış 2015. dergipark.ulakbim.gov.tr/egitimvetoplum/article/view/5000175649,

Demircan, Ömer, *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil,* İstanbul 1988.

……., *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,* D&R Yayınları, İstanbul 2005.

Demirci, Müşir v.dğr., *Modern Usullerle Arapça 1 Orta Kısım 1 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

……., *Modern Usullerle Arapça 2 Orta Kısım 2 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

……., *Modern Usullerle Arapça 3 Orta Kısım 3 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

……., *Modern Usullerle Arapça 5 Lise Kısım 2 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

……., *Modern Usullerle Arapça 6 Lise Kısım 3 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

……., *Modern Usullerle Arapça 7 Lise Kısım 4 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1994.

……., *Modern Usullerle Arapça Lise Kısım 1 Ders Kitabı,* Kitap Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti., Ankara 1993.

Demirel, Özcan, *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler,* USEM Yay., Ankara 1990

……., *İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi,* MEB Basımevi, İstanbul 1999.

……., *Eğitimde Program Geliştirme,* Pegem Akademi Yay., 18. Baskı, Şubat 2012.

……., *Yabancı Dil Öğretimi,* Ayrıntı Matbaası, 7. Baskı, Ankara 2012.

Derviş, Davud, *Ders Kitaplarının Kalite ve Özelliklerindeki Kriterler,* Gazze İslam Üniversitesi, Doktora Tezi, Ocak 2007.

Dinçer, Nahit, *1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi,* Yağmur Yayınları, İstanbul 1974.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 2015 Yılı Performans Programı.

Doğan, Ahmet, *1997 Yılından Sonraki Dönemde İmam Hatip Liselerindeki Gelişmeler (Adana Örneği),* Yük. Lis. Tezi, Adana 2006.

Doğan, Candemir, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri,* Ankara 1989.

……. ''Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Öğrenim-Öğretim Konusu ve Aracı Olan Dil Orjinli Sorunlar ve Çözüm Yolları'', *EKEV Akademi Dergisi,* c. 2, S. 3, Yıl 2000.

……., "Arapça Ögretiminin Ana Problemlerini Belirleme Amaçlı Deneysel Bir Araştırma", *Dİcle Üniv., İlahiyat Fakultesi Dergisi,* c. 3, Yıl 2001.

……., *Arapça Öğrenim / Öğretim Kılavuzu,* Darü'l- Kütübü'l- Mısrıyye, Kahire 2008.

……., *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 2012.

Doğru, Erdinç, *İHL Mesleki Arapça Öğretim Programı Çerçevesinde Arapça Öğretiminin Temel İlkeleri,* İHL'de Arapça Öğretimi Sempozyumu, Akdem Yayınları, İstanbul 2011.

Dokuz, Avni, "Dil Öğrenimi Üzerine", *Din Öğretimi Dergisi,* S. 10, Ankara 1987.

el-Elvaai, Muhyiddîn, *el-Vesâ'ilu'l-'İlmiyye li Halli'l-Müşkilâti'l-Luğaviyye,* Riyad 1412, c. 2.

……., *Yabancılara Arapça Öğretim Metotları,* Medine İslam Üniversitesi, Doktora Tezi, Medine 2011.

el-Hûlî, Muhammed Ali, *Arapça Öğretim Metotları,* çev. Cihaner Akçay, Ankara 2000.

en-Nâka, Mahmûd Kâmil, *Ta'lîmu'l-Luğati'l-'Arabiyye Lin'n-Nâtıkîne Biluğâtin Uhrâ,* Mekke 1985.

Ergin, Osman, *Türk Maarif Tarihi,* c. 1, Eser Matbaası, İstanbul 1977.

Eryılmaz v.dğr., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 4 Lise Kısım I Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara 1996

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 5 Lise Kısım II Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara 1996

Eryılmaz, Mesut – Ortaç, Ahmet, *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 2 Orta Kısım II Ders Kitabı,* Semih Ofset, Kalem Yayınları, Ankara 1995

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça 3 Orta Kısım III Ders Kitabı,* Bars Web Ofset, Kalem Yayınları, Ankara 1995

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Kolay Arapça 1 Orta Kısım I Ders Kitabı,* Özgün Matbaacılık San.ve Tic. A.Ş., Kalem Yayınları, Ankara 1994

Goldziher, Ignace, *Klasik Arap Literatürü,* İmaj Yayınları, Ankara 1994.

Gülersoy, Ali Ekber, "İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi", *International Journal Of New Trends İn Arts, Sports & Science Education - 2013,* Volume 2, İssue 1.

Günday, Rıfat, *Yabancı dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri,* Favori Yayınları, Ankara, Ekim 2015.

Hayıt, Halil, *İmam Hatip Liselerinin Dünü ve Bugünü, Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi,* İslâm Medeniyeti Vakfı Yayınları, İstanbul 1993.

Hengirmen, Mehmet, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi,* Engin Yayınevi, Ankara 1997.

Howard, A. Reed, *Türkiyenin Yeni İmam Hatip Okulları*, çev. Hulusi Yavuz, *Osmanlı Devleti ve İslamiyet,* İz Yayıncılık, İstanbul 1991.

İmam Hatip Liseleri Öğretim Programları, Ankara 1985.

İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları, Ankara 2006-2014.

İşler, Emrullah v.dğr., *İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 11,* MEB, Ankara 2014.

……., *İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 12,* MEB, İstanbul 2012.

……., *İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 10,* MEB, Ankara 2013.

……., *İmam Hatip Liseleri Mesleki Arapça Ders Kitabı 9,* MEB, Ankara 2014.

Kabaktepe, Dursun, "İmam Hatip Okulları Yeniden Açılıyor", *Moral (Aylık Kültürel Aile Dergisi),* S. 102, Eylül 2012.

Karaaslan, Nasuhi Ünal, "Arapça Öğretimi Konusunda Esas Alınacak Hususlar", *Din Eğitimi ve Din Hizmetleri Semineri (8-10 Nisan 1988),* Ankara 1991.

Karaca, Mahmut, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1992.

Kelebek, Mustafa v.dğr., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 9 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara 2008.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 10 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, İstanbul 2007.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Arapça 11 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara 2003.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Hazırlık Arapça 2 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara-2001.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Arapça Ders Kitabı Serisinde Hazırlık Arapça 1 Ders Kitabı,* MEB Yayınları, Ankara 2001.

Kumaravadivelu, B., *Understanding Language Teaching, from Method to Postmethod,* New Jersey 2006.

Maksudoğlu, Mehmet v.dğr., *İmam Hatip Liseleri İçin Orta Kısım Arapça 2,* Milsan Basın Sanayii A.Ş., 7. Baskı, İstanbul 1992.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Orta Kısım Arapça 3,* Milli Eğitim Basımevi,10. Baskı, İstanbul 1996.

……., *İmam Hatip Liseleri İçin Orta Kısım Arapça 1,* Milli Eğitim Basımevi, 7. Baskı, İstanbul 1993.

Melek, Salih, *Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1987.

Meraki, Şevket v.dğr., *İmam Hatip Liseleri İçin Lise Kısım Arapça 7 Ders Kitabı,* Meb. Yayınevi, 7. Baskı, Eskişehir 1992.

Millî Egitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Baskanlığı, *İlköğretim (4-8. Sınıflar) Arapça Öğretim Programı,* Millî Eğitim Basımevi, Ankara 2011.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], *Örgün Eğitim İstatistikleri,* 1961,1981, 1991, 1998.

Muhtar, Cemal, *"İslami Araştırmalar Etkisi Açısından Arapça Öğretiminde Görülen Aksaklıklar",* OMÜİF Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu (27-30 Haziran 1989).

Oğuzkan, Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü,* Emel Matbaacılık, Ankara 1993.

Oktay, Zeynep, *Ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları İçin Arapça 4 Ders Kitabı (5.Sınıf İçin),* MEB Yayınları 2015.

11.04.2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; 09.05.2012 Tarihli Genelge.

Ortaöğretim I, II, III. Yabancı Dil Arapça Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı (OYDAÖP), Yıl 2012.

Oruç, Nesrin-Yavuz Berna, *Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Seçimi,* Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c. 6, S. 27, Yaz 2013.

Öcal, Mustafa, "Kütahya İmam Hatip Mektebi Mezunlarından Ebezade Şerif Ahmet Efendi ile Bir Mülakat ve Bazı Belgeler", *Diyanet Dergisi*, c. 27, S. 4, Yıl 1991.

……., *İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları,* Ensar Neşriyat, İstanbul 1994.

……..,"Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. 7, c. 7, Yıl 1998.

……., *Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013),* İstanbul 2013.

Özcan, "Murat, Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde İletişimsel Yaklaşıma Dayalı Etkinliklerin Kullanımı", 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi,* c. 4, S. 10, Ankara 2014.

Özcan, Yusuf – Yapıcı, Asım, ''İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)'', *ÇÜİFD*, 2016, c. 16, S. 2.

Öztürk, Osman, "Türkiye' de Arapça Öğretimi", *Mavera Dergisi*, S. 79, Haziran 1983.

Parmaksızoğlu, İsmet, *Türkiye'de Din Eğitimi,* Meb Basımevi, Ankara 1966.

……., *Türkiye'de Din Eğitimi,* Milli Eğitim BakanlığıYayınları, Resmi Gazete, 18 Ağustos 1997, S. 23084.

Scott, Wendy-A.,Lisbeth H. Ytreberg, *Teaching English to Children,* New York 1990.

Semerci, Çetin, *"İlköğretim Türkçe ve Matematik Ders Kitaplarını Genel Değerlendirme Ölçeği"* Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c. 28, Mayıs 2004.

Soyupek, Hasan, *''İkinci Meşrutiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi''* Doktora Tezi, Isparta 2004.

Sümengen, Fatoş, *''el-Arabiyyetu'l-Mu'asıra'' Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi,* Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

Şimşek, Sultan, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Sempozyumu,* Akdem Yayınları 31, İstanbul 2013.

T.B.M.M. Tutanak Dergisi, c.15, Yıl 1949.

Temel, Ahmet Vefa, "Türkiye'de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi),* c. 3, Yıl 3, S. 5, Bahar 2015.

Tokgözlü, Zeynep Şerife, *Arapça Öğretimine Yönelik Nlp İlkelerine Dayalı Etkinlik Önerileri,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2009.

Tosun, Cengiz, *"Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemler",* Ankara 2006.

Tuayme, Rüşdi Ahmed, *el-Merci Fi Ta'limi'l-Lügati'l-Arabiyye,* c. 1, Mekke 1986.

Türkiye'de İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatipliler Algısı Araştırma Raporu, Türkiye İmam Hatipliler Vakfı, 2012, Erişim Tarihi: 24.10.16

Ulaşan, Ahmet - Akbay, Mehmet, *İmam Hatip Liseleri İçin Lise Kısım Arapça 5 Ders Kitabı,* MEB Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 1986.

Usta, İbrahim, "Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları", *International Journal of Social Science,* Volume 3, Issue 2, Kış 2010.

……., "Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları", *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi,* c. 4, S. 15, Yaz 2012.

Uygun, Osman, *İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi,* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1994.

Üçok, Necip, *Genel Dilbilim (Lengüistik),* Multilingual yayınları, İstanbul 2004.

Ünsür, Ahmet, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri,* Ensar Neşriyat, İstanbul 2005.

Winter, Michael, *Kemalist Türkiye'de Eğitimin Modernleşmesi,* Jacob M. Landau, *Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi,* İstanbul, Haziran 1999.

Yavuz, Hulusi, *"Yabancı Gözü ile İmam Hatip Liseleri (1924-1992)", Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi,* İstanbul 1993.

Yorulmaz, Hüseyin, *Bir Neslin Öncüsü Celal Hoca,* Hat Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul 2011.

Yüksel, Azmi v.dğr., *Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça, Lise 1,* Ankara 1998.

……., *Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça, Lise 2,* Ankara 1998.

……., *Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça, Lise 3,* Ankara 1998.

……., *Doğan Yayıncılık İmam Hatip Lisesi İçin Arapça, Lise 4,* Ankara 1998.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://arapcadilienstitusu.tr.gg/, *Yabancı Dil Öğretiminde Yöntem ve Teknikler,* Erişim Tarihi: 20.10.2016

https://fatihegitim.files.wordpress.com/2011/03/hafta-23. ppt, Erişim Tarihi: 31.10.2016

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:Arap, Erişim Tarihi:11.10.2016

www.egitimyayincilari.org/pdf/Arapça%20Kriter.pdf, Erişim Tarihi: 31.10.2016

www.kpsskonu.com › Eğitim Bilimleri › Program Geliştirme, Erişim Tarihi: 01.11.2016

www.webdersanesi.com › TÜM DERSLER › Egitimde-program-gelistirme, Erişim Tarihi: 01.10.2016

www.globalarabnetwork.com, *Yabancılara Arapça Öğretiminin Zorluklarından,* Erişim Tarihi: 20.02.2017

Kahyaoğlu, Yasin, *İslam Birliği Açısından Arapça'nın Önemi,* 10.01.2011, kahyaogluarabic.blogspot.com/2011/01/arapca-egitimi-uzerine-bir-arastirma.html, Erişim Tarihi: 20.11.2016.

Muhammed, Semir Muhammed, *Yabancılara Arapça Öğretiminin Zorluklarından,* 01.04.2013, www.globalarabnetwork.com, Erişim Tarihi: 20.02.2017.

Öcal, Mustafa, *Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ'dan İmam Hatip Liselerine,* www. meb.k12.tr/tema/icerikler/imam-hatip-okullarinin-tarihi_907467.html, Erişim Tarihi: 25.11.2016

Sabah gazetesi, *"Üniversiteye girişte katsayı kalkıyor",* 02.03.2013. Kaynak: http://www. hakimiyet.com/egitim/universiteye-giriste-katsayikaldiriliyorh4695. html. Erişim Tarihi: 05.12.2016.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı **:** Murat GÖK
Doğum Tarihi ve Yeri **:** 05.01.1975- Erdemli
Medenî Durumu **:** Evli

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres **:** Alata Mah. Erdemli / Mersin
Telefon **:** +90 533 544 34 60
e-Posta **:** gokmurat75@gmail.com
: gokmurat75@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

2016-2017 **:**Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı
1996-1997 **:** Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi
1992-1993 **:** Erdemli İmam Hatip Lisesi (Mersin)
1984-1985 **:** Kızılen Köyü İlkokulu (Erdemli)
Yabancı Dil **:** İngilizce, Arapça.

GÖREV BİLGİLERİ

23 Mart 1998 yılında Türkoğlu İmam Hatip Lisesine Arapça öğretmeni olarak atandım. 23.03.1999-23.11.1999 tarihleri arasında **Kırklareli** ilinin **Babaeski** ilçesinde askerlik hizmetimi kısa dönem olarak yaptım. Aşağıda isimlerini yazdığım İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretmeni olarak görev yaptım.

1998-2002 : Kahramanmaraş-Türkoğlu İmam Hatip Lisesi
2002-2005 : Mersin-Tarsus Anadolu İmam Hatip Lisesi
2005-2015 : Mersin-Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi
2015-2017 : Erdemli 1 Nolu Geçici Eğitim Merkezi Koordinatörü